

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์

ของ

ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิทยานิพนธ์

ของ

ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน
พฤษภาคม 2569
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

DEVELOPMENT OF AN ENRICHMENT CURRICULUM TO ENHANCE CRITICAL
THINKING IN USING SOCIAL MEDIA BASED ON THE KING'S
SCIENCE PROCESS “UNDERSTAND, ACCESS, DEVELOP”
INTEGRATED WITH COLLABORATIVE LEARNING
FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

BY

SUPHAPHIT UDONSAN

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
The Doctor of Philosophy Degree in Research of Curriculum and Instruction
at Sakon Nakhon Rajabhat University

May 2026

All Rights Reserved by Sakon Nakhon Rajabhat University

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ เทปารุ่ง)	ประธานกรรมการสอบ	 (รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย)	กรรมการสอบและ ประธานที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ มะละแหม่ม) แต่งตั้งเพิ่มเติม	กรรมการสอบ	 (ดร.พจมาน ชำนาญกิจ)	กรรมการสอบและ กรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์
..... (ดร.อุษา ปราบหงษ์)		กรรมการสอบ และผู้ทรงคุณวุฒิ	

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย)
ประธานหลักสูตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เมื่อวันที่ 25 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2569
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย ประธานกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาแนะนำ เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้น จนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรธ ทองเฉลิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ มะละแหมม ดร.ผกาพรรณ วัฒนานาม ดร.สาวิตรี เก่าวโท ดร.อรุณรุ่ง โยธสิงห์ ดร.สุพร พงษ์สุวรรณ ดร.บำเพ็ญ วรบุตร คุณครูสุภาภรณ์ ภูตินทราย คุณครูบัญชา ชินโน และคุณครูทองศักดิ์ ทินบุตร ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัด และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ อันมีคุณค่ายิ่งแก่ศิษย์

ขอขอบคุณ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ 4 ที่ช่วยแนะนำ และให้กำลังใจ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน ที่กรุณาอำนวยความสะดวก ประสานงาน และให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ จนประสบความสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ผู้อุปการะคุณของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้บรมสั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถ ดำรงตนและบรรลุผลสำเร็จในปัจจุบัน

ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ผู้วิจัย	ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย ดร.พจมาน ชำนาญกิจ
ปริญญา	ปร.ด. (วิจัยหลักสูตรและการสอน)
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปีที่พิมพ์	2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น 3) เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ยกร่างหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร และ 4) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในขั้นทดลองใช้หลักสูตร เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนตามหลักสูตร (กลุ่มทดลอง) และกลุ่มที่ไม่ได้เรียนตามหลักสูตร (กลุ่มควบคุม) กลุ่มละ 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย หลักสูตรเสริม แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มไม่อิสระกัน (Dependent Samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมทางเดียว (One Way ANCOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล โดยที่โครงสร้างเนื้อหา มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยที่ 1 Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ หน่วยที่ 2 สนุกอย่างสร้างสรรค์ บน TikTok หน่วยที่ 3 Line ดีมีคุณค่า และหน่วยที่ 4 YouTube ปลอดภัยโซเชียลลิทธิ ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.33)
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน กลุ่มทดลองหลังเรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.40)

คำสำคัญ หลักสูตรเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้สื่อสังคมออนไลน์
ศาสตร์พระราชา การเรียนรู้แบบรวมพลัง

TITLE	Development of an Enrichment Curriculum to Enhance Critical Thinking in Using Social Media Based on The King's Science Process "Understand, Access, Develop" Integrated with Collaborative Learning for Lower Secondary School Students
AUTHOR	Suphaphit Udonsan
ADVISORS	Assoc. Prof. Dr. Sumran Gumjudpai Dr. Potchaman Chamnankit
DEGREE	Ph.D. (Research of Curriculum and Instruction)
INSTITUTION	Sakon Nakhon Rajabhat University
YEAR	2026

ABSTRACT

This research aimed: 1) to develop an enrichment curriculum to enhance lower secondary school students' critical thinking in using social media based on The King's Science "Understand, Access, Develop" integrated with collaborative learning; 2) to compare the control group students' critical thinking in using social media before and after the intervention; 3) to compare such critical thinking between the experimental and control groups; and 4) to investigate the students' opinions with learning through the developed enrichment curriculum. The research employed a Research and Development (R&D) methodology consisting of four phases: 1) analysis of fundamental information, 2) curriculum design, 3) curriculum implementation, and 4) curriculum evaluation and revision. The sample in the implementation phase comprised 48 lower secondary school students from Waritchaphum School under the Sakon Nakhon Secondary Educational Service Area Office, enrolled in the second semester of the 2025 academic year. Participants were obtained through stratified random sampling and assigned to two groups: an experimental group receiving the developed enrichment curriculum and a control group not receiving the intervention. Each group comprised 24 students. The research instruments included the developed enrichment curriculum, lesson plans, and a test of critical thinking in using social media. Data were analyzed

using mean, standard deviation, Dependent Samples t-test, and one-way analysis of covariance (ANCOVA).

The research findings were as follows:

1. The developed enrichment curriculum comprised eight components: 1) rationale and significance, 2) theoretical foundations, 3) principles, 4) objectives, 5) content structure, 6) learning activity management process, 7) instructional media, and 8) measurement and evaluation. The content structure included four instructional units: Unit 1 Enjoyable yet Mindful Use of Facebook, Unit 2 Creative Engagement on TikTok, Unit 3 Effective Use of the LINE Application, and Unit 4 Ethical Use of YouTube with Copyright Awareness. Expert evaluation indicated that the overall appropriateness of the developed curriculum was at a high level ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.33).
2. The experimental group's critical thinking in using social media after the intervention was significantly higher than that before the intervention at the .01 level of significance.
3. The experimental group demonstrated significantly higher critical thinking in using social media than that of the control group at the .01 level of significance.
4. Students' opinions of learning through the developed enrichment curriculum were at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.40).

Keywords: Enrichment curriculum, Critical thinking, Social Media Use,

The King's Science, Collaborative Learning

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	8
เนื้อหา	12
ระยะเวลาในการทดลอง	14
กรอบแนวคิดของการวิจัย	14
นิยามศัพท์เฉพาะ	19
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม	27
ความหมายของหลักสูตรเสริม	27
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม	30
ลักษณะของหลักสูตรเสริม	32
ประเภทของหลักสูตรเสริม	36
การพัฒนาหลักสูตรเสริม	39
รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเสริม	41
องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม	49
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	55
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	55
ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิด ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	58
การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	61
ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	65
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	68
ความหมายของศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	68
กระบวนการการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	76
การเรียนรู้แบบรวมพลัง	79
ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลัง	79
แนวคิดทฤษฎีของการเรียนรู้แบบรวมพลัง	80
หลักการของการเรียนรู้แบบรวมพลัง	82
การเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือ	83
เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	86
ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลัง	92
การประเมินความต้องการจำเป็น	96
ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น	96
ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น	98
หลักการและขั้นตอนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น	101
การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น	103
ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม	104
ความหมายของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม	104
องค์ประกอบของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียน ด้วยหลักสูตรเสริม	105
การวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม	106

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	108
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม	108
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	110
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	112
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง	115
3 วิธีดำเนินการวิจัย	117
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	118
ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตรเสริม	125
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม	131
ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม	134
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	139
ตอนที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	139
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้น	143
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริม	148
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียน ด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	163
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	175
ความมุ่งหมายของการวิจัย	175
สมมติฐานของการวิจัย	176
วิธีดำเนินการวิจัย	176
สรุปผล	177
อภิปรายผล	178
ข้อเสนอแนะ	185
บรรณานุกรม.....	187
ภาคผนวก	203
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย	205
ภาคผนวก ข หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์ พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้ แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	225
ภาคผนวก ค คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับ การเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	245

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	287
ภาคผนวก จ การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	333
ภาคผนวก ฉ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตร ...	357
ประวัติย่อของผู้วิจัย	363

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เนื้อหาการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	13
2 การสังเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับหลักสูตรเสริม	54
3 ตารางเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)	84
4 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือ	85
5 เทคนิคการอภิปราย	87
6 เทคนิคการสลับกันสอน	88
7 เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา	89
8 เทคนิคการใช้กราฟิก และการจัดระเบียบสารสนเทศ	90
9 เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน	91
10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้ สื่อสังคมออนไลน์	123
11 ขอบเขตของสาระเนื้อหาของหลักสูตรเสริม	127
12 แบบแผนการทดลองใช้หลักสูตรเสริม	132
13 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับ การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	141
14 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	143
15 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น (PNI) เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	144
16 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม	153
17 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเสริม	157
18 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน	159

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	160
20 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงข้อมูลตัวแปร ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นแบบปกติ (Normality) โดยวิธี Kolmogorov-Smirnov	160
21 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเท่ากันของความชัน (Slope) ของเส้นตรงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมกับตัวแปรตาม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Homogeneity of Regression)	161
22 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ One Way ANCOVA	162
23 ค่าเฉลี่ยและความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ปรับแก้ ของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	162
24 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม	163
25 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	335
26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	336
27 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนี ความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้ แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	338

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
28 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนี ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการ การเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	341
29 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนี ความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการ การเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	343
30 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนี ความสอดคล้องของแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการ เรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	345
31 คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ กับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้ สื่อสังคมออนไลน์ IOC ของแบบวัดความสามารถการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	347
32 คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องระหว่างข้อความ ในแต่ละด้านกับคุณลักษณะที่วัด IOC ของแบบสอบถามความคิดเห็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	350
33 ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยาก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ วัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	351

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
34 ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและ สภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคม ออนไลน์	354
35 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	356
36 คะแนนความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ระหว่างก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง)	359
37 คะแนนความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง)	361

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	18
2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ชัยวัฒน์ สุธิธีรัตน์	43
3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tabla	45
4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร	47
5 การพัฒนาหลักสูตรของ โอสิวาร์	48
6 สักระยะที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	77
7 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น	104
8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	137
9 ตระหนักรู้ถึงคุณค่าจากการยกสถานการณ์ใกล้ตัว	167
10 วางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน	168
11 ประยุกต์ใช้กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”	169
12 ความก้าวหน้าของการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอย	170
13 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ ต่อยอด และนำไปใช้จริง	171
14 แบบบันทึกการเรียนรู้	172

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิตประจำวัน สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือที่ไม่สามารถมองข้ามได้ ความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์นั้น สร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้คน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการให้พื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็น ทำให้สื่อสังคมออนไลน์เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการตลาด การโปรโมทสินค้าและบริการ ตลอดจนเป็นแหล่งข่าวสารที่รวดเร็วและเข้าถึงง่าย ส่งผลให้ผู้คนสามารถติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ดังจะเห็นได้จาก มีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในสัดส่วนที่สูงขึ้นเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูล การซื้อสินค้าออนไลน์ กิจกรรมบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน (สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม, 2565, หน้า ๘) ได้สำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน พบว่า ในปี 2561-2565 เด็กและเยาวชนไทยมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 84.00 เป็นร้อยละ 98.00 สะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเพียงแค่มีโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน อีกทั้งผลการสำรวจยังพบว่า กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนนิยมทำในอินเทอร์เน็ต จำนวน 3 อันดับ ประกอบด้วย 1) ดาวน์โหลดรูปภาพ วิดีโอ หนังสือนวนิยาย เกม เล่นเกมส์ และดูหนัง โดยคิดเป็นร้อยละ 92.30 2) ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Google YouTube Line และ Instagram โดยคิดเป็นร้อยละ 87.80 และ 3) อัปโหลดข้อมูล รูปภาพ ภาพถ่าย วิดีโอ เพลง ซอฟต์แวร์ เพื่อการแบ่งปันบนเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 54.3 จากผลการสำรวจจะเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตไปกับการเข้าร่วมสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นชุมชนเสมือน (Virtual Communities) ที่ผู้ใช้สามารถสร้างประวัติส่วนตัวมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชีวิตจริง และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับบุคคลอื่นที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ตลอดจนการแบ่งปันภาพ (Photo-Sharing) วิดีทัศน์ (Video-Sharing) หรือข้อความผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Boyd & Ellison, 2008, pp. 210-230)

ถึงแม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะมีความสำคัญในทุกมิติของชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังส่งผลกระทบทั้งในด้านเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคม จากรายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนได้รายงานสภาพปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์และสื่อโซเชียลมีเดียว่า มีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก สิ่งที่น่าวิตกกังวลอย่างยิ่ง คือ การที่คนในวัยดังกล่าวมีโลกส่วนตัวอยู่บนสื่อออนไลน์อย่างแนบแน่น และถือเป็นพื้นที่ระบายความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะในทางที่ไม่เหมาะสม รุนแรง และไม่สนใจบุคคลอื่น เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร คลิป ภาพที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นข้อมูลเท็จโดยขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่จะไตร่ตรอง ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เกิดกระแสความหลงเชื่อในทางที่ผิด แพร่กระจายไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ผลการวิจัยของ พรธาวดี คล้อยระยับ (2563, หน้า 6) ได้สำรวจพบผลกระทบด้านลบต่อเด็กและเยาวชนจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การล่อลวงทางเพศ การล่อลวงด้วยโฆษณาออนไลน์ การหลอกลวงหรือเข้าใจผิดจากการใช้ภาพหรือข้อมูล การเสพติดเล่นเกมออนไลน์ การถ่ายภาพตัวเอง (Selfie) อย่างไม่เหมาะสม การใช้ภาพตนเองที่ไม่เหมาะสมทางออนไลน์ การปล่อยภาพหรือคลิปส่วนตัวเพื่อแก้แค้น (Revenge Porn) การส่งต่อเนื้อหาลามกอนาจาร (Sexting) เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนอาจถูกชี้นำไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมได้ เนื่องจากยังขาดภูมิคุ้มกันจากการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอาวุธทางความคิดที่สำคัญที่จะช่วยให้พิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผลและนำไปสู่การตัดสินใจเชื่อหรือลงมือกระทำสิ่งใดอย่างมีประสิทธิภาพ (Ennis, 1989, pp. 4-10; Paul & Elder, 2001, pp. 2-5; Broom, 2011, pp. 16-27) ทั้งนี้ จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบปัจจัยที่น่าจะเป็นสาเหตุให้เกิดการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ได้แก่ เจตคติต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ การกำกับตนเอง อิทธิพลจากเพื่อน แบบอย่างจากผู้ปกครอง การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครู ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, หน้า 11-12) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะความรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 8-9) มาตราที่ 24(2) ระบุว่า

ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมาตราที่ 24(6) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือระหว่างบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ นอกจากนั้นการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นความสามารถของคนในยุค ศตวรรษที่ 21 โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น มีเป้าหมายและวิธีการเพื่อให้ผู้เรียน สามารถคิดได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถใช้การคิดเป็นระบบ ใช้วิจารณญาณใน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และประเมินข้อมูลหลักฐาน การโต้แย้ง การกล่าวอ้าง และความน่าเชื่อถือ วิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินความเห็น สังเคราะห์และเชื่อมโยง ข้อมูลต่าง ๆ อีกทั้ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหา ที่ไม่เคยเคยได้หลากหลายรูปแบบ โดยแนวทางที่ยอมรับกันทั่วไปหรือแนวทางอื่น และตั้งคำถามเพื่อช่วยทำให้เกิดมุมมองในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีกว่า (คันสนีย์ นัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ, 2544, หน้า 49) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเป้าหมายและมีส่วนสำคัญในการเพิ่มคุณค่าและคุณภาพในการดำเนินชีวิตของเด็ก และเยาวชนไทย

แนวทางการเรียนรู้แห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหนึ่งในหลักการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานเพื่อการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศ ที่ถือเป็นวิธีการแห่งศาสตร์ พระราชา คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยมีความเป็นมาและสาระสำคัญ เป็นยุทธศาสตร์ พระราชทานให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ได้รับการยอมรับในการเผยแพร่เพื่อใช้เป็น แนวทางในการยึดถือปฏิบัติในการดำเนินงาน พระอัจฉริยภาพที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติ เป็นแบบอย่างให้แก่เหล่าข้าราชการใต้เบื้องพระยุคลบาทได้ประจักษ์ถึงผลสัมฤทธิ์ แห่งยุทธศาสตร์นี้มาเป็นเวลานานแล้ว โดยจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจในการทรงงาน ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงแก้ปัญหาในสถานที่ต่าง ๆ พระองค์จะทรงศึกษา เพื่อทรงทราบข้อมูลก่อน เมื่อได้ข้อมูลพอสมควรก็จะเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พื้นที่ โดยจะเห็นว่าการทรงงานของพระองค์ในพื้นที่นั้น ในพระหัตถ์จะมีแผนที่ ดินสอ เพื่อทรงเปรียบเทียบในพื้นที่จริง หากไม่ถูกต้องจะทรงแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลหรือเป็นการกำหนด จุดพิกัดต่าง ๆ ไว้ใช้ประโยชน์ ที่สำคัญทรงใช้กล้องถ่ายภาพ บันทึกภาพในสถานที่จริงและ

อาจทรงใช้กล้องส่องทางไกลร่วมด้วย ตลอดจนการที่พระองค์ทรงสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะจะทรงสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อนำไปประกอบพระราชวินิจฉัยในการแก้ไขปัญหา การเข้าไปทรงงานในพื้นที่จึงเป็นกรณีที่พระองค์ทรงเก็บข้อมูล ทั้งทางด้านกายภาพและข้อมูลทางด้านสังคม ในอีกทางหนึ่งก็จะเป็นการสร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของฝ่ายราชการ ผู้ปฏิบัติการ รวมถึงทรงสอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแก้ไขปัญหา อาจกล่าวได้ว่า ทรงดำเนินการเพื่อการ “เข้าใจ” และขณะเดียวกันก็เป็นการ “เข้าถึง” ด้วย และหลังจากนั้น จึงเป็นการเข้าแก้ไขปัญหา โดยพระองค์ได้ทรงกำหนดแนวทาง คือ การ “พัฒนา” ดังตัวอย่างที่มีอยู่อย่างมากมาย แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จึงสามารถสรุปได้ว่า “เข้าใจ” ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อน ให้เข้าใจซึ่งกันและกัน “เข้าถึง” เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติ “พัฒนา” เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนางานก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบที่ติดลบต่อระบบ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560, หน้า 14-15)

จากแนวทางการเรียนรู้แห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลังที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักการ และสภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นกลุ่ม เป็นทีมร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมต่าง ๆ โดยการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน การวางแผน ชี้นำ และรับผิดชอบร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบรวมพลังไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนเป็นผู้ชี้แนวทาง ส่วนผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและนำประสบการณ์มาแบ่งปันกัน ส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ตลอดจนเกิดทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลและความร่วมมือกันภายในกลุ่ม (ปัญดา หมื่นศรี, 2557, หน้า 2) ซึ่งเป็นส่วนสนับสนุนในการเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน

ทั้งนี้ การเรียนรู้แบบรวมพลัง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก โดยสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันทางบวก มีความรับผิดชอบรายบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมกัน ใช้ทักษะทางสังคม และมีการสะท้อนผลการทำงานของกลุ่ม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูล และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนในสังคมดิจิทัลปัจจุบัน (Johnson & Johnson, 1994, pp. 31–37)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะน้อมนำแนวทางการเรียนรู้แห่งศาสตร์พระราชา โดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อบ่มเพาะให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ร่วมกัน ตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตบนโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ถูกต้อง เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตน ให้เป็นพลเมืองดีในฐานะเยาวชนของชาติต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร

2. หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไร

3. ผลการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร

3.2 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริมหรือไม่ อย่างไร

4. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

3.1 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมระหว่างก่อนและหลังเรียน

3.2 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม และนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความสำคัญของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ได้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้
3. ได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีแนวคิดทฤษฎีรองรับอย่างสมเหตุสมผล
4. เป็นแนวทางสำหรับองค์กร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการนำหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังนี้ไปประยุกต์ใช้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในระยะนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ลักษณะของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการพัฒนา เทคนิควิธีการ แนวทางวัดและประเมิน
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์
จากเอกสาร งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร
เว็บไซต์ และอื่น ๆ แล้วจัดทำร่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการศึกษา สรุปได้ว่ามี 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่
องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถ
เรียนรู้เทคนิคการสืบค้น และ (2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล
องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถ
วิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา และ (2) สามารถ
แยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์
ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์
มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ
มีที่มาและทันสมัย และ (2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ได้อย่างมีวิจารณญาณ องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด
คือ (1) สามารถผลิตผลงานและการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ
(2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน
และองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ
(1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อ
สังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ (2) สามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดี
ในการกลั่นแกล้งระรานและข่มขู่ และ (3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัด
กิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมี
 วิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ
 และตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีลักษณะเป็น
 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประเมินความเหมาะสม
 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกและกำหนดคุณสมบัติ ให้มีความหลากหลายครอบคลุม
 ด้านหลักสูตรและการวิจัย ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการจัดการเรียนการสอน
 เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ
 ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน และในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และ
 ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

ขั้นที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น
 เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับ
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม จากการศึกษา
 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริม และ
 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้าง
 การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
 ตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย (1) กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ
 (2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลัง ในระยะนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในระยะที่ 1 มีดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการประเมินความสอดคล้องและ
 ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคม
 ออนไลน์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียน
 การสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และ
 การจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์พระราชในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ
 ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับอุดมศึกษา และในระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิด

อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หรือการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศาสตร์พระราชา และมีประสบการณ์ด้านการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระดับอุดมศึกษา หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างน้อย 10 ปี

1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขตลุ่มน้ำฉุน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน ดังนี้ 1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,069 คน 2) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 963 คน และ 3) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 914 คน รวมเป็น 2,946 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 42-43) ระดับความเชื่อมั่นในการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรสำคัญในระยนี้ ได้แก่

- 2.1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.2 “สภาพที่คาดหวัง” เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน (ตามความคาดหวังของนักเรียน)
- 2.3 “สภาพปัจจุบัน” เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน (ตามการรับรู้ตนเองของนักเรียน)
- 2.4 “ความต้องการจำเป็น” ในการพัฒนาการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่า “ดัชนี ความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (PNI_{modified})” ซึ่งคำนวณได้จากการเอาค่า “เฉลี่ยสภาพ ที่คาดหวัง” ลบด้วย “ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน” แล้วหารด้วย “ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน”

ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตร

ในระยะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบและยกร่างหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม

และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริม หลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลัง โดยแบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 พัฒนาร่างหลักสูตรเสริมตามองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมมี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ที่มาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎี หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ชั้นที่ 2 ตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสริมเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ และนำร่างหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นไปประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และชั้นที่ 3 ปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง จากนั้นจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปทดลองใช้ ในระยะนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้สำหรับการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ทางด้านหลักสูตรและการสอน หรือการวิจัยทางการศึกษา หรือเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสังคมออนไลน์ และมีประสบการณ์การสอนในระดับอุดมศึกษา หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือมีประสบการณ์ด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนาหลักสูตร อย่างน้อย 10 ปี

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรสำคัญในระยะนี้ ได้แก่ ความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ระยะนี้ผู้วิจัยได้นำสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้และศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริม โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 946 คน โดยกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรเสริม

เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ชั้นละ 16 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมทั้งสิ้น 48 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่สำคัญในการทดลองใช้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ระยะที่ 4 ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม

ระยะนี้ผู้วิจัยได้ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นซึ่งได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้หลักสูตรเสริม ได้แก่ นักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 24 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่สำคัญในระยะนี้ ได้แก่ ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

เนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ดังตาราง 1

ตาราง 1 เนื้อหาการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ด้านที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)	1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง
	2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook
ด้านที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)	1) สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา
	2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบาย และสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล
ด้านที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)	1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย
	2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ
ด้านที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)	1) สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic Video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น
	2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน
ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)	1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้
	2) สามารถรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)
	3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดี ยุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรเสริมระหว่างวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2568 ถึงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2569 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยใช้เวลา 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง (ไม่นับรวมกับเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนทดลองและหลังทดลอง)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม และองค์ประกอบ

ของหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการการศึกษา และสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ (สมพร หลิมเจริญ, 2552, หน้า 88; วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554, หน้า 472; ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์, 2559, หน้า 77; ภาณี ศิริวิศาลสุวรรณ, 2562, หน้า 65; จินดา อุ๋นทอง, 2565, หน้า 19; จีรภรณ์ กิจเจริญ, 2566, หน้า 109; ญาณัฐา ราชคม, 2566, หน้า 26; เบญจศรี ศรีโยธิน, 2567, หน้า 42; Davis & Rimm, 1994, pp. 104–106; Clark, 1997, pp. 316–319) ได้ข้อสรุปว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริม หมายถึง กระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ และสมรรถนะให้ตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำนึงถึงชุมชน สังคม ปรัชญาการศึกษา และผู้เรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดทฤษฎี 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล

2. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

และองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากนักวิชาการการศึกษา และสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1073; วิจารย์ พานิช, 2555, หน้า 43–44; วัชรวิเศษ บุญเรือง, 2559, หน้า 161; กมลทิพย์ ต่อทรัพย์สินชัย, 2563, หน้า 48–68; ศักดิ์รินทร์

ปิ่นหมื่น, 2564, หน้า 25–28; จิราพร เณรธรณี, หน้า 2565, ออนไลน์; ญัฐวัฒน์ ดั่งงุ่น, 2565, หน้า 75–76; สุณิษา แสงอุ้น, 2566, หน้า 47; Beyer, 1985, pp. 270–276; Lipman, 1988, pp. 38–43; Norris & Ennis, 1989, pp. 17–20; Facione, 1990, p. 14) ได้ข้อสรุปว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล โดยจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถเข้าถึง ใช้สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลเชื่อมโยงเหตุและผลเข้ากับเรื่องราวในชีวิตจริงผ่านเครื่องมือดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ได้อย่างรอบคอบ เท่าทัน ตามสภาพการณ์ที่ปรากฏอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประโยชน์ มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ

ในด้านการศึกษา การงาน และการใช้ชีวิต รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันในโลกดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย ซึ่งองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ การผนวก ความสามารถและความเข้าใจที่ต้องเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมและมีความปลอดภัยในโลก ยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึง สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น และ (2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับ ความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา และ (2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถ วิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย และ (2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถผลิตผลงาน และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ (2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิง เนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน และองค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วม ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ (1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและ เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ (2) สามารถรับมือกับผู้อื่นไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระรานและข่าวปลอม และ (3) สามารถ สร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในใช้ สื่อสังคมออนไลน์

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสาร วารสาร บทความวิชาการ นักวิชาการ ศึกษา และสถาบันต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 13; กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ก, หน้า 15; รอง ปัญสังกา, นัจริกรณ ทุมสงคราม และกิงนภา สกุลตั้ง, 2561, หน้า 24; สมบัติ นพรัก, 2561, หน้า 76-103; นรินทร์ สุวรรณโชติ, 2564, หน้า 36; แพทย์พรา เขียวชะอุ่ม, 2566, หน้า 9; อิงอร ไหมอ่อน และศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, 2566, หน้า 29) ได้ข้อสรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์ พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หมายถึง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะ ทางสายกลางที่ทรงเน้นการพัฒนาคน และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยกระบวนการ จัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มี 3 กระบวนการ คือ

- 1) การสร้างความเข้าใจ ประกอบด้วย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และสภาพ ความต้องการจำเป็น
- 2) การสร้างการเข้าถึง ประกอบด้วย สร้างความตระหนักรู้ ถึงความสำคัญของปัญหา และความจำเป็น ค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และฝึกฝนโดยเริ่มจากตนเอง และ
- 3) การสร้างการพัฒนา ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้และเผยแพร่วิธีการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนา โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. แนวคิดและหลักการของการเรียนรู้แบบรวมพลัง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการศึกษา และสถาบันการศึกษาทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ (สนิท ดีเมืองซ้าย, 2552, หน้า 28; เทพยพงษ์ เศษคิมบง, 2554, หน้า 45; ราชบัณฑิตยสถาน, 2555, หน้า 96; วิทวัส ดวงภูมิเมศ และวาริรัตน์ แก้วอุไร, 2560, หน้า 1-14; ทิศนา แหมมณี และคณะ, 2562, หน้า 98-105; สุนิศา สุริยะโชติ, 2563, หน้า 26; Johnson & Johnson, 1994, pp. 31-32) ได้ข้อสรุปว่า การเรียนรู้แบบรวมพลัง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความรู้ และทัศนคติ ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นพฤติกรรมการทำงานแบบรวม ด้วยช่วยกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ชื่นชมยินดีในความสำเร็จ และเมื่อมีความผิดพลาด ก็ร่วมกันแก้ไข โดยทุกคนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้เต็มกำลังความสามารถ เน้นบทบาท การช่วยเหลือกันของสมาชิกภายในกลุ่มและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีเป้าหมาย

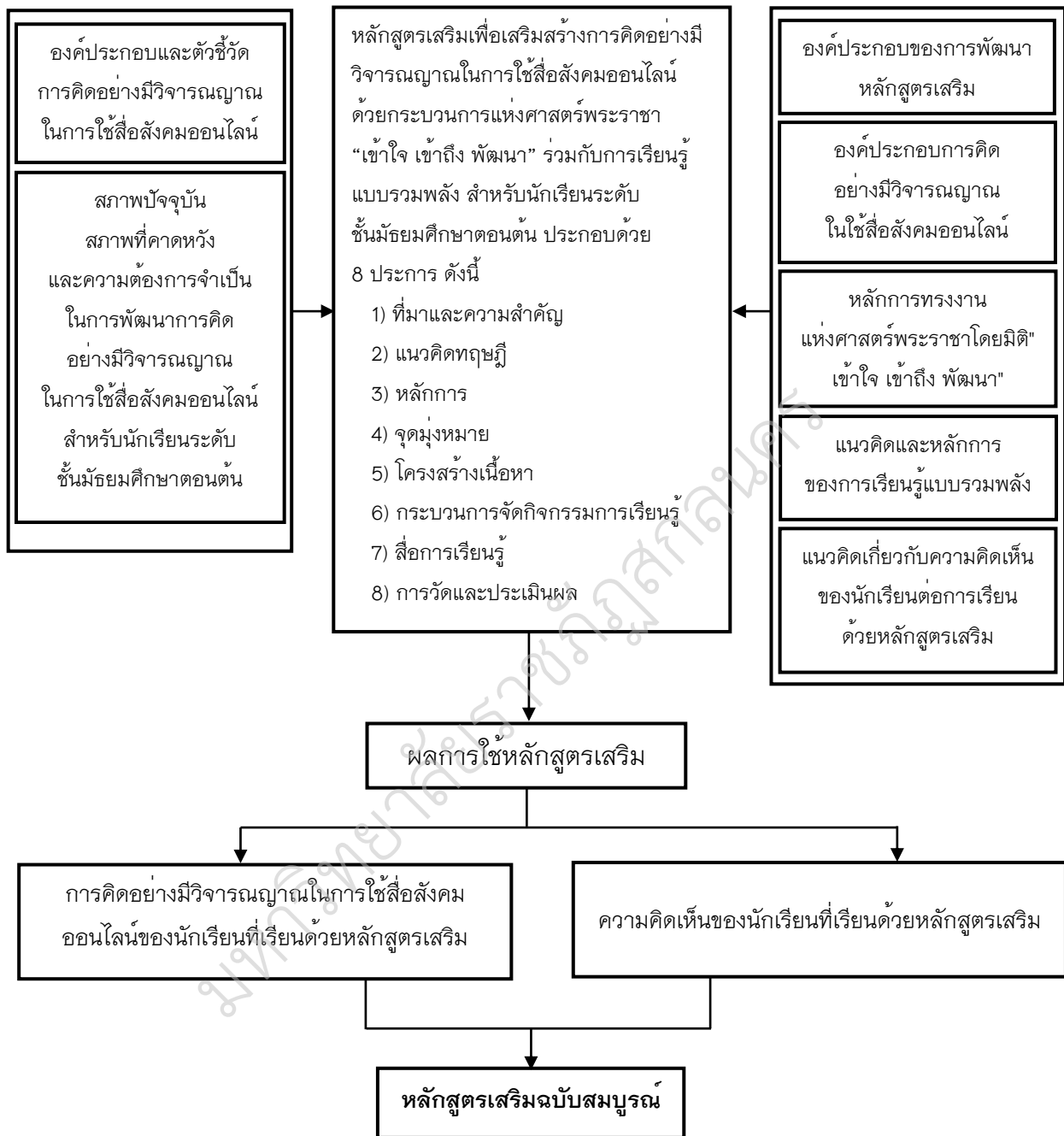
เดียวกันในการทำงานหรือการเรียนรู้ นั้น ๆ สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียน และองค์ประกอบ

ของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการการศึกษา และสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532, หน้า 246; กาวิณ กาญจนบุระ, 2550, หน้า 8; ชาศรียา โกรัตน์, 2564, หน้า 8; Hilgard, 1962, p. 626; Kolasa, 1969, p. 46; Best, 1977, p. 169) ได้ข้อสรุปว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม หมายถึง ความเชื่อในการตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้สึกและเหตุผลของแต่ละบุคคล ว่ามีความเห็นอย่างไร โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ได้รับ โดยมีองค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งเร้าจากบุคคล สภาพการณ์ หรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะแสดงออกในทางบวก หรือทางลบตามความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงนำมาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. **สภาพปัจจุบัน** หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในปัจจุบันในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียน วัดได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. **สภาพที่คาดหวัง** หมายถึง การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน วัดได้จากแบบสอบถามสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. **ความต้องการจำเป็น** หมายถึง สภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ซึ่งความต้องการจำเป็นนี้ นิยมใช้วิธีการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) โดยคำนวณจากการ “เอาค่าสภาพที่คาดหวัง (I) ลบด้วยค่าสภาพปัจจุบัน (D) จากนั้นหารด้วยค่าสภาพปัจจุบัน (D)” ซึ่งถ้าค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าเป็นบวก แสดงว่าสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามสภาพที่คาดหวังอันบ่งชี้ถึงสภาพปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา
4. **กลุ่มทดลอง** หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
5. **กลุ่มควบคุม** หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 24 คน ที่ผู้วิจัยควบคุมให้ไม่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

6. การพัฒนาหลักสูตรเสริม หมายถึง กระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ และสมรรถนะให้ตอบสนอง ต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำนึงถึงชุมชน สังคม ปรัชญาการศึกษา และผู้เรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

6.1 ที่มาและความสำคัญ เป็นการระบุสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

6.2 แนวคิดทฤษฎี เป็นการนำเอาหลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลังมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6.3 หลักการ เป็นการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรเสริมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาได้จากแนวคิดทฤษฎี หลักการในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6.4 จุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดในหลักสูตรเสริม ตลอดจนสอดคล้องกับองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6.5 โครงสร้างเนื้อหา เป็นการกำหนดสาระเนื้อหาในรูปกิจกรรม มีการกำหนดขอบเขตหรือจำนวนมายน้อยของสาระเนื้อหา รวมทั้งเวลาที่ใช้เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรเสริมแบ่งออกเป็น 5 หน่วย ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในขั้นพื้นฐาน ความเข้าใจเนื้อหาและข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ การสร้างสื่อสังคมออนไลน์ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ และการมีจริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

6.6 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมและโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริมโดยใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่ทรงเน้น

การพัฒนาคน และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิตี “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

6.7 สื่อการเรียนรู้ เป็นการกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน โดยการกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น โทรศัพท์ แท็บเล็ต ใบบัตรความรู้ ใบกิจกรรม ภาพประกอบ เว็บไซต์

6.8 การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่ใช้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรเสริมไปใช้นั้นบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมหรือไม่ หลักสูตรเสริมเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใดและจะใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริมต่อไป

7. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ความสามารถในการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตลอดจนการพิจารณาความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด คือ

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง และ 2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา และ 2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย และ 2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น และ 2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ 2) สามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) และ 3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ทั้ง 5 องค์ประกอบ วัดได้โดยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ

8. กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิตี “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

หมายถึง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่ทรงเน้นการพัฒนาคน และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์พระราชโดยมิตี “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มี 3 กระบวนการ คือ 1) การสร้างความเข้าใจ ประกอบด้วย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และสภาพความต้องการจำเป็น 2) การสร้างการเข้าถึง ประกอบด้วย สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของปัญหา และความจำเป็น ค้นคว้าหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และฝึกฝนโดยเริ่มจากตนเอง และ 3) การสร้างการพัฒนา ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้และเผยแพร่วิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ในการพัฒนา โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

9. การเรียนรู้แบบรวมพลัง หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความรู้ และทัศนคติ ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นพฤติกรรมการทำงานแบบร่วมด้วยช่วยกัน สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย 1) การฟังพาทักทายกัน 2) การปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบส่วนบุคคล 4) การใช้ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม

10. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช ในมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตรเสริม เป็นการออกแบบและยกร่างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริมและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริม หลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลัง ได้องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรเสริม คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดทฤษฎี 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล สร้างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงหลักสูตรก่อนการนำไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม เป็นการนำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยใช้เวลา 3 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมฯ

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม เป็นการนำผลจากการทดลองใช้ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งนำความคิดเห็นที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริมเพื่อให้ได้หลักสูตรเสริมที่เหมาะสมและสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักเรียนต่อไป

11. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม หมายถึง ความเชื่อในการตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้สึกและเหตุผลของแต่ละบุคคล ว่ามีความเห็นอย่างไร โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ได้รับ โดยมีองค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งเร้าจากบุคคล สภาวะการณ์ หรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะแสดงออกในทางบวก หรือทางลบตามความรู้สึกต่อสิ่งนั้น โดยกำหนดกรอบในการประเมิน ได้แก่ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม 5 ด้าน คือ หลักสูตร ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล วัดได้โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม กำหนดเป็นลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2 และ 1 ซึ่งแต่ละระดับ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นในระดับมาก มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นในระดับน้อย และมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปสาระสำคัญตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตรเสริม
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม
 - 1.3 ลักษณะของหลักสูตรเสริม
 - 1.4 ประเภทของหลักสูตรเสริม
 - 1.5 การพัฒนาหลักสูตรเสริม
 - 1.6 รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเสริม
 - 1.7 องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.2 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.3 องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.4 การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.5 ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
 - 3.1 ความหมายของศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
 - 3.2 กระบวนการการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

4. การเรียนรู้แบบรวมพลัง
 - 4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลัง
 - 4.2 แนวคิดทฤษฎีของการเรียนรู้แบบรวมพลัง
 - 4.3 หลักการของการเรียนรู้แบบรวมพลัง
 - 4.4 การเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 4.5 เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง
 - 4.6 ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลัง
5. การประเมินความต้องการจำเป็น
 - 5.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 5.2 ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 5.3 หลักการและขั้นตอนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 5.4 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
6. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
 - 6.1 ความหมายของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
 - 6.2 องค์ประกอบของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
 - 6.3 การวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม
 - 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - 7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
 - 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง ความหมายของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 89) ได้กล่าวถึงหลักสูตรเสริมว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อขยายหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน สาระอาจจะเป็นเนื้อหาในรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรสถานศึกษาหรือมีเนื้อหาคาบเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา แต่จะมีความลึกและความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษาและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านการคิดระดับสูง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, หน้า 472) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริมว่า คือ มีลักษณะเป็นหลักสูตรเพื่อจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มีระยะเวลาในการใช้หลักสูตรไม่มากนัก เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานในหน้าที่ หรือพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้เฉพาะด้าน จึงต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดำรงไว้ซึ่งความดีงามของคนในสังคม มีความกว้าง ความลึก และความเข้าใจที่ดีถึงการปรับเปลี่ยนของสังคมเพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมและเพิ่มศักยภาพพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามความมุ่งหมาย และหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6

ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์ (2559, หน้า 77) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน หลักสูตรมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน อาจมีบางสาระที่คาบเกี่ยวกับหลักสูตรเดิมที่มีอยู่

ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ (2562, หน้า 65) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างคุณลักษณะที่สำคัญควบคู่ไปกับการพัฒนาการคิดด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรือคล้ายจริง และเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความเสมอภาคกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล การปฏิบัติ และการประเมินในหลายมิติ

จินดา อุ๋นทอง (2565, หน้า 19) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดขึ้น โดยจัดเป็นแผนที่แสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา วิชา กิจกรรมหรือกระบวนการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

จิรภรณ์ กิจเจริญ (2566, หน้า 109) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริม เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเพื่อเพิ่มเติมสาระและกระบวนการทั้งแนวกว้างและแนวลึก เป็นหลักสูตรที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สำหรับหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาครู เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักศึกษาครูเน้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูได้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักสูตรการเรียนรู้ โดยโครงสร้าง หลักสูตร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ภาคทฤษฎี ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ และ ภาคปฏิบัติ ประกอบด้วย 2 หน่วยการเรียนรู้

ญาณิฐา ราชคม (2566, หน้า 26) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริมว่า มวลประสบการณ์ที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้

เบญจศรี ศรีโยธิน (2567, หน้า 42) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรเสริมว่า มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อขยายหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่ขยายออกทางแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา โดยจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมจะกำหนดขึ้นตามคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

สาระอาจจะเป็นเนื้อหาในรายวิชา โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสูตรสถานศึกษาหรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะมีความลึก และความหลากหลายมากกว่าหลักสูตรสถานศึกษา และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นด้านการคิดวิเคราะห์ระดับสูง

Davis & Rimm (1994, pp. 104–106) กล่าวว่า หลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามเจตนารมณ์ หรือเหมาะสมกับบริบท ความพร้อมของชุมชน เป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและทัศนคติทางบวกต่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเองและชี้นำตนเองได้ ทั้งนี้หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่ขยายแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ โดยเพิ่มทั้งความรู้และทักษะ ซึ่งอาจมีเนื้อหานอกเหนือหรือคาบเกี่ยวกับหลักสูตรปกติก็ได้ หลักสูตรเสริม เป็นสูตรที่พัฒนาทักษะการคิดและมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเจตคติทางบวกต่อการเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และชี้นำตนเองได้ นอกจากนี้หลักการสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ วิธีการสอนเพื่อการบรรลุเป้าหมายทางกระบวนการและทางเนื้อหา ซึ่งเป้าหมายทางกระบวนการนั้น ประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการหรือทักษะต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับมโนทัศน์ ในส่วนเป้าหมายทางเนื้อหานั้น จะประกอบไปด้วย เนื้อหาในรายวิชา โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะใช้ในการพัฒนากระบวนการหรือทักษะ

Clark (1997, pp. 316–319) กล่าวว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่เป็นการเพิ่มเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ไม่มีในหลักสูตรปกติ อาจเป็นเนื้อหาที่อยากขึ้น มีความลึกและความกว้างมากขึ้น หรือมีการขยายกลยุทธ์ในการสอนให้แตกต่างไปจากเดิม หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากเป็นการขยายหลักสูตรเดิม และผู้สอนทราบความต้องการของผู้เรียนหรือทราบวัตถุประสงค์ว่าต้องการจะให้เกิดสิ่งใดขึ้นกับผู้เรียน หลักสูตรเสริมส่วนใหญ่มักใช้สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากความต้องการของผู้เรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะให้กับผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โดยมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และดำรงไว้ซึ่งความดีงามของคนในสังคม

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการศึกษากล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2546, หน้า 34) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การจัดหลักสูตรเสริมที่เน้นความถนัดและความสนใจของผู้เรียนไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ทั้งวิชาการและอาชีพตามทักษะ
- 2) มีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 3) มีสุขภาพและบุคลิกภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี
- 4) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม

และประเทศชาติ

5) มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบบประชาธิปไตย

สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 92) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมว่า ควรคำนึงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน โดยวิเคราะห์คุณลักษณะของนักเรียนอันพึงประสงค์เป็นตัวตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงลักษณะที่เด่นของคน เช่น ระบบคิด การใฝ่รู้ ค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรมที่หล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ โดยนักเรียนจะได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพเหล่านี้ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อบรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสาระและกระบวนการในหลักสูตรเสริมควรเป็นลักษณะแนวสีกกว้างและเข้มข้นเชิงวิชาการและสหวิทยาการอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม

พันทิวา กุมภีโร (2560, หน้า 68) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมว่า การเรียนรู้เป็นเรื่องกระบวนการพัฒนาการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อเทียบกับทฤษฎีการคิดของ Bloom หรือการจัดลำดับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของ Bloom จากลำดับง่ายสู่ลำดับยาก พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านความรู้ ความจำ ด้านการเข้าใจ และด้านการนำไปใช้ ขณะที่หลักสูตรเสริมจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และประเมินค่า

Clark (1997, p. 5) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมว่า สถานศึกษาจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้เป็นส่วนใหญ่ขณะที่หลักสูตรเสริมจะมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการประเมินค่า

Davis & Rimm (2004, p. 139) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม ดังนี้

- 1) พัฒนาความรู้ ทักษะการคิดระดับสูง ด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดวิจารณ์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการค้นคว้า และการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ทั้งวิชาการและวิชาชีพ
- 2) เนื้อหาและวิธีการของหลักสูตรเสริมเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปกติสามารถเข้าถึงสาขาต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีความลึก มีความซับซ้อนสูง ในด้านทฤษฎี การสรุปอ้างอิง และการนำไปใช้ ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกได้
- 3) เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดในทักษะพื้นฐานตามความต้องการของนักเรียน
- 4) พัฒนาด้านจิตพิสัย รวมถึงความเข้าใจในตนเองและการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 5) พัฒนาด้านแรงจูงใจทางวิชาชีพการนำตนเองแรงบันดาลใจทางวิชาชีพขั้นสูง
- 6) เพื่อให้มีบุคลิกภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย
- 7) เพื่อให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพตามความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เสริมสร้างความสามารถทางการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ตลอดจนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ บุคลิกภาพที่ดี และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่มีความลึกซึ้งและหลากหลายมากกว่าหลักสูตรปกติ รวมทั้งสามารถนำความรู้

และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรเสริมจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

3. ลักษณะของหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

วัชร บุรณสิงห์ (2546, หน้า 190-194) ได้กล่าวถึงหลักสูตรเสริมจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

1) ลักษณะเฉพาะของหลักสูตรเสริม

1.1) ความสำคัญและความเป็นมาในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นทำขึ้นเพื่อจัดระบบการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้บุคคลกลุ่มหนึ่งในหรือนอกระบบโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ต้องเรียนในหลักสูตรแกนกลางแม่บทระดับชาติ

1.2) กลุ่มเป้าหมายหรือนักเรียนของหลักสูตรระยะสั้น ได้แก่ นักเรียนที่เรียนอยู่ในระบบโรงเรียน โดยสถานศึกษาจัดหลักสูตรให้นักเรียนได้รับการฝึกอบรมพัฒนาความรู้หรือฝึกทักษะเฉพาะอย่าง อาจเป็นเรื่องที่นักเรียนเป็นผู้เสนอความสนใจหรือโรงเรียนจัดให้หรือเป็นกลุ่มนักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีความประสงค์จะได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ในช่วงระยะเวลาหนึ่งจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดให้

1.3) กลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจาก การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน ไม่มีความซับซ้อนและใช้กับบุคลากรเฉพาะกลุ่มเฉพาะท้องถิ่นและมักมีเนื้อหาเฉพาะทาง ดังนั้น บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรนี้จึงประกอบด้วยคณะทำงานที่เป็นครู ผู้บริหารโรงเรียนศึกษานิเทศก์และผู้มีความรู้ เฉพาะด้านตามเนื้อหาของหลักสูตร ถ้าเป็นหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพก็จะมีบุคคลเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพนั้น ๆ เป็นสมาชิกในกลุ่มทำงานด้วย

1.4) องค์ประกอบที่ต้องมีในหลักสูตรระยะสั้นนั้นเหมือน

องค์ประกอบหลักสูตรทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ความเป็นมาของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา สาระแนวทางการจัดกิจกรรม ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ แนวทางการวัดประเมินผลและเกณฑ์การจบหลักสูตร

สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 90-91) หลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการและเนื้อหาที่หลากหลายได้ ดังนั้น หลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาวิชาและหลากหลายในวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้ จึงทำให้ในหลาย ๆ ประเทศมีการจัดทำหลักสูตรเสริมเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและทุกระดับชั้น โดยหลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย
- 2) เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม
- 3) เป็นการพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมและมุมมองในด้านบวก วัฒนธรรมที่หลากหลายและการปฏิสัมพันธ์เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ

อรอนงค์ นิยมธรรม (2555, หน้า 117) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริมมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

- 1) หลักสูตรเสริมมีความกว้างหรือความลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ มีลักษณะขยายออกหรือเพิ่มเนื้อหาตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการจากหลักสูตรเดิมโดยพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้ อัตราการเรียนรู้ และความสามารถในการคิดเชิงนามธรรม เป็นการเพิ่มโอกาสในการได้รับประสบการณ์ ความรู้และทักษะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นหาสำรวจอย่างลึกซึ้ง เกิดความเข้าใจอย่างมีความหมาย เช่นเดียวกับความสำเร็จทางวิชาชีพ
- 2) มีการปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรเดิมซึ่งเพิ่มโอกาสในการพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและความสนใจ เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้เรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจและสิ่งที่จำเป็นช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านเจตคติ ซึ่งมีความสำคัญ

3) เป็นการสอนทักษะกระบวนการ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิจารณ์ การแก้ปัญหา จิตพิสัย หรือทักษะทางสังคมหรือบุคคล

4) หลักสูตรเสริมควรมีความสมดุล บูรณาการ และมีความหมาย ลักษณะสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ เป็นหลักสูตรที่เป็นได้ทั้งหลักสูตรที่มุ่งในด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ หรือผลผลิต และด้านขอบข่ายของความรู้

5) หลักสูตรเสริมควรเป็นสหวิทยาการ ที่ประกอบด้วย หลากหลายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ปรัชญา ศิลปะ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา เป็นต้น

6) หลักสูตรเสริมควรมุ่งเน้นลักษณะสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ ส่วนบุคคล เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ประยุกต์ หลักการและเหตุผลทางวิชาการ การปรับตัวทางสังคมและการสร้างสังคมใหม่ การพัฒนากระบวนการทางปัญญา และหนทางสู่ความเข้าใจอย่างถ่องแท้

รุ่งทิwa จันทน์วัฒนวงษ์ (2557, หน้า 23) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรเสริมที่ดีว่า จะต้องเป็นหลักสูตรที่สนองเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพคนของชาติ ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ เป็นหลักสูตรที่เกิดจากแนวคิดของบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรยืดหยุ่น ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ง่ายและนำไปปฏิบัติได้จริง ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับ พื้นฐานธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียนส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้เอง หลักสูตรต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดประสบการณ์ และการวัดประเมินผล หลักสูตรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรได้ดีขึ้น

รุ่งทิwa ปุณณะตุง (2560, หน้า 78) ได้กล่าวถึง ลักษณะของหลักสูตรเสริมว่า หลักสูตรเสริมมีลักษณะเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะแนวลึก แนวกว้าง และเข้มข้นเชิงวิชาการและสหวิทยาการอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรเสริม

ทัสริน โตนุช (2561, หน้า 25) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรเสริมว่า หลักสูตรเสริมควรมีความสอดคล้องกับสภาพสังคม ชุมชนและท้องถิ่นเหมาะสมและตรงกับความต้องการของนักเรียน ช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ และพัฒนานักเรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริง

Piirto (1994, pp. 376–400) ได้กำหนดลักษณะ 5 ประการสำคัญสำหรับหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

1) หลักสูตรเสริมควรอยู่บนพื้นฐานของคุณลักษณะการเรียนรู้ นั่นคือ ความสามารถของผู้เรียนจะพิจารณาจากความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะหลักสูตรขยายออกหรือเพิ่มเนื้อหาตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพิจารณาทั้งความกว้างและความลึกของเนื้อหา

2) หลักสูตรเสริมควรมีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ ไม่ใช่หลักสูตรที่มีเนื้อหาง่าย ๆ และไม่ควรละเลยองค์ความรู้อื่น ๆ

3) หลักสูตรเสริมควรเป็นสหวิทยาการ ที่ประกอบด้วยหลากหลายวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์

4) หลักสูตรเสริมควรมุ่งเน้นสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

- 4.1) มุ่งเน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
- 4.2) มุ่งเน้นวิทยาศาสตร์ประยุกต์และเทคโนโลยี
- 4.3) มุ่งเน้นหลักการและเหตุผลทางวิชาการ
- 4.4) มุ่งเน้นการปรับตัวและการสร้างสังคมใหม่
- 4.5) มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการทางปัญญา
- 4.6) มุ่งเน้นวิธีการเข้าใจอย่างแท้จริง

5) หลักสูตรเสริมควรมีความสมดุล มีความบูรณาการ และมีความหมายหลักการสำคัญของหลักสูตรเสริม คือ วิธีสอนที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายทั้งทางด้านการกระบวนการและเนื้อหา โดยเป้าหมายทางกระบวนการ จะหมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการหรือทักษะต่าง ๆ ได้ ในด้านเป้าหมายทางเนื้อหา หมายถึง เนื้อหาในรายวิชา โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการหรือทักษะได้

Texas Agricultural Extension Service (2000, Online) กล่าวว่า หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ให้นักการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยวิธีการและเนื้อหาที่หลากหลาย ดังนั้น หลักสูตรเสริมจึงเป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความหลากหลายของเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนได้ จึงทำให้ในหลาย ๆ ประเทศ มีการจัดทำหลักสูตรเสริม เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรเสริมตั้งแต่ระดับพื้นฐานตลอดจนทุกระดับชั้น โดยหลักสูตรเสริมจะมีลักษณะที่สำคัญ คือ

- 1) เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลาย
- 2) เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการติดต่อสื่อสาร การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม
- 3) เป็นพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมและมุมมองในด้านบวก วัฒนธรรมที่หลากหลายและการปฏิสัมพันธ์
- 4) เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นจากความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะของหลักสูตรเสริม เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่มีความโดดเด่น สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เข้มข้นในเชิงวิชาการและสหวิทยาการอย่างเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถ ตลอดจนสอดคล้องกับสภาพสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ และพัฒนานักเรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริง

4. ประเภทของหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง ประเภทของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

Colangelo & Davis (2003, pp. 164–165) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเสริมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ หลักสูตรเสริมที่เน้นกระบวนการ หลักสูตรเสริมที่เน้นเนื้อหา และหลักสูตรเสริมที่เน้นผลผลิต มีรายละเอียด ดังนี้

1) หลักสูตรเสริมที่เน้นกระบวนการ (Process-oriented Approach)

เป็นหลักสูตรที่ออกแบบโดยมุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนากระบวนการทางปัญญาที่สูงขึ้น รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ สร้างโมเดลให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามลำดับหรือองค์ประกอบ อาจเป็นหนึ่งหรือหลายโมเดลก็ได้ เช่น พุทธิปัญญาของ บลูม (Bloom Taxonomy of Cognitive Objective) การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) หรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ กิลฟอร์ด (Guiford) โดยการเน้นทักษะผ่านกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การศึกษาอย่างอิสระตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ หลักสูตรเสริมประเภทนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดที่เป็นอิสระจากเนื้อหาวิชา ดังผลที่ได้รับจากการเป็นอิสระจากเนื้อหาวิชา คือ ทำให้สามารถถ่ายโยงทักษะการคิดระดับสูงไปสู่เนื้อหาวิชาต่าง ๆ หรือนำเอาไปใช้ในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้

รูปแบบของหลักสูตรประเภทนี้มุ่งส่งเสริมการเติบโต

ทางวัฒนธรรมและการปรับตัวเชิงสร้างสรรค์เป็นการฝึกให้นักเรียนเลือกอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นการเตรียมนักเรียนให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่มีประโยชน์และมีความหมายกับสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่มีการกำหนดแบบแผนและการกระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะให้ทักษะการใช้เหตุผลที่เพียงพอและประสบการณ์ที่ควรจะได้รับ ให้นักเรียนได้ออกแบบการวิเคราะห์ วิพากษ์โต้แย้งความสัมพันธ์และความชอบ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่า ความมีประโยชน์ ความจริง ซึ่งนักเรียนสามารถค้นพบได้โดยมีเจตคติที่ถูกต้อง มุ่งให้เกิดการพัฒนาทางปัญญา การคิดและส่งเสริมลักษณะนิสัยโดยการกระตุ้นความคิด ซึ่งประสิทธิภาพและความถูกต้องของการคิดเกิดจากความสามารถในการปรับปรุงคุณภาพการคิดให้กว้างขวางขึ้น หลักสูตรจึงมุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการคิด ซึ่งตนเองสามารถคิดขึ้นเองได้และการลงมือกระทำ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจว่าตนเองสามารถสร้างมโนทัศน์ที่มีคุณค่าโดยผ่านการโต้แย้งและมีหลักฐานสนับสนุนสิ่งนั้น

หลักสูตรกระบวนการ (Process Curriculum) เป็นหลักสูตร

ที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าการมุ่งผลลัพธ์ของการเรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้วิธีเรียนรู้ (Learning how to learn) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stenhouse (1975, pp. 82–88) ที่มองว่าหลักสูตรควรเป็นกระบวนการส่งเสริม

การสร้างองค์ความรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการบูรณาการประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) เชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์จริง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Dewey (1938, pp. 25–35) และแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ Vygotsky (1978, pp. 79–91)

การออกแบบหลักสูตรจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ใหม่ ฝึกการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในบริบทที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัว ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เนื้อหาเป็นสื่อในการพัฒนากระบวนการคิดมากกว่าการเป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bruner (1960, pp. 31–54) และกรอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ UNESCO (2015, pp. 37–39)

2) หลักสูตรเสริมที่เน้นเนื้อหา (Content-oriented Approach)

เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เนื้อหาเฉพาะ เช่น หลักสูตรคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา ศิลปะ สังคมศาสตร์ เป็นเนื้อหาที่มีความลึกหรือกว้างกว่าหลักสูตรปกติ อาจจัดในลักษณะรายวิชาระยะสั้น ห้องปฏิบัติการ คุนยวิทยศาสตร์ เป็นทางเลือกสำหรับนักศึกษาที่ก่อนเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย หรือได้รับคำแนะนำให้เรียนหลักสูตรเสริมประเภทนี้สามารถจัดให้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับมโนทัศน์พื้นฐานหรือการสรุปอ้างอิงเชิงนามธรรม ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์และเนื้อหาวิชา

3) หลักสูตรเสริมที่เน้นผลผลิต (Product-oriented Approach)

เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นที่เกิิดขึ้น หรือผลผลิตจากการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาหรือกระบวนการ ผลผลิตอาจจับต้องได้ เช่น รายงาน ภาพวาด นวนิยาย การนำเสนอ เป็นต้น หรือผลผลิตที่จับต้องไม่ได้ เช่น การปรับปรุงสุขภาพจิต ทักษะการจัดการ เป็นต้น โดยทั่วไปหลักสูตรประเภทนี้ดูเหมือนจะเน้นที่กระบวนการ แต่ความจริงกระบวนการเรียนการสอนมุ่งไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาผลผลิต ลักษณะเช่นนี้ อาจเป็นความพยายามให้เกิดผลเชิงประจักษ์ว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้หลักสูตรเสริมที่เน้นกระบวนการ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาความรู้ ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และยังส่งผลให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการเน้น การจัดกิจกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การศึกษาค้นคว้า อ้างอิงข้อมูล อย่างถูกต้อง ปรับใช้ในสถานการณ์ เหตุการณ์ใหม่ ๆ รู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะในกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอน เป็นอิสระจากเนื้อหาวิชา เชื่อมโยงทักษะการคิด ระดับสูงไปสู่เนื้อหาวิชาต่าง ๆ คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และสามารถปรับเปลี่ยน ตนเองให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. การพัฒนาหลักสูตรเสริม

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

ธัญพร บุษปฤกษ์ (2554, หน้า 25) ได้กล่าวถึงความหมาย

“การพัฒนาหลักสูตร” หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดทำ หลักสูตร หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ของสังคม และให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้

ปราณี พงศ์สุพรรณ (2561, หน้า 88) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ กระบวนการวางแผนในการสร้างหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้นและพัฒนาประสิทธิภาพ การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะในตัวผู้เรียนเพื่อเป็นการ ตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

Taba (1962, p. 454) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมาย อันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลง ทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบ ทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

Saylor & Alexander (1974, p. 7) ให้คำจำกัดความหมาย ของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร

อาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นสำหรับนักเรียนด้วยการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตร
นั้น มีงานที่ต้องทำสำคัญ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1) การพิจารณาและการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นที่สำคัญ
ของหลักสูตร ที่จัดทำนั้นว่ามีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวมและส่วนย่อยของหลักสูตร
นั้น ๆ อย่างเคร่งครัด

2) การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุประกอบการเรียน
การสอน การเลือกสรรเนื้อหาสาระเพื่อการอ่าน การเขียน การทำแบบฝึกหัดและหัวข้อ
สำหรับการอภิปรายตลอดจนกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน

3) การกำหนดระบบการจัดวัสดุอุปกรณ์และการจัดการเรียน
การสอน ตลอดทั้งการทดลองที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา
และแต่ละชั้นเรียน

Uys & Gwele (2005, p. 24) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร
เป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการสอน หรือการเรียนรู้ โดยพิจารณา เนื้อหา บทบาท
ความคาดหวัง ทรัพยากร ระยะเวลา รวมถึงช่วงเวลา สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การวางแผน
การสร้างหลักสูตร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริม คือ กระบวนการ
ที่มุ่งปรับปรุงหรือสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม
และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยเน้นการวางแผนและออกแบบประสบการณ์
การเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา
ครอบคลุมการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การคัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหา
การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสื่อและทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจน
การวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปแบบของการปรับปรุงหลักสูตรเดิม
ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือการพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา
และความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยคำนึงถึงชุมชน สังคม ปรัชญาการศึกษา และผู้เรียน
ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน

6. รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเสริม

นักวิชาการการศึกษาได้กล่าวถึง รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้
 วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, หน้า 57-58) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิด
 ของขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และการออกแบบ
 หลักสูตร

2) ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนรู้
 และรายวิชา

3) นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่องและ
 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

4) อบรมครู ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจ
 ในหลักสูตรใหม่

5) นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และประกาศใช้
 หลักสูตรโดยมีกิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่ ดังนี้

5.1) การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ การจัดทำวัสดุหลักสูตร
 ได้แก่ เอกสาร และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น

5.2) ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร
 และบริการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่อบรมครูและบุคลากรฝ่ายบริหารหลักสูตร ห้องสมุด ห้องเรียน
 รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณ

5.3) การสอน เป็นหน้าที่ของครูปฏิบัติการทั่วไป

5.4) การประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผล
 การเรียนของนักเรียน และการประเมินผลหลักสูตร ตั้งแต่ประเมินเอกสาร ผลการนำหลักสูตร
 ไปใช้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งจะต้องประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

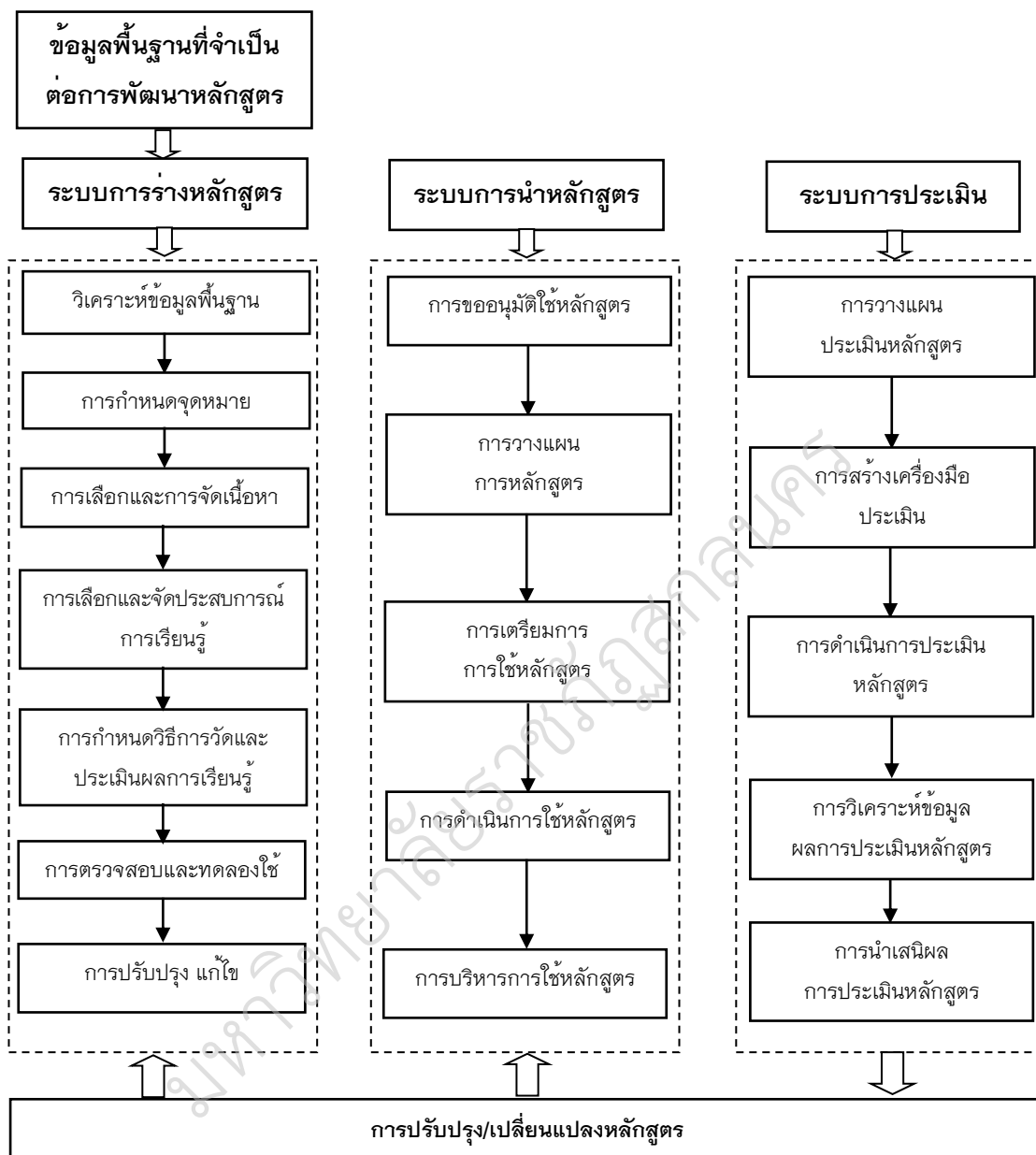
ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559, หน้า 95) ได้อธิบายรูปแบบการพัฒนา
 หลักสูตรทั้งสามระบบ ประกอบด้วย ขั้นตอนการในการดำเนินการ ดังนี้

1) ระบบการร่างหลักสูตร จะเริ่มที่การนำข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น
 ในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้มีการรวบรวมไว้มาวิเคราะห์เพื่อนำไปกำหนดจุดมุ่งหมาย
 หลักสูตรรวมทั้งเป็นแนวทางในการเลือกและการจัดเนื้อหา การเลือกและจัดประสบการณ์
 การเรียนรู้ และการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หลังจากได้หลักสูตร

ฉบับร่าง แล้วจึงนำไปตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรนั้น เพื่อช่วยกลั่นกรองความสมบูรณ์ของหลักสูตรอีกครั้ง ซึ่งอาจมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายกับผู้เรียนที่จะนำไปใช้จริง แล้วนำผลการทดลองใช้ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ซึ่งจะทำให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ และมีคุณภาพสูงขึ้น

2) ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ จะเริ่มที่การขออนุมัติใช้หลักสูตร จากหน่วยงานที่มีอำนาจในการอนุมัติใช้หลักสูตร หลังจากนั้นจึงมีการวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมการ การใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการบริหาร การใช้หลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3) ระบบการประเมินหลักสูตร เริ่มด้วยการวางแผนประเมิน หลักสูตรแล้ว จึงมีการสร้างเครื่องมือประเมินหลักสูตร ให้ครอบคลุมประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในการประเมิน แล้วจึงดำเนินการประเมินหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมิน หลักสูตร และการนำเสนอผลการประเมินหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง หลักสูตรต่อไป ซึ่งอาจมีการปรับปรุงส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรืออาจกระทำการแก้ไขทั้งระบบร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมิน หลักสูตรเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับผลการประเมินหลักสูตรที่ได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

ที่มา : ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559, หน้า 94)

Taba (1962, pp. 422–425) มีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูงขึ้น โดยครูจะค่อย ๆ สร้างหลักสูตร จากหน่วยการเรียนรู้การสอนย่อย ๆ สำหรับการสอนในโรงเรียนแล้วค่อยขยายปรับเป็นหลักสูตร ซึ่งเป็นการพัฒนาจากสิ่งที่เฉพาะเจาะจง แล้วขยายสู่สิ่งที่กว้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives)

ขั้นตอนที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content)

ขั้นตอนที่ 4 จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content)

ขั้นตอนที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences)

ขั้นตอนที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences)

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมิน และการประเมินผล
(Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it)

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ (Diagnosis of Needs) สสำรวจสภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ และธรรมชาติของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางที่สำคัญในการกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว ในขั้นที่ 1 ควรเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริง เป็นแนวทางในการเลือก และจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) เลือกเนื้อหา สาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาที่คัดเลือกมาบรรจุ ลงในหลักสูตรต้องมีความสำคัญและถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of Content) จัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing it) คือ การตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรประสบความสำเร็จ มากน้อยเพียงใด มีปัญหาหรือมีข้อบกพร่องในขั้นตอนใด เพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba
ที่มา : Taba (1962, pp. 422-425)

Saylor, Alexander & Lewis (1981, pp. 27-29) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร โดยมุ่งเน้นกระบวนการวางแผนหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Goal and Objective) 2) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Designing) 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implement) และ 4) การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

1) กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขอบเขต (Domain) ขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของคณะนักพัฒนาหลักสูตร คือ เริ่มดำเนินการกำหนดเป้าหมายของการศึกษา และวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการให้บรรลุความสำเร็จ โดยได้จำแนกเป้าหมายการเรียนรู้ครอบคลุม 4 ขอบเขตสำคัญ คือ พัฒนาการของบุคคล (Personal Development) สมรรถภาพทางสังคม (Social Competence) ทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization)

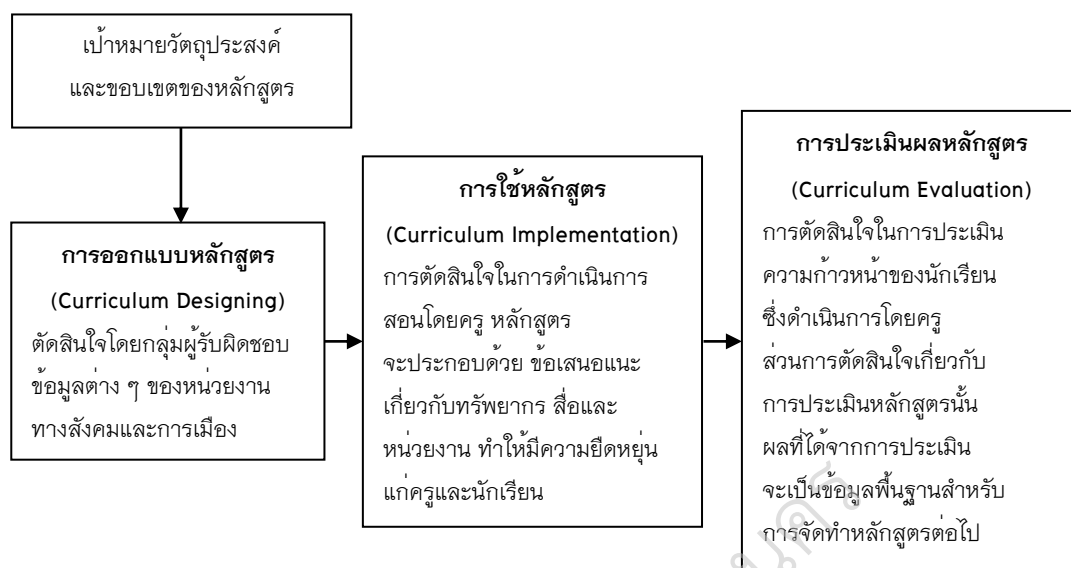
2) การออกแบบหลักสูตรภายหลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์แล้ว ในขั้นตอนนี้ นักพัฒนาหลักสูตรจะนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการออกแบบหลักสูตรโดยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3) การนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อมีการออกแบบหลักสูตรแล้ว ผู้สอนจะเข้ามามีบทบาท วางแผนหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน (Instruction) โดยสร้างแผนการสอน เลือกวิธีการสอนที่สัมพันธ์กับผู้เรียน และสอดคล้องกับหลักสูตร ความสำคัญของการดำเนินงานในขั้นนี้จะช่วยให้ได้มา ซึ่งจุดประสงค์ของการเรียน (Instructional Objective) ซึ่งผู้สอนควรกำหนดจุดประสงค์ให้เฉพาะเจาะจง จากนั้นจึงพิจารณาเลือกยุทธวิธีการสอนหรือวิธีนำเสนอความรู้ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ

4) การประเมินหลักสูตร คณะนักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการประเมินและกำหนดเทคนิควิธีการประเมินต่าง ๆ ซึ่งมีจุดเน้นในการประเมิน 2 ด้าน ที่สำคัญ คือ

4.1) การประเมินผลรวมของการใช้หลักสูตร โดยมุ่งพิจารณาจากมิติจากเป้าหมายจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ในการเรียน มิติของประสิทธิภาพของการสอน และมิติผลสัมฤทธิ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนที่เป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร

4.2) การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ โดยนักพัฒนาหลักสูตรพิจารณาตัดสินสภาพความสำเร็จหรือการบรรลุเป้าหมายทั้งในแง่ของการออกแบบหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พิจารณาว่าได้บรรลุถึงเป้าหมาย หรือไม่อย่างไร รวมไปถึงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนจากแนวคิดข้างต้น เซเลอร์ และคณะ ได้เสนอรูปแบบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

ที่มา : Saylor, Alexander & Lewis
(1981, pp. 27-29)

Oliva (1992, p. 172) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของการศึกษา (Aims of Education) และหลักการปรัชญาและจิตวิทยาจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสังคมและของผู้เรียน
- 2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษานั้น ๆ ตั้งอยู่ ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในชุมชน และเนื้อหาวิชาที่จำเป็นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 3) เป้าหมายของหลักสูตร (Curriculum Goals) โดยอาศัยข้อมูลจากข้อที่ 1 และข้อที่ 2
- 4) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Curriculum Objectives) โดยอาศัยข้อมูลจากข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3 แตกต่างจากข้อที่ 3 ตรงที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้หลักสูตร และการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร
- 5) รวบรวมข้อมูลและนำหลักสูตรไปใช้ (Organization and Implementation of the Curriculum) เป็นขั้นตอนการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร
- 6) กำหนดเป้าหมายการสอน (Instructional Goals) ของแต่ละระดับ
- 7) กำหนดจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน (Instructional Objectives) ในแต่ละรายวิชา

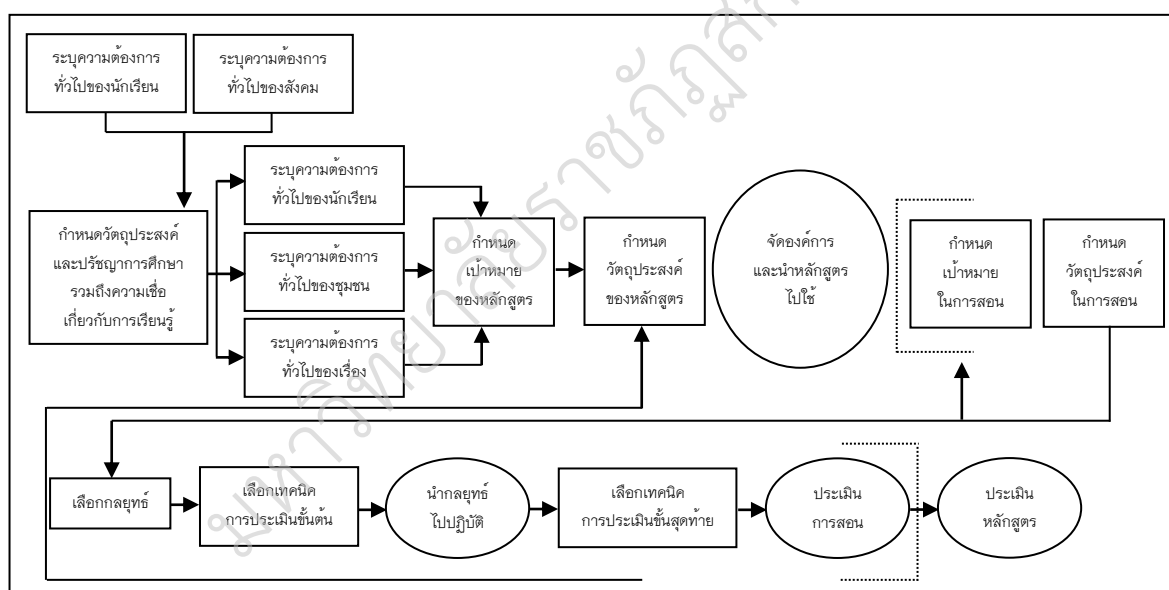
8) เลือกยุทธวิธีการสอน (Selection of Strategies) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

9) เลือกเทคนิควิธีการประเมินผลก่อนที่นำไปสอนจริง

10) นำยุทธวิธีไปใช้ปฏิบัติจริง (Implementation of Strategies) เป็นขั้นของการใช้วิธีการที่กำหนดในขั้นที่ 8

11) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (Evaluation of Instruction) เป็นขั้นที่เมื่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ก็มีการประเมินผลตามที่ได้เลือกหรือกำหนดวิธีการประเมินในขั้นตอนที่ 9

12) ประเมินหลักสูตร (Evaluation of Curriculum) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ทำให้วงจรครบถ้วน การประเมินผลที่ใช้ประเมินผู้เรียนและผู้สอน แต่เป็นการประเมินหลักสูตรที่จัดทำขึ้น ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การพัฒนาหลักสูตรของ โอลิวาร์

ที่มา : Oliva (1992, p. 172)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระ การคัดเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม จากนั้นจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือปฏิบัติจริงในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดเตรียมทรัพยากรและ

พัฒนาครูผู้สอนให้มีความเข้าใจในหลักสูตร ก่อนที่จะมีการประเมินผลทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน เช่น วิชัย วงษ์ใหญ่ Tabá Saylor, Alexander and Lewis และ Oliva ต่างสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินการเป็นขั้นตอน เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ เลือก และจัดเนื้อหา ออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม

7. องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาลักษณะของหลักสูตรเสริม ได้มีนักวิชาการศึกษา ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมไว้ ดังนี้

สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 88) ได้ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรเสริม ประกอบด้วย

- 1) แนวคิดหลักการของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดสำคัญ ที่จะพัฒนานักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการ ให้เกิดขึ้น
- 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการ ให้นักเรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านใดบ้าง
- 3) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยกิจกรรมที่จะนำไปกระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนที่ระบุแนวการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อสามารถพัฒนานักเรียนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้
- 5) สื่อการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุสื่ออุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 6) การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุกระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดและ เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

สมใจ กงเดิม (2553, หน้า 272-277) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 6) ระยะเวลา 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและการประเมินผล

วิทยา ทศมี (2554, หน้า 31) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) สมรรถนะสำคัญ 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) เนื้อหาสาระของหลักสูตร 6) กิจกรรมของหลักสูตร 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ในหลักสูตร และ 8) การวัดและการประเมินผล

นาถนรินทร์ เพทายเทียมทอง, ปัญญ์ติ ชำนาญกิจ, นวลศรี ชำนาญกิจ (2556, หน้า 77) สรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม ประกอบด้วย 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) หน่วยการเรียนรู้ 5) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) แนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ปัทิตดา รอดประพันธ์ (2558, หน้า 47) สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มี 10 องค์ประกอบ คือ 1) สภาพปัญหาและความต้องการ 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) คำอธิบายรายวิชา 6) สาระการเรียนรู้ 7) คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ 8) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) แนวการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 10) แนวการวัดและประเมินผล

วรพรรณ กระต่ายทอง (2558, หน้า 31-32) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมาย/ความมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ความมุ่งหวังที่จะเกิดแก่ผู้เรียนหลังจากการใช้หลักสูตรหรือสิ่งที่กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของผู้เรียน พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยครอบคลุมลักษณะ 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ 2) เนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์ คือ สาระสำคัญของความรู้ที่นำมากระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย เนื้อหาเป็นสิ่งที่กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้และทำหน้าที่เชื่อมโยงให้การจัดประสบการณ์นั้นบังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายโดยเนื้อหาวิชาที่จะเป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือสิ่งเร้าต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหา วิธีตรวจสอบคุณภาพเนื้อหา รวมทั้งการจัดลำดับเนื้อหาที่ดีมีระบบ ทำให้ผู้เรียน

สามารถเรียนรู้ได้ง่าย น่าสนใจ จึงจะเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนได้สูงสุด ประสพการณ์การเรียนรู้ คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ภายนอกของสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนมีปฏิริยาต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนโดยจุดมุ่งหมายที่ระบุทั้ง พฤติกรรมและเนื้อหาเป็นจุดหมายปลายทางแต่ประสพการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น เป็นวิธีการที่จะบรรลุถึงจุดหมายปลายทางนั้น 3) กระบวนการสอนและการนำหลักสูตร ไปใช้ในการสอน คือ การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยจะต้องมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ และ 4) การวัดและประเมินผลการสอน ตามหลักสูตรและนำสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าประสพการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นได้ผลเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ สามารถเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เรียนไปในแนวทางที่พึงปรารถนาหรือไม่และได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้ กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดและเป็นการนำเสนอข้อมูล เพื่อตัดสินใจเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุง หรือเลือกวิธีการใหม่ ซึ่งในการประเมินผลนั้น ควรพิจารณาให้ครอบคลุมมิติการประเมิน ความก้าวหน้าและมิติการประเมินผลลัพธ์

ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์ (2559, หน้า 42) ได้กำหนดองค์ประกอบ ของหลักสูตรเสริม คือ 1) ความเป็นมา วิสัยทัศน์ หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 4) สารการเรียนรู้ 5) คำอธิบายรายวิชา 6) โครงสร้างหลักสูตร 7) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 8) สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และ 9) การวัดผล และประเมินผล

จำเนียร พรหมรัตนพงศ์ (2560, หน้า 29-30) ได้กำหนดองค์ประกอบ ของหลักสูตรเสริม ไว้ 6 องค์ประกอบ คือ แนวคิดหลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ ของหลักสูตรโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดหลักการของหลักสูตร เป็นการระบุแนวคิดที่สำคัญ ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการ ให้เกิดขึ้น
- 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการ ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ
- 3) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร เป็นส่วนที่ระบุโครงสร้างเนื้อหา หน่วยกิจกรรมที่จะนำไปกระตุ้นหรือเป็นเครื่องมือพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนที่ระบุแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

5) สื่อการเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุสื่ออุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) การวัดและประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุกระบวนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด และเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ประภัศร ทศนพงศ์, พจมาน ชำนาญกิจ และอุษา ปราบหงษ์ (2560, หน้า 86) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ

1) หลักการมุ่งให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย มีสื่อที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ จดจำและเรียนรู้สิ่งใหม่ผ่านประสาทสัมผัสหลายทาง โดยมีครูทำเป็นสื่อกลางช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน
2) จุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะอ่านภาษาไทย 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ทศริน โตนุช (2561, หน้า 24) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมไว้ 4 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม เป็นการกำหนดทักษะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเมื่อผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามที่กำหนดหลักสูตรเสริมแล้ว โดยกำหนดให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์

2) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม เป็นการกำหนดสาระเนื้อหาในรูปกิจกรรมมีการกำหนดขอบเขตหรือจำนวนมากน้อยของสาระเนื้อหา รวมทั้งเวลาที่ใช้เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โดยกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม

3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายของวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมโดยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมและโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม ซึ่งใช้เทคนิควิธีการระดมสมองเทคนิค วิธีการสอน แบบสืบสวนสอบสวน เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

4) การวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าการนำหลักสูตรเสริมไปใช้นั้นได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมหรือไม่เมื่อใช้หลักสูตรเสริมแล้วนักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากเพียงใดและจะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริมต่อไป

พิศาล เครือลิต (2565, หน้า 104) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างกิจกรรมและประสบการณ์ 4) แนวการจัดการกิจกรรม 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) แนวทางการวัดและประเมินผล

ลัดสะหมี พอนไซ (2565, หน้า 52-53) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม ประกอบไปด้วย 1) ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหา 5) แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 6) กรอบของความฉลาดทางดิจิทัล และ 7) การวัดและประเมินผล

วรานันท์ อิศรปริดา, ทิยา เลิศชนะเดชา, รัชดาภรณ์ ดันติกุล, กวีเชษฐ์ เปีย และมาเรียม นิลพันธุ์ (2565, หน้า 44) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมว่า ควรประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) จุดมุ่งหมาย ความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา และการจัดประสบการณ์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผล

Taba (1962, p. 224) กล่าวว่า หลักสูตรทุกรูปแบบควรประกอบไปด้วย จุดประสงค์ทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล

Tyler (1970, p. 11) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมว่า ควรประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) วิธีการตรวจสอบเป้าหมาย

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม
อาจมีความหมายคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ประกอบ
เกี่ยวกับหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้
แบบรวมพลัง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับหลักสูตรเสริม

องค์ประกอบ ของหลักสูตรเสริม	สมพร หลิมเจริญ (2552)	สมใจ กงเดิม (2553)	ดิฐภัทร บวรชัย (2555)	นาถนรินทร์ เพทายเทียมทอง และคณะ (2556)	ปติดา รอดประพันธ์ (2558)	วรพรรณ กระต่ายทอง (2558)	ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์ (2559)	ประภัศร ทัดนพวงศ์ และคณะ (2560)	จำเนียร พรหมรัตน์พงศ์ (2560)	ทัสนิน โตหนู (2561)	พิศาล เครือลิต (2565)	วรานันท์ อัครปรีดา และคณะ (2565)	ลัดสะหมี พอนโซ (2565)	Tyler (1970)	Taba (1962)	ผู้วิจัย
1. ที่มาและความสำคัญ		✓	✓		✓		✓						✓		✓	6*
2. หลักการ	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓			10*
3. จุดมุ่งหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15*
4. โครงสร้างเนื้อหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15*
5. กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15*
6. สื่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓					8*
7. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15*

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด
อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น มี 7 องค์ประกอบ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้อง
กับการพัฒนาหลักสูตรเสริม ดังนั้น องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม จึงมี 8 องค์ประกอบ

คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดทฤษฎี 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล

การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) มาจากคำ “การคิด” กับ “วิจารณ์” “การคิด” เป็นกระบวนการทางสมองในการรับรู้และระลึกข้อมูล เพื่อจัดกรอบความคิด หาเหตุผล หรือตัดสินใจ “วิจารณ์” หมายถึง ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้องได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1073) ในภาษาไทยมีชื่อเรียกต่างกัน เช่น “การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงวิจารณ์” ซึ่งล้วนมีความหมายที่แสดงถึงกระบวนการทางสมองในการคิดไตร่ตรองหาเหตุผลเพื่อลงข้อสรุปที่สมเหตุสมผลที่สุด พร้อมทั้งจะเปลี่ยนได้ตามข้อมูลใหม่ที่วิเคราะห์ถูกต้องมาหักล้างได้เสมอ ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามมิติองค์ประกอบของการคิด มีความหมายใกล้เคียงกับการคิดขั้นสูง (Facione, 1990, p. 14) แต่มีมิติทิศทางในการคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดไตร่ตรองหาเหตุผลทิศทางเดียวหรือเป็นลักษณะการคิดแคบ (Beyer, 1985, p. 270; Norris & Ennis, 1989, pp. 17–20) โดยทั่วไปการคิดอย่างมีวิจารณญาณนิยมใช้ในวงการปรัชญา จิตวิทยา และการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1) ด้านปรัชญา นักปรัชญากำหนดความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันความหมายตามหลักตรรกะเป็นเกณฑ์ในการตีความ ประเมินผล สร้างข้อโต้แย้ง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ อาจหมายถึง การตัดสินใจ สมเหตุสมผล และมีมาตรฐานการประเมิน (Lipman, 1988, pp. 38–43) ให้ความหมายการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเองเพื่อให้การคิดของตนเองดีขึ้น มีเป้าหมายปฏิบัติตามโครงสร้างการคิด ประเมินการคิดโดยยึดเป้าหมาย เกณฑ์และมาตรฐานการคิด กำหนดคุณลักษณะของนักคิดที่มีวิจารณญาณเป็นนักคิดที่มีประสบการณ์สูง ปราศจากอคติ ตระหนักเกี่ยวกับความคิดของตนเอง ค้นหาข้อเท็จจริง และมีคุณธรรม (Norris & Ennis, 1989, p. 1) ให้ความหมายการคิดอย่างมีวิจารณญาณในแง่ของการคิด

ซับซ้อน การคิดมีเหตุผลและไตร่ตรองรอบคอบเพื่อตัดสินใจสิ่งที่จะเชื่อหรือกระทำ มีลักษณะการคิด 4 ลักษณะ คือ การคิดอย่างมีเหตุผล (Reasonable Thinking) หมายถึง รู้จักใช้เหตุผลดีได้อย่างเหมาะสม การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) หมายถึง รู้จักตรวจสอบการให้เหตุผลของตนเองและของผู้อื่น การคิดมีเป้าหมาย (Focused Thinking) หมายถึง ตั้งเป้าหมายและกำกับกับการคิด และการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่จะเชื่อหรือจะทำ รู้จักประเมินข้อความและการกระทำ

2) ด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยาให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด องค์ประกอบและทักษะแก้ปัญหา บุรณาการการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการแก้ปัญหา ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่มีจุดประสงค์ มีเหตุผล และมีเป้าหมายหลักเป็นตัวกำกับ ประกอบด้วย ทักษะการคิดแก้ปัญหา การสรุปอ้างอิง การประมวลผล และการตัดสินใจ ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณอาจกำหนดจากคุณสมบัติของนักคิด ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา

3) ด้านการศึกษา นักการศึกษาพยายามหาความกระจ่างเกี่ยวกับความหมายเพื่อยุติข้อโต้แย้งต่าง ๆ กำหนดความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความคิดบริสุทธิ์ มีเป้าหมายและไตร่ตรอง ทำด้วยความสมัครใจ (Schrag, 1988, pp. 26-28) นักการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและแคนาดามีความเห็นว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะการคิดขั้นสูงเช่นเดียวกับทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการคิดสร้างสรรค์ กำหนดความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การตัดสินใจที่มีเป้าหมาย และรู้จักกำกับตนในการตีความ วิเคราะห์ ประเมิน สรุปอ้างอิง อธิบายปรากฏการณ์โดยยึดกรอบแนวคิดทฤษฎี เกณฑ์ หรือบริบทประกอบการตัดสินใจ (Facione, 1990, pp. 4-10)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดหาเหตุผลเกี่ยวกับปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อความที่ไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ ไตร่ตรองรอบคอบเกี่ยวกับการให้เหตุผลของตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายเพื่อตัดสินใจที่จะเชื่อหรือกระทำสิ่งนั้นโดยอาศัยหลักฐานหรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

2. ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

นักวิชาการการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ไว้ ดังนี้

กมลทิพย์ ต่อทรัพย์สินชัย (2563, ออนไลน์) การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Critical Thinking for Social Media) เป็นความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ไม่เป็นคนหูเบา เชื่อสิ่งที่ได้ยินได้ฟัง ได้อ่านง่าย ๆ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ควรมีการตรวจสอบหาข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์พิจารณาอย่างถี่ถ้วน รู้ว่าข้อมูลลักษณะใดที่ถูกส่งผ่านมาทางออนไลน์แล้ว ควรตั้งข้อสงสัย หาคำตอบให้ชัดเจนก่อนเชื่อและนำไปแชร์ แยกแยะข้อมูลข่าวสารให้ได้ว่าเรื่องใดเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง ข้อมูลใดมีเนื้อหาถูกต้องและข้อมูลใดที่เข้าข่ายอันตราย พลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง ใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ด้านเทคนิคเพื่อใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ได้อย่างเชี่ยวชาญ รวมถึงมีทักษะในการรู้คิดขั้นสูง เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่จำเป็นต่อการเลือก จัดประเภท วิเคราะห์ ตีความ และเข้าใจข้อมูลข่าวสาร มีความรู้และทักษะในสภาพแวดล้อมดิจิทัล การรู้ดิจิทัลโดยมุ่งให้เป็นผู้ใช้ที่ดี เป็นผู้เข้าใจบริบทที่ดี และเป็นผู้สร้างเนื้อหาทางดิจิทัลที่ดี ในสภาพแวดล้อมสังคมดิจิทัล ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เยาวชนทุกคนควรมีเนื่องจากในปัจจุบันทุกสาขาอาชีพ ทุกลักษณะงานในองค์กรจำเป็นต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา ผู้ที่มีทักษะด้านนี้สามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ เชื่อมโยงเหตุและผลได้ มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จด้านการศึกษา การงาน และการใช้ชีวิต รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันในโลกดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย

ศักดิ์ริน ปินหริ่ม (2564, หน้า 25-28) การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Critical Thinking for Social Media) เป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่ควรพึงมี เพื่อได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและสามารถรับมือกับการพัฒนาของข้อมูลที่มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดตามองค์ประกอบของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation skills) ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกระบวนการคิด เข้าใจสถานการณ์ ปัญหา สามารถพิจารณาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล และตรวจสอบหลักฐาน ข้อเท็จจริง

ต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ที่ปรากฏอย่างรอบคอบ มีเหตุผล และแก้ปัญหาโดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

สุนิษา แสงอุ่น (2566, หน้า 47) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นกระบวนการเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับเรื่องราวในชีวิตจริง มีความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ แยกแยะสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น พร้อมทั้งการรู้เท่าทันสื่อ ได้อย่างมีเหตุผล ผ่านกระบวนการเรียนรู้หรือวิเคราะห์ถึงสื่อต่าง ๆ และสังเคราะห์ออกมา ตามความเข้าใจของตนเอง ผู้เรียนสามารถเข้าใจและใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกต้องและมีประโยชน์มากขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นความสามารถในการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตลอดจนการพิจารณาความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน สร้างสรรค์

3. องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 43-44) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า คือ ความสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการระบบ ประเมินและสื่อสารสารสนเทศ 2) ใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่าย และ Social Network อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) ผสมผสาน (Integrate) ประเมิน (Evaluate) และการสร้าง (Create) สารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ และ 3) ปฏิบัติตามคุณธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสังคมออนไลน์

วัชรวิทย์ แสงบุญเรือง (2559, หน้า 161) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ การสรุปแบบนิรนัย การให้ความหมาย การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและ

การสังเกต การสรุปแบบอุปนัย การสรุปโดยการทดสอบสมมติฐานการทำนาย การนิยาม และการระบุข้อสันนิษฐาน

ณัฐวัฒน์ ดวงฉุน (2565, หน้า 75–76) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า เป็นทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) โดยการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงานและการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังมีความหลากหลายของทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งได้แก่ ทักษะการรู้สื่อ (Media literacy) การรู้เทคโนโลยี (Technology literacy) การรู้สารสนเทศ (Information literacy) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual literacy) การรู้การสื่อสาร (Communication literacy) และการรู้สังคม (Social literacy) ดังนี้

- 1) การรู้สื่อ (Media Literacy) ความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึง การวิเคราะห์ และการผลิตสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การรู้เทคโนโลยี (Technology literacy) ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีรวมถึงทักษะคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสู่ทักษะที่สูงขึ้น เช่น การตัดต่อภาพยนตร์ หรือการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- 3) การรู้สารสนเทศ (Information literacy) ความสามารถในการประเมินว่าสารสนเทศใดที่ผู้เรียนต้องการ รู้วิธีการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ และการรู้การประเมินและการใช้สารสนเทศที่สืบค้นได้ การกรองข้อมูลข่าวสาร รู้วิธีการวิเคราะห์แหล่งที่มาและเนื้อหาของสารสนเทศ
- 4) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual literacy) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น เกิดความเข้าใจ แปลความหมายสิ่งที่เห็น การวิเคราะห์ การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และความสามารถในการใช้สิ่งที่เห็นนั้นในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้ รวมถึงการผลิตข้อความภาพไม่ว่าจะผ่านวัตถุ การกระทำ หรือสัญลักษณ์ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่

5) การรู้สื่อสาร (Communication literacy) การรู้ในการสื่อสาร เป็นพื้นฐานสำหรับการคิด การจัดการ และการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้กับคนอื่น ๆ ในสังคมเครือข่าย

6) การรู้สังคม (Social literacy) หมายถึง การรู้ถึงวัฒนธรรม แบบการมีส่วนร่วมความร่วมมือและทักษะสำหรับการทำงานภายในเครือข่ายทางสังคม เพื่อการรวบรวมความรู้จากพหุวัฒนธรรม และการผสานความขัดแย้งของข้อมูล

จิราพร เณรธณี (2566, ออนไลน์) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นพื้นฐานสำคัญของการสื่อสาร ไม่ว่าจะฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ล้วนต้องใช้ความคิด และการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็เป็นหนึ่งในทักษะของการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดอย่างมีเหตุผลและถี่ถ้วน การรู้เท่าทันสื่อ คือ การที่ผู้เรียนรู้จักธรรมชาติและหลักการทำงานของสื่อแต่ละประเภท โดยมีหลัก ในการวิเคราะห์สื่อผ่านการถามคำถามกับตัวเอง 5 คำถาม ดังนี้ 1) ใครเป็นผู้สร้างเนื้อหา นั้น 2) ทำไมเนื้อหาจากสื่อ นั้นดึงดูดความสนใจตัวเราได้ 3) เราตีความเนื้อหาเหล่านั้นว่าอย่างไร 4) เนื้อหาเหล่านั้นมีหรือแสดงคุณค่าอะไรต่อตัวเรา 5) ทำไมเนื้อหาเหล่านั้นจึงถูกสร้างขึ้น สร้างขึ้นมาเพื่ออะไร ใครได้ผลประโยชน์ นอกจากนี้ การคิดประเมินค่าสื่อก็สำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการรับข้อมูล หรือเนื้อหา โดยเฉพาะข้อมูลที่มีเนื้อหาจูงใจให้เชื่อ หรือให้ทำ ซึ่งก่อนที่จะประเมินข้อมูล หรือเนื้อหา จำเป็นที่จะต้องรู้จักและเข้าใจข้อมูล หรือเนื้อหา เหล่านั้นก่อน จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่าง ถูกต้อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ การผนวกความสามารถและความเข้าใจที่ต้องเรียนรู้ ในการมีส่วนร่วมและมีความปลอดภัยในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ 1) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง (2) สามารถใช้เครื่องมือ ในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook 2) การวิเคราะห์ ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สามารถวิเคราะห์ ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา (2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุ

เป็นผล 3) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย (2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมี วิจารณ์ญาณ 4) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างปลอดภัย เป็นต้น (2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน และ 5) การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ (2) สามารถ รับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) และ (3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

4. การวัดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่งผลให้เห็นถึงการวัด การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544ข, หน้า 180-186) กล่าวถึง การวัด ความสามารถในการคิด มีเทคนิคการวัดที่สามารถเลือกใช้ได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการวัด โดยใช้แบบสอบ (Test) การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (Direct Observation) การสัมภาษณ์ รายบุคคล (Individual Interview) การบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล (Comprehensive Personal Record) ตลอดจนการตรวจผลงานจากแฟ้มสะสมงานหรือพัฒนางาน (Portfolio) การวัด ความสามารถในการคิดโดยใช้แบบสอบสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท ได้แก่ แบบสอบ ข้อเขียน (Paper-pencil Test) และแบบสอบปฏิบัติการ (Performance Test) แบบสอบข้อเขียน นั้นนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากใช้ง่ายและสะดวกสำหรับผู้สอบทั้งกลุ่มเล็กและ กลุ่มใหญ่ ในการพัฒนาแบบสอบข้อเขียนเพื่อวัดความสามารถในการคิด ผู้พัฒนาสามารถ ใช้รูปแบบการสร้างแบบสอบประเภทปรนัย (Objective Test) หรือแบบสอบประเภทอัตนัย (Subjective Test) สำหรับแบบสอบประเภทปรนัยเป็นแบบสอบที่ใช้เวลาในการสร้างมาก

แต่ตรวจง่าย และนิยมพัฒนาเป็นแบบสอบมาตรฐาน รูปแบบการตอบที่นิยมใช้กัน เช่น แบบสอบหลายตัวเลือก (Multiple-choice Tests) เป็นต้น ส่วนแบบสอบประเภทอัตนัย เป็นแบบสอบที่สร้างง่ายแต่ตรวจยาก การพัฒนาเป็นแบบสอบมาตรฐานจึงกระทำได้อย่างยาก รูปแบบการตอบที่นิยมใช้กัน เช่น การตอบสั้น (Short Answer) การเขียนตอบตามกรอบที่กำหนด (Restricted Essay Tests) การเขียนตอบอย่างเป็นอิสระ (Extended Essay Tests) เป็นต้น แบบสอบข้อเขียนเพื่อวัดความสามารถในการคิด เราสามารถสร้างขึ้นมาใช้เอง หรือที่เรียกว่า แบบสอบที่ครูสร้างขึ้นมาใช้ (Teacher-made Tests) ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาเป็นแบบสอบมาตรฐานได้ ส่วนแบบสอบที่เลือกซื้อจากต่างประเทศ หน่วยงาน หรือบริษัทผู้ผลิต ซึ่งจะมีกลุ่มนักวัดผลผู้เชี่ยวชาญทำการสร้างและพัฒนาแบบสอบจนได้มาตรฐานเพื่อการจำหน่าย ผู้สนใจหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบ สามารถติดต่อและสั่งซื้อได้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นมาตรฐาน มีผู้เชี่ยวชาญได้สร้างขึ้น ได้แก่

1) Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal

ลักษณะทั่วไปของแบบสอบ

แบบสอบนี้สร้างโดย Watson และ Glaser มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องฉบับปรับปรุงล่าสุดในปี ค.ศ. 1980 สำหรับนักเรียนระดับ ม.3 ถึงวัยผู้ใหญ่ แบบสอบมี 2 แบบ ซึ่งคู่ขนานกัน คือ แบบ A และแบบ B แต่ละแบบ ประกอบด้วย แบบสอบย่อย มีข้อสอบรวม 80 ข้อ ใช้เวลาในการสอบ 50 นาที แต่ละแบบสอบย่อย วัดความสามารถในการคิดต่าง ๆ กัน ดังนี้

1.1) ความสามารถในการสรุปอ้างอิง (Inference)

เป็นการวัดความสามารถในการตัดสินใจและจำแนกความน่าจะเป็นของข้อสรุปว่า ข้อสรุปใดเป็นจริงหรือเป็นเท็จลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดสถานการณ์มาให้ และมีข้อสรุปของสถานการณ์ 3-5 ข้อสรุป จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่า ข้อสรุปเป็นเช่นไร โดยเลือกจากตัวเลือก 5 ตัวเลือก ได้แก่ เป็นจริง (True) น่าจะเป็นจริง (Probably True) ข้อมูลที่ให้ไม่เพียงพอ (Insufficient Data) น่าจะเป็นเท็จ (Probably False) และเป็นเท็จ (False)

1.2) ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น

เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกว่า ข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้น ข้อความใดไม่เป็นลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดสถานการณ์มาให้ และมีข้อความตามสถานการณ์ละ 2-3 ข้อความ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินข้อความในแต่ละข้อว่า ข้อใดเป็นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้นของสถานการณ์ทั้งหมด

1.3) ความสามารถในการนิรนัย เป็นการวัดความสามารถในการหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลจากสถานการณ์ที่กำหนดมาให้โดยใช้หลักตรรกศาสตร์ ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้จะมีการกำหนดสถานการณ์มาให้ 1 ย่อหน้า แล้วมีข้อสรุปตามมา สถานการณ์ละ 24 ข้อ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินว่าข้อสรุปในแต่ละข้อเป็นข้อสรุปที่เป็นไปได้หรือไม่ตามสถานการณ์นั้น

1.4) ความสามารถในการแปลความ เป็นการวัดความสามารถในการให้น้ำหนักข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อตัดสินความเป็นไปได้ของข้อสรุป ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดสถานการณ์มาให้ แล้วมีข้อสรุปสถานการณ์ละ 2-3 ข้อ จากนั้นผู้ตอบต้องพิจารณาตัดสินข้อสรุปในแต่ละข้อว่าน่าเชื่อถือหรือไม่ภายใต้สถานการณ์นั้น

1.5) ความสามารถในการประเมินข้อโต้แย้ง เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกการใช้เหตุผลว่าสิ่งใดเป็นความสมเหตุสมผล ลักษณะของแบบสอบย่อยนี้มีการกำหนดชุดของคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสำคัญมาให้ ซึ่งแต่ละคำถามมีชุดของคำตอบพร้อมกับเหตุผลกำกับ จากนั้นผู้พิจารณาตัดสินว่าคำตอบใดมีความสำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับคำถามหรือไม่ และให้เหตุผลประกอบพิจารณาตัดสินว่าคำตอบใดมีความสำคัญเกี่ยวข้อง

2) Cornell Critical Thinking Test, Level X and Z

ลักษณะทั่วไปของแบบสอบ

Cornell Critical Thinking Test พัฒนาโดย Ennis และ Millman พัฒนาขึ้นมาโดยยึดทฤษฎีของ Ennis เป็นหลัก ทฤษฎีได้กำหนดว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

2.1) การนิยามปัญหา สิ่งที่เกี่ยวข้องและการทำให้กระจ่างซึ่งประกอบด้วย ความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1.1) ระบุประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญระบุข้อสรุป
- 2.1.2) ระบุเหตุผลที่ปรากฏและไม่ปรากฏ
- 2.1.3) ตั้งคำถามให้เหมาะในแต่ละสถานการณ์
- 2.1.4) ระบุข้อตกลงเบื้องต้น

2.2) การพิจารณาตัดสินข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย
ความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1) ตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
และการสังเกต

2.2.2) ตัดสินความเกี่ยวข้องของข้อมูลกับปัญหา

2.2.3) ตระหนักในความคงเส้นคงวาของข้อมูล

2.3) การอ้างอิงเพื่อการแก้ปัญหาและการลงข้อสรุป
อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1) ตัดสินรูปแบบอุปนัยและอ้างอิง

2.3.2) การนิรนัย

2.3.3) ทำนายผลที่จะเกิดขึ้นตามมา

คู่มือการใช้แบบสอบ ได้ระบุถึงผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น
จะต้องมีสมรรถภาพในการตัดสินได้ว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งมี 10 ลักษณะ ดังนี้

(1) ข้อความที่ใช้สืบเนื่องมาจากข้อความที่กำหนดให้

(2) สิ่งที่กำลังอ้างถึงเป็นข้อตกลงเบื้องต้น

(3) สิ่งที่กำลังกล่าวถึงได้มีความตรง

(4) สิ่งที่กำลังกล่าวหาเชื่อถือได้

(5) การสรุปอ้างอิงเบื้องต้นมีความถูกต้อง

(6) สมมติฐานมีความสมเหตุสมผล

(7) ทฤษฎีที่ใช้มีความเหมาะสม

(8) ประเด็นโต้แย้งขึ้นกับประเด็นที่คลุมเครือ

(9) ข้อความที่ใช้มีความเฉพาะและชัดเจน

(10) การใช้เหตุผลได้ตรงประเด็น

3) แบบวัด Ross Test of Higher cognition Process แบบวัดการคิด
วิจารณญาณฉบับนี้ สร้างโดย John และ Catherine ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1976 จากนั้นมีการปรับปรุง
อย่างต่อเนื่องจนปีล่าสุด ค.ศ. 1979 แบบวัดฉบับนี้ใช้วัดการคิดวิจารณญาณของเด็ก
ตั้งแต่ระดับ 4 ถึงระดับ 6 โดยวัดความสามารถของเด็กในด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์
และประเมินผล ซึ่งสร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของบลูม (Bloom's Taxonomy
of Educational Objective) ข้อสอบมีทั้งสิ้น 105 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1) การอุปมาอุปมัย (Analogies)
- 3.2) การอ้างเหตุผลแบบนิรนัย (Deductive Reason)
- 3.3) ข้ออ้างที่ผิด (Missing Premises)
- 3.4) ความสัมพันธ์แบบนามธรรม (Abstract Relation)
- 3.5) การจัดลำดับ (Sequential Synthesis)
- 3.6) ยุทธวิธีกาตั้งคำถาม (Questioning Strategies)
- 3.7) การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง (Analysis of relevant and irrelevant information)

of relevant and irrelevant information)

- 3.8) การวิเคราะห์การอ้างเหตุผล (Analysis of Attributes)

ซึ่งในแต่ละตอนของแบบวัดจะได้แต่ตอนที่ 1, 3 และตอนที่ 7

จะเป็นการวัดความสามารถขั้นการวิเคราะห์ และตอนที่ 4, 5 และตอนที่ 8 จะเป็นการวัดความสามารถขั้นการสังเคราะห์ ส่วนตอนที่ 2 และ 6 จะเป็นการวัดความสามารถขั้นการประเมิน

ในการดำเนินการสอบจะแบ่งการสอบออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงที่ 1 จะสอบ ตั้งแต่ตอนที่ 1-5 และช่วงที่ 2 ตั้งแต่ตอนที่ 6-8 โดยแต่ละครั้งจะใช้เวลาสอบ 60 นาที

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์วัดสามารถวัดได้อย่างหลากหลาย โดยการใช้แบบสอบ (Test) การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (Direct Observation) การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) การบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล (Comprehensive Personal Record) ตลอดจนการตรวจผลงานจากแฟ้มสะสมงานหรือพัฒนางาน (Portfolio) โดยสามารถสร้างแบบสอบประเภทปรนัย (Objective Test) หรือแบบสอบประเภทอัตนัย (Subjective Test) วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

5. ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคม

ออนไลน์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

พิพัฒน์ อัมพฤษ, ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และดิเรก ชีระกูธร (2560, หน้า 147) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า สื่อสังคมออนไลน์สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์

จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันนี้ ครูเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้ให้แนะนำ และเป็นที่ปรึกษา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) การเรียนการสอนแบบนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายวุ่นอยู่กับเนื้อหาที่จะก่อให้เกิดความรู้โดยการพูดคุย การเขียน การสะท้อนหรือการตั้งคำถาม หรือการเรียนการสอนที่มีความเคลื่อนไหว ใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็กและห้องเรียนใหญ่ ๆ ผู้เรียนอาจทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่ม การเรียนแบบแอคทีฟหรือการเรียนเชิงรุกเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะเน้นการพัฒนาความคิด เน้นการปฏิบัติมากกว่าฟังบรรยาย เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการวัดและประเมินความคิด ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เป็นหลักการเรียนรู้แบบแอคทีฟที่ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถเลือกวิเคราะห์ อภิปราย ประเมิน และตรวจสอบความคิดของตนในการเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อนำมาใช้ในการเรียนการออกแบบและผลิตสื่อกราฟิกคอมพิวเตอร์ นักศึกษาจะได้รู้ในเนื้อหาและทฤษฎีมากขึ้น ร่วมกันแชร์ความรู้ ร่วมกันให้คำแนะนำต่อผลงานของเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนการสอนที่แปลกใหม่ มีส่วนร่วมกับการเรียนมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและครูผู้สอน

สุขุมลย์ สงเคราะห์ (2562, หน้า 64-65) ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดตามขั้นตอนการคิด มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ ค้นหาความรู้ ทฤษฎี หลักการ ตั้งข้อสันนิษฐาน ตีความหมาย และลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผล ฝึกการตัดสินใจและแก้ปัญหา สามารถวางแผนและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหตุผลประเมิณงานได้อย่างสมเหตุสมผล และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาทำให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพ

ชูลี สัมพดา (2566, หน้า 38) ความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนเพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มีทักษะกระบวนการคิดที่มีลำดับขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมมากขึ้นและกระบวนการคิดดังกล่าวจะส่งผลต่อเนื่องไปจนถึงผู้ใหญ่ทำให้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น แก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นและจะส่งผลทำให้สังคมมีความสงบสุขมากขึ้นตามไปด้วย

ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, ชัณธชัย อธิเกียรติ และทิชพร นามวงศ์ (2567, หน้า 42) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า เป็นสิ่งผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้ที่หลากหลายได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นทั่วโลก นอกจากนี้ยังช่วยในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน และนอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดของการใช้สื่อดิจิทัลอาจนำไปสู่การเผชิญกับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่มีความน่าเชื่อถือ ผู้เรียนอาจเสียสมาธิจากสิ่งรบกวนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ และเกิดการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป ซึ่งอาจลดทอนทักษะการคิดเชิงลึกและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตจริง ดังนั้น การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงการเลือกใช้เนื้อหาที่มีคุณภาพและการจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในยุคดิจิทัล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความข้อมูล และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถประเมินผลการทำงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลังที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังมีข้อจำกัด เช่น การได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง การขาดการไตร่ตรองเชิงลึก และการถูกรบกวนจากสื่อ ดังนั้น ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม มีเหตุผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ความหมายของศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง ความหมายของศาสตร์พระราชไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554, หน้า 13) ได้สรุปความหมายหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หมายถึง การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น “การพัฒนาคน” เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคม ที่คำนึงถึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตน และดำเนินการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และ “ทำตามลำดับขั้น” อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการ “รู้ รัก สามัคคี” ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการ ตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งเรื่องเศรษฐกิจสังคม มีเทคโนโลยี ที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนอันนำไปสู่ชุมชน สังคมที่เข้มแข็ง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2560ก, หน้า 15) ได้สรุปความหมาย หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หมายถึง หลักการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานเพื่อการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ ที่ถือเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราช คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยมีความเป็นมาและสาระสำคัญ ดังนี้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นยุทธศาสตร์พระราชทานให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ได้รับการยอมรับในการเผยแพร่ และเป็นที่เข้าใจกัน คือ เป็นกรณีที่พระองค์ได้พระราชทานให้แก่หน่วยงาน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการยึดถือปฏิบัติในการดำเนินงาน แต่ยุทธศาสตร์นี้เป็นที่ทราบกันว่าเป็นพระอัจฉริยภาพพระองค์ได้ทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้แก่เหล่าข้าราชการได้เบื้องพระยุคลบาท ได้ประจักษ์ถึงผลสัมฤทธิ์แห่งยุทธศาสตร์นี้มาเป็นเวลานานแล้ว

โดยจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจในการทรงงานต่าง ๆ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปจากพระราชกรณียกิจ ในการที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงแก้ปัญหาในสถานที่ต่าง ๆ พระองค์จะทรงศึกษาเพื่อทรงทราบข้อมูลก่อน เมื่อได้ข้อมูลพอสมควรก็จะเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พื้นที่ โดยจะเห็นว่าการทรงงานของพระองค์ในพื้นที่นั้น ในพระหัตถ์จะมีแผนที่ ดินสอ เพื่อทรงเปรียบเทียบในพื้นที่จริง หากไม่ถูกต้อง จะทรงแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูล หรือเป็นการกำหนดจุดพิกัดต่าง ๆ ไว้ใช้ประโยชน์ และทรงใช้กล้องถ่ายรูป บันทึกภาพในสถานที่จริง และอาจทรงใช้กล้องส่องทางไกลร่วมด้วย ตลอดจนการที่พระองค์ ทรงสอบถามข้อมูล เพิ่มเติมจากข้าราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจะทรงสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน เพื่อนำไปประกอบพระราชวินิจฉัยในการแก้ไขปัญหา การเข้าไปทรงงานในพื้นที่จึงเป็นกรณีที่พระองค์ทรงเก็บข้อมูล ทั้งทางด้านกายภาพและข้อมูลทางด้านสังคม ในอีกทางหนึ่งก็จะเป็นการสร้าง ความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของฝ่ายราชการ ผู้ปฏิบัติการ รวมถึงทรงสอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ทรงดำเนินการเพื่อการ “เข้าใจ” และขณะเดียวกัน ก็เป็นการ “เข้าถึง” ด้วย และหลังจากนั้น จึงเป็นการเข้าแก้ไขปัญหาตามที่พระองค์ได้ทรงกำหนดแนวทาง คือ การ “พัฒนา”

สมบัติ นพรัก (2561, หน้า 76-103) ได้สรุปหลักการของศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงใช้เป็นวิธีการทรงงาน มาตลอดรัชสมัยของพระองค์โดยที่ทรงศึกษาข้อมูล และสภาพปัญหาในพื้นที่จนเข้าใจอย่างถ่องแท้ในโครงการพระราชดำริที่ทรงงานอย่างเข้าถึงประชาชนจึงนำมาสู่การพัฒนาที่ได้ผลในที่สุด เข้าใจ (Understanding) คือ การเรียนรู้ (Learning) โดยต้องเข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจผู้คน เข้าใจปัญหาทางด้านกายภาพ จารีตประเพณี และวัฒนธรรมด้วยกระบวนการเรียนรู้แต่ต้องให้ผู้ที่เราไปทำงานกับเขานั้นเข้าใจในตัวของเราด้วย เข้าถึง (Connecting) คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เมื่อรู้ปัญหาแล้วเข้าใจแล้วก็ต้องเข้าถึง คือ การจัดระบบความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ เมื่อเข้าถึงแล้วจะดำเนินการอย่างไรให้เกิดผลให้เขาอยากเข้าถึงในตัวเราด้วย การพัฒนา (Developing) คือ การนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายและการขยายเครือข่าย คือ องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) จะทำอย่างไรหากต่างเข้าใจกันอย่างเข้าถึงการพัฒนาเป็นการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายโดยผู้ให้และผู้รับทำให้เกิดเครือข่ายในชุมชนเพิ่มขึ้นด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีหลักการทรงงานเข้าใจ (Understanding) เข้าถึง (Connecting) และพัฒนา (Developing) สรุปได้ ดังนี้

เข้าใจ (Understanding) เป็นแนวทางในการทรงงานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) การใช้ข้อมูล (Data) ทรงหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และข่าวสารทั้งในประเทศ และต่างประเทศส่งตรวจสอบความถูกต้องของแผนที่กับสภาพพื้นที่จริงทุกครั้ง ทรงใช้หลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาได้อย่างลึกซึ้ง โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่าง ผู้มีความรู้ ระมัดระวัง รอบคอบ เป็นอย่างยิ่ง หากพบว่ามีผลผิดพลาดก็ทรงแก้ไข ความถูกต้องของข้อมูล นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงใช้ข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์

2) การทดลอง (Experiment) ห้องทดลองขนาดใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร คือ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เช่น ทรงทดลองเลี้ยงโคนม ทำนา ปลุกต้นยางนา ปลูกป่า ทำโรงสี ทำนมผงอัดเม็ด ผลิตสารชีวภาพ เป็นต้น ทรงทดลองจนกว่าจะทรงมั่นใจว่าได้ผลดีจริง จึงจะนำไปเผยแพร่ความเข้าใจในการทดลองทุกสิ่งทุกอย่าง แสดงให้เห็นเด่นชัดตลอด พระชนม์ชีพ บางโครงการใช้เวลาทดลองยาวนานถึง 30-40 ปี เช่น การทำฝนหลวง ก่อนที่พระองค์ทรงนำไปสร้างต้นแบบหรือขยายผลให้ความรู้แก่ประชาชนจะทำต่อเองได้ ทรงต้องมั่นใจผลของการทดลองว่าได้ผลจริงก่อนที่จะนำเผยแพร่หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ประชาชน

3) การวิจัย (Research) การวิเคราะห์และการวิจัยโครงการพระราชดำริ พระองค์ทรงสร้างองค์ความรู้ที่มั่นใจว่าได้ผลก่อนนำไปปฏิบัติจริง ตัวอย่างโครงการพระราชดำริที่ใช้การวิเคราะห์มากที่สุด คือ โครงการหลวง (Royal Project) โดยเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชเมืองหนาวและการเลี้ยงสัตว์เมืองหนาว การจัดตั้งสถานีวิจัยโครงการหลวง และสถานีเกษตรหลวงจำนวนมากมาย รวมไปถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว และการวิจัยการตลาด ผลสำเร็จจากการวิจัยทำให้โครงการหลวงมีความก้าวหน้ามากส่งผลต่อการแก้ปัญหาการปลูกพืช และการทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่สูงรวมทั้งทำให้คนไทยได้บริโภคสินค้าคุณภาพสูง และทดแทนการนำเข้าได้อย่างมหาศาล

4) การเป็นแบบอย่างคุณค่า (Value) พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นต้นแบบในการทำงานที่พระองค์มีความมุ่งมั่นทุ่มเท ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในความสำเร็จที่พระองค์เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเกิดค่านิยม และศรัทธาโดยจะเห็นว่าโครงการพระราชดำริ จำนวนถึง 4,865 โครงการ เกิดขึ้น

เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาความอยู่ดีกินดีของประชาชนทั้งสิ้น การประสบความสำเร็จทุกโครงการเป็นการสร้างค่านิยมด้านจิตใจเป็นตัวอย่างให้ประชาชนดำเนินรอยตามก็เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งสิ้น ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานเพื่อประชาชนที่เหน็ดเหนื่อยที่สุดในโลก

5) การสร้างทักษะ (Skill) โครงการพระราชดำริ 8 กลุ่มประเภท ได้แก่ โครงการด้านแหล่งน้ำ โครงการสวัสดิการสังคม และการศึกษาโครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาด้านการเกษตร โครงการพัฒนาด้านคมนาคมและการสื่อสารโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข และโครงการพัฒนาแบบบูรณาการ และอื่น ๆ เกิดจากการที่พระองค์มีกระบวนการเรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยพระองค์เองจนเกิดเป็นทักษะ

เข้าถึง (Connecting) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1) ระเบิดจากข้างใน (Inside-out Blasting พระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชประสงค์ให้ “การพัฒนาเป็นการระเบิดจากข้างใน” หมายถึง การพัฒนาให้ประชาชนหรือชุมชนอยู่รอด พระองค์จึงทรงเน้นการพัฒนาคน และชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวเองก่อนและองค์กรหรือหน่วยงานราชการเข้าไปเป็นกำลังเสริมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดการ “เข้าถึง” ด้วยการพัฒนาคนโดยต้องสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง หลักการในข้อนี้ตรงกับหลักการบริหารการเปลี่ยนแปลง

2) เข้าใจวิถีพัฒนา (Understand way of Developing)

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งคือ ประชาชนว่าประชาชนต้องการอะไรก่อนที่จะทรงงาน ภาพคนไทยทุกคนได้พบเห็นเป็นประจำ คือ ภาพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร โปรดที่จะประทับกับพื้นดินเพื่อพูดคุยกับชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดาร เพื่อที่จะทรงเข้าใจความเดือดร้อนปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้านเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป ได้จากสังเกตวิถีการพัฒนาอย่างลึกซึ้งแล้วทรงมีพระเมตตาอย่างสูงต่อประชาชนในการที่จะเข้าใจปัญหาของประชาชน

3) สร้างปัญญา (Wisdom Education) พระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ครูของแผ่นดินทรงเลือกใช้วิธีการพูดที่ทำให้ความเข้าใจสร้างปัญญาให้เหมาะสมกับผู้ฟังด้วยคำพูดง่าย ๆ การเข้าถึงความรู้มีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างปัญญา ซึ่งจะต้องรวบรวมเรียบเรียงความรู้ไปสู่การสร้างปัญญาด้วยการจัดระบบความรู้ หรือการจัดการความรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะส่งผลให้การเข้าถึงมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีแนวทาง ดังนี้

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KV)

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้สร้างระเบียบ จัดระเบียบแลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ความรู้ในองค์กร ซึ่งการจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือหลักฐานเอกสารมาพัฒนาและจัดการให้เป็นระบบโดยการพัฒนาระบบจากข้อมูลไปสู่สารสนเทศเพื่อให้เกิดภูมิปัญญาในที่สุดความรู้ มี 2 ประเภท คือ 1) ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในโคลนเป็นความรู้ที่เกิดจากสัจธรรมจากประสบการณ์หรือสัญชาตญาณ และประสบการณ์เป็นเทคนิคเฉพาะตัวเป็นความรู้ที่ได้จากปฏิภาณไหวพริบ และสติปัญญาของแต่ละบุคคลเป็นความรู้ที่ไม่ได้ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือสัญลักษณ์อักษรใดโดยง่าย 2) ความรู้ที่ชัดแจ้งเป็นความรู้ที่เป็นหลักการหลักวิชาที่ผ่านการทดสอบ และพิสูจน์สามารถรวบรวมถ่ายทอดได้โดยผ่านพิธีต่าง ๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทฤษฎีคู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเป็นความรู้แบบรูปธรรม

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge

Process) คือ 1) คน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้ และการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าสะสม ผักผ่อนรวบรวมด้วยวิธีการจัดเก็บความรู้จากการสังเกตการศึกษา การสัมภาษณ์ ทั้งความรู้ที่ชัดแจ้ง และความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในคน 3) กระบวนการจัดการความรู้ เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ทำให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการที่ใช้ค้นหาบันทึกการจัดเก็บการแลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้นกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management Process) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร มี 7 ขั้นตอน คือ 1) การบ่งชี้ความรู้ เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร และเพื่อให้บริการลูกค้า และจะใช้ความรู้ใดบ้างเป็นความรู้ในแบบใดใช้อะไรเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร 2) การสร้าง และแสวงหาความรู้เป็นการแสวงหาความรู้จาก

ภายนอก การสร้างความรู้ใหม่ การรักษาความรู้เก่า การกำจัดความรู้ที่ไม่ทันสมัยแล้ว
 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบเป็นการวางระบบโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อการใช้งานได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วในอนาคต
 4) การประมวล และกลั่นกรองความรู้เป็นการสร้างระบบ และวิธีในการปรับปรุงรูปแบบการจัดเก็บเอกสารให้เป็นมาตรฐานใช้ภาษาเดียวกันปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์ 5) การเข้าถึงความรู้เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก เช่น ระบบการค้นคว้าเอกสารข้อมูลข่าวสารระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 6) แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ตามลักษณะของความรู้แต่ละประเภทหากเป็นความรู้อาจจะเก็บเป็นเอกสารฐานความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือหากเป็นความรู้ที่ฝังอาจจะทำที่มอดบทย่อย ที่มข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพ และนวัตกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ระบบที่เลี้ยงการเปลี่ยนแปลงงาน การยึดตัวจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การสร้างระบบการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้การนำความรู้ไปใช้การสร้างประสบการณ์ใหม่ และการต่อยอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

รากฐานความรู้ คือ การเข้าใจ และการเข้าถึง ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ และจัดการความรู้ส่วนปรัชญาความสำเร็จของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาพัฒนา (Developing) แนวพระราชดำริในการพัฒนานั้น เมื่อผ่านกระบวนการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานั้นทรงมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) เริ่มต้นด้วยตนเอง (Self Initiated) แนวพระราชดำริในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงเน้นการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการของประชาชนตลอดรัชสมัยในการทรงงาน บางครั้งประชาชน และชุมชนก็ไม่ได้ให้ความร่วมมือกับโครงการพระราชดำริเช่นกัน แต่พระองค์ไม่เคยทรงฝืนบังคับประชาชนให้ความร่วมมือหรือเห็นด้วยแต่อย่างใด กลับทรงเริ่มต้นโครงการพระราชดำริใหม่อย่างสม่ำเสมอจนมีโครงการพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ การเริ่มต้นด้วยตนเอง ด้วยการสร้างจิตสำนึกรักตนเอง รักบ้านเกิดรักชุมชน จึงเป็นปัจจัยแรกของการพัฒนาที่จะขยายผลในชุมชนด้วยแนวพระราชดำริต่าง ๆ ในการพัฒนา

2) พึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) แนวการคิด การพัฒนาพึ่งตนเองของเกษตรกรแนวพระราชดำริการพัฒนา คือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของคนในชนบทเป็นหลัก กิจกรรม และโครงการตามแนวพระราชดำริ

ที่ดำเนินอยู่หลายพื้นที่ทั่วประเทศในปัจจุบันทั้งด้านอาชีพ และส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นแล้วแต่มีเป้าหมายสุดท้าย คือ การอยู่ที่ดีที่พึ่งตนเองได้ของราษฎรทั้งสิ้น แนวพระราชดำรินี้ด้านการพัฒนา มีวิธีการดังต่อไปนี้ 1) ทรงยึดหลักไม่ใช้วิธีการสั่งการให้ปฏิบัติตาม 2) ทรงเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก 3) ทรงใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 4) ทรงใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการเห็นได้ชัดเจน 5) ทรงยึดหลักสภาพของท้องถิ่น ทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นในแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาค 6) ทรงสร้างความเข้มแข็ง แข็งแรงให้ชุมชนโดยโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็น เช่น แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม 7) ทรงเน้นความจำเป็นด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และทรงนำความรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติได้จริง และ 8) ทรงนำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนชนบท เป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาพึ่งตนเอง โดยเฉพาะการรวมตัวเป็นรูปของสหกรณ์ และการสร้างผู้นำในชุมชนโดยเน้นคุณธรรม ความร่วมมือ ความเป็นคนในท้องถิ่น และรักท้องถิ่น

3) ต้นแบบเผยแพร่องค์ความรู้ (Prototype and role mode)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงตั้งศูนย์การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการสร้างต้นแบบการเผยแพร่ความรู้จากพระราชดำริต่าง ๆ เช่น ที่ห้วยทราย เขาหินซ้อน ภูพาน ห้วยฮ่องไคร้ อ่าวคุ้งกระเบน และพิกุลทอง ทรงสร้างต้นแบบแห่งการเรียนรู้ให้ประชาชนได้ศึกษา ที่วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ทรงโปรดที่จะเลือกพื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุด ในการตั้งเป็นศูนย์การศึกษาพัฒนา เช่น บริเวณที่ห้วยทราย มีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า ทำเกษตรแบบผิดวิธีจนทำให้ดินเสื่อมโทรม แห้งแล้ง เป็นดินดาน เพราะหน้าดินพังทลายไปหมดสิ้น ทรงเลือกเป็นต้นแบบให้ประชาชนได้เห็นและทำตาม เพื่อแสดงให้เห็นว่าแม้พื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุดก็ยังพัฒนาได้ดีประชาชนเองก็ทำตามได้เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบที่จะเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ

อิงอร ไหมอ่อน และศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ (2566, หน้า 29)

ได้สรุปความหมายหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หมายถึง การทรงงานของพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงยึดหลักการดำเนินงาน ก่อนจะทำอะไร ต้องถองแท้เข้าใจปัญหา

ทั้งทางด้านกายภาพ ด้านสังคม และวัฒนธรรม และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ศึกษาแก่ผู้อื่นได้อย่างสูงสุด เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา จึงเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาราชเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ม.ป.ป., ออนไลน์) ได้สรุปความหมายหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไว้ดังนี้

เข้าใจ ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อน ให้เข้าใจซึ่งกันและกัน

เข้าถึง เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องไม้และวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติ ร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน

พัฒนา เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนางานก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบที่ติดลบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความหมายของศาสตร์พระราชาราชโดยมิตติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” คือ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่ทรงเน้นการพัฒนาคน และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ได้แก่ “เข้าใจ” ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อน ให้เข้าใจซึ่งกันและกัน “เข้าถึง” เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องไม้และวัสดุอุปกรณ์และความสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติ ร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน และ “พัฒนา” เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนางานก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบที่ติดลบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไว้ดังนี้

แพรวภัทร เขียวชะอุ่ม (2566, หน้า 9) ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราช โดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เข้าใจ : ทำอะไรต้องเข้าใจ ปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้ ผู้รับเสียก่อน ให้เข้าใจซึ่งกันและกันเข้าถึง : เมื่อเข้าใจระหว่างกันทุกประการครบถ้วนแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ สร้างความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ และความสามัคคีร่วมจิตร่วมใจของผู้ปฏิบัติ ร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน พัฒนา : เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว เข้าถึงกันแล้ว การพัฒนางานก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบที่ติดลบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง หากแต่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

รอง ปัญญา และคณะ (2561, หน้า 24) ได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ดังนี้ 1) เข้าใจ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1.1) รู้จักวิเคราะห์ปัญหา 1.2) ศึกษาให้ประจักษ์ 2) เข้าถึง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 2.1) ใช้หลักกระเปิดจากข้างใน 2.2) แก้ไขจากจุดเล็ก 2.3) ลงมือทำให้สำเร็จ 2.4) รู้ขอบเขตภูมิสังคม และ 3) พัฒนา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 3.1) ง่ายเหมาะสมเชื่อมโยงแนวทางแก้ไข 3.2) มีส่วนร่วม 3.3) เกิดประโยชน์ส่วนรวม 3.4) รวบรวมนำมาสะท้อนผล และเผยแพร่ให้คนเกิดแรงบันดาลใจ ดังภาพประกอบ 6

ความต้องการพัฒนา	หลักทรงงาน	ศาสตร์พระราช	แนวทางการปฏิบัติ
1. ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ 2. การป้องกัน 3. การค้นหา	เข้าใจ	1. รู้จักวิเคราะห์ปัญหา 2. ศึกษาให้ประจักษ์	วิเคราะห์สภาพ วิเคราะห์งานที่ต้องปฏิบัติด้วยเหตุผล และสาเหตุที่เป็นจริง รู้จักจำแนกผู้เรียน คัดกรองผู้เรียนเป็นรายบุคคล
	เข้าถึง	1. ใช้หลักกระเบิดจากข้างใน 2. แก่ไขจากจุดเล็ก 3. ลงมือทำให้สำเร็จ 4. รุ้ชอบเขตภูมิสังคม	1. ศึกษาและเข้าใจให้องแท ตระหนักซาบซึ้ง กำหนดรูปแบบวิธีการป้องกัน บำบัด รักษาและฟื้นฟู แก่ไขเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติด และอบายมุข 2. แก่ไขปัญหาโดยไม่เพิกเฉย ไม่ว่าปัญหาละเล็กหรือใหญ่ 3. รู้จักสร้างโอกาสสมองการทำงาน สามารถแก้ปัญหและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมหาศาล 4. เข้าใจบริบท สภาพชุมชน สังคม และสถานการณ์ปัจจุบัน
	พัฒนา	1. งาน เหมาะสมเชื่อมโยงแนวทางแก้ไข 2. มีส่วนร่วม เกิดประโยชน์ส่วนรวม 3. รวบรวมนำมาสะท้อนผล 4. เผยให้คนแก่แรงบันดาลใจ	1. ใช้วิธีในการแก้ไข ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการออกนิเทศ ติดตาม 3. ถอดบทเรียน ประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมประเมินผลหลังการจัดกิจกรรม นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง นำองค์ความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. นำเสนอผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร้จ ร่วมชื่นชมแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของแต่ละชั้นเรียน

ภาพประกอบ 6 สังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราช

โดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ที่มา : รอง ปญ์สังกา และคณะ (2561, หน้า 24)

นรินทร์ สุวรรณโชติ (2564, หน้า 36) ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ดังนี้ 1) เข้าใจ (Understanding) ประกอบด้วย (1) การใช้ข้อมูลที่มีอยู่ (Existing Data) (2) การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) (3) การวิเคราะห์และวิจัย (Analytics and Research) (4) การทดลองจนได้ผลจริง (Experiment Till Actionable Results) 2) เข้าถึง (Connecting) ประกอบด้วย (1) ระเบิดจากข้างใน (Inside-out Blasting) การระเบิดจากข้างในหมายความว่าให้ประชาชนหรือชุมชนที่เข้าไปพัฒนาหรือทำงาน เกิดการปรับตัวที่จะพัฒนาตนเอง เกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเสียก่อน ไม่ใช่สิ่งที่ทางราชการเข้าไปบังคับให้ประชาชนหรือชุมชนทำ ซึ่งจะไม่ยั่งยืน จึงทรงเน้นการพัฒนาคนให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองก่อนแล้วจึงเข้าไปพัฒนาเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเข้าถึงก่อนจะพัฒนา ไม่ใช่เน้นการพัฒนาเข้าไป โดยที่ประชาชนยังไม่ตระหนัก หรือเห็นความสำคัญของการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง (2) เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย (Understand Target) การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งคือ ประชาชนต้องการอะไรก่อนที่จะทรงงาน เพื่อที่จะทรงเข้าใจความเดือดร้อน ปัญหา ความทุกข์ยากของชาวบ้าน เพื่อหาทางแก้ไขต่อไป (3) สร้างปัญญา (Educate) การสร้างปัญญาสังคมเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการเข้าถึงประชาชน หากประชาชนยังขาดความเข้าใจก็ต้องสร้างปัญญาให้ประชาชนเข้าใจ ใช้วิธีที่ง่ายที่สุดในการสื่อสาร กับประชาชนเพื่อสร้างปัญญา เลือกใช้วิธีการพูดที่จะสร้างปัญญาให้เหมาะสมกับผู้ฟัง 3) พัฒนา แนวพระราชดำริในการพัฒนานั้นเมื่อทรงเข้าใจ เข้าถึง แล้วจึงพัฒนา ทรงมีหลักการสำคัญ คือ (1) เริ่มต้นด้วยตนเอง (Self initiated) (2) พึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) (3) ต้นแบบเผยแพร่ความรู้ (Prototype and Role Model) การที่ทรงเลือกใช้พื้นที่ที่มีปัญหา และความยากลำบากในการพัฒนานั้นก็เพื่อเป็นต้นแบบให้ประชาชนได้เห็นและทำตาม ซึ่งหากแม่พื้นที่ ที่มีปัญหามากที่สุดก็ยังพัฒนาให้ดีได้ประชาชนเองก็นำจะทำตามได้เป็นการเรียนรู้จากตัวแบบ (Role Model) ที่เป็นแรงบันดาลใจ การพัฒนาประชาชนและประเทศชาติ ดังนั้นวิธีการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาจึงเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นการปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มี 3 กระบวนการ คือ 1) การสร้างความเข้าใจ ประกอบด้วย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และสภาพความต้องการจำเป็น 2) การสร้างการเข้าถึง ประกอบด้วย สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และความจำเป็น ค้นคว้า

หาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และฝึกฝนโดยเริ่มจากตนเอง และ 3) การสร้างการพัฒนา ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้และเผยแพร่วิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนา โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้แบบรวมพลัง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลัง

นักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 96) ได้บัญญัติศัพท์คำว่า (Collaborative Learning) โดยให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลัง หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลรวมตัวกันทำงานอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีเสมอกัน โดยเน้นการรวมพลัง และกระบวนการทำงานที่ดี

สนิท ตีเมืองซ้าย (2552, หน้า 28) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ว่า หมายถึง กลวิธีในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เพื่อความสำเร็จในลักษณะกลุ่มและบรรลุเป้าหมายของการเรียนร่วมกัน

เทพยพงษ์ เศษคิมบง (2554, หน้า 45) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบรวมพลังร่วมกัน (Collaborative learning) ไว้ว่าหมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เพื่อความสำเร็จของงานร่วมกัน

วิทวัส ดวงภูมเมศ และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2560, หน้า 1-14) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบรวมพลัง ไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หรือทำงานเป็นคู่หรือกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์จากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีส่วนในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น สมาชิกมีความหลากหลาย และมีการยอมรับกันภายในกลุ่ม โดยมีเป้าหมายผลลัพธ์ทางวิชาการร่วมกัน

สุนิศา สุริยะโชติ (2563, หน้า 26) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบรวมพลัง หมายถึง การเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่มที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการทำงานมีการติดต่อ สื่อสารช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแก้ปัญหาร่วมกันด้วยการพูดคุย อภิปรายปัญหาร่วมกัน ร่วมกันทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น โดยการมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบ ภายใต้การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำให้การทำงานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลัง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความรู้ และทัศนคติ ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นพฤติกรรมการทำงานแบบรวมด้วยช่วยกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ชื่นชมยินดีในความสำเร็จ และเมื่อมีความผิดพลาดก็ร่วมกันแก้ไข โดยทุกคนต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้เต็มกำลังความสามารถ เน้นบทบาทการช่วยเหลือกันของสมาชิกภายในกลุ่มและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีเป้าหมายเดียวกันในการทำงานหรือการเรียนรู้นั้น ๆ สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดทฤษฎีของการเรียนรู้แบบรวมพลัง

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง แนวคิดของการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2562, หน้า 98-105) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลงไป ห้องเรียนธรรมดาถูกเปลี่ยนให้เป็นห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัด วิธีการจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถทำให้เด็ก ๆ เกิดทักษะเหล่านี้ได้ การศึกษาปัจจุบันส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา จึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวคิดสอดคล้องกับ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และรอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) ซึ่งได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอน

โดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกกลืนหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัย ชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้มาก

Johnson & Johnson (1994, pp. 31-32) ได้กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มี 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะแข่งขันกันในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทน ในลักษณะต่าง ๆ

2) ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3) ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2559, หน้า 1-2) กล่าวถึงแนวคิดที่เน้นการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และเห็นว่าสอดคล้องกับการจัดการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด คือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivist Learning Theory) ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ซึ่งมีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเอง สร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียน (Active Learning) มากขึ้น รูปแบบจากการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดนี้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน (Collaborative Learning) การเรียนรู้โดยการค้นคว้าอย่างอิสระ (Independent Investigation Method) รวมทั้งการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน โดยใช้การทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการคิดวิเคราะห์ แนวคิดหลัก ๆ ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีดังนี้

1) การมีส่วนร่วม ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยการแบ่งปันความคิดเห็นและแนวคิดของตน 2) การสร้างความสัมพันธ์ การทำงานร่วมกันช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน 3) การพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสาร การเจรจา และการแก้ปัญหาาร่วมกัน 4) การเรียนรู้จากกันและกัน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างของสมาชิกในกลุ่ม 5) การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ แนวทางนี้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์และมีสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบรวมพลังจึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่ร่วมมือกัน

3. หลักการของการเรียนรู้แบบรวมพลัง

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการศึกษาได้นำหลักการของการเรียนรู้แบบรวมพลังมาอธิบายไว้ ดังนี้

ณสิกาญจน์ ดำริวิวัฒน์เศรษฐ์ (2564, หน้า 19) ได้สรุปหลักการการจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังมีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดทักษะทางด้านวิชาการ และทักษะสังคมของผู้เรียน มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่ทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเองทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเรียนรู้แบบรวมพลัง มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การฟังพาอาศัยและเกื้อกูลกัน การปฏิสัมพันธ์ หารื้อกันอย่างใกล้ชิดความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงาน กลุ่มย่อย และกระบวนการการทำงานของกลุ่ม

พรทิพย์ พูลปั้น และวันเพ็ญ บุตรพรม (2563, หน้า 83) ได้สรุปหลักการเรียนรู้รวมพลังหรือพลังเชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมทั้งด้าน IQ (Intelligence Quotient) และด้าน EQ (Emotional Quotient) สิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนมากที่สุด คือ ความเป็นคนดี คนเก่ง และคนที่สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ให้อย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ความสำคัญด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

อริวัฒน์ ลิมนุต (2566, หน้า 38) ได้สรุปหลักการเรียนรู้แบบรวมพลังว่า เป็นแนวการสอนที่ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว สนุกกับการใช้กระบวนการทางปัญญา มีการปฏิสัมพันธ์กันและเรียนรู้ในสิ่งที่ชอบ ที่สนใจ พร้อมการใช้เจตคติและบ่มเพาะนิสัยร่วมกัน โดยเรียนรู้เป็นทีมขนาดพอเหมาะ เช่น 2 คน 4 คน ให้คนเก่งหรือถนัดกว่าช่วยเหลือคนเรียนอ่อน หรือคนถนัดน้อยกว่าจนกลุ่มสามารถสร้างความรู้เกิดเป็นความเข้าใจได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนในยุคศตวรรษที่ 21 มีหลักการสำคัญ ประกอบด้วย 1) การพึ่งพาเกื้อกูลกัน 2) การปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบส่วนบุคคล 4) การใช้ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม

4. การเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึง การเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ดังนี้

ณสิกาญจน์ คำวิวัฒนเศรษฐ์ (2564, หน้า 16) ได้สรุปการเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า แนวคิดทั้งสองแบบนี้ก็มีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกันไป ไม่มีแนวคิดใดเหมาะสมไปกับทุกบริบท ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป้าหมายทางการศึกษา จากการรวบรวมข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่าแนวคิดในการศึกษาในปัจจุบันเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองของโลกในศตวรรษที่ 21 มีแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต่างไปจากในอดีต โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น มีการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนมีอิสระในการทำงาน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สร้างประสบการณ์ด้วยตัวเอง จึงเหมาะสมที่จะใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) มากกว่า นอกจากนี้การเรียนรู้แบบรวมพลังเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมในระดับสังคม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ตารางเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning)
และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

ประเด็น	การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning)	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
ความหมาย จากพจนานุกรม	Collaboration มาจากรากศัพท์ ของภาษาละตินที่เน้นที่กระบวนการ ทำงานร่วม (Process of Working Together)	Cooperative Learning เน้นที่ผลผลิต ของการทำงาน (Product)
รากฐาน	มาจากรากฐานของอังกฤษจาก การทำงานของครูสอนภาษาอังกฤษ ที่พยายามแสวงหาวิธีการในการ ช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ วรรณกรรมโดยการมีบทบาทที่ตื่นตัว ในการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น	มาจากรากฐานคิดของชาวอเมริกัน ผ่านงานเขียนเชิงปรัชญาของ John Dewey เกี่ยวกับธรรมชาติของการ เรียนรู้ทางสังคมและผลงานเกี่ยวกับ กระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics) ของ Kurt Lewin
แนวทาง	- ใช้วิธีการเชิงคุณภาพมากกว่า เช่น ใช้การวิเคราะห์การพูดคุยของนักเรียน เกี่ยวกับเนื้อหาบางส่วนของวรรณกรรม - เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหว ของแนวคิดการสร้างความรู้เชิงสังคม (Social Constructivist) และการ เปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ซึ่งเชื่อว่า ความรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และควรเรียนรู้กระบวนการทางสังคม -ให้อำนาจกับนักเรียนในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่ซึ่งบางครั้งการตัดสินใจ ของนักเรียนอาจขัดแย้งกับความคิด ของครู	- ใช้วิธีการเชิงปริมาณโดยการให้ ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ เช่น ผลงานของนักเรียน - เน้นองค์ความรู้ดั้งเดิม - นำนักเรียนไปสู่สิ่งที่ถูกต้อง หรือคำตอบที่เป็นที่ยอมรับของครู

Panitz (1999, pp. 3–6) ได้อธิบายความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้
แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
โดยชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้
ร่วมกันของผู้เรียน เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ การสะท้อนคิด

และการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ขณะที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และเป้าหมาย ของสมาชิกอย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ของงาน (Johnson & Johnson, 1994; Panitz, 1999) โดยได้เปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างของการเรียนรู้แบบรวมพลัง กับการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังตาราง 4

ตาราง 4 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning)	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
1. การปฏิบัติงานร่วมกันแต่เน้นที่กระบวนการ	1. การปฏิบัติงานร่วมกันแต่เน้นที่ผลผลิตของงาน
2. จัดการเรียนรู้ได้ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่	2. จัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มปฏิบัติงาน
3. มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้กลไกของการวิเคราะห์ กลุ่มและการไตร่ตรองความรู้สึกละเอียดของตน	3. มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความถนัดของแต่ละบุคคล ช่วยกันให้บรรลุภารกิจ เป้าหมายของกลุ่ม
4. มุ่งการตอบสนองเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ	4. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
5. แนวคิดเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach)	5. แนวคิดเชิงปริมาณ (Qualitative Methods)
6. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	6. ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

จากการเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) กับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) สามารถสรุปได้ว่า ทั้งสองแนวคิดต่างมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน แต่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน โดยการเรียนรู้แบบรวมพลังให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีอิสระในการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยตนเอง ขณะที่การเรียนรู้แบบร่วมมือมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานและการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกอย่างชัดเจน และผู้สอนมีบทบาทในการกำกับและสนับสนุนการเรียนรู้มากกว่า (Dillenbourg, 1999, pp. 5–9; Johnson & Johnson, 1994, pp. 23–29; Panitz, 1999, pp. 3–6) ดังนั้น การเลือกใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบควรพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และลักษณะของเนื้อหา โดยการเรียนรู้แบบรวมพลังมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันในสังคมยุคใหม่

5. เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้กล่าวถึงเทคนิคของการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ ดังนี้

Johnson & Johnson (1994, pp. 31-32) ได้กล่าวถึงเทคนิคของการเรียนรู้แบบรวมพลังว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นกลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนใด ๆ เพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการเรียนรู้แบบรวมพลัง ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของแต่ละคน สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือทีม ตามระบอบประชาธิปไตย และเป็นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ทำให้สามารถปรับตัวอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

Barkley, Cross & Major (2005, pp. 101-272) ได้กล่าวถึงเทคนิคของการเรียนรู้แบบรวมพลังว่า เทคนิควิธีการของการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) แต่ละเทคนิควิธีนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะการเรียนรู้ โดยออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1) เทคนิคสำหรับการอภิปราย (Techniques for Discussion)

เป็นเทคนิคที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยผู้เรียนในการหาวิธีการใช้ความคิด และเรียนรู้ด้วยการสื่อสาร กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิดเกี่ยวกับหลักการ ลักษณะนิสัย และภาษา ที่มีความท้าทาย ซับซ้อน และชวนคิดในมุมมองหลากหลาย ซึ่งเทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความจำและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง แต่ถ้าผู้เรียนยังแสดงบทบาทเป็นเพียงผู้ที่นั่งรับฟังเฉย ๆ ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเพียงเพราะกลัวว่ามุมมองตนเองอาจจะไม่ถูกต้อง หรือถูกมองว่าไม่ฉลาด เทคนิคนี้ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ผู้สอนก็ต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดความท้าทายในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย สำหรับเทคนิคการอภิปราย มีดังตาราง 5

ตาราง 5 เทคนิคการอภิปราย

เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	บทบาทผู้เรียน	ประโยชน์
1. คิดคู่ (Think-Pair-Share)	นำความคิดของแต่ละคนมาเปรียบเทียบกับคู่ของตนเอง ก่อนที่จะแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นในชั้นเรียน	เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเพื่อจะมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การพูดรอบวง (Round Robin)	แสดงความคิดและถ่ายทอดความรู้จากผู้เรียนคนหนึ่งไปยังผู้เรียนคนต่อไป	มีส่วนร่วมในการระดมความคิดซึ่งกันและกัน
3. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Groups)	อภิปรายร่วมกันในประเด็นหรือปัญหาที่ได้รับ ซึ่งจับคู่กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ	สร้างข้อมูลและความคิดในช่วงเวลาสั้น ๆ ก่อนการอภิปรายในชั้นเรียน
4. Talking Chips	วิเคราะห์ อภิปรายกลุ่มความคิดเห็นที่มีหลักฐานอ้างอิง	ทุกคนได้รับความยุติธรรมหรือเท่าเทียมกัน
5. การสัมภาษณ์ 3 ขั้นตอน (Three-Step-Interview)	จับคู่สัมภาษณ์และรายงานสิ่งที่ได้ เรียนรู้ตามประเด็นปัญหาที่กำหนด	ทักษะการสื่อสารมีการเรียนรู้เป็นเครือข่าย
6. อภิปรายอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Debate)	อภิปรายกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ แสดงแนวความคิดอย่างหลากหลาย	การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ กระตุ้นผู้เรียนในการตั้งสมมติฐาน

2) เทคนิคสำหรับการสลับกันสอน (Techniques for Reciprocal Teaching) การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้สอนและผู้เรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเรียนรู้ ซึ่งวิธีที่น่าสนใจคือให้ผู้เรียนสอนผู้เรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการแลกเปลี่ยนหรือสลับกัน (Reciprocal) ผู้เรียนจะเป็นทั้งผู้สอนและผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าการเป็นผู้รับ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จะมีการร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านคู่ของตนเอง ทำให้ได้รับความรู้หรือความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น เป็นโค้ชเพื่อช่วยเหลือคนอื่นการสลับกันสอนนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้และเกิดทักษะ เกิดการแก้ปัญหา ร่วมกันตั้งคำถาม ความเข้าใจในเนื้อหา ร่วมกัน นำไปใช้ในการทำกิจกรรม กลุ่มเล็กอภิปรายแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดต่าง ๆ ส่วนกลุ่มใหญ่เป็นผู้สังเกตการณ์และรับฟังแสดงบทบาทที่ได้สมมติทั้งยังได้สร้างความเข้าใจกับคู่ของตนเอง ดังตาราง 6

ตาราง 6 เทคนิคการสลับกันสอน

เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	บทบาทผู้เรียน	ประโยชน์
1. จัดบันทึกคู่กัน (Note-Taking Pairs)	บันทึกข้อมูลแต่ละคนเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้าใจเป็นรูปแบบ ของการมีส่วนร่วมในลักษณะการบันทึก	ช่วยให้ผู้เรียนสืบค้น รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึก
2. การเรียนเป็นคู่ (Learning Cell)	ร่วมกันตั้งคำถาม ความเข้าใจในเนื้อหาพร้อมกัน นำไปใช้ในการทำกิจกรรม	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม กระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อใช้ความคิดในระดับที่สูงขึ้น
3. กลุ่มวงใน-วงนอก (Fishbowl)	กลุ่มเล็กอภิปรายแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดต่าง ๆ กลุ่มใหญ่เป็นผู้สังเกตการณ์ และการเรียนรู้ร่วมกันรับฟัง	เตรียมผู้เรียนในการสังเกต กระบวนการทำกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกัน
4. บทบาทสมมติ (Role Play)	แสดงบทบาทตามที่ใดสมมติ สอบถามประเด็นต่าง ๆ ที่ไม่ชัดเจน	ฝึกทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียนได้ เรียกว่า Triad Listening
5. การต่อความรู้ (Jigsaw)	ศึกษา ค้นคว้าตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย และอธิบายให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟังตามลำดับ ออกเป็นหัวข้อ และสรุปรวมเป็นคำตอบของกลุ่ม	แรงจูงใจให้ผู้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง เพียงพอในการอธิบายในกลุ่ม
6. การสอบเป็นทีม (Test-Taking Teams)	ร่วมกันศึกษาหาข้อมูล และทำแบบทดสอบเป็นกลุ่ม	ช่วยกันสืบค้นข้อมูล ให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง

3) เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา (Techniques for Problem Solving)

การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียน สำหรับเนื้อหาที่ย่างยากผู้สอนจะใช้แบบฝึกทางความคิด หรือนำเสนอปัญหาที่เป็นยุทธศาสตร์ การสอนที่มีประสิทธิภาพก็คือ การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem-Based Learning) เป็นแรงจูงใจให้เกิดการค้นหาคำตอบที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ การนำเสนอปัญหาอย่างท้าทาย กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องฝึกการคิดตามหลักทฤษฎีทางพุทธิปัญญา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์และประยุกต์ใช้กับ

การแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้ สำหรับเทคนิคที่จะช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตาราง 7

ตาราง 7 เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา

เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	บทบาทผู้เรียน	ประโยชน์
1. การแก้ปัญหาเป็นรายคู่ (Think-Aloud Pair Problem Solving: TAPPS)	จับคู่ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยเทคนิคที่เหมาะสม	การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เกมส่งปัญหา (Send-A-Problem)	ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาเป็นกลุ่ม ๆ และดำเนินการซ้ำ ๆ เพื่อให้ได้คำตอบที่เหมาะสมในการทำกิจกรรม	ฝึกทักษะการวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ
3. กรณีศึกษา (Case Study)	ศึกษาประเด็นปัญหาที่เป็นเรื่องราว เหตุการณ์ สถานการณ์พร้อมทั้งหาวิธีหรือกระบวนการแก้ปัญหา	นำเสนอหลักการที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนค้นพบวิธีการแก้ปัญหา
4. การแก้ปัญหา (Structured Problem Solving)	ร่วมกันแก้ปัญหาด้วยกระบวนการกลุ่มที่มีโครงสร้าง	เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน
5. ทีมวิเคราะห์ (Analytic Teams)	วิเคราะห์ปัญหาร่วมกันนำเสนอ ด้วยวิธีการเขียนหรือการพูดสรุป การวิเคราะห์ร่วมกันเป็นทีม	ช่วยผู้เรียนทำความเข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป
6. กลุ่มสืบค้น (Group Investigation)	การวางแผน ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการนำเสนอ	ฝึกกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ การสืบเสาะหาความรู้อย่างลึกซึ้ง

4) เทคนิคการใช้กราฟิก และการจัดระเบียบสารสนเทศ (Techniques Using Graphic Information Organizer) บางครั้งภาพก็มีคุณค่ามากกว่าคำพูดเป็นพันคำ การจัดระเบียบกราฟิกเป็นเครื่องมือที่สำคัญกับการเปลี่ยนสารสนเทศที่ซับซ้อน เป็นการแสดงภาพอย่างมีความหมาย เพราะการจัดระเบียบสารสนเทศด้วยการใช้กราฟิกจะช่วยให้ผู้เรียนให้ค้นพบรูปแบบการเชื่อมโยงระหว่างความคิดความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่เป็น

รายละเอียดย่อ ๆ และภาพรวมทั้งหมด นอกจากนั้นยังช่วยในการตีความหมาย การทำความเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะการจัดระเบียบกราฟิกใช้คำเดียว หรือวลีสั้น ๆ ผสานกับการแสดงภาพ หรือไดอะแกรม การจัดระเบียบกราฟิกจะมีความยืดหยุ่นในการใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป สำหรับเทคนิคการใช้กราฟิก และการจัดระเบียบสารสนเทศ ดังตาราง 8

ตาราง 8 เทคนิคการใช้กราฟิก และการจัดระเบียบสารสนเทศ

เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	บทบาทผู้เรียน	ประโยชน์
1. Affinity Grouping	ระดมความคิด รวบรวมประเด็นต่าง ๆ และจัดลำดับระเบียบความคิด	ช่วยให้เรียงลำดับความคิด เชื่อมโยงความสัมพันธ์และความสำคัญของข้อมูล
2. Group Grid	ค้นหาข้อมูลที่เป็นชิ้นส่วนของความรู้ ความสัมพันธ์กันตั้งแต่ 2 หัวเรื่องขึ้นไป	ช่วยทำให้เกิดความชัดเจนในความคิดรวบยอดและพัฒนาทักษะต่าง ๆ
3. Team Matrix	จำแนก จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ	ช่วยจำแนก จัดประเภทข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ
4. Sequence Chains	วิเคราะห์ เรียงลำดับความสัมพันธ์ ของข้อมูลให้เห็นเป็นภาพกราฟิกที่เป็นเหตุการณ์ บทบาท หรือการตัดสินใจ	เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน
5. World Webs	สร้างรายชื่อที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างความคิดความสัมพันธ์ และจัดให้เป็นระบบ	เห็นถึงความสัมพันธ์จากจุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางของข้อมูลสารสนเทศ

5) เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน (Techniques Focusing on Writhing) ผู้เรียนมักจะใช้การเขียนเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น การเขียนจึงเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง สร้างความเข้าใจในหลักการ กระบวนการ เนื้อหา และเกิดทักษะการคิด สำหรับเทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน ดังตาราง 9

ตาราง 9 เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน

เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลัง	บทบาทผู้เรียน	ประโยชน์
1. Dialogue Journals	เขียนบันทึกบทความตาม ที่กำหนด แลกเปลี่ยน ข้อเสนอแนะ จากคู่ และ ร่วมกันตั้งคำถาม	เชื่อมโยงความรู้ ความคิด และความสัมพันธ์กับ ชีวิตประจำวัน
2. การเขียนรอบวง (Round Table)	การเปลี่ยน สลับกันเขียน ข้อความ คำ หรือประโยค แล้วสรุปผลที่ได้จากการระดม ความคิด	ฝึกการเขียนอย่างไม่เป็น ทางการ
3. Dyadic Essay	แลกเปลี่ยนคำถามกัน และผลัดกันวิจารณ์ในคู่ ของตนเอง และสรุปผลร่วมกัน ในชั้นเรียน	ช่วยฝึกวิธีการคิดและ ตั้งคำถามเกี่ยวกับกิจกรรม
4. Peer Editing	ทบทวน วิพากษ์ และให้ข้อมูล ย้อนกลับ	ช่วยพัฒนาการเขียนวิพากษ์ และการให้ข้อเสนอแนะ
5. Collaborative Writing	ร่วมกันวางแผน กำหนด เค้าโครง การเขียนเชื่อมโยงกัน ตามลำดับ	เรียนรู้ขั้นตอนในการเขียน ที่เป็นระบบ
6. Team Anthologies	เขียนความเรียงในเรื่อง ที่กำหนดและสืบค้นหาข้อมูล จากแหล่งต่าง ๆ	กระบวนการสืบค้นและอ้างอิง ข้อมูลสารสนเทศ
7. Paper Seminar	เป็นผู้อ่านอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการภายในกลุ่ม วิเคราะห์และตรวจปรับ สารสนเทศ	ฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และสรุปความจากการอ่าน

จากตารางเทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลังดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบรวมพลังนั้น ไม่ว่าจะใช้รูปแบบใดเป็นเทคนิคในการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และมีเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนความคิด ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างความเข้าใจในเนื้อหาและการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

6. ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลัง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการศึกษา ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ ดังนี้

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2555, หน้า 439-440) ได้กล่าวถึงขั้นตอน การเรียนรู้แบบรวมพลัง ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การนำเสนอสถานการณ์ ผู้สอนเสนอหัวข้อเรื่องที่ต้องการให้ผู้เรียน ศึกษาจากบทเรียน ผู้เรียนแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อเรื่องอย่างอิสระตามความสนใจ ผู้เรียนที่สนใจเลือกหัวข้อเรื่องเดียวกันจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิก จำนวน 4-6 คน ถ้าหากมีหัวข้อใดมีจำนวนนักเรียนเกินกำหนด ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียน จับสลากหรือวิธีอื่นใดที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนคนที่เลือกในหัวข้อเรื่องอื่นที่สนใจในระดับ รองลงไป

2) การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกับผู้เรียน ประชุมวางแผน สร้างข้อตกลงร่วมกัน กำหนดเวลาในการศึกษาค้นคว้า จุดมุ่งหมาย ขอบเขตของเนื้อหา เรื่อง วิธีการดำเนินงาน หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก โดยผู้เรียนต้องร่วมกันระดม ความคิดเห็น อภิปราย ชักถาม ไต่แย้ง เสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในการกำหนดประเด็นหัวข้อเรื่องที่สนใจจะนำเสนอ เสนอผลการปฏิบัติงานของกลุ่มให้ผู้สอนตรวจสอบขอบเขตของเนื้อหา ความสอดคล้อง ลดหรือเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหาย และให้เพื่อนเสนอสิ่งที่อยากรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องนั้น ๆ

3) การร่วมมือกันระดมสมอง สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบการเรียนรู้ และภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ซึ่งมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลที่ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กับสมาชิกในกลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ที่ได้เรียบเรียงเป็นความรู้ของกลุ่ม โดยกลุ่มจะเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

4) การนำเสนอผลงาน สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดเตรียมเนื้อหา และนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้ตามแผนปฏิบัติงานที่กลุ่มกำหนดไว้ โดยให้แต่ละกลุ่มประเมิน การนำเสนอของกลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มตนเองด้วย หรือผู้สอนอาจร่วมกับผู้เรียนทั้งชั้น ให้ช่วยออกแบบแบบประเมินการนำเสนองานเพื่อใช้ในการประเมินก็ได้

5) อภิปรายและสรุปผล เพื่อซักถามข้อสงสัยระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนและร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มเพื่อพิจารณาข้อบกพร่องและข้อควรปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานกลุ่มให้ดีขึ้น

ภัทรวรรณ ไกรปิยเศรษฐ์ (2559, หน้า 43) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลังว่ามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นในการศึกษา ผู้สอนจะกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และหัวข้อหลักของเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและกำหนดหัวข้อย่อยของเนื้อหาในประเด็นศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อย่อยที่ผู้เรียนได้กำหนด
- 2) ขั้นตอนกำหนดกลุ่มขนาดเล็กและบทบาทของผู้เรียน ผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มประมาณ 4-6 คน และให้ผู้เรียนแบ่งตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้า
- 3) ขั้นตอนการวางแผนกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนร่วมกันวางแผนงานของกลุ่ม และแสดงความคิดเห็นจากความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในการกำหนดหัวข้อจากประเด็นที่ศึกษาเป็นหัวข้อย่อยเพื่อที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล
- 4) ขั้นศึกษาเนื้อหาบทเรียน ผู้เรียนทำการศึกษาความรู้จากตำราหรือสื่อเอกสารบนอินเทอร์เน็ต และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษา
- 5) ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูล ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้จากเนื้อหาที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอความคิดเห็นกับผู้เรียนคนอื่นภายในกลุ่ม เพื่อทำการรวบรวมและสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม
- 6) ขั้นนำเสนอผลงาน ผู้เรียนนำเสนอประเด็นที่ได้รับมอบหมายจากการศึกษาข้อมูลและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และสรุปเป็นความรู้ตามความเข้าใจของกลุ่ม
- 7) ขั้นประเมินงานด้วยเพื่อนและครูผู้สอน ผู้สอนทำการประเมินข้อมูลที่ผู้เรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล และสามารถสรุปตรงตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องหรือไม่ ผู้เรียนทำการประเมินผลงานการนำเสนอและรวบรวมข้อมูลว่ามีความถูกต้องหรือไม่

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2561, หน้า 56–61)

ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นเสนอสิ่งเร้าและระบุดำถามสำคัญ (Stmulating and Key Questioning Collaboratively) เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนสงสัย สมองเกิดภาวะสมดุลจากการนำเสนอสิ่งเร้าของผู้สอน มีการทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียนโดยใช้คำถาม ซึ่งผู้สอนจะไม่เฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
- 2) ขั้นแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์อย่างรวมพลัง (Searching and Analyzing Collaboratively) เป็นขั้นตอนสำคัญที่ใช้ในการพิสูจน์สมมติฐานเพื่อหาคำตอบข้อคำถาม โดยผู้สอนอาจจะออกแบบการเก็บข้อมูลสารสนเทศให้เอง หรือผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันวางแผน หรือผู้เรียนวางแผนร่วมกันเอง
- 3) ขั้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ (Discussing and Constructing Collaboratively) เป็นขั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เรียน การสื่อความหมาย แปลความหมายข้อมูล เพื่อสรุปหรือสร้างความรู้และสะท้อนความคิดด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนจะเชื่อมโยงที่ผู้เรียนสร้างไปยังความรู้ที่ถูกต้อง
- 4) ขั้นสื่อสารและสะท้อนคิดอย่างรวมพลัง (Communication and Reflecting Collaboratively) เป็นขั้นผู้เรียนนำเสนอความรู้และการเรียนรู้ที่ได้รับจากการสร้างความรู้ด้วยความเข้าใจหน้าชั้นเรียน รวมทั้งผลงานติดผนังหรือกระดานหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนมีการสะท้อนกระบวนการเรียน การทำงาน ข้อดี ข้อบกพร่อง จนได้บทเรียน พร้อมฝึกการสร้างบุคลิกภาพภายใน และบุคลิกภาพภายนอก เป็นขั้นสำคัญที่ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกนำเสนอด้วยหลัก 3P คือ Planning (การวางแผน) Preparation (ซ้อม/เตรียม) Presentation (การนำเสนอหน้าชั้นเรียน) เพื่อให้นำเสนออย่างมั่นใจและมีคุณภาพ
- 5) ขั้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม (Applying and Serving Collaboratively) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมด้วยช่วยกันแบบรวมพลัง ประยุกต์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือภาระงานใหม่

กมลรัตน์ สมใจ (2561, หน้า 36) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลังว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ที่สมาชิกในกลุ่มทำงานรับผิดชอบร่วมกัน การยอมรับบทบาทหน้าที่ของกันและกัน และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกด้วยกันได้ในการดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบรวมพลังนั้น มีลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ผู้สอนเสนอหัวข้อที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษา
 - 2) จัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม โดยแต่ละคนเลือกหัวเรื่องที่สนใจจะศึกษา
- 1 เรื่อง สมาชิกภายในกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน
- 3) ผู้เรียนและผู้สอนสร้างข้อตกลงร่วมกัน กำหนดเวลาในการศึกษา
ชิ้นงานหรือโครงการเพื่อนำเสนอ
 - 4) นักเรียนร่วมมือกันระดมสมอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 - 4.1) กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้
 - 4.2) กำหนดขอบข่ายของเนื้อหา
 - 4.3) วางแผนการศึกษา
 - 4.4) แบ่งงาน มอบหมายให้แต่ละคน
 - 4.5) นำเสนอข้อมูลความรู้ ความคิด โดยมีการปรึกษาหารือ
- อภิปราย ชักถามเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อจัดลำดับข้อมูลที่ได้ศึกษา ในระหว่าง
การทำงานจะมีการรายงานความก้าวหน้าของงานต่อผู้ดูแลทุกคาบเรียน
- 5) ดำเนินการสร้างโครงการหรือชิ้นงาน
 - 6) นำเสนอผลงาน
 - 7) ประเมินผลชิ้นงานที่นำเสนอด้วยตนเอง เพื่อน และผู้สอน
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบรวมพลัง
(Collaborative Learning) เป็นวิธีการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีการ
แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ขั้นตอนในการเรียนรู้แบบรวมพลัง
มีดังนี้ 1) การจัดตั้งกลุ่ม (Forming Groups) สร้างกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนพอเหมาะ
ควรมีความหลากหลายของทักษะและภูมิหลัง เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถช่วยเหลือ
และเรียนรู้จากกันได้ 2) กำหนดเป้าหมาย (Setting Goals) ระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้
ที่กลุ่มต้องบรรลุ อาจเป็นโครงการหรือปัญหาที่ต้องแก้ไขร่วมกัน 3) การวางแผนกิจกรรม
(Planning Activities) วางแผนกิจกรรมที่จำเป็น เพื่อช่วยให้กลุ่มสามารถทำงานร่วมกันได้
อย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมเหล่านี้อาจรวมถึงการอภิปราย การนำเสนองาน
หรือการทำโครงการ 4) การแบ่งหน้าที่ (Assigning Roles) แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ
ในกลุ่ม เพื่อให้แต่ละคนมีบทบาทในการทำงานร่วมกัน สามารถช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม
และลดความซ้ำซ้อน 5) การสื่อสารและทำงานร่วมกัน (Communication and Collaboration)
สมาชิกในกลุ่มควรมีการสื่อสารและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เครื่องมือ

ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูล 6) การประเมินผล (Evaluating Outcomes) หลังจากการทำงานเสร็จสิ้น ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งในระดับกลุ่มและบุคคล การให้ข้อเสนอแนะแบบสร้างสรรค์จะช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ ในครั้งต่อไป 7) การสะท้อนความคิดและรับข้อเสนอแนะ (Reflection and Feedback) ให้เวลาในการสะท้อนความคิดและรับข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยให้สมาชิกในกลุ่มสามารถเรียนรู้ จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับปรุงวิธีการทำงานในอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณการทำงาน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน

การประเมินความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2555, หน้า 370) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดข้อมูลสารสนเทศเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะใด และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การประมวลสังเคราะห์และประเมินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวกและสร้างสรรค์

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 76) การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง ส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ (outcome gaps) จากนั้นมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข

ทรงสิริ วิชิราภรณ์ และอรุณี อรุณเรือง (2559, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการค้นหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหามาได้ตรงสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง

Kaufman, Lee, Baer, & Lee (2007, pp. 69–106) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง เป็นกระบวนการที่เป็นทางการ ซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบัน และผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านั้นตามลำดับความสำคัญ และเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดเพื่อแก้ปัญหา

McCaslin & Tibeziinda (2014, p. 22) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดลำดับความสำคัญและการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการวางแผนการพัฒนา และการปฏิบัติในโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของผลลัพธ์และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบและมีแบบแผนในการศึกษาความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยมุ่งค้นหาว่าสิ่งที่คาดหวังหรือพึงประสงค์มีลักษณะอย่างไร และสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นอย่างรอบคอบ การประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจเลือกแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และทางบวก ทั้งในด้านกระบวนการจัดการศึกษา การดำเนินโครงการ และผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในระยะยาว โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาประเภทของการประเมินความต้องการจำเป็น
มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุวิมล ร่องวาณิช (2558, หน้า 33-41) ได้จัดประเภทของความหมายไว้
เป็นหมวดหมู่ในมุมมองทางจิตวิทยาและทางการประเมิน ดังนี้

1. มุมมองทางจิตวิทยา เจ้าของทฤษฎีความต้องการจำเป็น (Needs)
ที่เป็นที่รู้จักทั่วไป คือ Maslow พบว่า ความต้องการจำเป็นต้องมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับ
พื้นฐานถึงระดับสูงและไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการ
จำเป็นพื้นฐานก่อน Maslow ได้นำเสนอลำดับขั้นในรูปพีระมิดความต้องการจำเป็นในช่วงปี
ค.ศ. 1960 เรียกว่า Maslow's hierarchy of needs ซึ่งมีลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

- 1.1 ความต้องการจำเป็นด้านกายภาพ
- 1.2 ความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย
- 1.3 ความต้องการจำเป็นด้านความรัก
- 1.4 ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
- 1.5 ความต้องการจำเป็นด้านการบรรลุหลักการแห่งตน

2. มุมมองทางการประเมิน นักประเมินทางการศึกษาหรือทางสังคม
ให้นิยามและความหมายของคำว่า ความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย แต่ที่ปรากฏชัดเจน
สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง ความขาดแคลน
การนิยาม ความต้องการจำเป็นในยุคนี้นี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลต่างของสภาพ
ที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์อยากให้เกิด แม้จะมีการนิยามความต้องการจำเป็น
ตามความแตกต่าง แต่นักวิชาการก็ยังมียุคที่จำแนกได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก นิยาม
ความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่และที่ควรจะเป็น
กลุ่มที่สอง นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริง
เช่นกัน แต่เพิ่มมิติของสภาวะของความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาความขาดแคลนที่เกิดขึ้น
ไม่ได้รับการตอบสนอง

กลุ่มที่ 2 ความต้องการความจำเป็น คือ ประโยชน์ที่ได้รับนักวิชาการ
ให้คำนิยามของความต้องการจำเป็นที่ยอมรับส่วนใหญ่ คือ นิยามความแตกต่าง (Discrepancy
definition) ไม่ค่อยเหมาะสม ปัญหาของนิยามนี้อยู่ระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งมักจะเป็นอุดมคติ

เกินไปไม่สามารถปฏิบัติได้ และในความคิดเห็นของแต่ละคน การกำหนดระดับที่ควรจะเป็นก็แตกต่างกัน และยกตัวอย่างประกอบการอธิบายว่า หากถามว่าหลักสูตรในอุดมคติมีลักษณะเช่นไร ก็จะมีคำตอบมากมาย และเห็นว่า ความต้องการจำเป็น ไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่างหลายสิ่งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีอยู่ในสภาพจริง โดยไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อากาศ น้ำ อาหาร เป็นต้น และการนิยามที่เห็นว่าเหมาะสมกว่า คือ นิยามเชิงวินิจฉัย (Diagnostic needs) เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นสำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ (Satisfaction) และระดับความพอใจนี้ขึ้นอยู่กับบริบท (Context dependent) ความต้องการจำเป็นของกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาเลือกวิธีความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด

นอกจากนั้นยังได้นิยามความต้องการจำเป็นได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การนิยามความจำเป็นที่อ้างอิงโมเดลความแตกต่าง (Discrepance model) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังกับสิ่งที่เป็นอย่างจริง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกกำหนดความต้องการจำเป็นในลักษณะของความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีความแตกต่างเท่าใด จึงจะถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น กลุ่มที่ 2 กำหนดความต้องการจำเป็นว่าเป็นความแตกต่างของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็ได้หรือไม่ก็ได้ เช่น มุมมองของ Scriven ให้พิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับหากความต้องการจำเป็นได้รับนิยามตามโมเดลนี้ Scriven เรียกว่า “Performance needs” ดังตัวอย่างข้อความเป็นสถานการณ์ต่อไปนี้ “องค์กรหนึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับหน่วยงานแต่ปรากฏว่าไม่มีใครมีความรู้เรื่องการวิจัยเลย” ตามตัวอย่างนี้ สภาพที่ต้องการ (What should be) คือ บุคลากรที่มีความรู้ด้านการวิจัย และสภาพที่เป็นอยู่ (What is) คือ บุคลากรไม่มีความรู้ด้านการวิจัย แสดงว่าสภาพที่เป็นอยู่ไม่เป็นไปตามต้องการ จึงเกิดความแตกต่างขึ้น ถือว่าเกิด “ความต้องการจำเป็น” ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น (Need) ของหน่วยงานนี้ คือ “การขาดบุคลากรที่ทำวิจัยเป็น” ซึ่งต้องหาทางแก้ไขบอกแต่เพียงสิ่งที่องค์กรจำเป็นต้องให้ความสนใจ ดูแลแก้ไข

2. การนิยามความต้องการจำเป็นที่อิงโมเดลการแก้ไขปัญหา (Solution model Scriven) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความต้องการจำเป็นไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปแบบความแตกต่างเสมอไปแต่สามารถกำหนดเป็นสิ่งที่หากไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดสภาวะไม่พึงประสงค์ขึ้น หรือสิ่งที่แสดงให้เห็นแล้วว่ามีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ ซึ่งจะต้องเสริมให้กับส่วนที่ขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ทำให้นิยามของความต้องการ

จำเป็นนี้จัดอยู่ในกลุ่มของนิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution model) ซึ่งหมายความว่า สิ่งที่ต้องการและจำเป็นต้องทำให้ได้ หรือทำให้เกิดหรือทำให้มี ซึ่งหากไม่ได้รับจะอยู่ในสถานะที่ไม่พึงประสงค์ นิยามนี้ Scriven เรียกว่า “Treatment needs” ดังตัวอย่างข้อความ เป็นสถานการณ์ต่อไป “บุคลากรในหน่วยงานนี้ต้องได้รับการอบรมด้านการวิจัย” ตามตัวอย่างนี้คำว่า “ต้องการ” (Need) ที่ใช้ในประโยคใช้ในลักษณะของคำกริยา ข้อความที่ตามมา คือ “การอบรมด้านการวิจัย” แสดงว่าชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาด้วย “การอบรมบุคลากรให้มีความรู้ด้านการวิจัย” ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นของหน่วยงานนี้ ถ้าเปรียบเทียบตัวอย่างที่ 1 กับตัวอย่างที่ 2 จะเห็นว่าการให้นิยามคำว่า Need ไม่เหมือนกัน นิยามตามโมเดลความแตกต่างจะได้รับการยอมรับมากกว่า เนื่องจากระบุความต้องการจำเป็นโดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพจริง กับสภาพที่ควรจะเป็น เป็นการเปิดโอกาสให้มีการวิเคราะห์ “ช่องว่าง” ว่ามีมากเพียงใดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ถ้าสถานะความแตกต่างมากพอจะต้องนำสถานะความแตกต่างนั้นมาวางแผนเพื่อแก้ไข ปัญหาต่อไป ในขณะที่นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหามีข้อดังก่อนแล้วว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ บุคลากรไม่มีความรู้ด้านการวิจัย จึงมุ่งที่หาวิธีการแก้ไข ซึ่งต้องระวังอย่างยิ่ง ในการประเมินผลความต้องการจำเป็นที่ได้รับถ้ายังไม่มีข้อมูลหลักฐานชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดความต้องการจำเป็นหรือการวิเคราะห์หาสาเหตุของความต้องการจำเป็น ก็ไม่ควรใช้นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น (Need) หมายถึงแรงขับหรือสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการตอบสนองเพื่อการดำรงอยู่และการพัฒนาของมนุษย์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ทั้งในมุมมองทางจิตวิทยาและทางการประเมิน ในมุมมองทางการประเมิน ความต้องการจำเป็นสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่พึงประสงค์ หรือสิ่งที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน การนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่างได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเปิดโอกาสให้วิเคราะห์ช่องว่างของปัญหาอย่างเป็นระบบ ขณะที่การนิยามตามโมเดลการแก้ปัญหามุ่งเสนอแนวทางการแก้ไขโดยตรง แต่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง ความต้องการจำเป็นจึงเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. หลักการและขั้นตอนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาหลักการและขั้นตอนการวิจัยของการประเมินความต้องการจำเป็น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2558, หน้า 33-41) สรุปไว้ว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นอยู่บนพื้นฐานหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ 1) หลักความแตกต่าง (Discrepancy) หมายความว่า ในกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยอาจออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยอาจไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากสภาพที่ไม่พึงประสงค์ในเชิงเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างไม่ได้บอกถึงความต้องการจำเป็นเสมอไป ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยที่กำหนดระดับความสำคัญของเป้าหมายที่พึงประสงค์ หากกำหนดไว้สูงมากความแตกต่างนั้นอาจไม่ใช่ความต้องการจำเป็น เพราะฉะนั้นในการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นควรกำหนดเป้าหมายให้อยู่ในระดับต่ำสุดเพื่อไม่ให้เกิดผลเสีย และ 2) หลักความสำคัญ (Importance) หมายความว่า สิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาก ต้องได้รับการตอบสนองและจำเป็นต้องได้รับการจัดลำดับความสำคัญ (Needs Prioritization) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ไม่ว่าผู้วิจัยจะดำเนินการในกิจกรรมการระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) กิจกรรมการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) หรือกิจกรรมการกำหนดวิธีแก้ไขตามความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น (Needs Solution) จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการประเมินความต้องการจำเป็นในทุกกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นมากที่สุด โดยเมื่ออิงกับหลักการทั้ง 2 หลักการ ในกระบวนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นโดยทั่วไป จึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be)
- 2) การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is)
- 3) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่มุ่งหวัง และการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นความต้องการจำเป็น
- 4) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่าง และนำความสำคัญของสาเหตุมาจัดลำดับที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น
- 5) จากข้อมูลในข้อที่ 4 สามารถนำมากำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น

Stufflebeam et al. (1995) ได้ให้ความหมายของขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นไว้ได้แก่

- 1) ขั้นตอนการเตรียมการก่อนจะทำการประเมินความต้องการจำเป็น
- 2) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 3) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็น
- 4) ขั้นตอนการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
- 5) ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

โดยขั้นตอนดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับการเกิด ก่อนหลังเสมอไป เพราะบางขั้นตอนสามารถเกิดขึ้นได้พร้อมกัน

Witkin (1995) ได้เสนอถึงขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระยะ เรียกว่า Three-Phase Model โดยแบ่งออกเป็น

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมิน (การสำรวจ) เป็นการเตรียมตัวก่อนการประเมินความต้องการจำเป็น ในระยะนี้จะประกอบด้วย การกำหนดแผนการดำเนินการ การกำหนดจุดหมาย หลักการ กำหนดขอบเขตหรือประเด็นของความต้องการจำเป็น การระบุข้อมูลที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของความต้องการจำเป็น การกำหนดข้อมูลที่จะรวบรวม แหล่งที่มาของข้อมูล วิธีการ เป็นต้น

ระยะที่ 2 ระยะการประเมิน (การเก็บรวบรวมข้อมูล) ระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น เพื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลัง โดยวิเคราะห์สาเหตุระดับต่าง ๆ และสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ อาจได้ข้อมูลสารสนเทศทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 ระยะหลังประเมิน (การนำไปประยุกต์ใช้) เป็นระยะของการนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นมาปรับประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลังในทุกประเด็นขององค์ประกอบ การพิจารณาแนวทางแก้ไข การพัฒนาองค์ประกอบในการแก้ไขปัญหาของการประเมินความต้องการจำเป็น การนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ หลักความแตกต่าง ซึ่งมุ่งเปรียบเทียบระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อระบุช่องว่างของปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนา และหลักความสำคัญ ซึ่งเน้นการจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย เพื่อให้การตัดสินใจแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพที่มุ่งหวัง 2) ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริง 3) วิเคราะห์ความแตกต่างและจัดลำดับความสำคัญ 4) การวิเคราะห์สาเหตุของความแตกต่าง และ 5) การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญา ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการเชิงระบบ ตั้งแต่การเตรียมการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การรายงาน และการนำเสนอผล ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ ดำเนินการควบคู่กันได้ตามบริบท และสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการประเมิน ระยะการประเมิน และระยะหลังการประเมิน โดยเน้นการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การพัฒนาเป็นไปบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง

4. การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, หน้า 275-279) การจัดลำดับความต้องการจำเป็นเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุ และการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญา โดยการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิมของ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช ซึ่งเป็นวิธีที่หาค่าผลต่างของสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง (I-D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายในเชิงการเปรียบเทียบเมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันเป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม ดังภาพประกอบ 7

$$\text{สูตร } PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

ภาพประกอบ 7 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ใช้วิธีการเรียงลำดับจากค่า PNI_{modified} ที่มีค่ามากไปหาค่าน้อย โดยข้อที่มีค่ามาก แสดงว่ามีความจำเป็นมาก ควรต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ส่วนข้อที่มีค่าน้อย แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการจำเป็นน้อย

ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ความหมายของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาความหมายของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2532, หน้า 246) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าเป็นข้อพิจารณาความจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดเห็นประกอบถึงแม้จะไม่ได้หลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป

กาวิณ กาญจนบุระ (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์และอารมณ์เป็นส่วนประกอบในความคิดเห็น ซึ่งความเชื่อและความคิดเห็นนี้จะนำไปสู่การคาดคะเนหรือการแปรผลในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผลการแสดงออกของความคิดเห็นนั้นบุคคลอื่นอาจจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้

ชาคริยา โกรตนะ (2564, หน้า 8) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก โดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็น อาจการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งเป็นคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมาและถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวดังได้ ดังนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมา ก็จะไม่เป็นบุคคลใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใดและความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไป

Hilgard (1962, p. 626) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การพิจารณา ตัดสินใจหรือความเชื่อที่นำไปสู่ความคาดคะเนหรือการแปรผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

Kolasa (1969, p. 46) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในการที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ หรือเป็นการตอบสนองของสิ่งเร้าที่ต้องถูกจำกัด แต่เป็นสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากความคิดโน้มเอียง

Best (1977, p. 169) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อและความรู้สึกแต่ละบุคคล โดยการพูดที่นำไปสู่การคาดคะเนหรือการแปรผลในพฤติกรรมหรือเหตุการณ์

Webster (1998, p. 950) ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความรู้สึกในใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่พิจารณา ตัดสินใจ เพื่อการประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม หมายถึง ความเชื่อในการตัดสินใจเกี่ยวกับความรู้สึกและเหตุผลของแต่ละบุคคล ว่ามีความเห็นอย่างไร โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ได้รับ

2. องค์ประกอบของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียน

ด้วยหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาองค์ประกอบของคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

กิจจุฑา ไกรวาส (2554, หน้า 3) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดเห็นได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยตรง เช่น เพศ อายุ รายได้ และปัจจัยสภาพแวดล้อม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลโดยอ้อม เช่น สื่อมวลชน กลุ่มที่เกี่ยวข้องและครอบครัว

ภูษณิษา บัณฑิต (2560, หน้า 15) องค์ประกอบของคิดเห็นว่าการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นด้วยการพูด เขียน หรือสื่อสารให้บุคคลอื่นได้รับรู้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ค่านิยม สภาพแวดล้อม อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองและความคิดเห็น

แต่ละบุคคลอาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ การเรียนรู้เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน หรือมาจากประสบการณ์ที่เกิดจากสิ่งหนึ่งที่มีผลกระทบต่องจิตใจโดยแบ่งได้ทั้งในทางที่ดี ได้แก่ การยอมรับ และในทางที่ไม่ดี ได้แก่ การปฏิเสธ ซึ่งอาจมีระดับธรรมดา และรุนแรง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของผู้นั้น

Triandis (1971, pp. 2-3) กล่าวว่า องค์ประกอบของความคิดเห็นสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ ความคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือสถานการณ์ใด ๆ ความรู้ ความคิดดังกล่าวจะเป็นส่วนกำหนดทิศทางของความคิดเห็นของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความรู้และการติดต่อกับสิ่งเร้าครบถ้วนแล้ว บุคคลจะมีความคิดเห็นต่อสิ่งเร้าในทางบวก

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก ได้แก่ อารมณ์ หรือความรู้สึก ต่อบุคคลต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะกำหนดทิศทางความคิดเห็น คือ ถ้ามีความรู้สึกดี บุคคลจะมีความคิดเห็นทางบวกต่อสิ่งนั้น แต่ถ้ามีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลจะมีความคิดเห็นในทางลบ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมของบุคคล ที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะแสดงความคิดเห็นของบุคคล คือ ถ้าแสดงออกอย่างชัดเจนแสดงว่ามีความคิดเห็นเป็นบวกเป็นลบแน่นอน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม ประกอบด้วย ความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งเร้าจากบุคคล สถานการณ์ หรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะแสดงออกในทางบวก หรือทางลบตามความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

3. การวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม

จากการศึกษาการวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญไว้ ดังนี้

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2545, หน้า 102-117) ได้ศึกษาการวัดความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1) วิธีแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว ชัยน-ชู้เกียรติ เป็นต้น

2) Likert-Scale เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น ที่นิยมกันมากที่สุด เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่ายประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติ ในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบในการเลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน

3) Guttman Scale เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้ว เปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติในทางเดียว และเสมือนว่าสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน

4) Thurstone Scale เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้ว เปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติในทางเดียว และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน

Best (1977, p. 171) กล่าวว่า การวัดระดับความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป จะต้องมียอดประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้าและมีการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาในระดับสูงต่ำมากน้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมากจะใช้ตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่จะตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถามและผู้ถูกวัดจะเลือกตอบความคิดเห็นของคนในเวลานั้น การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นนั้นใช้การวัดแบบลิเคิร์ท โดยเริ่มด้วยการรวบรวมหรือการเรียบเรียงข้อความที่เกี่ยวกับความคิดเห็น จะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กับข้อความที่กำหนดให้ ซึ่งข้อความแต่ละข้อความจะมีความคิดเห็นเลือกตอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความว่าเป็นไปในทางเดียวกัน (เชิงนิยมหรือไม่นิยม) เป็นข้อความเชิงบวก Positive หรือข้อความเชิงลบ Negative

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการศึกษาทัศนคติและการรับรู้ของผู้เรียน โดยสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น สเกลวัดความต่างทางศัพท์ (Semantic Differential Scale) มาตราส่วนลิเคิร์ท (Likert Scale) กัตต์แมนสเกล (Guttman Scale) และเทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) ซึ่งแต่ละวิธีมีลักษณะและความเหมาะสมแตกต่างกัน ทั้งนี้ วิธีที่นิยมใช้มากที่สุด คือ มาตราส่วนลิเคิร์ท

เนื่องจากสามารถสร้างและใช้ได้ง่าย อีกทั้งสามารถสะท้อนระดับความคิดเห็นของผู้ตอบได้อย่างเป็นลำดับขั้น นอกจากนี้ การวัดความคิดเห็นควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้ตอบ สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งมักดำเนินการผ่านแบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ตอบแสดงระดับความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความที่กำหนด ดังนั้น การเลือกใช้เครื่องมือวัดความคิดเห็นควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ โดยวิธีการวัดความคิดเห็นที่ผู้วิจัยนำมาเลือกใช้ คือ วิธีของลิเคิร์ต (Likert's Method)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม

สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 159–162) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลการศึกษาได้องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 2 มิติ คือ 1) มิติด้านการคิด 2) มิติด้านจิตใจ และบุคลิกภาพ หลักสูตรเสริมมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก

แสง โชติบุญ (2559, หน้า 202–206) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4–6 โรงเรียนบ้านสงเปือย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่มีคะแนนความฉลาดทางสุขภาวะต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลังการใช้หลักสูตร

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะ ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง มีความฉลาดทางสุขภาวะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะ ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองมีการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาวะในระดับขั้นการพัฒนาที่สูงขึ้น และ 3) นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะ ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง มีความพึงพอใจ ต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จำเนียร พรหมรัตน์พงศ์ (2560, หน้า 104-107) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยาราชภัฏรังสรรค์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาได้องค์ประกอบหลักสูตรเสริม 4 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) 2) การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ (Content and Experience) 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience Organization) และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า หลังการใช้หลักสูตรเสริมฯ ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะแสวงหาอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89

พันทิวา กุมภีโร (2560, หน้า 220-224) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบทโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างหลักสูตร และ 3) ทดลองใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบทโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนสถานการณ์การแก้ปัญหา ขั้นทำความเข้าใจบริบทและปัญหาขั้นดำเนินการ

ศึกษาค้นคว้า ขั้นการสังเคราะห์ข้อมูล และขั้นสรุปและประเมินผล เจตคติของนักเรียน หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจ ของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมองค์ประกอบ สำคัญ ได้แก่ ที่มาและความสำคัญวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการวัดประเมินผล โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทจริงของผู้เรียน ผลการวิจัยพบความสอดคล้องกันว่า หลักสูตรเสริมสามารถพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความคิด และคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทางคณิตศาสตร์ และความฉลาดทางสุขภาวะ อีกทั้ง ยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้ปัญหาเป็นฐาน การสืบเสาะแสวงหา ความรู้ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ณัฐพร ลีติมนิวงศ์ (2562, หน้า 70-71) ได้ศึกษาการส่งเสริมการคิด อย่างมีวิจารณญาณและเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้านเรื่อง หิน ดิน แร่ และธรณีกาล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่เรียนด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน เรื่อง หิน ดิน แร่ และธรณีกาล มีการคิดอย่างมี วิจารณญาณโดยรวมและรายด้าน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการระบุ ปัญหาสูงที่สุด และด้านความสามารถในการนิรนัยต่ำที่สุด นักเรียนมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนนักเรียน มีคะแนนเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ ด้านความเป็นปรนัยสูงที่สุด และด้านความรอบคอบ ในการลงข้อสรุปมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด

Watson & Glaser (1964, pp. 11-12) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณกับความสามารถในการอ่าน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 9 จำนวน 3 โรงเรียน ในรัฐมิสซอรี (Missouri) จำนวน 318 คน ผลการวิจัยพบว่า

การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน นอกจากนี้ยังอธิบายเพิ่มเติมว่าบุคคลต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะทำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อคำถามในแบบทดสอบ ต้องอาศัยกิจกรรมทางสมองที่ยุ่งยาก ซับซ้อนต้องรับรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และเข้าใจประโยค บุคคลที่มีความสามารถในการอ่านดีกว่า ซึ่งวัดจากแบบทดสอบการอ่าน บุคคลที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบการอ่านต่ำ จะได้คะแนนในการทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ ด้วยบุคคลที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบการอ่านสูงจะได้คะแนนในการทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Hudgins & Edelman (1986, pp. 333-342) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับ 4 และระดับ 5 โดยใช้รูปแบบการอภิปรายกลุ่มย่อย ซึ่งมีครูเป็นผู้นำการอภิปราย ตัวอย่างประชากรเป็นครูที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการของนักเรียนระดับ 4 และระดับ 5 จำนวนชั้นละ 5 คน และนักเรียนในชั้นที่ครูเข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 ห้อง นักเรียนเหล่านี้ต้องทำแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนที่จะเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย แบบทดสอบ ประกอบด้วย 4 ส่วน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอ้างอิงความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงอุปนัย และการสรุปข้อมูลจำนวน 54 ข้อ แบบทดสอบนี้หาความเชื่อถือ โดยใช้วิธีทดสอบซ้ำ กลุ่มทดลองจะได้ฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อยกับครูของตน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการพูดของครูน้อยลง จำนวนการพูดในการอภิปรายกลุ่มย่อยของนักเรียนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการพูดของนักเรียนที่เปลี่ยนไปโดยการหาหลักฐานของนักเรียนมีความถี่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับความถี่ในการสรุป มีการค้นหาหลักฐานจากผู้อื่นเพิ่มขึ้น และแสดงความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อสรุปและหลักฐานของผู้อื่นเพิ่มขึ้นแต่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูมาเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือข้อสรุปและเป็นผู้นำ ในการค้นหาซึ่งพบว่า การเป็นผู้นำในการค้นหาข้อมูลของครูมีน้อย และไม่พบว่าคะแนนจากแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาหลักฐาน และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการอ่าน การสื่อสาร และการแสวงหาข้อมูลอย่างรอบคอบ งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ค้นหาหลักฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง เช่น การเรียนรู้

แบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการอภิปรายกลุ่มย่อยสามารถส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในปัจจุบันที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร และแยกแยะความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนตัดสินใจเชื่อหรือเผยแพร่ต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

นรินทร์ สุวรรณโชติ (2564, หน้า 190–193) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการตนเอง โดยใช้ศาสตร์พระราชเพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) 2 ผลการศึกษาได้รูปแบบการจัดการตนเองโดยใช้ศาสตร์พระราชเพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรในเขตภาคกลางตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งทำขึ้นเพื่อเป็นโมเดลในการทดลอง ได้แก่ 1) S = Self-development (การพัฒนาตนเอง) 2) S = Self-management (จัดการตนเอง) 3) S = Social economy (เศรษฐศาสตร์เชิงสังคม) 4) S = Satisfaction (ความพอใจ) 5) S = Sustainable (ยั่งยืน) โดยมีปัจจัยแห่งการสร้างความอยู่ดีมีสุขให้สำเร็จ ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 5.1) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราช 5.2) มีการพึ่งพาตนเอง 5.3) มีความอยู่ดีมีสุขเป็นที่ตั้ง 5.4) เห็นคุณค่าของศาสตร์พระราช ผลการวิจัยพบว่า การทดลองใช้รูปแบบการจัดการตนเองโดยใช้ศาสตร์พระราชเพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุข เปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังอบรมพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการอบรมเท่ากับ 10.72 และคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเท่ากับ 15.17 จากการทดสอบทางสถิติโดยการทดสอบค่าที พบว่า คะแนนความรู้หลังการอบรมสูงกว่าคะแนนความรู้ก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลประเมินความพึงพอใจการอบรมการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จารุวรรณ ตาลสุกเรือง (2565, หน้า 176–178) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบการบริหารตามศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการบริหารตามศาสตร์พระราช 2) กระบวนการ

บริหารตามศาสตร์พระราชา 3) คุณภาพสถานศึกษาตามศาสตร์พระราชา 4) ปัจจัยความสำเร็จจากการบริหารงานตามศาสตร์พระราชา สามารถนำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ซึ่งเมื่อนำรูปแบบไปประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่าความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$)

ณรงค์วัฒน์ มิ่งมิตร (2565, หน้า 20) ได้ศึกษา องค์ความรู้แห่งศาสตร์พระราชา พบว่า องค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ครอบคลุมเรื่อง น้ำ ป่าไม้ ดิน การเกษตร การส่งเสริมอาชีพ สาธารณสุข สวัสดิการสังคม การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร สิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนวัตกรรมและเศรษฐกิจพอเพียง อาจกล่าวได้ว่าศาสตร์พระราชาเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยเหลือหนุนชีวิตความเป็นอยู่ในทุกด้านของประชาชน และเป็นแนวทางในการพัฒนาและการบริหารประเทศแบบยั่งยืน ศาสตร์พระราชาเป็นองค์ความรู้ที่ได้สะสมและพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอนมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานถึง 70 ปี เป็นศาสตร์ที่ทันสมัย มีศูนย์กลางการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาอยู่ที่การพัฒนาคนและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนบนพื้นฐานของความพอเพียง เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนและส่งผลถึงมนุษยชาติทั้งปวงให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน นอกจากนี้ แนวทางในการพัฒนาตามกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชายังสามารถจำแนกได้ 5 ประการ คือ 1) แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีมติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” 2) แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีมติ “ภูมิสังคม” 3) แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีมติ “หลักการทรงงาน 23 ข้อ” 4) แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีมติ “การสร้างคนด้วยการศึกษาและการเรียนรู้” และ 5) แนวทางการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา โดยมีมติหลัก 3 ป. ได้แก่ ปฏิบัติ ปรีชา และปฏิเวธ

พศิน สินมา และอำพล บุคตาสาร (2567, หน้า 120-123) ได้ศึกษาศาสตร์พระราชากับงานสังคมสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ศาสตร์พระราชาเป็นองค์ความรู้ นวัตกรรม และแนวคิด ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร อันเป็นหลักการ วิธีการ กระบวนการ ในการดำเนินโครงการพระราชดำริ โดยมีเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีสามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ องค์ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชากับงานสังคมสงเคราะห์ คือ ศาสตร์พระราชานิมิต การเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ที่นำมาบูรณาการร่วมกับงานสังคมสงเคราะห์ระดับบุคคล ชุมชน และสังคม และนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มีความยั่งยืน การทรงงานในพื้นที่พระองค์ทรงเก็บข้อมูล ทั้งทางด้านกายภาพและข้อมูลทางด้านสังคม ในอีกทางหนึ่งก็จะเป็นการสร้างความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องฝ่ายราชการ รวมถึงทรงสอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแก้ปัญหา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ทรงดำเนินการเพื่อ “เข้าใจ” และขณะเดียวกันก็เป็นการ “เข้าถึง” ด้วย จากนั้นเป็นการแก้ไขปัญหาตามที่พระองค์ท่านได้ทรงกำหนดเป็นแนวทาง คือ การ “พัฒนา” มีดังนี้ เข้าใจ หมายถึง ทำอะไรต้องเข้าใจปัญหา เข้าใจหนทางแก้ไข เข้าใจกระบวนการจัดการ และปรับความเข้าใจระหว่างผู้ให้กับผู้รับเสียก่อน ย่อมทำให้เข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าถึง หมายถึง เมื่อเกิดความเข้าใจระหว่างกันแล้ว ต้องเข้าถึงการกระทำ อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าถึงเครื่องมือเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ และความสามัคคีในการร่วมมือร่วมไม้กันทำงาน พัฒนา หมายถึง เมื่อทุกฝ่ายมีความเข้าใจและเข้าถึงกันแล้ว การพัฒนาก็จะดำเนินการไปอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชานี้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคน การพึ่งพาตนเอง และการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียง ทั้งนี้ กระบวนการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวคิดสำคัญที่เน้นการศึกษาปัญหาและบริบทอย่างลึกซึ้ง การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสม เน้นการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการทำความเข้าใจปัญหาและบริบทของผู้เรียนหรือชุมชน การเข้าถึงและสร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีคุณภาพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

นภศร มลิณทานุช (2561, หน้า 87–88) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ (สสวท.) ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือมีทักษะการทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนมีจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สุนิศา สุริยะโชติ (2563, หน้า 70–71) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังร่วมกับเทคนิค KWDL เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และทักษะการรวมพลัง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังร่วมกับเทคนิค KWDL สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อิทธิวัฒน์ สิมบุตร (2566, หน้า 95–96) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในทุกวงจรการปฏิบัติการ โดยเมื่อจบวงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่า นักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 94.87 ระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.13 ผลการประเมินสูงขึ้น เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ที่มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คนเก่งช่วยคนอ่อน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนและลงข้อสรุป ตลอดจนการสรุปองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบจัดนิทรรศการ

หน้าชั้นเรียน การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และแสดงความคิดเห็นของตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในทีม รวมถึงร่วมกันแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภาระงานตามความถนัดของตน และช่วยกันคิดวิเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมและรวมพลังสรุปองค์ความรู้ที่ได้สร้างชิ้นงานและแบ่งหน้าที่กันเพื่อนำเสนอ

Lazarowitz, Sharan & Steinberg (1980, pp. 99–104) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือรวมพลัง โดยวัดพฤติกรรมการจัดสรรรางวัลแก่ตนเองและผู้อื่นในลักษณะที่เสียสละร่วมมือและแข่งขันโดยกำหนดในกลุ่มการทำงานแบบร่วมมือ ส่วนกลุ่มควบคุมทำงานตามลำพัง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการจัดสรรรางวัลและเลือกทำกิจกรรมร่วมมือกันมากกว่ากลุ่มควบคุม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเพื่อร่วมกันสร้างองค์ความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ งานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลังและการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการทำงานเป็นทีม การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และจิตสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผน แบ่งหน้าที่ รับผิดชอบงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสาร กล้าแสดงความคิดเห็น และเกิดความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพฤติกรรมการทำงานร่วมกันสูงขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อมุ่งพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริม ซึ่งแบ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็น 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น
เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม หลักการ แนวคิด
ทฤษฎีที่จะนำมาประยุกต์ใช้

ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรเสริม จากข้อมูลพื้นฐานที่สรุปได้จาก
ระยะที่ 1 มีขั้นตอนดำเนินการ 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาร่างหลักสูตรเสริม

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมก่อนนำไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสริมที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้นำผลจากการทดลองในระยะที่ 3 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม และนำสารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่ยังบกพร่องก่อนนำเสนอเผยแพร่ต่อไป

รายละเอียดในแต่ละระยะของการวิจัย มีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ลักษณะของบุคคลที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการพัฒนา เทคนิควิธีการ แนวทางการวัดและประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร เว็บไซต์ และอื่น ๆ แล้วจัดทำร่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผลจากการศึกษา สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง และ 2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา และ 2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก

องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย และ 2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น และ 2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน

องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอ และเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ 2) มีความสามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) และ 3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติ ให้มีความหลากหลายครอบคลุมด้านหลักสูตรและการวิจัย ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน และในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตรและการวิจัยในระดับอุดมศึกษา เป็นผู้มีผลงานการเขียนตำราหรือเขียนบทความเกี่ยวกับหลักสูตรและการวิจัย และมีประสบการณ์ในการสอน ด้านหลักสูตรและการวิจัย ไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
 วิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นผู้ที่ผลงานด้านการจัดการเรียนการสอน
 เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ
 ในระดับอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก และในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับครูเชี่ยวชาญ (คศ.4) และมีประสบการณ์ในการสอน ไม่น้อยกว่า
 10 ปี

1.3 ด้านการนิเทศการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
 วิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่
 ส่งเสริม นิเทศ และติดตาม หรือมีผลงานวิจัยหรือเขียนบทความเกี่ยวกับการเสริมสร้าง
 การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี
 และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ (คศ.3)

2. สร้างเครื่องมือในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ
 และตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีลักษณะ
 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์
 ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 120-121)

5 หมายถึง มีคะแนนความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีคะแนนความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีคะแนนความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีคะแนนความเหมาะสมน้อยที่สุด

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและและตัวชี้วัดเกี่ยวกับ
 การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน
 ได้แก่

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ มะละแหม อาจารย์ประจำ
 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ด้านหลักสูตรและการสอน

4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรญา ทองเฉลิม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์

4.3 ดร.ผกาพรรณ วัฒนนาม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอน

4.4 ดร.สวิตรี เถาว์โท อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ

4.5 ดร.อรุณรุ่ง โยธะสิงห์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

4.6 ดร.สุพร พงษ์สุวรรณ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

4.7 ดร.บำเพ็ญ วรบุตร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

4.8 นางสุภาภรณ์ ภูตินทราย ครูเชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

4.9 นายบัญชา ชินโณ ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน

4.10 นายทองศักดิ์ ทินบุตร ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและ ตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มาวิเคราะห์แล้ว เทียบกับเกณฑ์การพิจารณา

ขั้นที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขต
ลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2568 จำนวน 2,946 คน โดยจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน ดังนี้ 1) ระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 จำนวน 1,069 คน 2) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 963 คน และ 3) ระดับ
มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 914 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
สหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2568 ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie &
Morgan (1970, pp. 607–610) ระดับความเชื่อมั่นในการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง 95%
จากจำนวน 2,946 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน

1.2.2 กำหนดให้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นข้อมูล ซึ่งมี 3 ขนาด ได้แก่
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง แล้วดำเนินการสุ่ม
อย่างง่ายจากโรงเรียนแต่ละขนาดมาร้อยละ 12 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 356 คน
ดังตาราง 11

ตาราง 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง
และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้
สื่อสังคมออนไลน์

โรงเรียน	ขนาดโรงเรียน	จำนวนนักเรียน ระดับชั้นมัธยม ศึกษาตอนต้น (คน)	ร้อยละ 12 ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยม ศึกษาตอนต้น (คน)
1. โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ	ขนาดใหญ่พิเศษ	946	116
2. โรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา	ขนาดใหญ่	690	83
3. โรงเรียนธรรมบวรวิทยา	ขนาดใหญ่	433	52
4. โรงเรียนสองดาววิทยาคม	ขนาดกลาง	477	57
5. โรงเรียนนิคมน้ำอูนเจริญวิทยา	ขนาดกลาง	283	34
6. โรงเรียนวาริชวิทยา	ขนาดกลาง	117	14
รวม		2,946	356

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง
และความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ
เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended question) จำนวน 1 ข้อ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พริญา ทองเฉลิม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์

4.2 ดร.ผกาพรรณ วัฒนนาม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4.3 ดร.อรุณรุ่ง โยธะสิงห์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ซึ่งข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอบถาม สามารถนำไปใช้ได้

6. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถามนักเรียนเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ด้วยวิธีวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถาม (Item total correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น r_{tt} โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ $r \geq 0.20$ และดำเนินการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง สภาพที่คาดหวังในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง สภาพที่คาดหวังในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง สภาพที่คาดหวังในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง สภาพที่คาดหวังในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–2.00 หมายถึง สภาพที่คาดหวังในระดับน้อยที่สุด

และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมี วิจารณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ ($PNI_{modifild}$) ดังสูตร (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 279)

$$PNI_{\text{modifild}} = \frac{I-D}{D}$$

เมื่อ PNI_{modifild} แทน ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์

I แทน สภาพที่คาดหวัง

D แทน สภาพปัจจุบัน

จากสูตร การหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (PNI_{modifild}) ถ้าค่า (PNI_{modifild}) ที่เป็นค่าบวกมาก แสดงให้เห็นว่า ความต้องการจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนามากขึ้น เพื่อนำไปสู่สภาพที่คาดหวังได้ รวมถึงสามารถนำค่า (PNI_{modifild}) มาเปรียบเทียบและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นได้ ซึ่งการจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่มีค่า (PNI_{modifild}) ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป (สุวิมล ว่องวานิช, 2550 อ้างถึงใน สำราญ กำจัดภัย, 2560, หน้า 144) เป็นค่าที่บ่งชี้ถึงสภาพปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน และในตัวเองขึ้น ๆ ไม่ถึงเกณฑ์ตามสภาพที่คาดหวังไว้ สำหรับเป็นเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรเสริมต่อไป

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเสริม แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเสริม และศึกษาแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งประกอบด้วย (1) กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ (2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลัง

ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตรเสริม

ดำเนินการยกร่างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ในระยะที่ 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาร่างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ออกแบบและยกร่างหลักสูตรเสริม โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบร่างหลักสูตรเสริม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) แนวคิดทฤษฎี 3) หลักการ 4) จุดมุ่งหมาย 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผล รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

1.1 ที่มาและความสำคัญ เป็นการระบุสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และสภาพความต้องการจำเป็น การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 แนวคิดทฤษฎี เป็นการนำเอาหลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลังมาเป็นแนวทาง ในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมให้สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

1.3 หลักการ เป็นการกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการพัฒนา หลักสูตรเสริมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน ที่ศึกษาได้ แนวคิดทฤษฎี หลักการ และองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1.4 จุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดในหลักสูตรเสริม ตลอดจน สอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคม ออนไลน์

1.5 โครงสร้างเนื้อหา เป็นการกำหนดสาระเนื้อหาในรูปกิจกรรม มีการกำหนดขอบเขตหรือจำนวนมากน้อยของสาระเนื้อหา รวมทั้งเวลาที่ใช้เพื่อให้บรรลุผล ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรเสริม แบ่งออกเป็น 5 หน่วยการ เรียนรู้ ดังนี้

ตาราง 11 ขอบเขตของสาระเนื้อหาของหลักสูตรเสริม

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อเนื้อหา	ระยะเวลา
ทดสอบก่อนเรียน			
1	Facebook เล่นสนุกอย่างมีสติ	1.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Facebook (จำนวน 2 ชั่วโมง) 1.2 ข้อดีและข้อเสียของ Facebook (จำนวน 1 ชั่วโมง) 1.3 แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	5 ชั่วโมง
2	สนุกอย่างสร้างสรรค์บน TikTok	2.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ TikTok (จำนวน 2 ชั่วโมง) 2.2 TikTok สนุกแต่ไม่หลุดกรอบ (จำนวน 2 ชั่วโมง) 2.3 แนวทางการใช้ TikTok อย่างสร้างสรรค์ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	5 ชั่วโมง
3	Line ดีมีคุณค่า	3.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Line (จำนวน 1 ชั่วโมง) 3.2 กลุ่มไลน์ กลุ่มใจ มารยาทในการแชทไลน์ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	2 ชั่วโมง
4	YouTube ปลอดภัย ใส่ใจลิขสิทธิ์	4.1 YouTube ดูให้ดี มีประโยชน์ (จำนวน 2 ชั่วโมง) 4.2 เคารพลิขสิทธิ์ คิดก่อนใช้ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	3 ชั่วโมง
ทดสอบหลังเรียน			
รวมระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร			15

1.6 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมและโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม โดยใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นกระบวนงานในลักษณะทางสายกลางที่ทรงเน้นการพัฒนาคน และแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ นำมาประยุกต์เป็นกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชาโดยมีมติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และวิธีการเรียนรู้แบบรวมพลังในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1.7 สื่อการเรียนรู้ เป็นการกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน โดยการกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้

1.8 การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรเสริมไปใช้นั้นบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมหรือไม่ หลักสูตรเสริมเกิดผลสัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใดและจะใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเสริมต่อไป

2. เขียนร่างหลักสูตรเสริมตามกรอบที่กำหนด

ดำเนินการเขียนร่างหลักสูตรเสริม และเอกสารประกอบหลักสูตรตามองค์ประกอบที่กำหนด โดยการนำข้อมูลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ผ่านการตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1 และสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 มากำหนดที่มาและความสำคัญในการยกร่างหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียนตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม ข้อสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการทรงงานแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ข้อสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบรวมพลังจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มากำหนดเป็นหลักการ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลักเกณฑ์การสร้างหลักสูตรเสริม ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริมและข้อสรุปจากการศึกษาแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงหลักการประเมินผลหลักสูตรเสริมมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและสร้างเครื่องมือวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสริมในขั้นที่ 1 เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริมและเอกสารประกอบหลักสูตรเสริมที่จัดทำขึ้น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. จุดประสงค์ของการประเมินเพื่อตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม และเอกสารประกอบหลักสูตรเสริม มีดังนี้

1.1 เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริม โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบภายในหลักสูตรเสริม ได้แก่ แนวคิด หลักการของหลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเอกสารประกอบหลักสูตรเสริม

1.2 เพื่อประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรเสริมกับเอกสารประกอบหลักสูตรเสริม

2. ลักษณะของเครื่องมือเพื่อความประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริม และประเมินความสอดคล้อง

2.1 การประเมินความเหมาะสมร่างหลักสูตรเสริมในแต่ละองค์ประกอบ ลักษณะเครื่องมือประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

2.2 การประเมินความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในร่างหลักสูตรเสริม ลักษณะเครื่องมือประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มีความสอดคล้อง ไม่แน่ใจ และไม่สอดคล้อง

3. การสร้างเครื่องมือประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างหลักสูตรเสริม มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 กำหนดกรอบประเด็นที่จะประเมินโดยวิเคราะห์จากการศึกษา รายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตรเสริม องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม แล้วสร้างข้อคำถามครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรเสริม

3.2 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมร่างหลักสูตรเสริมและแบบประเมินความสอดคล้องของร่างหลักสูตรเสริม ตามกรอบประเด็นจากข้อ 3.1 แล้วนำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมิน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม และความเหมาะสมของภาษา เนื้อหาที่ใช้ ความสะดวกในการนำไปใช้ และความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านต่าง ๆ

3.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว
พิมพ์แบบสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง
ของร่างหลักสูตรเสริมต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของร่างหลักสูตรเสริม ผู้วิจัย
ดำเนินการขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนี
ความสอดคล้องโดยนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

+1 แปลความว่า มีความสอดคล้อง

0 แปลความว่า ไม่แน่ใจ

-1 แปลความว่า ไม่สอดคล้อง

จากนั้น นำค่าคะแนนของทุกท่านมาวิเคราะห์โดยใช้สูตร
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การประเมินที่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สอดคล้องและใช้ได้ คือ
มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60–1.00

4.2 ประเมินร่างหลักสูตรเสริม เอกสารประกอบหลักสูตรเสริม
ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสม
ของร่างหลักสูตรเสริม แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 แปลความว่า เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 แปลความว่า เหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 แปลความว่า เหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 แปลความว่า เหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 แปลความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรที่ยอมรับได้ คือ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป ถ้าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดผู้วิจัยจะขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมก่อนนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้จากขั้นที่ 2 มาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรเสริมโดยพิจารณา ดังนี้

1. ผลของการวิเคราะห์ความเหมาะสมร่างหลักสูตรเสริมถ้ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าร่างหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมมาก ก็จะคงร่างหลักสูตรเสริมไว้ใช้ในการทดลองจริงต่อไป แต่ถ้าค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.51 ผู้วิจัยจะพิจารณาปรับปรุงในส่วนที่ได้รับข้อเสนอแนะแล้วนำร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเหมือนเดิมจนกว่าจะได้ร่างหลักสูตรที่มีความเหมาะสมระดับมาก ถ้าผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จะถือว่าองค์ประกอบหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกัน ไม่ต้องปรับปรุง แต่ถ้ามีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งหนึ่ง

2. สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่สอดคล้องกันมากกว่า 3 ท่านขึ้นไป ผู้วิจัยจะพิจารณาเพิ่มเติมในหลักสูตรเสริม โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ในระยะนี้เป็นการนำหลักสูตรเสริมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ของหลักสูตรเสริมซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบแผนการทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ในการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized pretest-posttest control group design (องอาจ นัยพัฒน์, 2548, หน้า 275) โดยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม และมีการทดสอบก่อนและหลังทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

ตาราง 12 แบบแผนการทดลองใช้หลักสูตรเสริม

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ให้สิ่งทดลอง	ทดลองหลัง
E (กลุ่มทดลอง)	→ O ₁	→ X →	O ₂
C (กลุ่มควบคุม)	→ O ₁	→ ~X →	O ₂

เมื่อ O₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

O₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

X แทน การเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด

อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

~X แทน ไม่มีการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด

อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 946 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ชั้นละ 16 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) รวมทั้งสิ้น 48 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 เอกสารประกอบหลักสูตรเสริม ได้แก่ คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย
ดำเนินการ ดังนี้

4.1 กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ครอบคลุม
ความสามารถของนักเรียนทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการเข้าถึงสื่อสังคม
ออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคม
ออนไลน์ (Analyze) องค์ประกอบที่ 3 ด้านประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และองค์ประกอบที่ 5
ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)

4.2 สร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบปรนัย มีขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาของหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และวิธีการ
สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย

4.2.2 กำหนดจุดประสงค์แบบทดสอบและทำตารางวิเคราะห์
แบบทดสอบตามจุดประสงค์ และเนื้อหาของแบบทดสอบ เพื่อกำหนดคำถามให้ครอบคลุม
จุดประสงค์ และเนื้อหาตามจำนวนข้อทดสอบที่ต้องการ

4.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคม
ออนไลน์ เป็นลักษณะข้อสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน
คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก หรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน
สร้างข้อสอบขึ้น ฉบับละ 80 ข้อ และต้องการใช้จริงฉบับละ 40 ข้อ

4.2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของประเด็นคำถาม ภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4.2.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมกับขั้นตอน
การตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า
ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ผลปรากฏว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนี
ความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00

4.2.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

4.2.7 นำผลการตรวจข้อสอบมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น โดยใช้เกณฑ์ค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.20–0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.20 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ให้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 ขึ้นไป แล้วทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีความเหมาะสมไว้ 40 ข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยาก และค่าความเชื่อมั่น

4.2.8 จัดพิมพ์แบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ทดลองจริงต่อไป

5. ทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

5.1 ดำเนินการทดลองทั้งสองกลุ่มโดยวัดก่อนการทดลองพร้อมกัน ด้วยแบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

5.2 กลุ่มทดลองเรียนตามหลักสูตรเสริม ตามแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนตามหลักสูตรเสริม

5.3 สิ้นสุดการทดลองทั้งสองกลุ่มวัดหลังการทดลองพร้อมกัน ด้วยแบบทดสอบชุดเดิม

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม

หลังจากนำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

1.2 สร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม มีรายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม โดยกำหนดเป็นลักษณะมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2 และ 1 ซึ่งแต่ละระดับ หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นในระดับมาก มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีความคิดเห็นในระดับน้อย และมีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

1.2.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม โดยกำหนดกรอบในการประเมิน ได้แก่ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม 5 ด้าน คือ หลักสูตร ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสร้างข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ ต้องการใช้จริง 20 ข้อ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended question) จำนวน 1 ข้อ

1.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของประเด็นการประเมิน ภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมกับขั้นตอนการตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลปรากฏว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00

1.2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริม โดยใช้ Dependent Samples t-test

2.2 เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ One way ANCOVA ซึ่งมีตัวแปรร่วม (Covariate) 1 ตัว คือ คะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียน (Pretest Score)

2.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

4.50–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

3.50–4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

2.50–3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

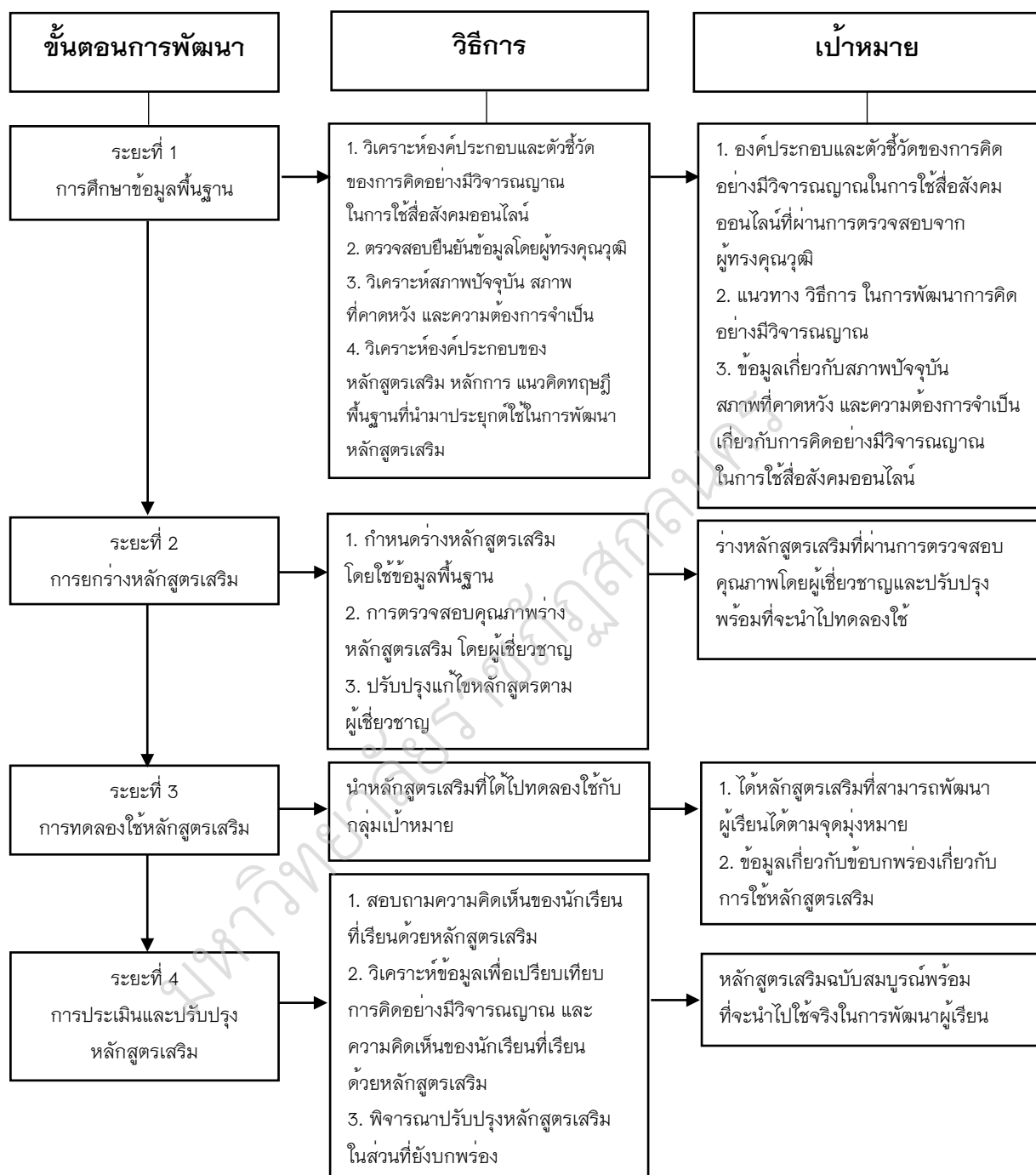
1.50–2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

1.00–1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

2.4 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมระหว่างการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลการใช้หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น

3. นำสารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผล มาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่ยังบกพร่องก่อนนำเสนอเผยแพร่ต่อไป

การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามขั้นตอนดังกล่าวสามารถแสดงแผนภาพการดำเนินงานได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ในแต่ละระยะ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้ข้อค้นพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มี 5 องค์ประกอบ และ 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) สามารถเรียนรู้เทคนิค

การสืบค้น และ 2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) สามารถวิเคราะห์ผล การสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา และ 2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุ เป็นผล องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและ ทันสมัย และ 2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ อย่างมีวิจารณญาณ องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ มี 2 ตัวชี้วัด คือ 1) สามารถผลิตผลงานและการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ 2) สามารถ อธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน และ องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ 1) สามารถ สร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ 2) สามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดี ในการกลั่นแกล้งระรานและข่าวปลอม และ 3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยการจั ดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งรายละเอียด พร้อมผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)			
1) สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง	4.50	0.71	มาก
2) สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook	4.40	0.84	มาก
เฉลี่ย	4.45	0.69	มาก
ด้านที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)			
1) สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา	4.60	0.70	มากที่สุด
2) สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล	4.50	0.71	มาก
เฉลี่ย	4.55	0.55	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)			
1) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย	4.50	0.71	มาก
2) ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ	4.50	0.71	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.67	มาก
ด้านที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)			
1) สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic Video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น	4.60	0.70	มากที่สุด
2) สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน	4.60	0.70	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.60	0.66	มากที่สุด

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) 1) สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้	4.60	0.70	มากที่สุด
2) สามารถรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	4.40	0.84	มาก
3) สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดี ยุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย	4.30	0.82	มาก
เฉลี่ย	4.43	0.72	มาก
เฉลี่ยทั้งสิ้น	4.50	0.63	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกันในทุกข้อทุกประเด็น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.63) โดยมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.30–4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.55–0.84) เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55) ด้านการประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67) ด้านการสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66) และด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72) ซึ่งแสดงว่า องค์ประกอบการคิด

อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้น

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 356 คน ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	147	41.30
หญิง	209	58.70
โรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน		
โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ	116	32.60
โรงเรียนกุดบากพัฒนาศึกษา	83	23.30
โรงเรียนธรรมบวรวิทยา	52	14.60
โรงเรียนสองดาววิทยา	57	16.00
โรงเรียนนิคมน้ำอูนเจริญวิทยา	34	9.60
โรงเรียนวาริชวิทยา	14	3.90
รวม	356	100

จากตาราง 14 พบว่า สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่อยู่โรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

2. ตารางวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น (PNI) เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	n = 356						PNI	อันดับ
	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) 1. สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง	3.45	0.70	ปานกลาง	4.44	0.64	มาก	0.29	
2. สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้น จากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook	3.27	0.78	ปานกลาง	4.09	0.92	มาก	0.25	
เฉลี่ย	3.36	0.64	ปานกลาง	4.27	0.61	มาก	0.27	5
ด้านที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) 1. สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วนและทันเวลา	3.31	0.83	ปานกลาง	4.44	0.64	มาก	0.34	
2. สามารถแยกแยะข้อมูลความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล	3.23	0.83	ปานกลาง	4.09	0.92	มาก	0.27	
เฉลี่ย	3.27	0.70	ปานกลาง	4.27	0.61	มาก	0.31	3

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	n = 356						PNI	อันดับ
	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
ด้านที่ 3 การประเมินค่าข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) 1. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย	3.24	0.75	ปานกลาง	3.88	0.68	มาก	0.19	
2. ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูล ที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ	3.22	0.83	ปานกลาง	4.65	0.68	มากที่สุด	0.44	
เฉลี่ย	3.23	0.68	ปานกลาง	4.27	0.54	มาก	0.32	2
ด้านที่ 4 การสร้างผลงาน อย่างสร้างสรรค์ (Create) 1. สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้าง คอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ ข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคม ออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น	3.24	0.82	ปานกลาง	4.09	0.92	มาก	0.26	
2. สามารถอธิบายความถูกต้อง เชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน	3.31	0.84	ปานกลาง	4.65	0.68	มากที่สุด	0.40	
เฉลี่ย	3.27	0.70	ปานกลาง	4.37	0.70	มาก	0.34	1
ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้ สื่อสังคม ออนไลน์ (Participate) 1. สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อ การทำงาน และการดำรงชีวิต ประจำวันได้	3.36	0.75	ปานกลาง	4.48	0.64	มาก	0.33	

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	n = 356						PNI	อันดับ
	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
2. สามารถรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสมการจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	3.29	0.83	ปานกลาง	3.73	0.72	มาก	0.13	
3. สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย	3.23	0.82	ปานกลาง	4.45	0.64	มาก	0.38	
เฉลี่ย	3.29	0.62	ปานกลาง	4.22	0.50	มาก	0.28	4
เฉลี่ยทั้งสิ้น	3.29	0.60	ปานกลาง	4.28	0.54	มาก	0.30	

จากตาราง 15 พบว่า สภาพปัจจุบันของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.60) เมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.64) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.70) ด้านการประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.68) ด้านการสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 0.70) และด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.62) ซึ่งแสดงว่า สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความคาดหวังของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.54) เมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.61) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.61) ด้านการประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.54) ด้านการสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.70) และด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.50) ซึ่งแสดงว่า ความคาดหวังของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า โดยรวมเท่ากับ 0.30 เมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก (PNI = 0.34) รองลงมาเป็นด้านการประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) เป็นลำดับที่สอง (PNI = 0.32) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) เป็นลำดับที่สาม (PNI = 0.31) ด้านการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) เป็นลำดับที่สี่ (PNI = 0.30) และด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) เป็นลำดับที่ห้า (PNI = 0.27) ซึ่งแสดงว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความต้องการจำเป็นกับนักเรียนในทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) ตามลำดับ ซึ่งในการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นรายด้านดังกล่าว ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการยกโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) แต่ไม่สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาสร้างผลงาน ประเมินค่าข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ อีกทั้งนักเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน

เพราะฉะนั้นจึงควรกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น และควรมีเกม หรือกิจกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อจูงให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริม

ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 8 องค์ประกอบ โดยในแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญ

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเยาวชนไทยมีพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความอ่อนไหวต่ออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และอยู่ระหว่างการพัฒนาความคิดและบุคลิกภาพซึ่งส่งผลต่อทั้งตนเองและสังคม การเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถดังกล่าวให้เกิดผลอย่างยั่งยืน ไม่เพียงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และใช้ทักษะทางสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันเท่านั้น แต่ยังต้องมีกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง เข้าถึงบริบทและผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และพัฒนาวิธีคิดหรือแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเองและสังคมได้อย่างต่อเนื่อง กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จึงมีความเหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจสภาพปัญหาและข้อมูลอย่างรอบด้าน เข้าถึงบริบทและผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ก่อนนำไปสู่การพัฒนาและแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูล การพิจารณาหลักฐาน และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยบูรณาการกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สามารถวิเคราะห์ ประเมิน และ

ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ ควบคู่กับการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพต่อไป

2. แนวคิดทฤษฎี

หลักสูตรเสริมพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรเสริม

การพัฒนาหลักสูตรเสริม คือ กระบวนการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ และสมรรถนะให้ตอบสนองต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยคำนึงถึงชุมชน สังคม ปรัชญาการศึกษา และนักเรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน และมีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ยกร่างหลักสูตร ทดลองใช้ และประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ ความสามารถในการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตลอดจนการพิจารณาความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งเน้นการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง

การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) คือ การเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการปฏิบัติงานร่วมกันแต่เน้นที่กระบวนการ มุ่งการตอบสนองเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ อาทิ ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน การพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความรู้ และทัศนคติ ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยเน้นพฤติกรรมการทำงานแบบร่วมด้วยช่วยกัน สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย 1) การฟังพาเกื้อกูลกัน 2) การปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล 4) การใช้ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างกันกับแนวคิดการเรียนรู้

แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ที่เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันแต่เน้นที่ผลผลิตของงาน
มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิติ

“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

คือ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่ทรงเน้นการพัฒนาคน และ
แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้
ศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มี 3 กระบวนการ คือ 1) การสร้าง
ความเข้าใจ ประกอบด้วย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา และสภาพความต้องการจำเป็น
2) การสร้างการเข้าถึง ประกอบด้วย สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของปัญหา
และความจำเป็น ค้นหาหาวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม
และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และฝึกฝนโดยเริ่มจากตนเอง และ 3) การสร้างการพัฒนา
ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้และเผยแพร่วิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ
ในการพัฒนา โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. หลักการ

หลักการของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นมี ดังนี้

3.1 สร้างพลังการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง
(Collaborative Learning) โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม มีบทบาท
ในการร่วมออกความคิดเห็น ถาม-ตอบ และเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยไม่ยึดผู้สอน
เป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง สามารถแบ่งปันประสบการณ์
ส่วนตัว ข้อมูล และความรู้ที่ตนค้นคว้ามา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนในกลุ่ม เกิดเป็น
การเรียนรู้ที่หลากหลายและลึกซึ้ง ตลอดจนร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้อง
กับบริบทของชุมชน และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3.2 นำกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการทำความเข้าใจ
ปัญหา วางแผนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อหาวิธีแก้ไข แลกเปลี่ยน และนำเสนอ
ตลอดจนสรุปความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ และสะท้อนผลให้นักเรียนเห็นทั้งจุดแข็ง
และข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับ

3.3 มุ่งพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) โดยการนำเสนอผลงานต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้ เพื่อทบทวนประสบการณ์เรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าและประโยชน์จากเรียนรู้

4. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 4.1 เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)
- 4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)
- 4.3 ประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)
- 4.4 สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)
- 4.5 มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)

5. โครงสร้างเนื้อหา

โครงสร้างแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมเวลาจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง คือ หน่วยที่ 1 Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ จำนวน 5 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 สนุกอย่างสร้างสรรค์ บน TikTok จำนวน 5 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 Line ดีมีคุณค่า จำนวน 2 ชั่วโมง และหน่วยที่ 4 YouTube ปลอดภัย ใสใจลิขสิทธิ์ จำนวน 3 ชั่วโมง

6. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมมี 3 ชั้น โดยแต่ละชั้นมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 1 เสริมพลังการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ถึงคุณค่า

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ขวนขวายหาวิธีการ

ขั้นที่ 2 น้อมนำสู่ศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนอย่าง “เข้าใจ”

ขั้นตอนที่ 2 น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง”

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ

ขั้นที่ 3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ขั้นตอนที่ 1 แลกเปลี่ยน นำเสนอ

ขั้นตอนที่ 2 พบเจอประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 สืบสานการเรียนรู้

7. สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัสดุอุปกรณ์ เช่น โพรเจกเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต และเครื่องเสียง เอกสาร เช่น ใบความรู้ ใบกิจกรรม ภาพประกอบ เว็บไซต์ บทความข่าว และแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ต

8. การวัดและประเมินผล

การวัดและการประเมินผลมี 3 ระยะ ดังนี้

8.1 การวัดและประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

8.2 การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย การสังเกต บันทึกการเรียนรู้ วิธีการทดสอบ และตรวจผลงาน

8.3 การวัดและประเมินผลหลังเรียน เป็นการดำเนินการเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมจนครบทุกหน่วย เพื่อตรวจสอบว่าหลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และมีความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม ดังตาราง 16

ตาราง 16 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านที่ 1 ที่มาและความสำคัญ			
1.1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญ ของหลักสูตรเสริม ได้ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4.60	0.89	มากที่สุด
1.3 มองเห็นภาพรวมและจุดเน้นของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน	4.40	0.89	มาก
1.4 ใช้ภาษา และเรียบเรียงความเป็นมา และความสำคัญ ของการพัฒนาหลักสูตรเสริมมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ทุกประเด็น	4.40	1.34	มาก
เฉลี่ย	4.60	0.52	มากที่สุด
ด้านที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง			
2.1 กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรเสริม	4.60	0.89	มากที่สุด
2.3 แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.60	1.14	มาก
เฉลี่ย	4.27	0.64	มาก
ด้านที่ 3 หลักการของหลักสูตรเสริม			
3.1 หลักการของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน	4.00	0.71	มาก
3.2 มีหลักการของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาพัฒนา	4.40	0.89	มาก
3.3 หลักการของหลักสูตรเสริมแสดงจุดเน้นของหลักสูตรเสริม	4.60	0.89	มากที่สุด
3.4 หลักการของหลักสูตรเสริมมีการใช้ภาษา เรียบเรียงตามลำดับ และสื่อภาษาเข้าใจ	4.00	0.71	มาก
เฉลี่ย	4.25	0.59	มาก
ด้านที่ 4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม			
4.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความเป็นไปได้ สามารถพัฒนานักเรียนได้จริง	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และหลักการของหลักสูตรเสริม	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
4.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับนักเรียน	4.20	0.84	มาก
4.4 ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย และถ่ายทอดการนำไปปฏิบัติ	4.20	0.84	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.35	มาก
ด้านที่ 5 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
5.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ภายใต้หลักการที่กำหนด	3.60	1.14	มาก
5.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลำดับ สัมพันธ์ เชื่อมโยง และต่อเนื่องกัน	4.60	0.55	มากที่สุด
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน สอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่งเสริมกัน และเหมาะสมกับนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมได้	4.60	0.89	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.40	0.55	มาก
ด้านที่ 6 โครงสร้างเนื้อหา			
6.1 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับหลักการ และแนวคิดทฤษฎี	4.20	1.30	มาก
6.2 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	4.80	0.45	มากที่สุด
6.3 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีเหมาะสมกับนักเรียน	4.20	0.84	มาก
6.4 ขอบเขตของโครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสม สามารถนำไปสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.50	0.47	มาก
ด้านที่ 7 สื่อการเรียนรู้			
7.1 เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล	4.00	0.71	มาก
7.2 เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
7.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	4.80	0.45	มากที่สุด
7.4 เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน	3.60	1.14	มาก
เฉลี่ย	4.35	0.34	มาก
ด้านที่ 8 ด้านการวัดและประเมินผล			
8.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	4.60	0.55	มากที่สุด
8.2 ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	4.80	0.45	มากที่สุด
8.3 การวัดและประเมินผลสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.20	0.84	มาก
8.4 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย	4.40	0.89	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.47	มาก
เฉลี่ยทั้งสิ้น	4.43	0.33	มาก

จากตาราง 16 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกันในทุกข้อ ทุกประเด็น โดยมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.60–5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.00–1.30) เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52) ด้านที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64) ด้านที่ 3 หลักการของหลักสูตรเสริม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59) ด้านที่ 4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35) ด้านที่ 5 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55) ด้านที่ 6 โครงสร้างเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47) ด้านที่ 7 สื่อการเรียนรู้

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34) ด้านที่ 8 ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47) และในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33) ซึ่งแสดงว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นได้

5. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์ พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังสำหรับนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง ซึ่งในแต่ละแผนมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาร การเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนตามหลักสูตรเสริมมี 3 ชั้น โดยแต่ละชั้น มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 1 เสริมพลังการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักถึงคุณค่า

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ขวนขวายหาวิธีการ

ชั้นที่ 2 น้อมนำสู่ศาสตร์พระราชา

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนอย่าง “เข้าใจ”

ขั้นตอนที่ 2 น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง”

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ

ชั้นที่ 3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นตอนที่ 1 แลกเปลี่ยน นำเสนอ

ขั้นตอนที่ 2 พบเจอประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 สืบสานการเรียนรู้

6. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านที่ 1 สาระสำคัญ			
1.1 ใจความถูกต้อง	4.80	0.45	มากที่สุด
1.2 มีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.60	0.89	มากที่สุด
1.3 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.40	0.89	มาก
เฉลี่ย	4.60	0.43	มากที่สุด
ด้านที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้			
2.1 สอดคล้องกับสาระสำคัญ	4.40	0.89	มาก
2.2 ข้อความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.40	0.89	มาก
2.3 สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างแท้จริง	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.53	0.56	มากที่สุด
ด้านที่ 3 สาระการเรียนรู้			
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.20	1.30	มาก
3.2 มีความชัดเจน ไม่สับสน	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.50	0.71	มาก
ด้านที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.20	0.84	มาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.89	มากที่สุด
4.4 เหมาะสมกับเวลาเรียน	4.20	0.84	มาก
4.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
4.6 กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ	4.40	1.34	มาก
4.7 สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้	4.40	0.89	มาก
เฉลี่ย	4.49	0.53	มาก
ด้านที่ 5 สื่อการเรียนรู้			
5.1 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 เราความสนใจของนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.3 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
5.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.60	0.89	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.80	0.45	มากที่สุด

ตาราง 17 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ด้านที่ 6 การวัดและการประเมินผล			
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.00	1.41	มาก
6.2 มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	4.20	1.30	มาก
6.3 ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	4.40	0.55	มาก
6.4 มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.35	0.42	มาก
เฉลี่ยทั้งสิ้น	4.54	0.42	มากที่สุด

จากตาราง 17 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม สอดคล้องกันในทุกข้อ ทุกประเด็น โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.54–5.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.00–1.41) เมื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 สาระสำคัญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43) ด้านที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56) ด้านที่ 3 สาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71) ด้านที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53) ด้านที่ 5 สื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45) ด้านที่ 6 การวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42) และในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42) ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์แยกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples ดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) สูงกว่าก่อนเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน (Pre-test)	24	40	23.54	2.62	22.919**	23	<.001
หลังเรียน (Post-test)	24	40	34.38	2.94			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 22.919$, $df = 23$, $p < .001$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 34.38 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 23.54 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ One Way ANCOVA

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ทดลอง	24	23.54	2.62	3.708**	.001
ควบคุม	24	19.08	5.27		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One Way ANCOVA) โดยให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียนเป็นตัวแปรร่วม (Covariate)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ One Way ANCOVA ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) คะแนนตัวแปรตาม มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) และ (2) ความเท่ากันของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม กับตัวแปรตาม (คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียน) ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หรือที่เรียกว่า Homogeneity of Regression พบว่า ไม่ได้มีการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 2 ประการ ดังแสดงในตาราง 20-21

ตาราง 20 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงข้อมูลตัวแปร
ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
เป็นแบบปกติ (Normality) โดยวิธี Kolmogorov-Smirnov

การทดสอบ	กลุ่ม	df	Sig.
ก่อนเรียน (ตัวแปรร่วม)	ทดลอง	24	.200
	ควบคุม	24	.200
หลังเรียน (ตัวแปรตาม)	ทดลอง	24	.200
	ควบคุม	24	.055

จากตาราง 20 พบว่า ค่า Sig. ของตัวแปรรวม และตัวแปรตาม ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีค่ามากกว่า .05 จึงสามารถสรุปได้ว่า คะแนนความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนเรียน และคะแนนความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียน ของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการแจกแจงเป็นแบบปกติ

ตาราง 21 ผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเท่ากันของความชัน (Slope) ของเส้นตรงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมกับตัวแปรตาม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Homogeneity of Regression)

แหล่งความแปรปรวน	ผลบวกกำลังสอง	ระดับชั้นความเสรี	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	ค่าสถิติ (F)	Sig.
ตัวแปรรวม	184.234	1	184.234	8.474**	<.006
กลุ่ม*ตัวแปรรวม	9.724	1	9.724	.447	.507
ความคลาดเคลื่อน	956.594	44	21.741		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างตัวแปรรวมกับ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ($F = 0.447$, $p = .507$) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงว่า ความชันของเส้นตรงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมกับตัวแปรตาม ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน หรือมีความเป็นเอกพันธ์ของความชัน (Homogeneity of Regression Slopes) เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) จึงสามารถดำเนินการวิเคราะห์ ANCOVA ต่อไปได้

หลังจากได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้ One Way ANCOVA ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ One Way ANCOVA ปรากฏผลดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิด
อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนของนักเรียน
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ One Way ANCOVA

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig. (2-tailed)
ตัวแปรรวม	215.141	1	215.141	10.019**	.003
ระหว่างกลุ่ม	859.045	1	859.045	40.004**	<.001
ความคลาดเคลื่อน	966.317	45	21.474		-
รวม	2040.503				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 22 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนที่ปรับ (จัดอิทธิพลของคะแนนก่อนเรียนแล้ว) ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าเมื่อได้จัดอิทธิพลของคะแนนก่อนเรียนแล้ว นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงกว่ากลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้นำเสนอค่าเฉลี่ย และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนที่ปรับแล้ว ปรากฏดังตาราง 23

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ยและความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนความสามารถ
ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ปรับแก้ของนักเรียน
กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ค่าเฉลี่ยปรับแก้	
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.E.
กลุ่มทดลอง	40	23.54	2.62	34.38	2.94	33.22	1.014
กลุ่มควบคุม	40	19.08	5.27	22.42	6.53	23.56	1.014

จากตาราง 23 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ปรับแก้แล้ว ของนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.22 ($\bar{X} = 33.22$, S.E. 1.014) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.56 ($\bar{X} = 23.56$, S.E. 1.014)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านที่ 1 หลักสูตรเสริม			
1.1 มีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง	4.58	0.72	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมกับนักเรียน	4.71	0.56	มากที่สุด
1.3 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.75	0.61	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.68	0.53	มากที่สุด
ด้านที่ 2 ครูผู้สอน			
2.1 มีการถ่ายทอดเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย	4.79	0.59	มากที่สุด
2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.79	0.59	มากที่สุด

ตาราง 24 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
2.3 ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.92	0.28	มากที่สุด
2.4 แนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นมิตรกับผู้เรียน	4.67	0.64	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.79	0.41	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน			
3.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	4.58	0.717	มากที่สุด
3.2 เหมาะสมกับเวลาเรียน	4.58	0.717	มากที่สุด
3.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.79	0.59	มากที่สุด
3.4 กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ	4.42	0.72	มาก
3.5 สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน	4.58	0.72	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.59	0.53	มากที่สุด
ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้			
4.1 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.37	0.78	มาก
4.2 เราความสนใจของนักเรียน	4.46	0.66	มาก
4.3 ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	4.38	0.65	มาก
4.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	4.58	0.72	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.45	0.41	มาก
ด้านที่ 5 การวัดและการประเมินผล			
5.1 ประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและยุติธรรม	4.46	0.72	มาก
5.2 มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	4.46	0.66	มาก
5.3 ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	4.33	0.64	มาก
5.4 มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	4.25	0.79	มาก
เฉลี่ย	4.38	0.35	มาก
เฉลี่ยทั้งสิ้น	4.57	0.40	มากที่สุด

จากตาราง 24 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่ 2 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41) ด้านที่ 1 หลักสูตรเสริม มีความคิดเห็น

อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53) ด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53) ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41) และ ด้านที่ 5 การวัดและการประเมินผล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการใช้หลักสูตรเสริม พบว่า จากการบันทึกการเรียนรู้ การสังเกต และการประเมินชิ้นงานของนักเรียนเกี่ยวกับความสามารถการคิดอย่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) 3) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) 4) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และ 5) การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) โดยผู้วิจัยบันทึกผลพัฒนาการเป็นระยะ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน จากนั้นนำข้อคิดเห็นดังกล่าวมาพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล วิเคราะห์ และเขียนสรุปบรรยาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ก่อนเรียน ผู้วิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมระหว่างกิจกรรม และการประเมินชิ้นงาน พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนโดยภาพรวมยังอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ตามองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

2.1.1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการเข้าถึงข้อมูลอย่างมีเป้าหมาย โดยมักใช้คำค้นแบบกว้างหรืออาศัยการเลื่อนดูข้อมูลจากหน้าแรกของแพลตฟอร์มมากกว่าการเลือกใช้เทคนิคการสืบค้น เช่น การกำหนด Keywords หรือหัวข้อที่ชัดเจน นอกจากนี้ นักเรียนยังไม่สามารถเลือกใช้เครื่องมือหรือแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ ส่งผลให้ข้อมูลที่เข้าถึงได้ไม่ตรงตามความต้องการและขาดประสิทธิภาพ

2.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) จากการสังเกตและการสะท้อนความคิดเห็น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยมักรับข้อมูลตามที่ปรากฏโดยไม่ตั้งคำถามหรือพิจารณาเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง นักเรียนบางส่วนไม่สามารถแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริง

ความคิดเห็น และอารมณ์ความรู้สึกของผู้ส่งสารได้อย่างชัดเจน ทำให้การสรุปข้อมูลยังขาดเหตุผลและความเชื่อมโยง

2.1.3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนยังขาดความสามารถในการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยเฉพาะการตรวจสอบแหล่งที่มา ความถูกต้อง และความทันสมัยของข้อมูล ตลอดจนเชื่อถือข้อมูลที่มีการนำเสนอในรูปแบบน่าสนใจหรือมีการแชร์จำนวนมาก โดยยังไม่พิจารณาถึงความถูกต้องเชิงเนื้อหา หรือความเป็นไปได้ของข้อมูลนั้นอย่างรอบคอบ

2.1.4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) จากการประเมินชิ้นงานก่อนเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสร้างผลงานที่สะท้อนการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างชัดเจน ผลงานที่นำเสนอมีลักษณะเป็นการคัดลอกหรือเรียบเรียงข้อมูลจากแหล่งเดียว และยังขาดการอธิบายเหตุผล การเชื่อมโยงแนวคิด หรือการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างเหมาะสม รวมถึงยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ และการใช้สื่ออย่างถูกต้อง

2.1.5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) ในด้านการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะผู้รับข้อมูลมากกว่าผู้มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยยังไม่แสดงบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ต่อสังคมอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความมั่นใจในการแสดงออกและการรับมือกับสถานการณ์ปัญหาบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การโพสภาพที่ไม่เหมาะสมกับวัยหรือการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพก่อนเรียนสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในทั้ง 5 ด้าน ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่สนับสนุนความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาความสามารถดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.2 ระหว่างเรียน ผู้วิจัยพบว่า ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการ ดังนี้

2.2.1 ขั้นเสริมพลังการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่มุ่งกระตุ้นแรงจูงใจและเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยมี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) ตระหนักรู้ถึงคุณค่า ผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผ่านการตั้งคำถาม เชิงกระตุ้นคิด การยกสถานการณ์ใกล้ตัว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เพื่อให้นักเรียน เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเองและเกิดการสะท้อนความคิด

2) ค้นหาเป้าหมาย นักเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ว่าต้องการพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเรื่องใด เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน

3) ขวนขวายหาวิธีการ นักเรียนมีบทบาทสำคัญในการเลือก และทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การค้นคว้าข้อมูล จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง การตั้งคำถาม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ด้วยตนเองและการทำงานร่วมกัน ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ตระหนักรู้ถึงคุณค่าจากการยกสถานการณ์ใกล้ตัว

2.2.2 ขั้นน้อมนำสู่ศาสตร์พระราชา เป็นขั้นตอนการประยุกต์ใช้กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) วางแผนอย่าง “เข้าใจ” นักเรียนศึกษาปัญหาและบริบทอย่างรอบด้าน ทั้งพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของตนเองและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ระยะเวลา และทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

2) น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง” นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วม การแก้ปัญหาจากจุดเล็ก การทำงานร่วมกันอย่างเอาใจใส่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและบริบทของนักเรียน

3) ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอยต่าง ๆ เช่น ชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนคิด พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อให้นักเรียนเห็นจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา และนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่อง ดังภาพประกอบ 10-11

ภาพประกอบ 10 วางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกัน

ภาพประกอบ 11 ประยุกต์ใช้กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ใบกิจกรรมที่ 5

ใช้ Facebook อย่างมีสติ คิดก่อนโพสต์ รู้ทันภัยไซเบอร์

คำชี้แจง: ให้นักเรียนพิจารณาสถานการณ์และตอบคำถามแต่ละข้ออย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักการใช้ Facebook อย่างมีสติและความรับผิดชอบ

สถานการณ์จำลอง

มีนักเรียนคนหนึ่งโพสต์ข้อความว่า: "เพื่อนคนนี้น่ารำคาญมาก ทำตัวเหมือนดารา ทั้งที่ไม่มีใครชอบ" หลังจากนั้นก็มีเพื่อนคนอื่นมากดถูกใจ แชร์ และคอมเมนต์เสริมอย่างรุนแรง

1. จากสถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนคิดว่าข้อความนี้จัดเป็น Hate Speech หรือไม่?
เพราะเหตุใด

คำตอบ: เป็นเพราะ การโพสต์ข้อความเป็นการโพสต์ที่มีเนื้อหาหมิ่นเหม่ ติ่งๆ และสร้างภาพลักษณ์ลบต่อบุคคลอื่นอย่างชัดเจน

2. ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนในกลุ่ม จะเลือกจัดการสถานการณ์นี้อย่างไร (เลือกมากกว่า 1 ข้อได้)

1. ☐ กดถูกใจเพื่อแสดงว่าคิดเหมือนกัน
2. ☒ ส่งข้อความส่วนตัวไปเตือนผู้โพสต์
3. ☒ รายงานโพสต์ต่อ Facebook
4. ☐ เลื่อนผ่าน ไม่ยุ่งเกี่ยว
5. ☒ บอกครูหรือผู้ใหญ่ที่ไว้วางใจ

เพราะเหตุใดจึงเลือกวิธีนั้น

คำตอบ: เป็นการแก้ไขปัญหที่ต้นเหตุ และการรายงานเป็นการใช้กลไกของแพลตฟอร์ม เพื่อลบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม สันติภาพของกลุ่ม และการขอโทษจากผู้โพสต์

3. นักเรียนเคยพบเห็นหรือประสบเหตุการณ์ลักษณะนี้ใน Facebook หรือไม่ ถ้ามี กรุณายกตัวอย่าง และระบุว่ารู้สึกอย่างไร

คำตอบ: เคยพบเห็น การแสดงความคิดเห็นที่รุนแรง ทำให้อึดอัด ไม่สบายใจ

4. จากสถานการณ์ข้างต้น นักเรียนมีข้อคิด หรือแนวทางในการใช้ Facebook อย่างมีสติและรับผิดชอบอย่างไร

คำตอบ: คิดให้รอบคอบก่อนโพสต์ ใช้ประโยชนในทางที่ดี สอนให้รับผิดชอบต่อการกระทำ

ภาพประกอบ 12 ความก้าวหน้าของการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอย

2.2.3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการต่อยอดการเรียนรู้ และการนำไปใช้จริง โดยมี 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) แลกเปลี่ยน นำเสนอ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันนำเสนอผลการเรียนรู้ ชื่นงาน หรือแนวคิดที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างมีเหตุผลและเคารพซึ่งกันและกัน

2) พบเจอประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสะท้อนประสบการณ์ ที่ได้รับการเรียนรู้ ทั้งในมิติของความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ รวมถึงการเรียนรู้ จากสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างมีวิจารณญาณ

3) สืบสานการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนนำความรู้และ ความสามารถที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและบริบททางสังคมดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ ต่อยอด และนำไปใช้จริง

2.3 หลังเรียน จากการประเมินผลจากใบกิจกรรม ผลงานของนักเรียน และทดสอบหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากสามารถเลือกใช้แหล่งข้อมูล ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ อธิบายเหตุผลในการเลือกข้อมูลและสะท้อน ความคิดของตนเองได้ สร้างชิ้นงานที่มีความสร้างสรรค์ โดยผลงานสะท้อนกระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหา การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล ไปจนถึงการสังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล ดังภาพประกอบ 14

แบบบันทึกการเรียนรู้

ชื่อ - สกุลนักเรียน: ณ. น. ภาสกร ฤทธิธรรม

ชั้น/ห้อง: วันที่: 19 มิ.ย. 2567

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ

หัวข้อกิจกรรม: ☐ แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ

☐ การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) และรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

Home About Photos Instagram More ▾
Like Message

🔍 **คำชี้แจง:** ให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

1. สรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้

📝 คำตอบ: แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง
2. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างไร

📝 คำตอบ: ใช้ในการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์
3. ความรู้สึกของนักเรียนต่อการใช้ Facebook อย่างมีวิจารณญาณ

📝 คำตอบ: รู้สึกว่าการใช้ Facebook อย่างมีวิจารณญาณ ทำได้ยากมากในปัจจุบัน ช่วยกันคิดตามออนไลน์น่าจะอยู่และปลอดภัยยิ่งขึ้น
4. สิ่งที่นักเรียนอยากพัฒนาต่อไป

📝 คำตอบ: พัฒนาทักษะในการรายงานเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ร้องถึงกับผู้ใช้ปรักปรำเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งระราน

ตัวอย่างการเขียนบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นการสะท้อนในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรเสริม และเป็นการแสดงออกถึงความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนความคิดเห็นของนักเรียนจากการสอบถามดังนี้

“...ได้เรียนรู้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ไม่ใช่แค่ความสนุก แต่ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้อื่นด้วย ก่อนจะโพสต์ แชร์ หรือคอมเมนต์ ต้องคิดก่อนว่าเนื้อหา นั้นจะกระทบใครหรือไม่ เข้าใจมากขึ้นว่าการเคารพลิทธิของผู้อื่นเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในโลกออนไลน์...”

(นักเรียนคนที่ 1, บันทึกการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...ได้รู้ว่า Facebook ก่อตั้งโดยมาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก และพัฒนามาเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้สื่อสารได้หลากหลาย ทั้งการโพสต์ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ การเรียนเรื่องนี้ทำให้เข้าใจว่า Facebook ไม่ได้มีไว้เพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังใช้เพื่อการเรียนรู้และการทำงานได้...”

(นักเรียนคนที่ 2, บันทึกการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...Facebook มีข้อดีคือช่วยให้ติดต่อสื่อสารและรับข่าวสาร ได้รวดเร็ว แต่ก็มีส่วนเสีย เช่น ข่าวปลอม และการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้ต้องใช้ Facebook อย่างระมัดระวังมากขึ้น และไม่เชื่อข้อมูลทันทีโดยไม่ตรวจสอบ...”

(นักเรียนคนที่ 3, บันทึกการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...ใช้ Facebook อย่างมีสติ เลือกเสพข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่เวลามากเกินไป และคิดก่อนโพสต์หรือแชร์เนื้อหา การเรียนรู้เรื่องนี้ช่วยให้ปรับพฤติกรรมการใช้ Facebook ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันมากขึ้น...”

(นักเรียนคนที่ 4, บันทึกการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...TikTok เป็นแพลตฟอร์มวิดีโอสั้นที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะเข้าถึงง่ายและสร้างสรรค์เนื้อหาได้หลากหลาย แต่ก็ต้องใช้อย่างมีวิจารณญาณ ไม่ใช่เพียงดูเพื่อความสนุกอย่างเดียว...”

(นักเรียนคนที่ 5, บันทึกการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...ตระหนักว่า แม้ TikTok จะสนุกและผ่อนคลาย แต่การเลียนแบบคอนเทนต์ที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดผลเสีย การเรียนรู้เรื่องนี้ทำให้เลือกดูและสร้างคลิปที่ไม่ละเมิดผู้อื่นและไม่ขัดต่อศีลธรรม...”

(นักเรียนคนที่ 6, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...การใช้ TikTok อย่างสร้างสรรค์ ควรเป็นการสร้างเนื้อหาที่ให้ความรู้ แรงบันดาลใจ หรือประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ใช่เพียงการเรียกดไลก์...”

(นักเรียนคนที่ 7, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...Line เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย ทั้งการแชท โทร และส่งข้อมูล การรู้ที่มาและคุณสมบัติ ช่วยให้ใช้ Line ได้อย่างเหมาะสม และปลอดภัยมากขึ้น...”

(นักเรียนคนที่ 8, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...อยู่ในกลุ่มไลน์ต้องมีมารยาท เช่น ไม่ส่งข้อความรบกวน ไม่ใช่ถ้อยคำรุนแรง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นการสื่อสารที่ดีช่วยรักษาความสัมพันธ์ในกลุ่มได้...”

(นักเรียนคนที่ 9, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...อยากให้มิกิจกรรมเกี่ยวกับข่าวหรือสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์...”

(นักเรียนคนที่ 10, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

“...อยากให้ครูจัดกิจกรรมที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เพื่อให้เพื่อนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นได้มีโอกาสมากขึ้น...”

(นักเรียนคนที่ 11, วันที่ทำการเรียนรู้, 9 มกราคม 2569)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัย
ขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ
เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ดังนี้
 - 3.1 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมระหว่างก่อนและหลังเรียน
 - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม และนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ
แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเสริม ซึ่งแบ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็น 4 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ชั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ

ชั้นที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ชั้นที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่จะนำมาประยุกต์ใช้

ระยะที่ 2 การยกร่างหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรเสริม จากข้อมูลพื้นฐานที่สรุปได้จาก ระยะที่ 1 มีขั้นตอนดำเนินการ 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 พัฒนาร่างหลักสูตรเสริม

ชั้นที่ 2 ตรวจสอบร่างหลักสูตรเสริม

ชั้นที่ 3 ปรับปรุงร่างหลักสูตรเสริมก่อนนำไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรเสริมที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเสริม

ผู้วิจัยได้นำผลจากการทดลองในระยะที่ 3 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม และนำสารสนเทศที่ได้จากการวัดและประเมินผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่ยังบกพร่องก่อนนำเผยแพร่ต่อไป

สรุปผล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวังของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางมาก และมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($PNI_{modified} = 0.30$)

2. หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มี 8 องค์ประกอบ คือ ที่มาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎี หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, $S.D. = 0.33$)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมมีคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 34.38 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 23.54

3.2 ผลการเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มทดลอง) และนักเรียนที่ไม่ได้เรียนด้วยหลักสูตรเสริม (กลุ่มควบคุม) พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.22 ($\bar{X} = 33.22$, S.E. 1.014) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.56 ($\bar{X} = 23.56$, S.E. 1.014)

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.40)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรเสริมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ความคาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($PNI_{modified} = 0.30$) แสดงให้เห็นว่า ความสามารถดังกล่าวเป็นความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ สื่อสังคมออนไลน์มีความสำคัญในทุกมิติของชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังส่งผลกระทบทั้งในด้านเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคม มีอิทธิพลทำให้พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566, หน้า 11-12) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาคน

สำหรับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะความรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง รวมไปถึงทักษะที่เทคโนโลยีไม่สามารถทดแทนได้ ซึ่งผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นจากการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมิน ความต้องการจำเป็น ของ สุวิมล ว่องวาณิช (2558, หน้า 33-41) ที่ได้อธิบายว่า การพิจารณาความต้องการจำเป็นต้องอาศัยการเปรียบเทียบระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริง กับสภาพที่ควรจะเป็น และหากพบว่าช่องว่างดังกล่าวมีความสำคัญต่อเป้าหมายการพัฒนา ควรนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนา นวัตกรรม หรือหลักสูตร เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและเป็นลำดับขั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ McCaslin & Tibeziinda (2014, p. 22) ที่กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดลำดับความสำคัญ การตัดสินใจที่สัมพันธ์กับ การวางแผนการพัฒนา และการปฏิบัติในโครงการการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นของผลลัพธ์และจัดลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจาก บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ นอกจากนั้น บัญชา เสนาคูณ (2566, หน้า 188-192) ที่ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) สภาพ ที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และ ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ของการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักศาสตร์ พระราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การบริหารงานทั่วไปตามหลัก ศาสตร์พระราชา ($PNI_{modified} = 0.58$) ลำดับที่ 2 การบริหารงานบุคคลตามหลักศาสตร์ พระราชา ($PNI_{modified} = 0.39$) ลำดับที่ 3 การบริหารงานงบประมาณตามหลักศาสตร์ พระราชา ($PNI_{modified} = 0.28$) และลำดับที่ 4 การบริหารงานวิชาการ ตามหลักศาสตร์ พระราชา ($PNI_{modified} = 0.27$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริม พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ

8 องค์ประกอบ คือ ที่มาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎี หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่า การกำหนดจำนวนองค์ประกอบของหลักสูตรนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ขึ้นอยู่กับผู้สร้างหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะเล็งเห็นความสำคัญ แต่จะมีองค์ประกอบหลัก ๆ เหมือนกัน คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล ดังนั้น หลักสูตรต่าง ๆ ที่นักวิจัยพัฒนาขึ้น จึงมีองค์ประกอบแตกต่างกันไป เช่น รุ่งทิศา ปุณณะตุง (2560, หน้า 81) ได้สรุปว่า หลักสูตรเสริมมีองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานและตัวชี้วัดของการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ในขณะที่ สมพร หลิมเจริญ (2552, หน้า 88) สรุปว่าองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรเสริมประกอบด้วย แนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล และวิทยา ทศมี (2554, หน้า 31) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร พบว่ามี 8 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร กิจกรรมของหลักสูตร สื่อและแหล่งเรียนรู้ในหลักสูตร และการวัดและการประเมินผล นอกจากนั้น โครงสร้างเนื้อหาในหลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ หน่วยที่ 2 สนุกอย่างสร้างสรรค์บน TikTok หน่วยที่ 3 Line ดีมีคุณค่า และหน่วยที่ 4 YouTube ปลอดภัย ใส่ใจลิขสิทธิ์ ยังสะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบเนื้อหาที่ใกล้ตัวของนักเรียน โดยเลือกแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวันมาเป็นแกนของการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 356 คน เครือข่ายสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอุโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์มือถือในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ โดยค้นหาวิดีโอจากหัวข้อที่สนใจจาก YouTube หรือ TikTok และยังขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้ลิขสิทธิ์ทางผลงาน (Creative Commons) ตลอดจนการรับมือกับการบูลลี่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้โครงสร้างเนื้อหาในหลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความใกล้ตัวและเอื้อต่อการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม

กับความรู้นี้ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1938, pp. 79–80) ที่เน้นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และ Bruner (1960, pp. 33–34) ที่เสนอว่าโครงสร้างเนื้อหาควรถูกจัดลำดับอย่างเหมาะสมและสัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการคิดอย่างเป็นระบบ ในขณะเดียวกัน “องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่จำเป็นต้องพัฒนา” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนที่สมเหตุสมผล จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ เช่น วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 43–44); วัชรวิทย์ แซงบุญเรือง (2559, หน้า 161) และณัฐวัฒน์ ดั่งจุน (2565, หน้า 75–76) โดยองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมี 5 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด และได้ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, $S.D. = 0.63$) แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของเนื้อหา ยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($PNI_{modified} = 0.30$) ดังนั้น จากการมีที่มาและหลักการของการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่จำเป็นต้องพัฒนา มีความสอดคล้องกับปัญหาและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน จึงเป็นตัวกำกับและชี้นำการออกแบบองค์ประกอบอื่น ๆ โดยเฉพาะ โครงสร้างเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผล โดยหลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, $S.D. = 0.33$) สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีโครงสร้างที่เป็นระบบ ทุกองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกันอย่างมีเหตุผล ครอบคลุมองค์ประกอบหลักของการพัฒนาหลักสูตรเสริม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริม พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยหลักสูตรเสริมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง มีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และสถานการณ์ในชีวิต

ประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจ และกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการฝึกปฏิบัติและค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างหลากหลาย รวมถึงได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเตรียมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจากเดิมนักเรียนอาจจะมียุติการรับมือในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และไม่มีความรู้ด้านลิขสิทธิ์ทางผลงาน หลังจากที่ได้วิจัยได้นำกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังมาจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น สังเกตได้จากการคัดลอกเนื้อหาจากสื่อที่ต้องคำนึงถึง ลิขสิทธิ์ทางผลงานส่วนบุคคล รู้วิธีการรับมือกับการบูลลี่ไม่ว่าจะเป็นการโพสต์ภาพล้อเลียน หรือการใช้คำพูดที่ไม่พึงประสงค์ ตลอดจนการวิเคราะห์ข่าวปลอมในสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ สมบัติ นพรัก (2561, หน้า 76-103) ที่ได้สรุปหลักการของศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ว่าเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัยของพระองค์ โดยที่ทรงศึกษาข้อมูล และสภาพปัญหาในพื้นที่ จนเข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยต้องเข้าใจผู้คน เข้าใจปัญหา สร้างความตระหนักด้วยการเข้าถึง และจัดระบบความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ และพัฒนา นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถขยายเครือข่ายสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ มั่งคั่ง, ชญานิตย์ ยิ้มสวัสดิ์ และนิติกร แก้วปัญญา (2564, หน้า 208) ได้พัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชผ่านเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมืองวิถีเขียว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ภาคเหนือตอนบนประเทศไทย พบว่า การจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมือง วิถีเขียวของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.55$) ในส่วนของการเรียนรู้แบบรวมพลัง (ณลิภาณจน์ คำวิวัฒนเศรษฐ์, 2564, หน้า 19) ได้สรุปหลักการ การเรียนรู้แบบรวมพลังไว้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดทักษะ ทางด้านวิชาการ และทักษะสังคมของผู้เรียน มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่ทุกคน จะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเองทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเรียนรู้ แบบรวมพลัง มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การฟังพาดำและเกื้อกูลกัน การปฏิสัมพันธ์ หารื้อกันอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการการทำงานของกลุ่ม สอดคล้องกับ ทวีสิน อำนวยพันธ์วิไล (2564, หน้า 124) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนระบบคลาวด์

ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังร่วมกับการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังร่วมกับการคิดเชิงวิพากษ์บนระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ มีทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.41) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และน้ำฝน ไหมวงศ์ และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2568, หน้า 279) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมโน้ตทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.22 /87.69 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนหลังเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลังจึงมีความสอดคล้องกันในลักษณะของ “กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมบนฐานบริบทจริง” ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกัน และการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21

4. ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมโดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรเสริมได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทและประสบการณ์จริงของผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยนำแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนคุ้นเคย เช่น Facebook, TikTok, LINE และ YouTube มาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนรู้สึกใกล้ชิด เห็นคุณค่า และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่ผสานกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง การลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริงอย่างเป็นลำดับขั้น ไปจนถึงการสะท้อนผลและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความก้าวหน้าของตนเอง และมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เอื้อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น เรียนรู้จากเพื่อน และทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เปิดกว้าง ไม่เน้นการแข่งขัน แต่ให้ความสำคัญกับการรับฟัง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และความรับผิดชอบร่วมกันในผลงานของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และช่วยส่งเสริมแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้ ดังนั้น ความคิดเห็นของนักเรียนที่อยู่ในระดับมากที่สุดจึงสะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรเสริมดังกล่าวไม่เพียงส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย สนุก และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ คุณากร พันธุระศรี (2569, หน้า 801-802) ได้กล่าวว่า การน้อมนำศาสตร์แห่งพระราชามาปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษานับได้ว่าเป็นต้นแบบที่ดั่งาม กล่าวคือ “ศาสตร์พระราชา” เป็นแนวความคิดและแนวปฏิบัติที่เห็นเป็นประจักษ์ที่จะนำพาให้สังคมโลก เป็นสังคมที่มีความสงบสุขอย่างยั่งยืนได้ ศาสตร์พระราชามิใช่แนวคิดหรือหลักการที่ “คิดใหญ่ ทำใหญ่” แต่เป็นแนวคิดและหลักการที่คิดใหญ่ แต่เริ่มจากระดับเล็ก ๆ ก่อน เช่น เริ่มจากครอบครัว ชุมชน ไปสู่ประเทศ โดยเน้นการบูรณาการแบบองค์รวม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ เน้นความเป็นธรรมชาติที่ก่อเกิดระบบความสมดุลและยั่งยืนตามมา กล่าวได้ว่าศาสตร์พระราชา ถือได้ว่าเป็นศาสตร์ เป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง ที่ได้ผ่านกระบวนการศึกษาอย่างแท้จริงมีการค้นคว้าและทดลองใช้ ตามวิธีการที่สำคัญในด้านวิทยาศาสตร์ มีความสมบูรณ์แบบในองค์ความรู้ เพื่อการบูรณาการอย่างลงตัว ระหว่างภูมิปัญญาพื้นฐานของท้องถิ่น ให้เข้ากันกับศาสตร์ในยุคสมัยใหม่จนกลายมาเป็น ศาสตร์สากลและได้เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practices) สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2562, หน้า 98-105) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลงไป ห้องเรียนธรรมดาถูกเปลี่ยนให้เป็นห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างไม่มีขีดจำกัด วิธีการจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนไปเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มากขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบเดิมไม่สามารถทำได้ เกิดทักษะเหล่านี้ได้ การศึกษาปัจจุบันส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขัน เพื่อแข่งขันผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา จึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตด้วย การจัดการเรียนรู้แบบรวมพลัง คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน

ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม สอดคล้องกับ จำเนียร พรหมรัตน์พงศ์ (2560, หน้า 87-98) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียน กลุ่มทดลองเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม พบว่าจากการประเมินความคิดเห็น และสังเกตการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มทดลองที่เรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธีการสอนแบบสืบเสาะแสวงหา แสดงให้เห็นว่า ผลการนำหลักสูตรเสริมฯ ไปใช้ส่งผลให้ผู้เรียนเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริงในปัจจุบัน มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนมีการสื่อสารทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน กล้าแสดงความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการและการดำเนินชีวิตในบริบทของความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลโลก

จากผลการทดลองข้างต้นแสดงว่า หลักสูตรเสริมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ได้รับการประเมินและปรับปรุงแก้ไขมาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ จนเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์สามารถนำไปเผยแพร่ได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรศึกษาเอกสารหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และการเรียนรู้แบบรวมพลัง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว รวมทั้ง ควรทำความเข้าใจและจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ผู้สอนอาจมีการยืดหยุ่นเวลาตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ
เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ หรืออาจนำ
แนวคิดทฤษฎีอื่นมาบูรณาการใช้ร่วมกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง
พัฒนา” เช่น Active Learning หรือ Problem-Based Learning

2.2 ควรศึกษาการน้อมนำกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ
เข้าถึง พัฒนา” ไปบูรณาการในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้หรือออกแบบนวัตกรรม
การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ต่อทรัพย์สินชัย. (2563). *อยู่กับโลกดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.check-share.com/article/006/>
- กมลรัตน์ สมใจ. (2561). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง การทำงานในระบบคอมพิวเตอร์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กรมวิชาการ. (2546). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560ก). *แนวทางการดำเนินงาน โครงการสถานศึกษานอมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมกิจการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2560ข). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กาวิณ กาญจนบุระ. (2550). *ความคิดเห็นที่มีต่อวิชากรีฑาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูพลศึกษา และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิจฐเขต ไกรवास. (2554). *คุณภาพการบริการของธนาคารกสิกรไทย สาขานิคมอุตสาหกรรมอมตะนครชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2555). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบสืบสอบสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คุณากร พันธุระศรี (2569). *ก้าวตามรอยพระบาทด้วยศาสตร์แห่งพระราชาสู่การพัฒนาการบริหารการศึกษาให้ยั่งยืน. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 9(1), 800-813.
- จารุวรรณ ตาลสุกเรือง. (2565). *รูปแบบการบริหารตามศาสตร์พระราชาสู่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จำเนียร พรหมรัตน์พงศ์. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยาราชบุรียังสรรค์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

จินดา อุันทอง. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถการวิจัยในชั้นเรียนของครูการศึกษาพิเศษ โดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันกับทีมสหวิชาชีพ.

วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จิราพร เณรธรณี. (2565). ประยุกต์ใช้ TikTok ในห้องเรียนอย่างไรให้น่าสนใจและเกิดประโยชน์. เข้าถึงได้จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/618>

จิรภรณ์ กิจเจริญ. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการบริบทชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาครู.

วิทยานิพนธ์ ป.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชรินทร์ มั่งคั่ง, ชญานิตย์ ยิ้มสวัสดิ์ และนิติกร แก้วปัญญา. (2564). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามแนวศาสตร์พระราชผ่านเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองวิถีเขียว สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบนประเทศไทย. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(2), 207-222.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 5).

กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์ (1991).

ชาคริยา โกรตนะ. (2564). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามบทบาทของผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลนาป่า อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. ยะลา: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูลี สัมพดา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหาที่มีต่อกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล กรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ญาณิฐา ราชคม. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณรงค์วัฒน์ มิ่งมิตร. (2565). ศาสตร์พระราชา: องค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถ. *ครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 16(2), 20-27.
- ณสิกาญจน์ ดำริวัฒนเศรษฐ์. (2564). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังโดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพร ฐิตินโนวงศ์. (2562). การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้านเรื่อง หิน ดิน แร่ และธรณีกาล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐวัฒน์ ดวงฉุน. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านชุมชนเรียนรู้วิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการสอน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดิฐภัทร บวรชัย. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมการสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ทรงสิริ วิชิรานนท์ และอรุณี อรุณเรือง. (2559). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ทวีสิน อำนวยพันธ์วิไล. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนระบบคลาวด์ ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังร่วมกับการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พัชริน ไตนุช. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริม เรื่อง วิทยาศาสตร์สุขภาพกับความงาม และการชะลอวัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทีศนา แคมมณี และคณะ. (2562). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพยพงษ์ เศษคิมบง. (2554). ผลการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, ชันธิชัย อธิเกียรติ, ทิฆพร นามวงศ์. (2567). การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล. *Journal of Applied Education*, 2(5), 37–43.
- ธัญพร บุษปฤกษ์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นภศร มลิณทานุช. (2561). การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ (สสวท) ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรินทร์ สุวรรณโชติ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองโดยใช้ศาสตร์พระราช เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของเกษตรกรในเขตภาคกลางตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นาถนรินทร์ เพทายเทียมทอง, บัญญัติ ชำนาญกิจ และนวลศรี ชำนาญกิจ. (2556). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 8(24), 73–88. เข้าถึงได้จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/24736>

- น้ำฝน ใหม่วงศ์ และวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2568). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมมนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร Journal of Buddhist Education and Rese*, 11(4), 279–290.
- ปัญญา เสนาคูณ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจศรี ศรีโยธิน. (2567). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจและการทำงานสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปติตดา รอดประพันธ์. (2558). *การพัฒนาหลักสูตรเยาวชนรู้เท่าทันสื่อตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประภัสสร ทศนพงศ์, พจมาน ชำนาญกิจ และอุษา ปราบหงษ์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านภาษาไทยตามแนวคิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสื่อกลางและพหุสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน ระดับประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 11(1), 81–89. เข้าถึงได้จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDGKKUJ/article/view/112965/87911>
- ปราณี พงศ์สุพรรณ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความคิดผลิตภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปณิตา หมื่นศรี. (2557). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ด้วยการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้แฟลชการ์ด สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- ปิยวรรณ ศิริสวัสดิ์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ภูมิปัญญาการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติที่เน้นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรทิพย์ พูลปั้น และวันเพ็ญ บุตรพรม. (2563). การจัดกิจกรรมร่วมมือรวมพลังเชิงรุก ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21. วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2(2), 80-87.
- พรรษาดี คล้อยระยับ. (2563). การป้องกันกันกาดกเป็นเหยื่อคุกคามทางเพศของเด็ก ในโลกออนไลน์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พศิน ลินมา และอำพล บุคตาสาร. (2567). ศาสตร์พระราชากับงานสังคมสงเคราะห์. วารสารธรรมเพื่อชีวิต, 30(3), 120-130.
- พัชรินทร์ บางเขียว. (2564). รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่เสริมสร้างสมรรถนะครู ตามมาตรฐานวิชาชีพ. วารสารครุศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 15(2), 259-271.
- พันทิวา กุมภีโร. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบอิงบริบท โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิพัฒน์ อัมพฤษ, ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ และดิเรก ชีระภูธร. (2560). ผลการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการออกแบบและผลิตสื่อกราฟิก คอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี. วารสารการศึกษาและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(2), 145-154.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศาล เครือลิต. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม. (2566). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ศาสตร์พระราชา
เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะชีวิตในยุคดิจิทัล
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทรวรรณ ไกรปิยเศรษฐ์. (2559). การออกแบบรูปแบบโมบายเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์
ผ่านโซเชียลคลาวด์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษา
ระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ภูษณิษา ปัจจามาตย์. (2560). ความคิดเห็นและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคชาวไทย
ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครในการเลือกจองโรงแรมผ่านออนไลน์เอเจนซี.
สารนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รอง ปัญญา, นัจรีภรณ์ ทุมสงคราม และกัญญา สกุลตั้ง. (2561). รูปแบบการพัฒนา
สถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนสีขาวตามแนวทางศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนา
ที่ยั่งยืนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. กรุงเทพฯ:
โครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแปลกเป้า สพลู สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2555). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์. (2557). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการพัฒนาหลักสูตร.
อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

- รุ่งทิวา ปุณณะตุง. (2560). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการรู้สารสนเทศตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ลัดสะหมี พอนไซ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางดิจิทัลของนักศึกษามหาวิทยาลัยสว่นนเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรพรรณ กระต่ายทอง. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรานันท์ อิศรปริดา, ทิศา เลิศชนะเดชา, รัชดาภรณ์ ตันตกุล, กวิเชษฐ์ เปีย และมาเรียม นิลพันธุ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสำหรับนักศึกษาวิชาการประถมศึกษา. วารสารรวมคำแห่ง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย, 5(1), 43-55. เข้าถึงได้จาก http://www.ruajogs.ru.ac.th/journals/13_1651828113.pdf
- วัชร ช่างบุญเรือง. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเรียนเสมือนจริงสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัชร บุรณสิงห์. (2546). การสอนวิชาคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลลภ รัฐนัตรานนท์. (2545). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). สอนอย่างไรในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อา แอนด์ ปรีนท์.
- วิทยา ทศมิ. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน สำหรับครูระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- วิทวัส ดวงภูมิเมศ และวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 11(2), 1-14.
- ศักดิ์ริน ปินหริ่ม. (2564). การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค. *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. (2544). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544ก). *แบบทดสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถในการคิดในวิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- _____. (2544ข). *การวัดและประเมินความสามารถในการคิด ในวิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- สนิท ดีเมืองชัย. (2552). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีการช่วยเสริมศักยภาพทางการเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์*. วิทยานิพนธ์ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมใจ กงเดิม. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสอนคิดวิเคราะห์ สำหรับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- สมบัติ นพรัก. (2561). *ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาศาสตร์บริหาร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ป.). *สำนักงาน กปร*. เข้าถึงได้จาก <https://www.rdpb.go.th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *รายงานคณะกรรมการศึกษาปรัชญาทฤษฎีแห่งศาสตร์พระราชาในคณะกรรมการขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *สรุปผลที่สำคัญการใช้ไอซีทีของเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2565*. เข้าถึงได้จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230717103749_88870.pdf
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำราญ กำจัดภัย. (2560). *เอกสารคำสอน รายวิชาการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้*. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุขุมาลัย สงเคราะห์. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิศา สุริยะโชติ. (2563). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบรวมพลังร่วมกับเทคนิค KEDL เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และทักษะการรวมพลัง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- สุนิษา แสงอุ้น. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือจากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรพล บุญลือ, สรัญญา เชื้อทอง, ไพฑูรย์ กานต์รัฐลักษณะ และทิพรัตน์ สิทธิวงศ์. (2555). การวิจัยและพัฒนาห้องเรียนเสมือนโดยใช้การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา ในสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสง โชติบุญ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามลดาการพิมพ์.
- อริวัฒน์ สิมบุตร. (2566). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอนงค์ นิยมธรรม. (2555). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเมตตา กรุณา ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. ตาก: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก.

- อิงอร ไหมอ่อน และศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์. (2566). การออกกำลังกายตามแนวคิดศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาสุขภาพที่ยั่งยืน. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 7(2), 23–33.
- Barkley, E. F., Cross, P., & Major, C. H. (2005). *Collaborative learning techniques: a handbook for college faculty*. America: Jossey-Bass.
- Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Beyer, B. K. (1985). Critical Thinking: What Is It?. *Social education*, 49(4), 270–276.
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2008). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230.
- Broom, C. (2011). From critical thinking to critical being. *Encounter: For Meaning and Social Justice*, 11(2), 16–27.
- Bruner, J. S. (1960). *The process of education*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Clark, B. (1997). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (5th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pretica-Hall.
- Colangelo, N. & Davis, G. A. (2003). *Handbook of Gifted Education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Davis, G. A. & Rimm, S. B. (1994). *Education of Gifted and talented* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- _____. (2004). *Education of the gifted and talented* (5th ed.). Boston: Pearson Education.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Dillenbourg, P. (1999). *What do you mean by collaborative learning?* In P. Dillenbourg (Ed.), *Collaborative-learning: Cognitive and computational approaches* (pp. 1–19). Elsevier. Retrieved from <https://tecfa.unige.ch/tecfa/publicat/dil-papers-2/Dil.7.1.14.pdf>
- Ennis, R. H. (1989). *Critical thinking and subject-specificity: clarification and needed research*. CA: Midwest Publication.

- Facione, P. A. (1990). *Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction*. Retrieved from <http://www.insightassessment.com>
- Hilgard, E. R. (1962). *Introduction to Psychology*. New York: Harcourt Brace & World.
- Hudgins, B. B., & Edelman, S. (1986). Teaching critical thinking skills to fourth and fifth graders through teacher-led small-group discussions. *Journal of Educational Research*, 79(6), 333–342.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1994). *Learning Together and Alone: Cooperative and Individualistic Learning* (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Kaufman, J. C., Lee, J., Baer, J., & Lee, S. (2007). Captions, consistency, creativity, and the consensual assessment technique: New evidence of reliability. *Thinking skills and creativity*, 2(2), 96–106.
- Kolasa, B. J. (1969). *Introduction to Behavioral Science for Business*. New York: John Wiley Sons.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607–610.
- Lazarowitz, R., Sharan, S., & Steinberg, R. (1980). Classroom learning styles and cooperative behavior of elementary school children. *Journal of Educational Psychology*, 72(1), 97–104.
- Lipman, M. (1988). Critical Thinking--What Can It Be?. *Educational leadership*, 46(1), 38–43.
- McCaslin, N. L., & Tibeziinda, J. P. (2014). *Assessing target group needs*. Retrieved from www.fao.org/docrep/w5830E/W5830e07.htm
- Norris, S. P., & Ennis, R. H. (1989). *Evaluating critical thinking*. Pacific Grove: Midwest Publications.
- Oliva, P. F. (1992). *Developing the Curriculum* (3rd ed.) New York: Harper Collins.
- Panitz, T. (1999). *Collaborative versus cooperative learning: A comparison of the two concepts which will help us understand the underlying nature of interactive learning*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED448443.pdf>

- Paul, R. & Elder, L. (2001). *Critical thinking: tool for taking charge of your learning and your life*. New Jersey: Prentice Hall.
- Piirto, J. (1994). *Talented Children and Adults*. New York: Macmillan.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). *Planning Curriculum for School*. New York: Holt, Rinehart and Windton.
- Saylor, J. G., Alexander W. M., & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum Planning for better teaching and learning*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Schrag, F. (1988). *Thinking in School and Society*. New York: Routledge.
- Stenhouse, L. (1975). *An introduction to curriculum research and development*. Portsmouth: Heinemann Educational Books.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Texas Agricultural Extension Service. (2000). *Curriculum Enrichment Program*. Retrieved from <http://www.bexar-tx.tamu.edu/4H/curriculum.pdf>
- Triandis, H. C. (1971). *Attitude and Chang*. New York: John Wiley and Son.
- Tyler, R. W. (1970). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- UNESCO. (2015). *Rethinking education: Towards a global common good? UNESCO*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232555>
- Uys, L. R. & Gwele, N. S. (2005). *Curriculum development in nursing: Process and innovation*. London: Routledge.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- Watson, G. & Glazer, Z. E. M. (1964). *Watson–Glaser Critical Thinking Appraisal Manual*. New York: Brace and World.
- Webster. (1998). *Marriam–Webster's Spanish–English Dictionary*. Haraty: Eileen.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศตวรรษ มะละแหม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรญา ทองเฉลิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๓๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๓ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๓ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ดร.ผกาพรรณ วัฒนานาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรณ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรณ์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๒๔๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ดร.อรุณรุ่ง โยธสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ดร.สุพร พงษ์สุวรรณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ดร.สาวตรี เถาว์โท

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน ดร.บำเพ็ญ วรบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๓.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิติโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน นางสาวภาณุ ภูดินทราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวภาณุ ภูดินทราย รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขออนุญาตให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวภาณุ ภูดินทราย โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน นายบัญชา ชินโน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๒๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิติโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๓ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

เรียน นายทองศักดิ์ ทินบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๕๖๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสม

เรียน นางสุภาภรณ์ ภูตินทราย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๕๖๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสม

เรียน ดร.อรุณรุ่ง โยธสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๕๖๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสม

เรียน ดร.ผกาพรรณ วนานาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสมการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๖๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรญา ทองเฉลิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

๒. เครื่องมือการวิจัย

๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๖๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.บำเพ็ญ วรบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

๒. เครื่องมือการวิจัย

๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๖๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.อรุณรุ่ง โยธสิงห์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสนักศึกษา ๖๕๕๓๐๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๖๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถนนิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายบัญชา ชินโน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๗๗

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๑๖๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถนนโยธาตุนวม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวภรณ์ ภูตินทราย

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ
๒. เครื่องมือการวิจัย
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย

ด้วย นางสาวศุภาพิชญ์ อุดรสรรพธ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๕๕๓๒๒๒๗๒๐๔ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ แสนทวีสุข)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน นางสาวศุภาพิชญ์ อุดรสรรพธ์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๙ ๕๖๔๕ ๗๕๕๗

ภาคผนวก ข

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โดย

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

**หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**

1. ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม

ในโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทอย่างลึกซึ้งในชีวิตประจำวัน สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้กลายเป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร แสวงหาข้อมูล ความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์นั้น สร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้คน การแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสาร และการให้พื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็น ทำให้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจซึ่งกันและกันและการแสดงออก ของเยาวชนไทย โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความไวต่ออิทธิพล จากสิ่งแวดล้อมภายนอก และอยู่ระหว่างการพัฒนาความคิดและบุคลิกภาพอย่างเข้มข้น รายงานจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ระบุว่า เยาวชนไทยมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เฉลี่ยมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน และมักพบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูล โดยขาดการตรวจสอบ เช่น การแชร์ข่าวปลอมหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูด ที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) และการรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้ง ระบาย Cyberbullying) ซึ่งส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565, หน้า 17)

จากสถานการณ์ดังกล่าว การเสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ (Critical Thinking) จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในบริบทของการใช้สื่อออนไลน์อย่างรับผิดชอบ Paul & Elder (2006) ได้นิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็น “การคิดที่มีจุดมุ่งหมายซึ่งใช้เหตุผล อย่างมีระบบ เพื่อประเมินและปรับปรุงความคิดของตนเอง” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ สำคัญ 8 ด้าน เช่น ความชัดเจน ความถูกต้อง ความเกี่ยวข้อง และมุมมองทางเลือก (Paul & Elder, 2006, pp. 5–7) ความสามารถดังกล่าว ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เนื้อหา ออนไลน์ได้อย่างรอบคอบ ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล และปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม ในโลกดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะทางความคิด จำเป็นต้องเกิดขึ้นในบริบทของการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) สามารถตอบสนองเป้าหมายนี้ได้เหมาะสม Johnson & Johnson (1994) อธิบายว่า การเรียนรู้แบบรวมพลังเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก การรับผิดชอบร่วมกัน และการใช้ทักษะทางสังคมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Johnson & Johnson, 1994, pp. 29–32) การเรียนรู้ในลักษณะนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผิวกิเคราะห์ปัญหา และพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ หลักสูตรเสริมฉบับนี้ ยังได้นำกระบวนการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” อันเป็นศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเน้นการเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง เข้าถึงบริบทของผู้เรียน และพัฒนาอย่างเหมาะสมกับสภาพจริงของท้องถิ่นและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, หน้า 41) ซึ่งกระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ

จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำอูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ และมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้คำสำคัญ (Keywords) และเครื่องมือสืบค้นข้อมูล โดยนิยมใช้ Google สำหรับค้นหาข้อมูลเชิงวิชาการ และใช้ YouTube หรือ TikTok เพื่อค้นหาวิดีโอจากหัวข้อที่สนใจ ตลอดจนตรวจสอบแหล่งที่มา เช่น การพิจารณาชื่อเว็บไซต์และการเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง รวมถึงให้ความสำคัญกับความทันสมัยของข้อมูล อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนยังมีข้อจำกัดในการแยกแยะข้อเท็จจริง กับความคิดเห็น การสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาจากสื่อวิดีโอ และการจำแนกข่าวจริง กับข่าวปลอม อีกทั้งยังไม่รู้จักแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่น่าเชื่อถือในด้านการสร้างสรรค์ผลงาน และยังพบอีกว่า ผู้เรียนเคยผลิตสื่อ เช่น Infographic หรือวิดีโอ และมีการวางแผน ค้นหาข้อมูลก่อนสร้างผลงาน แต่การอ้างอิงแหล่งที่มาและความรู้เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะ Creative Commons ยังมีอยู่ในระดับจำกัด ขณะเดียวกัน ผู้เรียนรับมือกับปัญหาในสื่อสังคมออนไลน์ได้ เช่น การรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสมและการบล็อกผู้กลั่นแกล้งทางออนไลน์ แต่ยังมีส่วนร่วมกับกิจกรรมหรือกลุ่มที่ส่งเสริมการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ไม่มากนัก

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สื่อสาร ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผล และมีจริยธรรม อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาในสังคมออนไลน์ได้อย่างแท้จริง

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ 3) แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษาเอกสารที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พอสรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะ และตรวจสอบข้อมูลอย่างรอบคอบ ไม่เชื่อโดยง่าย ต้องหาหลักฐานเพิ่มเติมก่อนเผยแพร่หรือแชร์ เพื่อให้ทราบว่าข้อมูลใดถูกต้องหรือเข้าข่ายอันตราย ผู้ใช้สื่อดิจิทัลจำเป็นต้องมีทั้งความรู้ด้านเทคนิคการใช้เครื่องมือ และทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อเข้าถึง ใช้สร้างสรรค์ ประเมิน และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องทักษะนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา ตีความและเชื่อมโยงความรู้เดิมกับชีวิตจริงได้อย่างสมเหตุสมผล ผู้ที่มีทักษะดังกล่าวจะมีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล ใช้สื่อได้อย่างสร้างสรรค์ ปลอดภัย และนำไปสู่ความสำเร็จทั้งด้านการศึกษา การทำงาน และการดำเนินชีวิต (กมลทิพย์ ต่อทรัพย์สินชัย, 2563, ออนไลน์; ศักดริน บินหรีม, 2564, หน้า 25-28; สุนิษา แสงอุ่น, 2566, หน้า 47)

จากความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ข้างต้น ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 1) ใช้เทคโนโลยีเพื่อวิจัยจัดระบบ ประเมินและสื่อสารสารสนเทศ 2) ใช้เครื่องมือสื่อสาร เชื่อมโยงเครือข่าย และ Social Network อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) ผสมผสาน (Integrate) ประเมิน (Evaluate) และการสร้าง (Create) สารสนเทศ เพื่อทำหน้าที่ในเศรษฐกิจฐานความรู้ 3) ปฏิบัติตามคุณธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสื่อสังคมออนไลน์ (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 43-44) นอกจากนั้น ญัฐวัฒน์ ดั่งฉุน (2565, 75-76) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่าเป็นทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) โดยการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แทปเลตโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กร ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมความสามารถ 4 ด้าน ได้แก่ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (Create) และเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังมีความหลากหลายของทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งได้แก่ ทักษะการรู้สื่อ (Media literacy) การรู้เทคโนโลยี (Technology literacy) การรู้สารสนเทศ (Information literacy) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual literacy) การรู้การสื่อสาร (Communication literacy) มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีภูมิคุ้มกันต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของโลกสังคมยุคใหม่ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พอสรุปได้ว่า “การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์” หมายถึง ความสามารถในการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตลอดจน

การพิจารณาความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบ ใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน และสร้างสรรค์ ดังนั้น ตามความหมายที่สรุปไว้นี้ จะเห็นว่า องค์ประกอบสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน คือ (1) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) เช่น มีทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในขั้นพื้นฐาน อาทิ การใช้เฟสบุ๊ค ไลน์ ดิจิตอลล และยูทูบ และอื่น ๆ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) เช่น วิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา แยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก (3) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) เช่น สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย อีกทั้งตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ (4) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) เช่น สามารถผลิตผลงาน เช่น อินโฟกราฟฟิก (Infographic) วิดีโอ (Video) และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย อีกทั้งสามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน และ (5) การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) เช่น สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอ และเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนสามารถรับมือกับ ผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชโดยมิตี “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวทางการทรงงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงยึดถือ โดยเน้นการทำความเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง เข้าถึงประชาชนและสภาพพื้นที่จริง และพัฒนาตามลำดับขั้นอย่างเหมาะสม แนวทางนี้สะท้อนการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนเหตุผล ความรอบคอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อความยั่งยืนของสังคมไทย

จากการศึกษาเอกสารที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” พอสรุปได้ว่า หลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นศาสตร์พระราชามุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนทางสายกลาง ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงภูมิสังคมและความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ พระองค์ทรงเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รู้จักพึ่งพาตนเอง และปฏิบัติอย่างรอบคอบเป็นลำดับขั้นเพื่อให้เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาโดยมิติ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มี 3 กระบวนการ คือ 1) การสร้างความเข้าใจ เป็นการศึกษาวางแผน และเรียนรู้ข้อมูลอย่างรอบด้าน ทั้งสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง และบริบททางสังคม 2) การสร้างการเข้าถึง เป็นการวิเคราะห์ปัญหา ปฏิบัติกิจกรรม และหาแนวทางการแก้ไขร่วมกัน 3) การสร้างการพัฒนาเป็นการสรุปและประเมินความก้าวหน้า ตลอดจนการสะท้อนผลให้ผู้เรียนเห็นทั้งจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา รับรู้ข้อมูลย้อนกลับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 15; สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560, อ้างถึงใน สายฟ้า หาสีสุข, 2565, หน้า 3; สมบัติ นพรัตน์, 2561, หน้า 76-103)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นแนวทางการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยตั้งอยู่บนทางสายกลาง ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงภูมิสังคมและความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ พระองค์ทรงเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รู้จักพึ่งพาตนเอง และดำเนินการอย่างรอบคอบเป็นลำดับขั้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริง และยั่งยืนในเชิงกระบวนการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) สร้างความเข้าใจ ซึ่งเป็นการศึกษาวางแผนและเรียนรู้ข้อมูลรอบด้าน ทั้งสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง และบริบททางสังคม 2) การเข้าถึง เป็นการวิเคราะห์ปัญหา ลงมือปฏิบัติ และหาแนวทางแก้ไขร่วมกับประชาชน เพื่อสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจ และ 3) การพัฒนา เป็นการสรุปและประเมินความก้าวหน้า ตลอดจนสะท้อนผลให้เห็นทั้งจุดแข็งและข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง

คำว่า “การเรียนรู้แบบรวมพลัง” มีคำภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่หลายคำ เช่น Empowerment Collaborative Learning และ Collaborative Learning ในที่นี้ขอใช้คำว่า “Collaborative”

จากการศึกษาเอกสารที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง “การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning)” พอสรุปได้ว่า “การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning)” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของบุคคลในลักษณะกลุ่ม โดยผู้เรียนทุกคนมีปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันลงมือทำกิจกรรม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเรียนรู้ร่วมกัน ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบรวมพลังคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ผ่านการอภิปราย แสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาาร่วมกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่สร้างผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ แต่ยังส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการเคารพซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยโครงสร้างการทำงานที่มีระบบ รอบคอบ และมุ่งมั่นตั้งใจ ซึ่ง Johnson et al. (1990 อ้างถึงใน สุรพล บุญสืบ และคณะ, 2558, หน้า 44) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปราย และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและทักษะทางสังคมที่เข้มแข็ง ในขณะที่การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน สมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบที่เฉพาะเจาะจง และต้องทำงานของตนเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ลักษณะสำคัญจึงอยู่ที่การแบ่งงานและพึ่งพาความร่วมมือภายใต้ระบบที่จัดไว้ ส่วนการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างความมั่นใจและพัฒนาศักยภาพภายในของผู้เรียน เพื่อให้สามารถตัดสินใจ และกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างอิสระ ครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพเต็มที่ และรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (ทีศนา แหมมณี, 2562, หน้า 98-105; สร้อยสน สกลรักษ์, ชาริณี ตีรวิทย์ และพรพิมล ศุขะวาที, 2552 อ้างถึงใน วนสิกาญจน์ ดำริวัฒนเศรษฐ์, 2564, หน้า 16; Johnson & Johnson, 1994, pp. 31-32)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) เป็นหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 1) การพึ่งพาเกื้อกูลกัน 2) การปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบส่วนบุคคล 4) การใช้ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน และ 5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ ดังนี้

“การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์” เป็นความสามารถในการใช้เหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง การแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตลอดจนการพิจารณาความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจและการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)	1.1 สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง 1.2 สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)	2.1 สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วนและทันเวลา 2.2 สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก
3. การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)	3.1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย 3.2 ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ
4. การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)	4.1 สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น 4.2 สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
5. การมีส่วนร่วม ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)	5.1 สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอ และเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ 5.2 สามารถรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงาน โพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) 5.3 สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุติคดีทลกิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

3. หลักการของหลักสูตรเสริม

เพื่อให้การเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม จึงกำหนดหลักการไว้ ดังนี้

1. สร้างพลังการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) โดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม มีบทบาทในการร่วมออกความคิดเห็น ถาม-ตอบ และเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยไม่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง สามารถแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัว ข้อมูล และความรู้ที่ตนค้นคว้ามา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนในกลุ่ม เกิดเป็นการเรียนรู้ที่หลากหลาย และลึกซึ้ง ตลอดจนร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. นำกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการทำความเข้าใจปัญหา วางแผนและลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อหาวิธีแก้ไข แลกเปลี่ยน แลกนำเสนอ ตลอดจนสรุปความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ และสะท้อนผลให้ผู้เรียนเห็นทั้งจุดแข็งและข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับ

3. มุ่งพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) โดยการนำเสนอผลงานต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้ เพื่อทบทวนประสบการณ์เรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนเห็นคุณค่าและประโยชน์จากเรียนรู้

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น มีจุดมุ่งหมายตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)
3. ประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)
4. สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)
5. มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)

5. โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรเสริม

จากกรอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 5 องค์ประกอบ นำมากำหนดเป็นโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมเวลาจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง (รวมทั้งการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน) ดังแสดงตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 2 โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรเสริม

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	หัวข้อเนื้อหา	ระยะเวลา	ผลลัพธ์การเรียนรู้
ทดสอบก่อนเรียน				
1	Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ	1.1 คุณสมบัติและ ความเป็นมาของ Facebook (จำนวน 2 ชั่วโมง) 1.2 ข้อดีและข้อเสีย ของ Facebook (จำนวน 1 ชั่วโมง) 1.3 แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	5 ชั่วโมง	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและใช้ Facebook ได้อย่างสร้างสรรค์ เข้าใจคุณสมบัติและบริบทของแพลตฟอร์มอย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคม วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และอคติได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมประเมินความน่าเชื่อถือและผลกระทบของเนื้อหา ก่อนเชื่อหรือแชร์ สามารถสร้างเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และเคารพสิทธิผู้อื่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์อย่างสุภาพ มีสติ และเป็นแบบอย่างของพลเมืองดิจิทัลที่ดี
2	สนุกอย่าง สร้างสรรค์ บน TikTok	2.1 คุณสมบัติและ ความเป็นมาของ TikTok (จำนวน 2 ชั่วโมง) 2.2 TikTok สนุกแต่ ไม่หลุดกรอบ (จำนวน 2 ชั่วโมง) 2.3 แนวทางการใช้ TikTok อย่าง สร้างสรรค์ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	5 ชั่วโมง	ผู้เรียนสามารถเข้าถึง TikTok ได้อย่างสร้างสรรค์ เข้าใจคุณสมบัติ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการใช้งานบนแพลตฟอร์ม ทำให้รู้เท่าทันรูปแบบคอนเทนต์และแนวโน้มต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะคลิปไวรัล ความคิดเห็น และเนื้อหาที่อาจผิดกติกาหรือสร้างความเสี่ยง พร้อมประเมินค่าข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์ สร้างสรรค์ผลงานบน TikTok อย่างเหมาะสม ไม่หลุดกรอบ เคารพสิทธิผู้อื่น และสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมมีส่วนร่วมในสื่อออนไลน์อย่างสุภาพ ปลอดภัย และเป็นแบบอย่างของพลเมืองดิจิทัลที่ดี

ตาราง 2 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	หัวข้อเนื้อหา	ระยะเวลา	ผลลัพธ์การเรียนรู้
3	Line ดีมี คุณค่า	3.1 คุณสมบัติและ ความเป็นมาของ Line (จำนวน 1 ชั่วโมง) 3.2 กลุ่มไลน์ กลุ่มใจ มารยาทในการแชท ไลน์ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	2 ชั่วโมง	ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการใช้งาน Line อย่าง สร้างสรรค์ เข้าใจคุณสมบัติและความเป็นมา ของแพลตฟอร์ม รวมถึงหน้าที่ของกลุ่มไลน์ใน บริบทการสื่อสาร ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อความ เนื้อหา และสถานการณ์การสื่อสารในไลน์ได้ อย่างมีวิจารณญาณ แยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และผลกระทบทางอารมณ์ ผู้เรียนประเมินค่าข้อมูลก่อนส่งต่อ คำนึงถึง ความเหมาะสม ความเป็นส่วนตัว และความ ปลอดภัยของผู้รับสาร ผู้เรียนสามารถสร้าง การสื่อสารหรือกิจกรรมในไลน์อย่าง สร้างสรรค์ สุภาพ และรับผิดชอบต่อสังคม มี ส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีมารยาท เคารพผู้อื่น และเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี
4	YouTube ปลอดภัย ใส่ใจลิขสิทธิ์	4.1 YouTube ดูให้ดี มีประโยชน์ (จำนวน 2 ชั่วโมง) 4.2 เคารพสิทธิ์ คิดก่อนใช้ (จำนวน 1 ชั่วโมง)	3 ชั่วโมง	ผู้เรียนสามารถเข้าถึง YouTube อย่าง สร้างสรรค์ เข้าใจคุณสมบัติ วิธีการใช้ และ เลือกชมคอนเทนต์ที่มีประโยชน์เหมาะสมกับ ตนเอง วิเคราะห์แหล่งที่มา เนื้อหา และ เจตนาของวิดีโอได้อย่างมีวิจารณญาณ แยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และข้อมูล ที่อาจบิดเบือน ประเมินค่าข้อมูลและ ตรวจสอบสิทธิ์ก่อนใช้หรือแชร์ โดยตระหนัก ถึงประเด็นลิขสิทธิ์ ความเป็นส่วนตัว และ ผลกระทบต่อผู้อื่น สามารถสร้างสื่อบน YouTube อย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อ และเคารพเจ้าของผลงาน มีส่วนร่วมบนสื่อ สังคมออนไลน์อย่างมีจริยธรรม เคารพกติกา และเป็นแบบอย่างของผู้ใช้สื่อดิจิทัลที่ดี
ทดสอบหลังเรียน				
รวมระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร			15	

6. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดกิจกรรมดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็น 3 ชั้น โดยแต่ละชั้น มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 เสริมพลังการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนปลุกเร้าแรงจูงใจของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความตื่นตัวและพร้อมที่จะเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กระตุ้นและจุดประกายความสนใจ ด้วยการนำเสนอประเด็นที่ใกล้ตัวและสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง หรือการใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์จริง สะท้อนความคิดของตนเองว่ามีความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ถึงคุณค่า เป็นบทบาทที่ผู้เรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความมั่นใจและความภาคภูมิใจที่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาเป้าหมาย ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการสะท้อนความคิดว่า ตนเองต้องการเรียนรู้อะไร และอยากพัฒนาทักษะด้านใดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาจกำหนดเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามความสนใจและประสบการณ์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ขวนขวายหาวิธีการ ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเลือกและทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น การค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อข้อมูลที่พบ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านความพยายามและการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของปัญหา

ภาพประกอบ 1 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 1

ขั้นที่ 2 น้อมนำสู่ศาสตร์พระราช

เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้โดยน้อมนำหลักคำสอนและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การระเบิดจากภายใน การแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ไม่ติดตำรา การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง เป็นต้น ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอยต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนอย่าง “เข้าใจ” ผู้สอนกำหนดประเด็น หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนเรียนรู้และทำความเข้าใจ ออกแบบขั้นตอนแนวทางการแก้ปัญหา ความจำเป็น สำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะ เวลา ทรัพยากร และการประเมินผลที่ตอบสนองเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง” ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ไปตามขั้นตอนและวิธีการที่วางแผนไว้ เช่น การแก้ปัญหาจากจุดเล็ก การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนมีความเอาใจใส่ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ ผู้สอนประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสรุปความก้าวหน้า สะท้อนผลให้ผู้เรียนเห็นทั้งจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา รับรู้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เห็นความสำเร็จของตนเองทั้งในมิติของการเรียนรู้เชิงวิชาการ

และการใช้ชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งจะนำความสามารถในการการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปประยุกต์ใช้กับสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

ภาพประกอบ 2 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 2

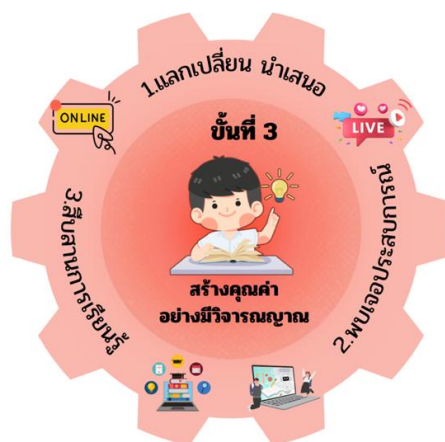
ขั้นที่ 3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้

ความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนถึงกระบวนการและผลการเรียนรู้ของตนเองตามระดับความสามารถ เชื่อมโยงความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ และมีภูมิคุ้มกันจากภัยของสื่อสังคมออนไลน์ ประเมินผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 แลกเปลี่ยน นำเสนอ ผู้เรียนนำเสนอผลงานต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้ และผลผลิตของการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทั้งประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และประสบการณ์ที่ไม่นำไปสู่ความสำเร็จ ตลอดจนสิ่งที่ได้เรียนรู้อื่น ๆ

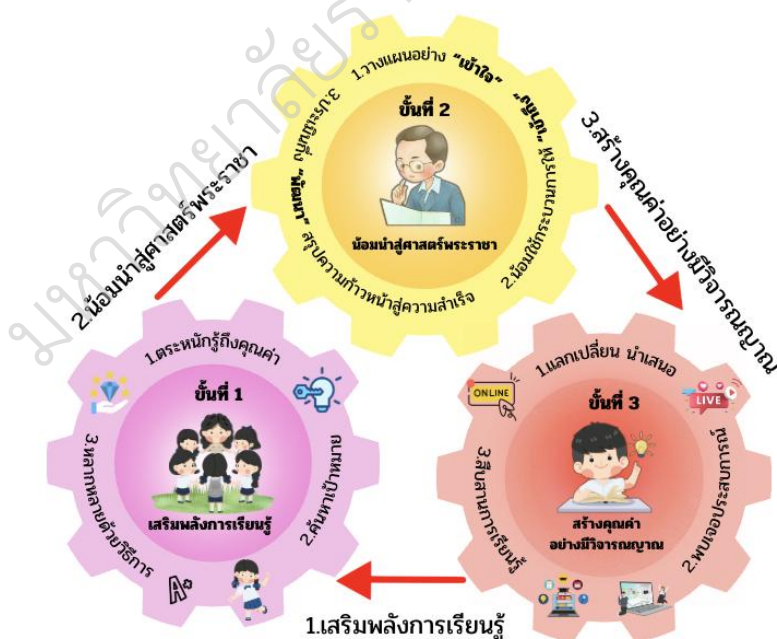
ขั้นตอนที่ 2 พบเจอประสบการณ์ ผู้เรียนทบทวนประสบการณ์เรียนรู้ของตนเอง และสังเคราะห์ว่า ตนเองได้เรียนรู้อะไร ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 สืบสานการเรียนรู้ ผู้เรียนตกผลึกความคิดของตนเองว่า การเรียนรู้นั้นมีคุณค่าเพียงใด ตลอดจนแนวทางการพัฒนาตนเอง และขยายผลสู่โรงเรียน และชุมชนต่อไปอย่างไร

ภาพประกอบ 3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ชั้นที่ 3

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ชั้น โดยในแต่ละชั้นจะมีชั้นย่อยอีก 3 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิสัยทัศน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ภาพประกอบ 4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิสัยทัศน์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

7. สื่อการเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ โทรศัพท์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต และเครื่องเสียง
2. เอกสาร ได้แก่ ใบความรู้ ใบกิจกรรม ภาพประกอบ บทความ ข่าว

แบบสังเกต แบบประเมิน แบบวัดความสามารถ แบบบันทึก เว็บไซต์ และแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ต

8. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริม ได้ใช้แนวทางการประเมินที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวัดและประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
2. การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย การสังเกต บันทึกการเรียนรู้ วิธีการทดสอบ และตรวจผลงาน
3. การวัดและประเมินหลังเรียน เป็นการดำเนินการเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมจนครบทุกหน่วย เพื่อตรวจสอบว่าหลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และมีความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริม ว่ามีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมากขึ้นไปหรือไม่ อย่างไร

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

โดย

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยคู่มือการใช้หลักสูตรเสริมมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze) การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) ผู้วิจัยได้นำกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นขั้นตอนในแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันในสถานการณ์จริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการปฏิบัติและเชื่อมโยงประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้มีความเข้มแข็งทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเครื่องมือและการพัฒนาหลักสูตรเสริมฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์

ศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

**คู่มือหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**

แนวคิดหลักการของหลักสูตร

คู่มือการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มนี้ เป็นคู่มือการใช้หลักสูตรโดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน มีจิตสำนึก แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยหลักสูตรนี้ออกแบบจากการบูรณาการแนวคิดกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาเชิงระบบที่เน้นการพัฒนาจากภายในควบคู่กับการพึ่งพาตนเอง ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Collaborative Learning) ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ร่วมกันผ่านการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยน และสร้างองค์ความรู้ มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความเข้าใจ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการเข้าถึง และขั้นตอนที่ 3 การสร้าง การพัฒนา โดยมีองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการพัฒนาความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเข้าถึงสื่ออย่างสร้างสรรค์ (Access) ด้านที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อ (Analyze) ด้านที่ 3 การประเมินค่าข้อมูล (Valuation) ด้านที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) และด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์อย่างรับผิดชอบ (Participate) ทั้งหมดนี้เป็นฐานสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่ออย่างเหมาะสมในโลกยุคดิจิทัล ตลอดจนให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดร่วมมือ แก้ปัญหา และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกพลเมืองดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นผู้ใช้สื่อที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติและยั่งยืน

คำแนะนำสำหรับครูผู้สอนและบทบาทครู

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มนี้ ครูผู้สอนมีบทบาทและแนวดำเนินการ ดังนี้

1. “เข้าใจ” ก่อนสอน ศึกษาหลักสูตรเสริมอย่างละเอียด จุดมุ่งหมาย เนื้อหา โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ สื่อ และการประเมิน เข้าใจบริบทของผู้เรียน ความสนใจ ความพร้อม ทักษะดิจิทัล และพื้นฐานการใช้สื่อออนไลน์ โดยมีฐานความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่ไม่สอนแบบท่องจำ แต่นำไปใช้ได้จริง

2. “เข้าถึง” ผู้เรียน จัดบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร เปิดพื้นที่ให้คิด ถาม แลกเปลี่ยน ใช้บทบาทโค้ช ผู้นำทาง มากกว่าผู้บอกคำตอบ ในการเรียนรู้แบบรวมพลัง ครูต้องเข้าถึง ความเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงจากสมาชิกในกลุ่ม การสื่อสาร ความรู้สึก การตัดสินใจร่วมกัน ความไว้วางใจ และบทบาทที่แต่ละคนแสดงออก กระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม ป้องกันการครอบงำ การปิดกั้นทางความคิด ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่แข่งขัน

3. “พัฒนา” พร้อมผู้เรียน ใช้การเสริมแรงเชิงบวก ชื่นชมแนวคิดดี การคิดเป็นเหตุผล การยกตัวอย่างที่ใช้ได้จริง เมื่อเห็นความคิดดี ชี้ให้เห็นคุณค่าเพื่อย้ำความถูกต้องและกำลังใจ เมื่อพบข้อผิดพลาด ให้ชวนคิด ไม่ตำหนิ จะปรับอย่างไรจึงปลอดภัย และมีเหตุผล ให้ความคิดของผู้เรียนเติบโต ไม่ใช่ผู้ตัดสินผิดถูก

4. “เอื้อกระบวนการ” จัดเตรียมพื้นที่ สื่อ เครื่องมือ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้น สนับสนุนให้ผู้เรียนสำรวจ แลกเปลี่ยน ทดลอง แก้ปัญหาเองไม่ขึ้นาจนหมดความคิด

5. “เรียนรู้และสะท้อนตนเอง” บันทึกปัญหา ข้อจำกัด และพฤติกรรมผู้เรียน ในกิจกรรม ใช้ข้อมูลที่พบปรับปรุงหลักสูตรเสริม วิธีสอน สื่อ พัฒนาไปพร้อมผู้เรียน

คำแนะนำสำหรับผู้เรียนและบทบาทผู้เรียน

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มนี้ ผู้เรียนมีบทบาทและแนวดำเนินการ ดังนี้

1. “ไฟ่เรียนรู้” และเปิดรับข้อมูลอย่างมีสติ ไม่รอให้ครูบ่อนความรู้ แต่ค้นคว้าเอง ศึกษากรณีจริง เช่น คลิปไวรัล โฆษณาออนไลน์ หรือเนื้อหาในโซเชียล พร้อมเปิดใจสัมผัสปรากฏการณ์จริงของโลกดิจิทัล ผู้เรียนที่มีพลังร่วม ต้องเป็น ผู้เริ่มต้น ไม่ใช่ผู้รับคำสั่งเท่านั้น
2. ผู้เรียนที่คิดวิเคราะห์ แยกแยะ และตั้งคำถาม วิเคราะห์แหล่งข้อมูลว่า น่าเชื่อถือหรือไม่ แยก ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น อคติ ได้ ไม่ด่วนเชื่อ แต่กล้าถามว่า ทำไม และเพื่ออะไร
3. ผู้เรียนที่เข้าใจความเสี่ยงดิจิทัล และรับมืออย่างรับผิดชอบ วิเคราะห์ ผลกระทบขององค์ความรู้บนออนไลน์ ตระหนักถึง ภัยไซเบอร์ Cyberbullying ความเป็น ส่วนตัว ไม่ใช่แค่รู้ภัย แต่คิดวิธีป้องกันและรับมือ ปกป้องตนเอง และปกป้องเพื่อนในชุมชน ดิจิทัล
4. ผู้เรียนพร้อมลงมือปฏิบัติจริง เข้าร่วมสถานการณ์จำลอง เรียนรู้ผ่าน บทบาท สมมติ เหตุการณ์ใกล้เคียงชีวิตจริง ไม่ใช่แค่ท่องจำแนวคิด แต่ฝึกใช้ทักษะในบริบท ที่มีแรงกดดัน การรวมพลังเกิดขึ้น ผ่านการทำไม่ใช้ผ่านการนั่งฟัง
5. สร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ และจริยธรรมสื่อ ผลิตสื่อด้วยจุดมุ่งหมายดี เป็นประโยชน์ สร้างความรู้ ความตระหนักไม่ใช้สื่อเพื่อทำร้าย ตัดสิน หรือบั่นทอน เส่ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ห้องเรียน เป็นพื้นที่ผลิตความดีทางดิจิทัล
6. สื่อสารและร่วมมือ นำเสนอผลงานอย่างตั้งใจ รับฟังผู้อื่น ให้ Feedback สร้างสรรค์ ทำงานเป็นทีม เชื่อมพลังของเพื่อน ไม่ใช่แข่งขันโดดเดี่ยว
7. นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ประยุกต์แนวทางการปฏิบัติบนโลกออนไลน์ใน ชีวิตประจำวัน ใช้ทักษะตรวจสอบข่าวปลอม การสื่อสารสุขภาพ การป้องกันภัยจากไซเบอร์
8. ต่อยอดให้เกิดผลต่อชุมชน เผยแพร่ผลงานผ่านแพลตฟอร์ม ขยายผลไป ยังเพื่อน ห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน ีความเป็นผู้นำเชิงสังคมดิจิทัล ไม่ใช่แค่ “ผู้เรียน” แต่คือ ผู้สร้างสังคมออนไลน์ที่ดี

องค์ประกอบและตัวชี้วัด

ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มนี้ มีองค์ประกอบและตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่จะเกิดกับผู้เรียน

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)	1. สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง 2. สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook
องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)	1. สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วนและทันเวลา 2. สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก
องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)	1. สามารถใช้ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย 2. ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)	1. สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น 2. สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน
องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ (Participate)	1. สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้ 2. สามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงาน โพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) 3. สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดี ยุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง ซึ่งในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีเนื้อหาย่อยและมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อเนื้อหา	ระยะเวลา
ทดสอบก่อนเรียน			
1	Facebook เล่นสนุกอย่างมีสติ	1.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Facebook 1.2 ข้อดีและข้อเสียของ Facebook 1.3 แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ	5 ชั่วโมง
2	สนุกอย่างสร้างสรรค์บน TikTok	2.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ TikTok 2.2 TikTok สนุกแต่ไม่หลุดกรอบ 2.3 แนวทางการใช้ TikTok อย่างสร้างสรรค์	5 ชั่วโมง
3	Line ดีมีคุณค่า	3.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Line 3.2 กลุ่มไลน์ กลุ่มใจ มารยาทในการแชทไลน์	2 ชั่วโมง
4	YouTube ปลอดภัยใส่ใจลิขสิทธิ์	4.1 YouTube ดูให้ดี มีประโยชน์ 4.2 เคารพลิขสิทธิ์ คิดก่อนใช้	3 ชั่วโมง
ทดสอบหลังเรียน			
รวมระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร			15

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการจัดกิจกรรมดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็น 3 ชั้น โดยแต่ละชั้นมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 เสริมพลังการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนปลุกเร้าแรงจูงใจของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความตื่นตัวและพร้อมที่จะเรียนรู้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กระตุ้นและจุดประกายความสนใจ ด้วยการนำเสนอประเด็นที่ใกล้ตัวและสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง หรือการใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์จริง สะท้อนความคิดของตนเองว่ามีความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวอย่างไร รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 1 ตระหนักรู้ถึงคุณค่า เป็นบทบาทที่ผู้เรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าของการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความมั่นใจและความภาคภูมิใจที่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาเป้าหมาย ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการสะท้อนความคิดว่า ตนเองต้องการเรียนรู้อะไร และอยากพัฒนาทักษะด้านใดในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาจกำหนดเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามความสนใจและประสบการณ์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ได้แลกเปลี่ยนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ขวนขวายหาวิธีการ ผู้เรียนจะมีบทบาทสำคัญในการเลือกและทดลองใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น การค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ต่อข้อมูลที่พบ หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านความพยายามและการเลือกใช่วิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของปัญหา

ภาพประกอบ 1 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 1

ขั้นที่ 2 น้อมนำสู่ศาสตร์พระราชา

เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้โดยน้อมนำหลักคำสอนและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การระเบิดจากภายใน การแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ไม่ติดตำรา การมีส่วนร่วม การพึ่งพาตนเอง เป็นต้น ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอยต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนอย่าง “เข้าใจ” ผู้สอนกำหนดประเด็น หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนเรียนรู้และทำความเข้าใจ ออกแบบขั้นตอนแนวทางการแก้ปัญหา ความจำเป็น สำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะ เวลา ทรัพยากร และการประเมินผลที่ตอบสนองเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง” ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ไปตามขั้นตอนและวิธีการที่วางแผนไว้ เช่น การแก้ปัญหาจากจุดเล็ก การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนมีความเอาใจใส่ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ ผู้สอนประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้จากหลักฐานและร่องรอยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสรุปความก้าวหน้า สะท้อนผลให้ผู้เรียนเห็นทั้งจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา รับรู้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เห็นความสำเร็จของตนเองทั้งในมิติของการเรียนรู้เชิงวิชาการ และการใช้ชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งจะนำความสามารถในการการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปประยุกต์ใช้กับสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

ภาพประกอบ 2 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 2

ขั้นที่ 3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนใช้

ความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนถึงกระบวนการและผลการเรียนรู้ของตนเองตามระดับความสามารถ เชื่อมโยงความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ และมีภูมิคุ้มกันจากภัยของสื่อสังคมออนไลน์ ประเมินผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตลอดจนสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 1 แลกเปลี่ยน นำเสนอ ผู้เรียนนำเสนอผลงานต่าง ๆ

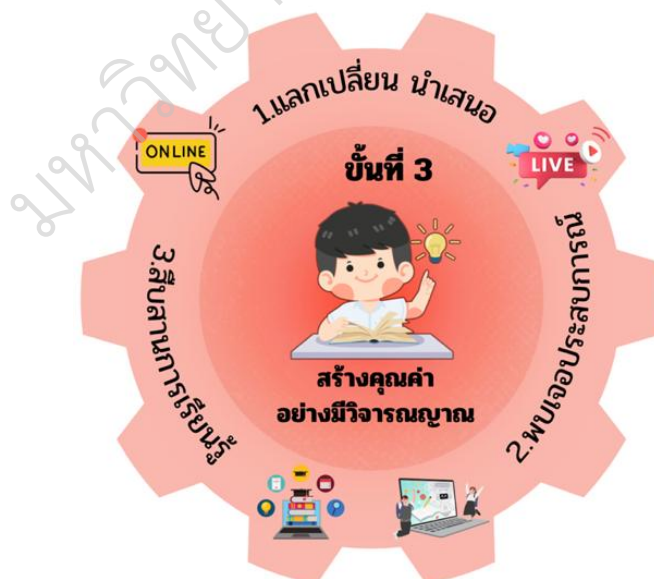
ที่สะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้ และผลผลิตของการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ทั้งประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และประสบการณ์ที่ไม่นำไปสู่ความสำเร็จ ตลอดจนสิ่งที่ได้เรียนรู้อื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 พบเจอประสบการณ์ ผู้เรียนทบทวนประสบการณ์เรียนรู้

ของตนเอง และสังเคราะห์ว่า ตนเองได้เรียนรู้อะไร ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

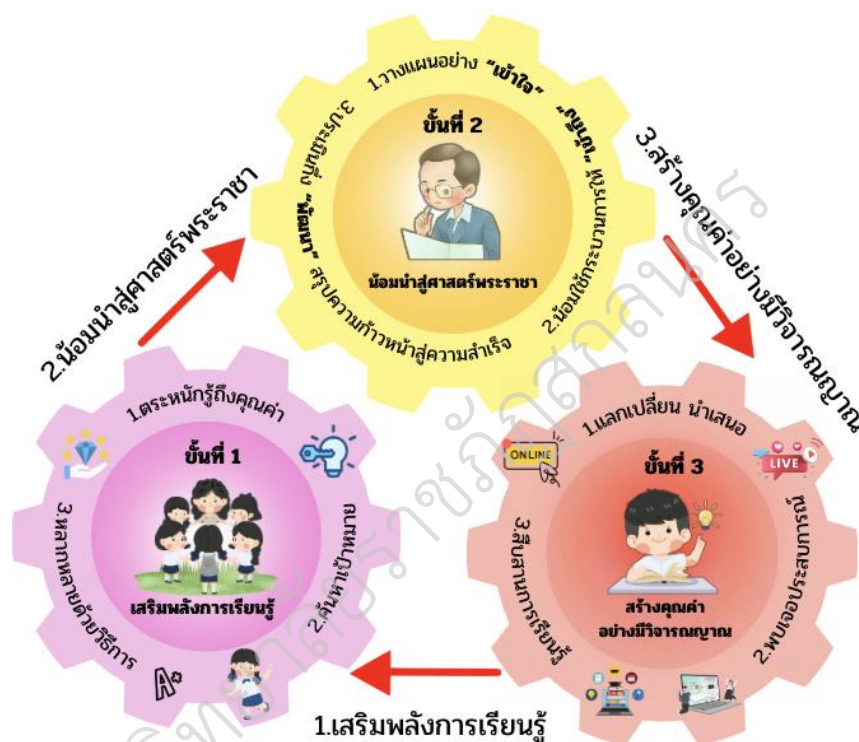
ขั้นตอนที่ 3 สืบสานการเรียนรู้ ผู้เรียนตกผลึกความคิดของตนเองว่า

การเรียนรู้นั้นมีคุณค่าเพียงใด ตลอดจนแนวทางการพัฒนาตนเอง และขยายผลสู่โรงเรียน และชุมชนต่อไปอย่างไร

ภาพประกอบ 3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม ขั้นที่ 3

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ชั้น โดยในแต่ละชั้นจะมีชั้นย่อยอีก 3 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ภาพประกอบ 4 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ
 แห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้
 แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สื่อการเรียนรู้

สื่อและแหล่งเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ โทรศัพท์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต และเครื่องเสียง
2. เอกสาร ได้แก่ ใบความรู้ ใบกิจกรรม ภาพประกอบ แบบสังเกต

แบบประเมิน แบบวัดความสามารถ แบบบันทึก เว็บไซต์ และแหล่งเรียนรู้ในอินเทอร์เน็ต

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรเสริม ได้ใช้แนวทางการประเมินที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวัดและประเมินก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
2. การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย การสังเกต บันทึกการเรียนรู้ วิธีการทดสอบ และตรวจผลงาน
3. การวัดและประเมินหลังเรียน เป็นการดำเนินการเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมจนครบทุกหน่วย เพื่อตรวจสอบว่าหลังเรียนนักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และมีความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริม ว่ามีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และความคิดเห็นต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมากขึ้นไป หรือไม่ อย่างไร

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

หมายเหตุ ก่อนการจัดการเรียนรู้ 1 วัน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะทดสอบก่อนเรียน
ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
เพื่อเก็บข้อมูลนักเรียน

โครงสร้างการจัดการเรียนรู้

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	หัวข้อเนื้อหา	ระยะเวลา
ทดสอบก่อนเรียน			
1	Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ	1.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Facebook 1.2 ข้อดีและข้อเสียของ Facebook 1.3 แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ	5 ชั่วโมง
2	สนุกอย่างสร้างสรรค์ บน TikTok	2.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ TikTok 2.2 TikTok สนุกแต่ไม่หลุดกรอบ 2.3 แนวทางการใช้ TikTok อย่างสร้างสรรค์	5 ชั่วโมง
3	Line ดีมีคุณค่า	3.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Line 3.2 กลุ่มไลน์ กลุ่มใจ มารยาทในการแชทไลน์	2 ชั่วโมง
4	YouTube ปลอดภัย ใส่ใจลิขสิทธิ์	4.1 YouTube ดูให้ดี มีประโยชน์ 4.2 เคารพสิทธิ์ คิดก่อนใช้	3 ชั่วโมง
ทดสอบหลังเรียน			
รวมระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร			15

หน่วยที่ 1

Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ คำอธิบายหน่วยการเรียนรู้ (5 ชั่วโมง)

ศึกษาและทำความเข้าใจการใช้ Facebook ในบริบทของสื่อสังคมออนไลน์ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของ Facebook ตระหนักรู้ในคุณค่า และผลกระทบจากการใช้ Facebook ผ่านการเรียนรู้คุณลักษณะ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว การสื่อสารอย่างเหมาะสม และการแสดงออกอย่างมีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณในการประเมินข้อมูล ข่าวสาร และเนื้อหาที่ตนเองมีส่วนร่วม อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ครูผู้สอนมีบทบาทคอยเป็นผู้ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ในหน่วยที่ 1 จะแบ่งเป็น 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ที่มา ความสำคัญ และคุณสมบัติของ Facebook
จำนวน 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ข้อดีและข้อเสียของ Facebook จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 แนวทางการใช้ Facebook อย่างมีสติ
จำนวน 2 ชั่วโมง

(ตัวอย่าง)

แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับ
การเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Facebook เล่นสนุก อย่างมีสติ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 คุณสมบัติและความเป็นมาของ Facebook

จำนวน 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2547 โดยมาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก จากเดิมใช้เพื่อเชื่อมโยงนักศึกษาในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ก่อนจะขยายสู่ระดับโลกจนมีผู้ใช้งานมากที่สุดในปัจจุบัน คุณสมบัติสำคัญของ Facebook คือการสร้างโปรไฟล์ส่วนตัว การเพิ่มเพื่อน การโพสต์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกลุ่มหรือเพจได้ นอกจากนี้ยังมีระบบการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวเพื่อควบคุมการเข้าถึงข้อมูล แม้จะเป็นแพลตฟอร์มที่สร้างโอกาสในการสื่อสาร การเรียนรู้ และการทำธุรกิจ แต่ก็อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น ข่วปลอมและการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ (K)

1.1 อธิบายความสำคัญ และความเป็นมาของ Facebook ได้ถูกต้อง เหมาะสม

1.2 อธิบายคุณสมบัติของ Facebook ในฐานะแพลตฟอร์มที่มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงในสังคมปัจจุบันได้ถูกต้อง เหมาะสม

2. ด้านทักษะ (P)

2.1 สืบค้นข้อมูล ความสำคัญ และความเป็นมาการก่อตั้ง Facebook ได้ถูกต้อง เหมาะสม

2.2 สื่อสาร สื่อความหมายและนำเสนอผลการสืบค้นได้อย่างถูกต้อง

2.3 เชื่อมโยงความรู้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

3.1 มีความรับผิดชอบ

3.2 เห็นคุณค่าของการใช้ Facebook เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผู้คน และเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันอย่างสร้างสรรค์

สาระการเรียนรู้

ความสำคัญ ความเป็นมา และคุณสมบัติของ Facebook

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 เสริมพลังการเรียนรู้

1.1 ตระหนักถึงคุณค่า

กล่าวทักทายผู้เรียน และจุดประกายความสนใจ โดยการตั้งคำถาม กระตุ้นคิดเกี่ยวกับความสำคัญ ความเป็นมา และคุณสมบัติของ Facebook เช่น

- นักเรียนทราบหรือไม่ว่าใครคือผู้ก่อตั้ง Facebook
- จุดประสงค์ในการก่อตั้ง Facebook มีอะไรบ้าง
- คุณสมบัติของ Facebook ที่เราใช้ในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้าง

1.2 ค้นหาเป้าหมาย

ครูแจกบัตรภารกิจ ให้นักเรียนเขียนตามบัตรและเป้าหมายการเรียนรู้

ดังนี้

- ภารกิจ 1 ค้นหาความสำคัญ ความเป็นมาการก่อตั้ง Facebook
- ภารกิจ 2 ค้นหาคุณสมบัติของ Facebook
- ภารกิจ 3 ค้นหาจุดประสงค์ในการก่อตั้ง FACEBOOK
- ภารกิจ 4 ใช้ Facebook ให้มีคุณค่าต่อตนเอง
- ภารกิจ 5 ใช้ Facebook ด้วยความรับผิดชอบ

1.3 ขวนขวายหาวิธีการ

แบ่งกลุ่มนักเรียนจัดเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-5 คน (ละความสามารถทางการเรียน เก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน อ่อน 1 คน) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจที่มอบหมาย โดยมีเงื่อนไขว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีบัตรภารกิจครบทุกบัตร

ขั้นที่ 2 น้อมนำสู่ศาสตร์พระราชา

2.1 วางแผนอย่าง “เข้าใจ”

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้น วิเคราะห์ตามประเด็นตามภารกิจ และระดมความคิดเพื่อวางแผนพิชิตภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ลงในกระดาษ โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

2.2 น้อมใช้กระบวนการให้ “เข้าถึง”

ครูแจกใบความรู้เรื่อง Facebook ที่ควรรู้ และให้นักเรียนทำใบกิจกรรมที่ 1 ที่มาและความสำคัญของ Facebook และใบกิจกรรมที่ 2 คุณสมบัติของ Facebook แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามใบกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

2.3 ประเมินถึง “พัฒนา” สรุปความก้าวหน้าสู่ความสำเร็จ

ครูให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสืบค้นตามภารกิจ ครูสรุปความก้าวหน้าและประเมินเป็นผลงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สร้างคุณค่าอย่างมีวิจารณ์ญาณ

3.1 แลกเปลี่ยน นำเสนอ

แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน **พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้** ให้เพื่อนแต่ละกลุ่มแสดง **ความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์** เช่น จุดเด่นของผลงาน จุดที่อาจเพิ่มเติมหรือเสนอแนะแนวทางอื่น เพื่อรักษาบรรยากาศที่ดีในการแลกเปลี่ยน

3.2 พบเจอประสบการณ์

ครูให้นักเรียน **เล่าเรื่องหรือประสบการณ์จริง** เกี่ยวกับการใช้ Facebook ให้มีคุณค่าตลอดจนใช้ Facebook ด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และผู้อื่นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

3.3 สืบสานการเรียนรู้

ครูอภิปรายสรุปให้ได้รับความรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้ ครูรวบรวมผลงานของแต่ละกลุ่มติดบนกระดาน เพื่อเผยแพร่ความสำเร็จ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. บัตรภารกิจ
2. ใบความรู้ เรื่อง Facebook ที่ควรรู้
3. ใบกิจกรรมที่ 1 ที่มาและความสำคัญของ Facebook
4. ใบกิจกรรมที่ 2 คุณสมบัติของ Facebook
5. บันทึกการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์
สามารถอธิบายความสำคัญของความเป็นมา และคุณสมบัติของ Facebook	ตรวจใบกิจกรรม 1-2	- ใบกิจกรรม 1-2 - แบบประเมินการให้คะแนน	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
สืบค้น สื่อสาร นำเสนอ และเชื่อมโยงข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	- ตรวจใบกิจกรรม - สังเกตพฤติกรรม	- ใบกิจกรรม 1-2 - แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	- ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป
นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณลักษณะ	นักเรียนมีคุณลักษณะระดับดีขึ้นไป

บันทึกผลการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ภาคผนวกแผน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บัตรภารกิจ

บัตรภารกิจ 1	
ค้นหาความสำคัญ ความเป็นมา การก่อตั้ง Facebook	
บัตรภารกิจ 2	
ค้นหาคุณสมบัติ ของ Facebook	
บัตรภารกิจ 3	
ค้นหาจุดประสงค์ ในการก่อตั้ง Facebook	
บัตรภารกิจ 4	
ใช้ Facebook ให้มีคุณค่า ต่อตนเอง	
บัตรภารกิจ 5	
ใช้ Facebook ด้วยความรับผิดชอบ	

ใบความรู้เรื่อง Facebook ที่ควรรู้

ความเป็นมาของ Facebook

[Contact us](#)
[Home](#)
[About](#)
[Photos](#)
[Instagram](#)
[More](#)
[Like](#)
[Message](#)
[Search](#)
[More](#)

Facebook เป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่ทรงอิทธิพลและได้รับความนิยมสูงสุดระดับโลก โดยมีจุดเริ่มต้นจากโครงการเล็ก ๆ ภายในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004 Mark Zuckerberg นักศึกษาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ได้ร่วมมือกับเพื่อนร่วมชั้น ได้แก่ Eduardo Saverin, Dustin Moskovitz, Andrew McCollum และ Chris Hughes เพื่อสร้างเว็บไซต์ชื่อ “TheFacebook” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารและสร้างเครือข่ายระหว่างนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเดียวกัน หลังจากนั้น Facebook ได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างรวดเร็วจากการขยายฐานผู้ใช้งานไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา และเปิดให้บุคคลทั่วไปสามารถใช้งานได้ในปี ค.ศ. 2006 โดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มนักศึกษาอีกต่อไป ความสามารถในการโพสต์ข้อความ แชร์ภาพถ่าย แสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็น และสร้างกลุ่มหรือเพจเฉพาะด้าน ทำให้ Facebook กลายเป็นพื้นที่การสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งในมิติของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา

การพัฒนาของ Facebook ไม่หยุดเพียงเท่านี้ เมื่อในปี ค.ศ. 2012 Facebook ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (IPO) และเติบโตเป็นบริษัทเทคโนโลยีระดับโลก อย่าง Meta Platforms Inc. ปัจจุบัน Facebook มีผู้ใช้งานนับพันล้านคนทั่วโลก และมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งในด้านการสร้างความสัมพันธ์ การนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว

ด้วยพัฒนาการและบทบาทดังกล่าว Facebook ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือสื่อสารส่วนบุคคล แต่ยังเป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของผู้คนในวงกว้าง ซึ่งส่งผลทั้งในเชิงบวกและลบต่อสังคมโดยรวม

Facebook นับเป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 อย่างลึกซึ้ง ด้วยคุณลักษณะการใช้งานที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่ายทางสังคม การแบ่งปันข้อมูล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์ Facebook จึงกลายเป็นพื้นที่สาธารณะเสมือนจริงที่เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกเข้าหากันได้อย่างไร้พรมแดน

ความสำคัญของ Facebook

Contact us

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

ในด้านการสื่อสาร Facebook มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงจากการสื่อสารแบบทางเดียวไปสู่การสื่อสารแบบสองทางและแบบกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้สามารถมีปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ เช่น การโพสต์ความคิดเห็น การกดถูกใจ และการแชร์เนื้อหา Facebook จึงทำหน้าที่เป็น "ศูนย์กลางข้อมูล" ที่ผู้คนใช้ในการติดตามข่าวสารทั้งจากหน่วยงานทางการ สื่อมวลชน และบุคคลทั่วไป ส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจของผู้ใช้ในระดับสังคมและระดับบุคคล นอกจากนี้ Facebook ยังมีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ โดยเป็นแพลตฟอร์มสำหรับการโฆษณา การสร้างแบรนด์ และการค้าขายออนไลน์ ด้วยเครื่องมือ Facebook Page และ Facebook Ads ที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยไม่ต้องมีต้นทุนสูง

ในมิติของการศึกษา Facebook ยังเป็นสื่อกลางที่นักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนในรูปแบบกลุ่ม ปรับใช้กับกิจกรรม PBL (Problem-based Learning) และการเรียนรู้แบบร่วมมือได้อย่างยืดหยุ่น โดยเฉพาะในสถานการณ์การเรียนการสอนทางไกลหรือช่วงวิกฤต เช่น การระบาดของโควิด-19

อย่างไรก็ตาม การใช้ Facebook อย่างขาดความรู้เท่าทัน อาจนำไปสู่ผลกระทบทางลบ เช่น การเผยแพร่สื่อออนไลน์ การรับข่าวปลอม (Fake News) การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Cyberbullying) จึงจำเป็นที่ผู้ใช้จะต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล และใช้ Facebook อย่างมีสติและความรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป Facebook ไม่ใช่เพียงแค่เครื่องมือสื่อสาร แต่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในหลากหลายมิติ ดังนั้น การเรียนรู้และทำความเข้าใจ Facebook อย่างถ่องแท้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลในยุคปัจจุบัน

Facebook ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2004 โดย Mark Zuckerberg และเพื่อนร่วมชั้นจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้แก่ Eduardo Saverin, Andrew McCollum, Dustin Moskovitz และ Chris Hughes โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มเพื่อเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ภายในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ภายใต้ชื่อ "TheFacebook" ซึ่งเน้นการเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษาผ่านข้อมูลส่วนตัว เช่น รูปภาพ รายวิชาที่เรียน และกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน

จุดประสงค์ในการก่อตั้ง Facebook

Contact us

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Search

More

Zuckerberg ได้เล็งเห็นศักยภาพของแพลตฟอร์มนี้ในการเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงผู้คนในวงกว้าง จึงขยายการให้บริการออกไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และในที่สุดก็เปิดให้บุคคลทั่วไปสมัครใช้งานได้ โดยมีเป้าหมายเพื่อ "ทำให้โลกเปิดกว้างและเชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้น" (To give people the power to share and make the world more open and connected)

Facebook จึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อจุดประสงค์ ต่อไปนี้

- การแสดงตัวตนและแบ่งปันข้อมูลส่วนตัว
- การสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น
- การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่ขยายตัวได้ทั่วโลก
- การเข้าถึงข่าวสาร กิจกรรม และชุมชนต่าง ๆ
- การส่งเสริมการเรียนรู้ การทำธุรกิจ และการแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์

จุดประสงค์เหล่านี้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของสื่อดิจิทัลในยุคโลกาภิวัตน์ ที่ผู้คนมีความต้องการเชื่อมโยงแบบเรียลไทม์ และปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสารเป็นผู้สร้างสารเองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

จากจุดเริ่มต้นที่ต้องการเชื่อมโยงนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัย Facebook ได้กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารระดับโลกที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนอย่างลึกซึ้ง จุดประสงค์ของการก่อตั้งที่เน้น **"การแบ่งปัน"** และ **"การเชื่อมต่อ"** ยังคงเป็นแกนหลักที่ขับเคลื่อนแพลตฟอร์มนี้มาจนถึงปัจจุบัน

Facebook เป็นแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่มีฟีเจอร์หลากหลาย รองรับการสื่อสาร การเชื่อมโยงระหว่างบุคคล และการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในรูปแบบต่าง ๆ โดยคุณสมบัติหลักที่ทำให้ Facebook ได้รับความนิยมทั่วโลก มีดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของ Facebook

Contact us

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Q

...

1. การสร้างโปรไฟล์ (Profile) ผู้ใช้สามารถสร้างบัญชีผู้ใช้งานที่มีรายละเอียดส่วนตัว เช่น ชื่อ รูปโปรไฟล์ ภูมิลำเนา สถานศึกษา และที่ทำงาน เพื่อแสดงตัวตนในโลกออนไลน์อย่างชัดเจน รวมถึงสามารถปรับแต่งความเป็นส่วนตัวให้เฉพาะกลุ่มเพื่อนหรือสาธารณะได้

2. การเพิ่มเพื่อนและการติดตาม (Friends and Followers) ผู้ใช้งานสามารถเพิ่มเพื่อนหรือกดติดตามบุคคลที่สนใจได้ เพื่อเชื่อมต่อกับเครือข่ายสังคมของตน และรับชมเนื้อหาที่ผู้อื่นเผยแพร่บนหน้า News Feed

3. การโพสต์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และลิงก์ (Post and Share) Facebook สนับสนุนให้ผู้ใช้งานโพสต์ความคิด ข้อมูล ข่าวสาร รูปภาพ และวิดีโอบนไทม์ไลน์ของตน และสามารถแชร์โพสต์ของผู้อื่นต่อไปยังเพื่อนหรือสาธารณะได้อย่างง่ายดาย

4. การแสดงความคิดเห็นและการตอบโต้ (Like, Comment, Share) ผู้ใช้สามารถตอบสนองต่อโพสต์ของผู้อื่นด้วยการกด “ถูกใจ” หรือใช้สัญลักษณ์อารมณ์อื่น ๆ แสดงความคิดเห็น และแชร์ต่อ โดยทั้งหมดนี้เป็น การสื่อสารแบบโต้ตอบ (interactive communication) ที่ช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

5. ฟีเจอร์กลุ่ม (Groups) ผู้ใช้งานสามารถเข้าร่วมหรือสร้างกลุ่มเฉพาะความสนใจ เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน เช่น กลุ่มเรียน กลุ่มซื้อขาย กลุ่มชุมชน เป็นต้น

6. ฟีเจอร์เพจ (Pages) Facebook Page ใช้สำหรับบุคคลสาธารณะ องค์กร หรือแบรนด์ต่าง ๆ ในการเผยแพร่เนื้อหาต่อสาธารณะ โดยมีเครื่องมือสนับสนุน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล (Insights) และการโฆษณา (Facebook Ads)

7. Messenger และการถ่ายทอดสด (Live) Facebook มีระบบส่งข้อความส่วนตัวผ่าน Messenger และฟีเจอร์ Facebook Live สำหรับการถ่ายทอดสดแบบเรียลไทม์ ซึ่งช่วยเพิ่มความใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมของผู้รับชม

8. ระบบความปลอดภัยและการรายงาน (Security & Reporting) ผู้ใช้สามารถตั้งค่าความเป็นส่วนตัวได้อย่างละเอียด ทั้งในระดับโปรไฟล์และโพสต์แต่ละรายการ รวมถึงสามารถรายงานเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดหรือการใช้งานในทางที่ผิด

สรุป ด้วยคุณสมบัติที่ครอบคลุมทั้งด้านการสื่อสาร ความบันเทิง การศึกษา และธุรกิจ Facebook จึงกลายเป็นพื้นที่ดิจิทัลสำคัญของผู้คนทั่วโลก อย่างไรก็ตาม การใช้งาน Facebook อย่างสร้างสรรค์และมีสติเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเองและสังคม

Facebook ในฐานะสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานจำนวนมากทั่วโลก ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ การแสดงออกทางความคิด และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างกว้างขวาง หากผู้ใช้สามารถบริหารจัดการ การใช้ Facebook อย่างมีสติและมีวัตถุประสงค์ที่ดี ก็จะก่อให้เกิด “คุณค่า” ต่อตนเองทั้งในด้านสติปัญญา คุณธรรม และความสัมพันธ์กับผู้อื่น

การใช้ Facebook ให้มีคุณค่าต่อตนเอง

Contact us

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Search

More

การใช้ Facebook ให้มีคุณค่าต่อตนเองเริ่มจากการมี เป้าหมายในการใช้งาน เช่น เพื่อการเรียนรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ติดตามเนื้อหาทางวิชาการ กลุ่มเรียน หรือผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับ แบ่งปันแนวคิด สร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การสร้างคอนเทนต์ที่ส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ ทักษะใหม่ ๆ การนำเสนอผลงานทางศิลปะ หรือการมีส่วนร่วมในโครงการเพื่อสังคม

นอกจากนี้ การใช้งาน Facebook อย่างมีคุณค่า ยังต้องอาศัย ความรับผิดชอบต่อสิ่ง ที่เผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพ หรือความคิดเห็น โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิด ขึ้นต่อผู้อื่น ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่เผยแพร่ข่าวปลอมหรือเนื้อหาสร้าง ความเกลียดชัง รวมถึงเคารพความแตกต่างหลากหลายของผู้คน

การจัดการกับเวลาในการใช้ Facebook ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ผู้ใช้ควรมี วินัย ในการใช้งาน โดยไม่ปล่อยให้สื่อออนไลน์รบกวนเวลาเรียนหรือเวลาส่วนตัวมากเกินไป และควรรู้ เท่าทันกลไกของแพลตฟอร์มที่อาจชักจูงให้ใช้เวลาในโลกเสมือนเกินความจำเป็น

ดังนั้น การใช้ Facebook ให้มีคุณค่าต่อตนเอง คือการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด และมีจริยธรรม โดยยึดหลัก “รู้เท่าทัน คิดเป็น ใช้เป็น” ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้ใช้เติบโตในโลก ดิจิทัลอย่างมั่นคง แต่ยังส่งผลต่อการสร้างสังคมออนไลน์ที่น่าอยู่ร่วมกัน

Photos

See all

1K

152 comments 200 shares

Like

Comment

Share

More

View comments

Oldest

Write a comment...

Emoji, Photo, GIF, Video

ใบกิจกรรมที่ 1 ที่มาและความสำคัญของ Facebook

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากใบความรู้ แล้วตอบคำถาม
เชื่อมโยงกับการใช้ Facebook ในชีวิตจริง

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Q

...

1. Facebook ก่อตั้งขึ้นเมื่อใด และใครคือผู้ก่อตั้ง

ตอบ

2. บอกจุดประสงค์ในการก่อตั้ง Facebook (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ

.....

.....

3. คุณสมบัตินเด่นของ Facebook ที่นักเรียนใช้บ่อยที่สุดคืออะไร เพราะเหตุใด

ตอบ

4. ยกตัวอย่าง “การใช้ Facebook” ที่ส่งผลต่อสังคมในด้านบวก 2 ข้อ พร้อมอธิบาย

ตอบ ข้อที่ 1:เหตุผล:

ข้อที่ 2:เหตุผล:

5. Facebook มีผลกระทบในด้านลบต่อผู้ใช้หรือสังคมอย่างไรบ้าง (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1:เหตุผล:

ข้อที่ 2:เหตุผล:

6. ในมุมมองของนักเรียน การใช้ Facebook อย่างมีคุณค่าเป็นอย่างไร

ตอบ

.....

.....

7. ยกตัวอย่างการใช้ Facebook อย่างรับผิดชอบ (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1:เหตุผล:

ข้อที่ 2:เหตุผล:

ใบกิจกรรมที่ 2

คุณสมบัติของ Facebook

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของ Facebook จากใบความรู้ หรือจากประสบการณ์ตรงของตนเอง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ให้ครบถ้วน

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Q

...

1. ระบุนิยามพื้นฐานของ Facebook ที่นักเรียนเคยใช้ หรือเคยพบเห็น (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ การสร้างโปรไฟล์
- ☐ การเพิ่มเพื่อน
- ☐ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว
- ☐ การโพสต์ข้อความ/รูปภาพ/วิดีโอ
- ☐ การแสดงความคิดเห็น (Comment)
- ☐ การกดถูกใจ แชร์ หรือรีแอคชั่น
- ☐ การเข้าร่วมกลุ่ม (Groups)
- ☐ การใช้ Marketplace
- ☐ การถ่ายทอดสด (Live)
- ☐ อื่น ๆ:

2. นักเรียนใช้คุณสมบัติใดของ Facebook บ่อยที่สุด เพราะเหตุใด จงอธิบาย

ตอบ

3. อธิบายและบอกประโยชน์ “การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว (Privacy Settings)” ของ Facebook

ตอบ

4. ยกตัวอย่างการใช้ Facebook ให้เกิด “ประโยชน์ทางการเรียนรู้” หรือ “กิจกรรมสร้างสรรค์” (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1:

ข้อที่ 2:

5. การใช้คุณสมบัติเหล่านี้โดยขาดสติ อาจนำไปสู่ผลกระทบอะไรบ้าง (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1:

ข้อที่ 2:

แบบบันทึกการเรียนรู้

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

[Home](#) [About](#) [Photos](#) [Instagram](#) [More](#) ▾

Like

Message

Search

More

- นักเรียนได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับ Facebook (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)
 ตอบ ข้อที่ 1:
 ข้อที่ 2:
- นักเรียนคิดว่าเหตุผลในการก่อตั้ง Facebook มีความสำคัญอย่างไรต่อการใช้ในชีวิตปัจจุบัน (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)
 ตอบ ข้อที่ 1:
 ข้อที่ 2:
- Facebook มีบทบาทที่ส่งผลต่อสังคมหรือชีวิตประจำวันของนักเรียนอะไรบ้าง (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)
 ตอบ ข้อที่ 1:
 ข้อที่ 2:

Photos

[See all](#)

1K

152 comments 200 shares

Like

Comment

Share

More

View comments

Oldest

Write a comment...

เฉลย ใบกิจกรรมที่ 1 ที่มาและความสำคัญของ Facebook

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากใบความรู้ แล้วตอบคำถาม
เชื่อมโยงกับการใช้ Facebook ในชีวิตจริง

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Q

...

1. Facebook ก่อตั้งขึ้นเมื่อใด และใครคือผู้ก่อตั้ง

ตอบ Facebook ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 โดย มาร์ก ซัคเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) ร่วมกับเพื่อนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

2. บอกจุดประสงค์ในการก่อตั้ง Facebook (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ

- เพื่อสร้างเครือข่ายการสื่อสารระหว่างนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย
- เพื่อแบ่งปันข้อมูลและติดต่อกันอย่างรวดเร็ว
- เพื่อเป็นแพลตฟอร์มที่ทุกคนสามารถแสดงตัวตน และเชื่อมโยงกับผู้อื่นได้อย่างสะดวก

3. คุณสมบัตินเด่นของ Facebook ที่นักเรียนใช้บ่อยที่สุดคืออะไร เพราะเหตุใด

ตอบ การโพสต์ข้อความและรูปภาพ เพราะสามารถแชร์ความคิดหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันให้เพื่อน ๆ ได้เห็นและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

4. ยกตัวอย่าง “การใช้ Facebook” ที่ส่งผลต่อสังคมในด้านบวก 2 ข้อ พร้อมอธิบาย

ตอบ

ข้อที่ 1: การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และเหตุการณ์สำคัญ
เหตุผล: ทำให้ผู้คนรับรู้ข่าวสารทันเหตุการณ์และเป็นประโยชน์

ข้อที่ 2: เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวเองและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
เหตุผล: นำสิ่งที่ได้ไปสร้างประโยชน์ต่อผู้อื่นในสังคม

5. Facebook มีผลกระทบในด้านลบต่อผู้ใช้หรือสังคมอย่างไรบ้าง (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ

ข้อที่ 1: ข้อมูลเท็จหรือข่าวปลอม
เหตุผล: อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและสร้างความแตกแยกในสังคม

ข้อที่ 2: การใช้เวลาเล่นมากเกินไป
เหตุผล: ส่งผลเสียต่อสุขภาพกายและใจ เช่น นอนไม่พอ หรือเครียดจากการเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่น

6. ในมุมมองของนักเรียน การใช้ Facebook อย่างมีคุณค่าเป็นอย่างไร

ตอบ การใช้ Facebook เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันสิ่งดี ๆ กับผู้อื่น รวมถึงติดตามข้อมูลที่มีประโยชน์ เช่น การเรียน การพัฒนาตนเอง และการสร้างแรงบันดาลใจ โดยไม่เสพติดหรือใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

7. ยกตัวอย่างการใช้ Facebook อย่างรับผิดชอบ (ยกมาอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ

ข้อที่ 1: ตรวจสอบข้อมูลก่อนแชร์
เหตุผล: เพื่อไม่ให้เผยแพร่ข่าวปลอมที่ส่งผลเสียต่อสังคม

ข้อที่ 2: ไม่โพสต์ข้อความที่รุนแรงหรือละเมิดผู้อื่น
เหตุผล: เพื่อรักษามารยาทและความสงบในสังคมออนไลน์

เฉลย ใบกิจกรรมที่ 2 คุณสมบัติของ Facebook

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของ Facebook จากใบความรู้ หรือจากประสบการณ์ตรงของตนเอง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้ให้ครบถ้วน

Home About Photos Instagram More ▾

Like

Message

Q

...

1. ระบุคุณสมบัติพื้นฐานของ Facebook ที่นักเรียนเคยใช้ หรือเคยพบเห็น (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☒ การสร้างโปรไฟล์
- ☒ การเพิ่มเพื่อน
- ☒ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว
- ☒ การโพสต์ข้อความ/รูปภาพ/วิดีโอ
- ☒ การแสดงความคิดเห็น (Comment)
- ☒ การกดถูกใจ แชร์ หรือรีแอคชั่น
- ☒ การเข้าร่วมกลุ่ม (Groups)
- ☒ การใช้ Marketplace
- ☒ การถ่ายทอดสด (Live)

2. นักเรียนใช้คุณสมบัติใดของ Facebook บ่อยที่สุด เพราะเหตุใด จงอธิบาย

ตอบ โพสต์ข้อความและรูปภาพ" บ่อยที่สุด เพราะเป็นวิธีแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก หรือแชร์เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ให้เพื่อน ๆ ได้ติดตามและมีส่วนร่วม เช่น การกดไลก์หรือคอมเมนต์ ทำให้รู้สึกมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในโลกออนไลน์

3. อธิบายและบอกประโยชน์ "การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว (Privacy Settings)" ของ Facebook

ตอบ การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวช่วยให้ผู้ใช้สามารถควบคุมว่าใครสามารถเห็นโพสต์ รูปภาพ หรือข้อมูลส่วนตัวได้ เช่น ตั้งค่าโพสต์ให้เห็นเฉพาะเพื่อนเท่านั้น ป้องกันการถูกนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ผิด และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ หรือการกลั่นแกล้งทางออนไลน์

4. ยกตัวอย่างการใช้ Facebook ให้เกิด "ประโยชน์ทางการเรียนรู้" หรือ "กิจกรรมสร้างสรรค์"

(ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1: ติดตามเพจให้ความรู้ เช่น เพจประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือข่าวสารจากโรงเรียน

ข้อที่ 2: เข้าร่วมกลุ่มวิชาการหรือกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น กลุ่มติวสอบกลางภาค หรือกลุ่มเรียนภาษาอังกฤษออนไลน์

5. การใช้คุณสมบัติเหล่านี้โดยขาดสติ อาจนำไปสู่ผลกระทบอะไรบ้าง (ตอบอย่างน้อย 2 ข้อ)

ตอบ ข้อที่ 1: โพสต์ข้อความที่ไม่เหมาะสม เช่น ข่าวดราม่าหรือคอมเมนต์หยาบคาย อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือถูกฟ้องร้อง

ข้อที่ 2: เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อาจเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงหรือขโมยข้อมูล

แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบแยกองค์ประกอบ

คำชี้แจง แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แบบแยกองค์ประกอบมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics โดยครูผู้สอนตรวจและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ดังตาราง

เกณฑ์	คะแนน	ผลการเรียนรู้ที่ปรากฏ
เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (ACCESS)	2	สืบค้นข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม
	1	สืบค้นข้อมูลได้ถูกต้องบางส่วน
	0	ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้
วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (ANALYZE)	2	แยกแยะข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม
	1	แยกแยะข้อมูลได้ถูกต้องบางส่วน
	0	ไม่สามารถแยกแยะข้อมูลได้
ประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (VALUATION)	2	เลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีแหล่งที่มาครบถ้วน เหมาะสม
	1	เลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีแหล่งที่มาบางส่วน
	0	ไม่สามารถเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ไม่มีแหล่งที่มา
สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (CREATE)	2	ผลงานมีความสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม
	1	ผลงานมีความสร้างสรรค์ แต่ต้องอาศัยการชี้แนะและช่วยเหลือ
	0	ไม่มีผลงาน
มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (PARTICIPATE)	2	มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
	1	มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง
	0	ไม่มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์

แบบประเมินความสามารถในการทำใบกิจกรรม

คำชี้แจง แบบประเมินความสามารถในการทำใบกิจกรรม มีเกณฑ์การให้คะแนน แบบ Rubrics โดยครูผู้สอนตรวจและให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ดังตาราง

ระดับ คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
4	อธิบายคำตอบถูกต้องสมบูรณ์ ครบทุกประเด็น และส่งใบกิจกรรมตรงเวลา
3	อธิบายคำตอบถูกต้องสมบูรณ์ ได้บางประเด็น และส่งใบกิจกรรมตรงเวลา
2	อธิบายคำตอบถูกต้อง และส่งใบกิจกรรมตรงเวลา
1	อธิบายคำตอบไม่ถูกต้อง แต่ส่งใบกิจกรรมตรงเวลา
0	ไม่ได้คำตอบ

แบบบันทึกคะแนนกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.1 เรื่อง คุณสมบัติและความเป็นมาของ Facebook

เลขที่	ชื่อ-สกุล	กิจกรรม	รวม	สรุป	
				ผ่าน	ไม่ผ่าน
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(นางศุภาพิชญ์ อดิสรทรัพย์)

...../...../.....

แบบประเมินความสามารถในการทำกิจกรรมกลุ่ม

คำชี้แจง แบบประเมินความสามารถในการทำกิจกรรมกลุ่มมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics โดยครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ดังตาราง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
1. แสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง	- แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่เสมอ - แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นบางครั้ง - ไม่แสดงความคิดเห็น แต่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ความร่วมมือในกลุ่ม	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง	- ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ - ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและช่วยเหลือผู้อื่นเป็นบางครั้ง - ทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่ต้องอาศัยการชี้แนะและช่วยเหลือผู้อื่นเป็นบางครั้ง
3. ทักษะการปฏิบัติการ 3.1 สังเกต วางแผน 3.2 สร้างสรรค์แปลกใหม่ 3.3 สำนวน ตรวจสอบ	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ปรับปรุง	- ปฏิบัติได้ครบทุกข้อถูกต้อง เหมาะสม - ปฏิบัติได้ครบทุกข้อแต่ยังมีข้อผิดพลาด เป็นบางส่วน - ไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และมีความผิดพลาด

แบบบันทึกคะแนนการรวมกิจกรรมกลุ่ม

ที่	ชื่อ-สกุล	แสดงความคิดเห็น			ความร่วมมือในกลุ่ม			ทักษะการปฏิบัติการ			รวม (9)
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ)

...../...../.....

**แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบสังเกตพฤติกรรม**

คำชี้แจง แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics โดยครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ดังตาราง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
1. เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- สืบค้นข้อมูลได้ถูกต้อง เหมาะสม และตอบคำถามได้ชัดเจน - สืบค้นข้อมูลได้ถูกต้อง เหมาะสม และตอบคำถามได้เป็นบางครั้ง - สืบค้นข้อมูลได้ แต่ตอบคำถามไม่ได้
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- แยกแยะข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม มีรายละเอียดสมบูรณ์ ชัดเจน - แยกแยะข้อมูลได้ถูกต้อง ครบถ้วน เหมาะสม แต่รายละเอียดไม่สมบูรณ์ - แยกแยะข้อมูลได้ไม่ครบถ้วน และรายละเอียดไม่สมบูรณ์
3. ประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- ตัดสินใจเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีแหล่งที่มาครบถ้วนเหมาะสม - ตัดสินใจเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีแหล่งที่มาบางส่วน - ตัดสินใจเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แต่ไม่มีแหล่งที่มา
4. สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- ผลงานมีความสร้างสรรค์ แปลกใหม่ นำไปใช้ประโยชน์ได้ - ผลงานมีความสร้างสรรค์ แต่ไม่แปลกใหม่ - ผลงานไม่แปลกใหม่
5. มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น แสดงความคิดเห็นที่สุภาพและเหมาะสม - มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง แสดงความคิดเห็นที่สุภาพและเหมาะสม - มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เป็นประโยชน์ แสดงความคิดเห็นไม่เหมาะสม

**แบบบันทึกความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบสังเกตพฤติกรรม**

ที่	ชื่อ-สกุล	เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (ACCESS)			วิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (ANALYZE)			ประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (VALUATION)			สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (CREATE)			มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (PARTICIPATE)			รวม (15)
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
16																	
17																	
18																	
19																	
20																	

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ)

...../...../.....

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics โดยครูผู้สอนสังเกตพฤติกรรมและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ดังตาราง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การพิจารณา
มีความรับผิดชอบ	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- ส่งงานก่อนหรือตรงกำหนดเวลา รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติเองจนเป็นนิสัย - ส่งงานช้ากว่ากำหนดเวลา แต่พยายามรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติเองจนเป็นนิสัย - ส่งงานช้ากว่ากำหนดเวลา และแต่ต้องอาศัยการชี้แนะ คำแนะนำและตักเตือน
เห็นคุณค่าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	(3) ดี (2) พอใช้ (1) ต้องปรับปรุง	- ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวเอง และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตระหนักถึงผลกระทบ และป้องกันตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม - ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวเอง และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตระหนักถึงผลกระทบ แต่ต้องอาศัยการชี้แนะคำแนะนำ และตักเตือน - ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตัวเอง และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แต่ยังไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ที่	ชื่อ-สกุล	มีความรับผิดชอบ			เห็นคุณค่าในการใช้สื่อสังคมออนไลน์			รวม (6)
		3	2	1	3	2	1	
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

(นางศุภาพิชญ์ อุดรสรวิทย์)

...../...../.....

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในใช้สื่อสังคมออนไลน์
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

คำชี้แจง

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยร่างขึ้นโดยอิงจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นกรอบในการประเมินความต้องการจำเป็น (Need assessment) ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในขั้นตอนต่อไป โดยจำแนกองค์ประกอบออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ (Use) ด้านความเข้าใจข้อเท็จจริงของเนื้อหาและข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ (Understand) ด้านการสร้างผลงานผ่านสื่อ สังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์ (Create) ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) และด้านการมีจริยธรรม และความปลอดภัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Ethics & Safety)

2. ขอความอนุเคราะห์ท่าน ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยทำเครื่องหมาย “✓” ลงในช่องที่กำหนด โดยที่ 5, 4, 3, 2 และ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูง

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ผู้วิจัย)

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์
(สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในสื่อสังคมออนไลน์	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access) มีรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้ 1. สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง 2. สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook					
องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (analyze) มีรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้ 1. สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา 2. สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบาย และสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล					
องค์ประกอบที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation) มีรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้ 1. สามารถใช้ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย 2. ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ					
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) มีรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้ 1. สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น 2. สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน					

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในสื่อสังคมออนไลน์	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ (Participate) มีรายละเอียดของตัวชี้วัด ดังนี้ 1. สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการ ดำรงชีวิตประจำวันได้					
2. สามารถรับมือกับผู้ใช้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้ง รายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดง ความเกลียดชัง (Hate Speech)					
3. สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่าง ปลอดภัย					

ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

แบบสอบถาม “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพปัจจุบัน”
เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์
(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพปัจจุบัน” เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ โดยที่

“**สภาพที่คาดหวัง**” เป็นความรู้สึกรู้สึกของนักเรียนที่ต้องการให้ตนเอง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับใด

“**สภาพปัจจุบัน**” เป็นการรับรู้หรือประเมินตนเองของนักเรียน ว่า ณ ปัจจุบันนี้ ตนเองมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์เพียงใด

2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามนักเรียน มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพปัจจุบัน” ขอให้นักเรียนตอบข้อคำถามทุกข้อ โดยการทำเครื่องหมาย “✓” ลงในช่องคำตอบที่ต้องการ หรือเขียนข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด ในแต่ละข้อให้ตอบทั้งประเด็น “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพปัจจุบัน” โดยที่ช่องคำตอบจำแนกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2 และ 1 หมายถึง มีสภาพที่คาดหวัง/หรือสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามผู้ปกครองและครูผู้สอน มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัว ของผู้ตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม “สภาพที่คาดหวัง” ขอให้ท่านตอบข้อคำถามทุกข้อ โดยการทำเครื่องหมาย “✓” ลงในช่องคำตอบที่ต้องการ หรือเขียนข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด ในแต่ละข้อให้ตอบทั้งประเด็น “สภาพที่คาดหวัง” โดยที่ช่องคำตอบจำแนกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2 และ 1 หมายถึง มีสภาพที่คาดหวัง/หรือสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาให้นักเรียน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงขอให้ตอบตามความเป็นจริง

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. เพศ (.....) ชาย (.....) หญิง

- ☐ โรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา
- ☐ โรงเรียนสองดาววิทยาคม
- ☐ โรงเรียนธรรมบวรวิทยา
- ☐ โรงเรียนนิคมน้ำอุ่นเจริญวิทยา
- ☐ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ
- ☐ โรงเรียนวาริชวิทยา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม “สภาพที่คาดหวัง” และ “สภาพปัจจุบัน” เกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในใช้สื่อสังคมออนไลน์

[illegible]

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

คำชี้แจง

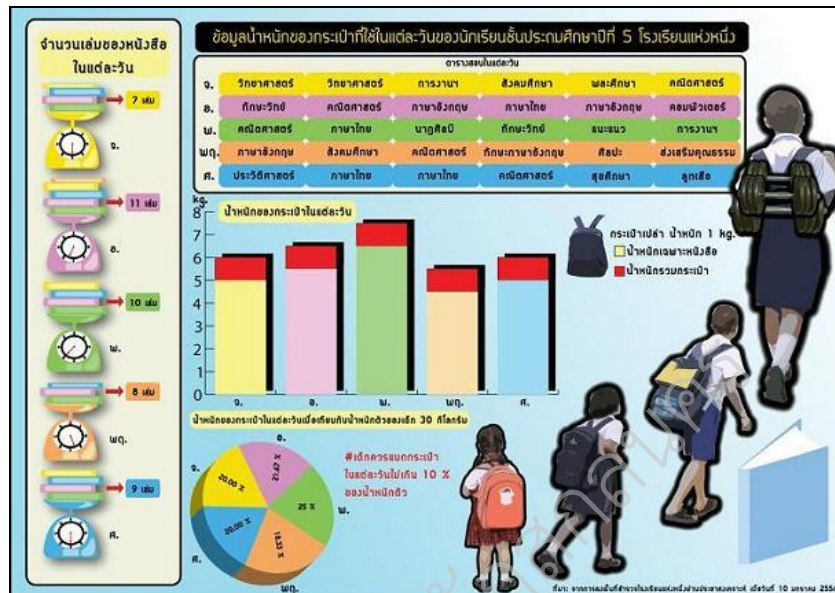
1. แบบทดสอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. แบบทดสอบนี้มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก มีจำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง
3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท x ในช่อง ☐ ที่ตรงกับคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียวโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกหรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน

ตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1		x			11					21					31				
2					12					22					32				
3					13					23					33				
4					14					24					34				
5					15					25					35				
6					16					26					36				
7					17					27					37				
8					18					28					38				
9					19					29					39				
10					20					30					40				

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

1. จากภาพต่อไปนี้ ให้นักเรียนพิจารณาว่าจะสืบค้นโดยใช้ คำค้น (Keywords) ไດจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. ผู้ปกครองไว้วางใจครูไม่วางแผนการสอน
ข. วิถีชีวิตเด็กไทยยึดเรียนวันละ 8 ชั่วโมง
ค. วิถีชีวิตปัญหาเกี่ยวกับการแบกกระเป๋านักเรียนของเด็กไทย
ง. วิถีชีวิตกระเป๋า นร.ไทย เด็กแบกหนักเกินค่าความปลอดภัย

- จากข้อ 2-4 ให้นักเรียนพิจารณาสารสนเทศต่อไปนี้ ว่าควรใช้คำค้น (Keywords) ไດจึงจะเหมาะสมที่สุด

2. “TikTok อาจเป็นประโยชน์และสนุกสนาน แต่ก็อาจเป็นอันตรายได้ เพราะเป็นโอกาสให้ผู้คนติดตามเราในชีวิตประจำวัน และอาจก่อให้เกิดการเสพติด จากข้อมูลของ realresearcher.com พบว่า วัยรุ่นประมาณ 68 เปอร์เซ็นต์ใช้เวลาไปกับโซเชียลมีเดียมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ หากวัยรุ่นติดเทคโนโลยีอยู่แล้ว TikTok ก็ทำให้พวกเขาใช้เวลา กับหน้าจอมากขึ้น”

- ก. ภัยจากติ๊กต็อก
ข. ข้อดีข้อเสียของติ๊กต็อก
ค. ผลกระทบของการใช้ TikTok ในวัยรุ่น
ง. ผลกระทบที่เกิดจากการเล่น Instagram

3.

“คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบันสื่อโซเชียลมีเดียได้กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของเราทุกคนไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Instagram, Twitter, YouTube ฯลฯ หากจะกล่าวว่าทั้งหมดนี้ได้กลายมาเป็น “ปัจจัยที่ 5” ของชีวิตเราก็คงไม่ผิดนัก แทบจะกลายเป็นเรื่องปกติไปแล้วที่เรามักจะใช้เวลาว่างไปกับการนั่งเลื่อนฟีดแน่นอนว่าโซเชียลมีเดียมีประโยชน์มากมาย ทั้งเป็นแหล่งความบันเทิงที่ดีและสื่อความรู้ที่ยอดเยี่ยม แต่การใช้งานที่มากเกินไปก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต เช่นกัน โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นที่มีสถิติการใช้งานแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมากกว่าวัยอื่น ๆ แต่ทั้งในเด็กผู้ใหญ่ ไปจนถึงผู้สูงอายุต่างก็ได้รับผลกระทบอย่างมากเช่นเดียวกัน”

ก. ความสุขของวัยรุ่น

ข. ความเครียดของวัยรุ่นต่อการใช้เฟซบุ๊ก

ค. สาเหตุการเกิดสุขภาพจิตของวัยรุ่นในปัจจุบัน

ง. ผลกระทบของสื่อโซเชียลต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่น

4.

“การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนแบบปิดกั้นวิสัย กล่าวคือ การนั่งเรียนออนไลน์เป็นเวลานานไม่ใช่ว่าที่นักเรียนทั่วไปสามารถทำได้ หรือยึดเป็นกิจวัตรประจำวันเป็นเวลาหลายเดือน เพราะสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมแบบเจอหน้ากัน (face-to-face) ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนและครู และจะกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีกว่า รวมไปถึงก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสภาพจิตใจ เพราะนักเรียนสามารถพูดคุยกับเพื่อนนักเรียนและครูได้ และไม่ได้ถูกทิ้งไว้ให้อยู่แต่หน้าจอเป็นเวลาหลายชั่วโมงติดต่อกันเพียงตัวคนเดียว” จากข้อความดังกล่าว คำค้น (Keywords) ใดที่ให้ผลลัพธ์ได้ตรงที่สุด

ก. ปัญหาครูขาดแคลน

ข. ระบบการศึกษาในไทย

ค. โควิด 19 กับการเรียนออนไลน์

ง. การเรียนออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา

5. หากนักเรียนต้องการที่จะสร้างชุมชนออนไลน์กับเพื่อนในชั้นเรียนในการติดต่อสื่อสาร แร่ข้อมูล ความคิดเห็น รูปภาพ วิดีโอ นักเรียนจะเลือกใช้แพลตฟอร์มใดในสื่อสังคมออนไลน์จึงจะเหมาะสมที่สุด

ก. ใช้ YouTube

ข. ใช้ Line

ค. ใช้ TikTok

ง. ใช้ Google

6. ข้อใดต่อไปนี้จะแสดงถึงการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ตรงตามการใช้งานที่สุด
- ใช้ TikTok อัปโหลดคลิปยาวได้ถึง 120 นาที
 - ใช้ Google วิเคราะห์ความคิดเห็นกระแสสังคม
 - ใช้ Facebook ติดต่อเพื่อนเก่า หาเพื่อนใหม่ สร้างกลุ่ม
 - ใช้ YouTube สืบค้นข้อมูล บทความ ตัวอย่างการเขียนรายงาน
7. ข้อใดคือความแตกต่างของคนเทรนด์วิดีโอใน YouTube และ TikTok
- YouTube: ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 10-19 ปี
TikTok: ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีช่วงอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 25-34 ปี
 - YouTube: เปิดร้านขายสินค้าผ่าน TikTok Shop ระบายได้โดยตรง
TikTok: การเปิดร้านค้าในแพลตฟอร์มเพื่อวางขายสินค้าของช่อง
 - YouTube: ตอบโจทย์สำหรับคนที่ต้องการทำวิดีโอที่มีรายละเอียด คุณภาพสูง
TikTok: ตามพฤติกรรมของผู้ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ต้องผ่านการตัดต่อมากมาย
 - YouTube: แนะนำคอนเทนต์ตามสิ่งที่สนใจ รวมถึงเน้นคอนเทนต์ที่เป็นไวรัล
TikTok: ส่วนใหญ่จะแนะนำวิดีโอจากช่องที่ผู้ใช้ติดตาม โดยอ้างอิงจากพฤติกรรมการรับชม
8. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เสี่ยงต่อการเป็นซึมเศร้า
- ใช้เพื่อรังแกหรือต่อว่าผู้อื่น
 - จัดแบ่งเวลาให้เหมาะสมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 - เข้าไปดูข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่คอยโพสต์บนพื้นที่ของตนเองหรือกดไลก์
 - เปรียบเทียบตนเองกับข้อมูลที่ผู้อื่นโพสต์ เช่น รูปถ่าย ฐานะ ความเป็นอยู่
9. นักเรียนพบหัวข้อข่าว “อันตรายจากการดื่มน้ำเย็น” ใน Facebook และมีการแชร์เนื้อหา ข้อใดต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ควรทำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงกับความต้องการ?
- บอกเพื่อนให้เชื่อข่าวนั้นทันที
 - ไม่อ่านต่อเพราะไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง
 - แชร์ข่าวต่อทันที เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์
 - หาข้อมูลเพิ่มเติมจากกระทรวงสาธารณสุข

10. ข้อใดต่อไปนี้เป็นผลการสืบค้นที่ตรงกับภาพมากที่สุด

ก. AI กับการวิเคราะห์ข้อมูล

ข. AI ตัวช่วยที่ทำให้เด็กเก่งขึ้น

ค. AI กับอนาคตการศึกษาไทย

ง. ประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์

11. จากภาพ การค้นหาด้วยวิธีขีด - นี้ จะช่วยให้ผู้ค้นหาได้ผลลัพธ์ตรงตามข้อใด

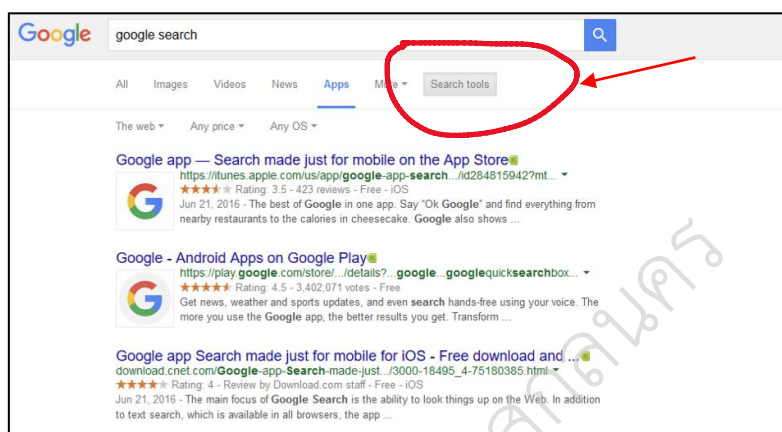
ก. ค้นหาไฟล์นามสกุลต่าง ๆ

ข. ค้นหาข้อมูลให้เราเพิ่มมากขึ้น

ค. ค้นหาข้อมูลที่ต้องการเฉพาะช่วงเวลา

ง. ตัดเรื่องที่ไม่ต้องการหรือไม่เกี่ยวข้องออกไป

12. จากภาพคือ หน้าจอแสดงผลการค้นหาข้อมูลที่ใช้ Search tools ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยการค้นหาที่เสริมความสามารถการสืบค้นข้อมูลให้มีความตรงตามความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น ข้อใดต่อไปนี้เป็นข้อแนะนำเกี่ยวกับการเลือกลักษณะผลการสืบค้นได้ถูกต้อง

- ก. Quality – สำหรับเลือกผลการสืบค้นที่ต้องการคุณภาพของวิดีโอ
 ข. Color – สำหรับเลือกผลการสืบค้นที่ต้องการขนาดภาพที่ต้องการ
 ค. Size – สำหรับเลือกผลการสืบค้นที่ต้องการขนาดของโหนดที่ต้องการ
 ง. Any OS – สำหรับเลือกผลการสืบค้นที่ต้องการความสั้น/ยาวของวิดีโอ

13.

“ท่านที่ท่องอยู่ในโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะผ่านแพลตฟอร์มใดก็ตาม น่าจะรู้สึกเหมือนกันว่าเดี๋ยวนี้คนเราพูดจา (พิมพ์) ถึงกันแบบรักษาน้ำใจกันน้อยลง ในการเจอกันแบบต่อหน้านั้น โดยทั่วไปเราจะพยายามรักษามารยาทหรือรู้สึกเกรงใจโดยเฉพาะกับคนไม่รู้จัก แต่ในโลกออนไลน์กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม ถ้อยคำร้ายแรงเชือดเฉือนหรือตัดสินถูกผิไปได้ก่อนเกิดขึ้นได้ง่าย ทั้งที่มีการใช้กฎหมายหมิ่นประมาท หรือ พรบ. คอมพิวเตอร์ มาเป็นกรณีตัวอย่างอยู่เรื่อย ๆ แต่ก็ไม่ได้หยุดยั้งการทำร้ายกันด้วยวาจาในภาพรวม” จากข้อความข้างต้น คือ ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อใดต่อไปนี้

- ก. ความคิดเห็น
 ข. ความรู้สึก
 ค. อธิบาย
 ง. สรุปข้อมูล

14.

“ในโลกออนไลน์ทุกวันนี้ มีทั้งสนุกและกังวลพร้อม ๆ กัน สนุกเพราะสามารถพูดคุยกับเพื่อน ๆ ได้ง่าย เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา แต่ก็กังวลใจเมื่อเห็นบางคนใช้ถ้อยคำรุนแรง ทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่นโดยไม่คิดให้เสียก่อน ฉันจึงพยายามเตือนตัวเองเสมอว่าคำพูดของเราอาจส่งผลกระทบต่อใครอีกหลายคน โลกออนไลน์จะน่าอยู่ขึ้น ถ้าเราทุกคนมีน้ำใจต่อกันมากกว่านี้” จากข้อความข้างต้น คือ ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อใดต่อไปนี้

ก. ความคิดเห็น

ข. ความรู้สึก

ค. อธิบาย

ง. สรุปข้อมูล

15.

“การรับรู้ที่ว่า พลังของคนอีสานที่มากไปกว่าการเป็นคนหม่มมากของประเทศ คือ อัตลักษณ์ของการเปิดรับโอกาสใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้น ด้วยพื้นฐานของนิสัยคนอีสานที่อ่อนโยน แต่หนักแน่น รักความรื่นเริง ยืดหยุ่นปรับตัวง่าย เปิดรับสิ่งใหม่ได้ง่ายโดยไม่เกิดความขัดแย้ง คุณลักษณะของชาวอีสานดั้งเดิมจึงได้ปรับเปลี่ยนเข้ากับสังคมโลกสมัยใหม่ เกิดความกลมกลืนทางเชื้อสาย ประชากร ชาติดีพันธุ์ และถิ่นที่อยู่มากขึ้น” จากข้อความข้างต้น คือ ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อใดต่อไปนี้

ก. ความคิดเห็น

ข. ความรู้สึก

ค. อธิบาย

ง. สรุปข้อมูล

16.

“ฉันคิดว่าโลกออนไลน์เป็นพื้นที่ที่ให้โอกาสกับทุกคนในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระหากเรารู้จักใช้ให้ถูกวิธีก็จะเกิดประโยชน์มากมาย เช่น การแบ่งปันความรู้และช่วยเหลือกันในเรื่องต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ฉันเห็นว่าปัญหาหนึ่งในโลกออนไลน์ คือ การใช้คำพูดที่ไม่สุภาพซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความขัดแย้งได้ ดังนั้นทุกคนควรมีสติและเคารพความคิดเห็น ของผู้อื่น โลกออนไลน์จะน่าอยู่ขึ้นถ้าเราคิดก่อนโพสต์เสมอ” จากข้อความข้างต้น คือ ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อใดต่อไปนี้

ก. ความคิดเห็น

ข. ความรู้สึก

ค. อธิบาย

ง. สรุปข้อมูล

17.

“จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่าคนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการดูคลิปวิดีโอมากกว่าการอ่านบทความ เนื่องจากสื่อวิดีโอให้ความเข้าใจง่ายและรวดเร็วกว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองรูปแบบนี้ จะเห็นว่าวิดีโอตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ที่มีเวลาจำกัดได้ดีกว่า ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบวิดีโอจึงได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากตอบโจทย์พฤติกรรมการรับสื่อของผู้คน

ก. ความคิดเห็น

ข. ความรู้สึก

ค. อธิบาย

ง. สรุปข้อมูล

18. “กัณฑ์อ่านข่าวใน Instagram เรื่อง “การปลูกต้นไม้ในบ้านช่วยลดมลพิษได้จริง” กัณฑ์ตรวจสอบพบว่า ข้อมูลนี้มาจากการวิจัย หรือมีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือไม่ จากข้อความข้างต้น พฤติกรรมของกัณฑ์แสดงถึงความสามารถในด้านใดต่อไปนี

ก. สามารถอธิบายข้อมูลได้ชัดเจน

ข. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล

ค. สามารถสรุปข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว

ง. สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

19. ใครต่อไปนี้ไม่มีทักษะการรู้เท่าทันข่าวปลอม

ก. มธุรส หลีกเลี่ยงการแชร์ข่าวที่ยังไม่แน่ใจ

ข. มณัสวี ตรวจสอบและรายงานข่าวปลอมเมื่อพบเห็น

ค. มยุรี แชร์ข่าวที่กำลังเป็นกระแสในสังคม เพราะจะได้ไม่ตกเทรน

ง. มยุรา ตรวจสอบที่มาของข่าว โดยการตั้งคำถามต่อแหล่งข้อมูล

20. ข้อใดต่อไปนี ไม่ใช่ การตรวจสอบเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์

ก. ตรวจสอบหลักฐานอ้างอิง

ข. ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้อมูล

ค. ตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลจากแหล่งอื่น

ง. ตรวจสอบการนำเสนอข้อมูลที่ตรงกับความสนใจของผู้ใช้

21. ข้อใดต่อไปนี้ ไม่ใช่ การตรวจสอบแหล่งที่มาในสื่อสังคมออนไลน์

- ก. ตรวจสอบวันที่เผยแพร่
- ข. ตรวจสอบ URL ของเว็บไซต์
- ค. ตรวจสอบชื่อผู้เขียน สำนักงานข่าว หรือองค์กร
- ง. ตรวจสอบว่ามีการใช้ภาษาที่ 誇張 หรือชี้นำหรือไม่

22. ใครต่อไปนี้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล

- ก. อนุทินค้นหาข้อมูลจากแหล่งอื่นเกี่ยวกับหัวข้อเดียวกัน
- ข. อนุภาคพิจารณาว่าข้อมูลที่ตนสืบค้นยังทันสมัยหรือไม่
- ค. อนุสรณ์ตรวจสอบวันที่เผยแพร่ของข้อมูลที่ตนสืบค้น
- ง. อนุกรมวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และความเป็นไปได้ของข้อมูลที่ตนสืบค้น

ใช้ตัวเลือกต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 23-24

- ก. การใส่ความเห็นในโพสต์ส่วนบุคคล
- ข. ที่มาของข้อมูลไม่ชัดเจน หรือไม่ระบุ
- ค. การระบุอ้างถึงที่มาของข้อมูลจากสถาบัน องค์กร บุคคล ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีอยู่จริง
- ง. ใช้คำพาดหัวข่าวรุนแรง ดัดสิน เหน็บเอียง มีอคติ ไม่มีหลักการนำเสนอข่าว

อย่างเป็นกลาง

23. ข้อใดคือวิธีการสังเกตข่าวปลอมจากภาพต่อไปนี้

(ที่มา: รายการข่าวก่อนแชร์เข้าจาก <https://www.youtube.com/watch?v=FQtGon6OGOU>)

24. ข้อใดคือวิธีการสังเกตข่าวปลอมจากภาพต่อไปนี้

(ที่มา: ไทยพีบีเอส เข้าถึงจาก https://www.youtube.com/watch?v=qrnSp4_rChk)

25. ข้อใดต่อไปนี้เป็นวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์

- ก. ไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล
- ข. ข้อมูลมีโฆษณาแอบแฝง
- ค. ไม่มีช่องทางติดต่อผู้ดูแลเว็บไซต์
- ง. บอกวัตถุประสงค์ในการสร้างหรือเผยแพร่ข้อมูลอย่างชัดเจน

ใช้ตัวเลือกในกล่องนี้ตอบคำถามข้อ 26-29

- ก. “ใครเกิดเดือนนี้ คอมเมนต์เลข 7 เดี่ยวจะทำนายดวงให้ฟรี!”
- ข. “ช่วงนี้ใช้ครีมนี้แล้วหน้าขาวขึ้นเยอะเลยคะ ไม่คิดว่าจะดีขนาดนี้”
- ค. “มีข่าวลือว่าเมือง A กำลังจะปิดเมือง รีบกักตุนของด่วน!”

(ไม่มีแหล่งข่าวอ้างอิง)

ง. “ถ้าใครรักประเทศจริง ต้องสนับสนุนพรรค X เท่านั้น พรรคอื่นคิดแต่ผลประโยชน์ตัวเอง”

26. ข้อมูลใดที่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อต้องการโฆษณาขายครีม แต่ทำเหมือนแชร์ประสบการณ์ส่วนตัว

27. ข้อมูลใดที่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อต้องการปั่นกระแสทางการเมือง

28. ข้อมูลใดที่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อต้องการสร้างความแตกตื่น อาจเพื่อเพิ่มยอดขายสินค้า หรือทำให้คนหวาดกลัว

29. ข้อมูลใดที่มีเจตนาแอบแฝงเพื่อเพิ่มยอดผู้ติดตามหรือยอดไลก์ แชร์ คอมเมนต์

30. ใน TikTok มีคนโพสต์ว่า “ตอนนี้น้ำดื่มในกรุงเทพฯ มีสารพิษ อย่าดื่มเด็ดขาด ถ้าไม่ป่วยป่วย!” โดยไม่มีแหล่งอ้างอิง ข้อใดคือลักษณะเจตนาแอบแฝงในข้อความนี้

- ก. เตือนภัยตามข้อมูลจริง
- ข. รายงานผลการวิจัยล่าสุด
- ค. แจ้งข่าวจากหน่วยงานทางการ
- ง. กระตุ้นให้เกิดความตื่นตระหนก โดยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง

31. ข้อใดต่อไปนี้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการสร้าง อินโฟกราฟิก (Infographic) ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม

- ก. ทำให้ผู้ชมสนุกกับเนื้อหา
- ข. ดึงดูดให้คนกดแชร์มากที่สุด
- ค. แสดงภาพกราฟิกเพื่อความสวยงามเท่านั้น
- ง. ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจข่าวปลอมและรู้วิธีรับมือ

32. ข้อใด ไม่ใช่ ลักษณะของ “คอนเทนต์สร้างสรรค์” บนสื่อสังคมออนไลน์

- ก. ให้ความรู้ที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ
- ข. ส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีในสังคม
- ค. ใช้คำพูดหยาบคายเพื่อให้อวดวิเศษ
- ง. กระตุ้นให้คนคิดและตั้งคำถาม

33. เครื่องมือใดเหมาะสมที่สุดสำหรับการสร้างวิดีโอสั้นให้ความรู้เกี่ยวกับ “ภัยของข่าวปลอม”

- ก. Microsoft Word
- ข. TikTok หรือ CapCut
- ค. Google Sheet
- ง. Canva Docs

34. หากนักเรียนต้องการผลิตอินโฟกราฟิก (Infographic) เกี่ยวกับ “วิธีตั้งค่าความปลอดภัยใน Facebook” ควรเลือกแนวทางใดเป็นอันดับแรก

- ก. ใช้สีสดใสโดยไม่สนใจเนื้อหา
- ข. เริ่มจากรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและอัปเดต
- ค. ใส่ภาพกราฟิกมาก ๆ โดยไม่ต้องมีข้อความ
- ง. คัดลอกจากเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงโดยไม่อ้างอิง

35. การเลือก “แหล่งข้อมูล” สำหรับการผลิตคอนเทนต์ควรพิจารณาข้อใดเป็นสำคัญที่สุด

- ก. เป็นเว็บยอดนิยม
- ข. มีภาพประกอบสวยงาม
- ค. มีจำนวนผู้ติดตามในเพจมาก
- ง. มีชื่อผู้เขียนและตรวจสอบความถูกต้องได้

36. การสร้างวิดีโอให้ความรู้เรื่อง “การรับมือ Cyberbullying” ควรมีเนื้อหาแบบใด

- ก. ใช้ภาพรุนแรงเพื่อกระตุ้นอารมณ์
- ข. โทษและตำหนิเหยื่อเพื่อให้คนระวัง
- ค. ล้อเลียนผู้กระทำผิดเพื่อให้เป็นอุทาหรณ์
- ง. ให้ข้อมูล ข้อแนะนำ และช่องทางขอความช่วยเหลือ

37. เหตุใดการผลิตคอนเทนต์เกี่ยวกับข่าวปลอมจึงควรมี “การอ้างอิงแหล่งข้อมูล”

- ก. เพื่อให้ดูมีความยาว
- ข. เพื่อให้เนื้อหาน่าสนใจ
- ค. เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
- ง. เพื่อให้แชร์ง่ายขึ้น

38. ถ้านักเรียนต้องการสร้างคลิป TikTok เพื่อรณรงค์ “การใช้สื่ออย่างปลอดภัย” ควรใส่เนื้อหาแบบใด

- ก. ใส่เพลงดังเพื่อให้ยอดวิวสูง
- ข. คำแนะนำสั้น ๆ พร้อมภาพตัวอย่างจริง
- ค. การล้อเลียนผู้ใช้งานที่ใช้ผิดวิธี
- ง. การเต้นประกอบเพลงที่กำลังเป็นไวรัล

39. “Canva” เหมาะสำหรับการใช้งานใดในการผลิตผลงานเพื่อสื่อสารสู่สังคม

- ก. การตัดต่อเสียง
- ข. การสร้างแบบสอบถามออนไลน์
- ค. การเขียนโค้ดเว็บไซต์
- ง. การสร้างอินโฟกราฟิกและโปสเตอร์

40. คุณธรรมที่สำคัญที่สุดในการผลิตสื่อสังคมออนไลน์คือข้อใด

- ก. ความขยัน
- ข. ความกล้าหาญ
- ค. ความกล้าแสดงออก
- ง. ความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อเนื้อหา

**เฉลยแบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**

ข้อที่	เฉลย
1	ง. เพราะเป็นคำค้นที่มีความเฉพาะเจาะจง (Specific) ระบุปัญหา (กระเป๋านัก) กลุ่มเป้าหมาย (นักเรียนไทย) และประเด็นด้านความปลอดภัย ทำให้ผลการสืบค้นตรงกับภาพและเนื้อหามากที่สุด
2	ค. เพราะเป็นคำค้นที่ระบุ แพลตฟอร์ม (TikTok) + กลุ่มเป้าหมาย (วัยรุ่น) + ลักษณะผลกระทบ จึงให้ผลการสืบค้นตรงประเด็นและใช้เชิงวิชาการได้
3	ง. เพราะเป็นคำค้นที่ครอบคลุมกว้าง เชื่อมโยงสื่อโซเชียลกับสุขภาพจิตในภาพรวมเหมาะสำหรับการศึกษาวิเคราะห์เชิงสาเหตุและผล
4	ง. เพราะเป็นคำค้นที่ตรงกับสถานการณ์การเรียนรู้จริง ระบุระดับผู้เรียนชัดเจน ทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับภาพมากกว่าคำค้นทั่วไป
5	ข. เพราะ Line เหมาะกับการสร้างกลุ่ม สนทนา แชร์ไฟล์ รูป วิดีโอ และติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันมากกว่าแพลตฟอร์มอื่น
6	ค. เพราะ Facebook ถูกออกแบบมาเพื่อการสร้างเครือข่ายทางสังคม การสื่อสาร และการสร้างกลุ่ม ซึ่งตรงกับลักษณะการใช้งานจริง
7	ค. เพราะ YouTube เหมาะกับวิดีโอเชิงลึก คุณภาพสูง TikTok เน้นวิดีโอสั้น เข้าถึงง่าย สอดคล้องกับพฤติกรรมประจำวันของผู้ใช้
8	ข. เพราะการจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสมเป็นพฤติกรรมเชิงบวก ช่วยลดความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า
9	ง. เพราะการตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานรัฐ เช่น กระทรวงสาธารณสุข เป็นการใชแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
10	ค. เพราะหัวข้อ “AI กับอนาคตการศึกษาไทย” เชื่อมโยงภาพ เทคโนโลยี และบริบทการศึกษาได้ตรงที่สุด
11	ง. เพราะการใช้เครื่องหมายลบ (-) ช่วยตัดคำหรือเรื่องที่ไม่ต้องการออกจากผลการค้นหา
12	ก. เพราะเมนู Quality ใช้กรองคุณภาพวิดีโอ ซึ่งตรงกับความหมายของเครื่องมือ Search tools

ข้อที่	เฉลย
13	ค. เพราะลักษณะข้อความเป็นการให้ข้อมูลหรือขยายความ ไม่แสดงอารมณ์หรือความคิดเห็น
14	ก. เพราะมีการแสดงทัศนะส่วนตัว จึงจัดเป็นความคิดเห็น
15	ง. เพราะเป็นการรวบรวมใจความสำคัญ ไม่ลงรายละเอียด
16	ข. เพราะเป็นข้อความสะท้อนอารมณ์หรือความรู้สึก
17	ค. เพราะเป็นการอธิบายข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์
18	ข. เพราะการตรวจสอบที่มาและความน่าเชื่อถือของข้อมูล แสดงถึงการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
19	ค. เพราะการแชร์ข่าวเพราะกลัวตกกระแส โดยไม่ตรวจสอบ เป็นพฤติกรรมขาดทักษะรู้เท่าทันข่าวปลอม
20	ง. เพราะการเลือกข้อมูลที่ตรงความสนใจ ไม่ใช้การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
21	ง. เพราะการตรวจสอบภาษาเอนเอียงเป็นการตรวจสอบเนื้อหาไม่ใช่แหล่งที่มา
22	ง. เพราะการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย และความเป็นไปได้ เป็นการใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์
23	ง. เพราะการใช้พาดหัวรุนแรง เอนเอียง เป็นลักษณะสำคัญของข่าวปลอม
24	ข. เพราะข่าวที่ไม่ระบุแหล่งที่มาชัดเจน ขาดความน่าเชื่อถือ
25	ง. เพราะการบอกวัตถุประสงค์ชัดเจนแสดงถึงความโปร่งใสของแหล่งข้อมูล
26	ข. เพราะเป็นการโฆษณาแฝงในรูปแบบแชร์ประสบการณ์ส่วนตัว
27	ง. เพราะใช้ถ้อยคำชี้นำ เอนเอียง เพื่อบั่นกระแสทางการเมือง
28	ค. เพราะข่าวลือสร้างความตื่นตระหนก ไม่มีแหล่งอ้างอิง
29	ก. เพราะหลอกให้คอมเมนต์เพื่อเพิ่มยอดมีส่วนร่วม
30	ง. เพราะเป็นการสร้างความตื่นตระหนกโดยไม่มีหลักฐาน
31	ง. เพราะเป้าหมายหลักของอินโฟกราฟิกคือการให้ความรู้และแนวทางรับมือ
32	ค. เพราะคอนเทนต์สร้างสรรค์ต้องใช้ภาษาหยาดคายหรือบิดเบือน
33	ข. เพราะ TikTok และ CapCut เหมาะสำหรับวิดีโอสั้น เข้าใจง่าย
34	ข. เพราะการเริ่มจากข้อมูลที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานของสื่อคุณภาพ
35	ง. เพราะแหล่งข้อมูลที่ตรวจสอบได้ช่วยลดข้อมูลผิดพลาด
36	ง. เพราะการให้ข้อมูลและช่องทางช่วยเหลือเป็นแนวทางที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์

ข้อที่	เฉลย
37	ค. เพราะการอ้างอิงช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและตรวจสอบได้
38	ข. เพราะคำแนะนำสั้น ๆ พร้อมภาพจริง เหมาะกับการสื่อสารบน TikTok
39	ง. เพราะ Canva เหมาะสำหรับออกแบบสื่อภาพ เช่น อินโฟกราฟิก
40	ง. เพราะความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมหลักของผู้ผลิตสื่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

**แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
(สำหรับนักเรียน)**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ ใช้สำหรับประเมินการใช้หลักสูตรเสริม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยกำหนดกรอบในการประเมิน ได้แก่ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม 5 ด้าน คือ หลักสูตร ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามค่าระดับความคิดเห็น และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อให้ได้สารสนเทศ และนำไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรเสริมให้มีคุณภาพ ซึ่งมี 5 ระดับ และมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง มีเห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถามนี้

นางศุภาพิชญ์ อุตสรทรัพย์

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ผู้วิจัย)

**แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนด้วยหลักสูตรเสริม
(สำหรับนักเรียน)**

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 หลักสูตรเสริม					
1. มีความทันสมัยและเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง					
2. มีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
3. มีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
ด้านที่ 2 ครูผู้สอน					
1. มีการถ่ายทอดเนื้อหาให้น่าสนใจและเข้าใจง่าย					
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้					
3. ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อ สังคมออนไลน์					
ด้านที่ 3 การจัดการเรียนการสอน					
1. เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม					
2. เหมาะสมกับเวลาเรียน					
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
4. กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ					
5. สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน					
ด้านที่ 4 สื่อการเรียนรู้					
1. สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
2. ได้รับความสนใจของผู้เรียน					
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					
ด้านที่ 5 การวัดและการประเมินผล					
1. ประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและยุติธรรม					
2. มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม					
3. ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม					
4. มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน					

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....นักเรียน
(.....)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

**แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด
อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์
พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหา สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ตามค่าระดับความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างท้ายรายการประเมิน ทั้งนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงร่างหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมี 5 ระดับ และมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 2. สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3. มองเห็นภาพรวมและจุดเน้นของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 4. ใช้ภาษา และเรียบเรียงความเป็นมาและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเสริมมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ทุกประเด็น					
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					
ด้านที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 1. กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 2. แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรเสริม 3. แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 3 หลักการของหลักสูตรเสริม					
1. หลักการของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน					
2. หลักการของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีที่นำมาพัฒนา					
3. หลักการของหลักสูตรเสริมแสดงจุดเน้น ของหลักสูตรเสริม					

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริม

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
4. หลักการของหลักสูตรเสริมมีการใช้ภาษา เรียบเรียง ตามลำดับ และสื่อภาษาเข้าใจ					
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					
ด้านที่ 4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม					
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความเป็นไปได้ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง					
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎีและหลักการของหลักสูตรเสริม					
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน					
4. ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย และถ่ายทอดการนำไป ปฏิบัติ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					
.....					
.....					
ด้านที่ 5 กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้					
1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ภายใต้หลักการที่กำหนด ...					
2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลำดับ สัมพันธ์ เชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน					
3. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน สอดคล้อง สัมพันธ์กัน ส่งเสริมกัน และเหมาะสมกับผู้เรียน					
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน บรรลุจุดหมายของหลักสูตรเสริมได้					
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					
.....					
ด้านที่ 6 โครงสร้างเนื้อหา					
1. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ หลักการและแนวคิดทฤษฎี					
2. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ จุดหมายของหลักสูตรเสริม					
3. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีเหมาะสมกับผู้เรียน					
4. ขอบเขตของโครงสร้างของหลักสูตรเสริม มีความเหมาะสมสามารถนำไปสู่การพัฒนาการคิด อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์					

ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					
.....					
ด้านที่ 7 สื่อการเรียนรู้ 1. เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล 2. เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจัยรณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรเสริม 4. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน					
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					
.....					
ด้านที่ 8 ด้านการวัดและประเมินผล 1. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักการและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม 2. ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมิน สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม 3. การวัดและประเมินผลสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจัยรณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4. มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ใช้ภาษา ที่เหมาะสมเข้าใจง่าย					
ขอเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					
.....					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

**แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม
เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้
แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ ใช้สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมทุกแผน ที่วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล

2. ขอให้ท่านได้กรุณาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรายการประเมินที่กำหนดไว้ในแบบประเมินนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามค่าระดับความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทั้งนี้ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมี 5 ระดับ และมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ผู้วิจัย)

แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 1 สารสำคัญ					
1. ใจความถูกต้อง					
2. มีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
3. มีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
ด้านที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้					
1. สอดคล้องกับสารสำคัญ					
2. ข้อความชัดเจน เข้าใจง่าย					
3. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง					
ด้านที่ 3 สารการเรียนรู้					
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
2. มีความชัดเจน ไม่สับสน					
ด้านที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1. เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม					
2. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้					
3. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
4. เหมาะสมกับเวลาเรียน					
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม					
6. กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ					
7. สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้					
ด้านที่ 5 สื่อการเรียนรู้					
1. สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้					
2. ได้รับความสนใจของผู้เรียน					
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
ด้านที่ 6 การวัดและการประเมินผล					
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
2. มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม					
3. ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม					
4. มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

แบบประเมินความตรงของแบบประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนรู้
หลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้
แบบรวมพลังสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านอ่านคํานิยามปฏิบัติการของแผนการจัดการเรียนรู้
จากนั้นพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามนิยามปฏิบัติการของแผนการจัดการ
เรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนต่อไปนี้

- +1 เมื่อท่านแน่ใจว่าตรง
- 0 เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าตรง
- 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าไม่ตรง

ขอขอบพระคุณที่ท่านอนุเคราะห์ให้การตรวจสอบ ปรับแก้ และตอบคำถาม
คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาครั้งนี้

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

(ผู้วิจัย)

นิยามปฏิบัติการของ “แผนการจัดการเรียนรู้”

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการ แห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสาระสำคัญ เป็นสาระสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีใจความถูกต้อง เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนมีความชัดเจน และเข้าใจง่าย
2. ด้านจุดประสงค์ เป็นจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ สาระสำคัญ ข้อความมีความชัดเจน เข้าใจง่าย สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างแท้จริง
3. ด้านสาระการเรียนรู้ เป็นสาระการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจน และไม่สับสน
4. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยเรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับเวลาเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ตลอดทั้ง กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้
5. ด้านสื่อการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนรู้ เราความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนผู้เรียน มีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียนรู้
6. ด้านการวัดและการประเมินผล เป็นการวัดและการประเมินผล ของแผนการ จัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีวิธีการและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล ที่เหมาะสม มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน

แบบประเมินความตรงตามเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านที่ 1 สารสำคัญ				
1. ใจความถูกต้อง				
2. มีความเหมาะสมกับผู้เรียน				
3. มีความชัดเจน เข้าใจง่าย				
ด้านที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้				
1. สอดคล้องกับสารสำคัญ				
2. ข้อความชัดเจน เข้าใจง่าย				
3. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง				
ด้านที่ 3 สารการเรียนรู้				
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
2. มีความชัดเจน ไม่สับสน				
ด้านที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1. เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม				
2. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้				
3. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้				
4. เหมาะสมกับเวลาเรียน				
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม				
6. กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ				
7. สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน				
ด้านที่ 5 สื่อการเรียนรู้				
1. สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้				
2. เราความสนใจของผู้เรียน				
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้				
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ				

คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านที่ 6 การวัดและการประเมินผล 1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม 3. ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม 4. มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน				

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ
(.....)

แบบประเมินความตรงตามแบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริม
เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้
แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านอ่านคำนิยามปฏิบัติการของร่างหลักสูตรเสริม
จากนั้นพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามแต่ละด้านตามนิยามปฏิบัติการ
ของร่างหลักสูตรเสริม ที่กำหนดหรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนต่อไปนี้

- +1 เมื่อท่านแน่ใจว่าตรง
- 0 เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าตรง
- 1 เมื่อท่านแน่ใจว่าไม่ตรง

ขอขอบพระคุณที่ท่านอนุเคราะห์ให้การตรวจสอบ ปรับแก้ และตอบคำถาม
คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการศึกษาครั้งนี้

นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

(ผู้วิจัย)

นิยามปฏิบัติการของ “ร่างหลักสูตรเสริม”

ร่างหลักสูตรเสริม หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ของสถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบันจะมีลักษณะที่ขยายออกทั้งแนวกว้างและแนวลึกมากกว่าหลักสูตรปกติ และมีการประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือของชุมชนให้มากที่สุด ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์มากขึ้น มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถ ให้เกิดคุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ โดยหลักสูตรเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราชา“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1. ที่มาและความสำคัญ เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญได้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มองเห็นภาพรวมและจุดเน้นของหลักสูตรเสริม ตลอดจนใช้ภาษา เรียบเรียงต่อเนื่องสัมพันธ์ทุกประเด็น

2. แนวคิดทฤษฎี เป็นการกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจน มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรเสริม สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

3. หลักการ เป็นหลักการของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาพัฒนา แสดงจุดเน้น ใช้ภาษา เรียบเรียงตามลำดับ สื่อภาษาได้เข้าใจ

4. จุดมุ่งหมาย เป็นจุดมุ่งหมายที่มีความเป็นไปได้ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของหลักสูตรเสริม ตลอดจนใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

5. โครงสร้างเนื้อหา เป็นโครงสร้างของหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดทฤษฎี สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย มีความเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งขอบเขตของโครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสม สามารถนำไปสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ภายใต้หลักการที่กำหนด มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลำดับสัมพันธ์ เชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน

7. สื่อการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน

8. การวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมาย สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย

**แบบประเมินความตรงตามเนื้อหาของร่างหลักสูตรเสริม
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)**

คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านที่ 1 ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 2. สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3. มองเห็นภาพรวมและจุดเน้นของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 4. ใช้ภาษา และเรียบเรียงความเป็นมา และความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรเสริมมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ทุกประเด็น				
ด้านที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 1. กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน 2. แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรเสริม 3. แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์				
ด้านที่ 3 หลักการของหลักสูตรเสริม 1. หลักการของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน 2. หลักการของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาพัฒนา 3. หลักการของหลักสูตรเสริมแสดงจุดเน้นของหลักสูตรเสริม 4. หลักการของหลักสูตรเสริมมีการใช้ภาษา เรียบเรียงตามลำดับ และสื่อภาษาเข้าใจ				

คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
ด้านที่ 4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม 1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความเป็นไปได้ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมสอดคล้องกับ แนวคิดทฤษฎี และหลักการของหลักสูตรเสริม 3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน แสดงถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน 4. ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย และง่ายต่อการนำไป ปฏิบัติ				
ด้านที่ 5 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ภายใต้หลักการที่กำหนด ... 2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลำดับ สัมพันธ์ เชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน 3. กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน สอดคล้อง สัมพันธ์กัน ส่งเสริมกัน และเหมาะสมกับผู้เรียน 4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมได้				
ด้านที่ 6 โครงสร้างเนื้อหา 1. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ หลักการและแนวคิดทฤษฎี 2. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม 3. โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมกับ ผู้เรียน				

คำถาม	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
4. ขอบเขตของโครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมสามารถนำไปสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์				
ด้านที่ 7 สื่อการเรียนรู้				
1. เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ...				
2. เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์				
3. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม				
4. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน				
ด้านที่ 8 ด้านการวัดและประเมินผล				
1. การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม				
2. ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมิน สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม				
3. การวัดและประเมินผลสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์				
4. มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่เหมาะสมเข้าใจง่าย				

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ภาคผนวก จ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ**

ตาราง 25 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ด้าน	ข้อ	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ คนที่										$\bar{x}$	S.D.	ความเหมาะสม
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
1	1.1	5	4	5	4	5	3	4	5	5	5	4.50	0.71	มาก
	1.2	5	3	4	3	5	4	5	5	5	5	4.40	0.84	มาก
เฉลี่ย												4.45	0.69	มาก
2	2.1	5	5	4	3	5	4	5	5	5	5	4.60	0.70	มากที่สุด
	2.2	5	4	5	4	5	4	5	4	5	5	4.50	0.71	มาก
เฉลี่ย												4.55	0.55	มากที่สุด
3	3.1	5	4	4	3	5	4	5	5	5	5	4.50	0.71	มาก
	3.2	5	3	4	3	5	4	5	5	5	5	4.50	0.71	มาก
เฉลี่ย												4.50	0.67	มาก
4	4.1	5	3	5	4	5	5	5	5	4	5	4.60	0.70	มากที่สุด
	4.2	5	3	5	4	5	4	5	5	5	5	4.60	0.70	มากที่สุด
เฉลี่ย												4.60	0.66	มากที่สุด
5	5.1	5	3	5	4	5	4	5	5	5	5	4.60	0.70	มากที่สุด
	5.2	5	3	4	3	5	4	5	5	5	5	4.40	0.84	มาก
	5.3	5	4	4	3	5	3	5	4	5	5	4.30	0.82	มาก
เฉลี่ย												4.43	0.72	มาก
เฉลี่ยทั้งสิ้น												4.50	0.63	มาก

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือวิจัย

ตาราง 26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง	
	ค่า (IOC)	ความหมาย	ค่า (IOC)	ความหมาย
ด้านที่ 1 การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)				
1.1 สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
1.2 สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (analyze)				
2.1 สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการครบถ้วน และทันเวลา	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
2.2 สามารถแยกแยะข้อมูลความคิดเห็นและความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 3 การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)				
3.1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มาและทันสมัย	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
3.2 ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่คาดหวัง	
	ค่า (IOC)	ความหมาย	ค่า (IOC)	ความหมาย
ด้านที่ 4 การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create) 4.1 สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
4.2 สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหาการใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate) 5.1 สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอ และเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
5.2 สามารถรับมือกับผู้อื่นไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสมการจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง
5.3 สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดียุคดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย	1.00	สอดคล้อง	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 27 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของโครงร่างหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้
สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
ด้านที่ 1 ที่มาและความสำคัญของหลักสูตรเสริม		
1.1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญ ของหลักสูตรเสริม ได้ชัดเจน	1.00	สอดคล้อง
1.2 สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	1.00	สอดคล้อง
1.3 มองเห็นภาพรวมและจุดเน้นของหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน	1.00	สอดคล้อง
1.4 ใช้ภาษา และเรียบเรียงความเป็นมา และความสำคัญ ของการพัฒนาหลักสูตรเสริมมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ทุกประเด็น	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง		
2.1 กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเสริมได้ชัดเจน	1.00	สอดคล้อง
2.2 แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความเหมาะสมในการพัฒนาหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
2.3 แนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 3 หลักการของหลักสูตรเสริม		
3.1 หลักการของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน	1.00	สอดคล้อง
3.2 หลักการของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาพัฒนา	1.00	สอดคล้อง
3.3 หลักการของหลักสูตรเสริมแสดงจุดเน้นของหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
3.4 หลักการของหลักสูตรเสริมมีการใช้ภาษา เรียบเรียงตามลำดับ และสื่อภาษาเข้าใจ	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 27 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
ด้านที่ 4 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม		
4.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความเป็นไปได้ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง	1.00	สอดคล้อง
4.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
4.3 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริมมีความชัดเจน แสดงถึง สิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
4.4 ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย และถ่ายทอดการนำไปปฏิบัติ	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 5 กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้		
5.1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริมสอดคล้อง กับแนวคิดทฤษฎี ภายใต้หลักการที่กำหนด	1.00	สอดคล้อง
5.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีลำดับ สัมพันธ์ เชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน	1.00	สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนสอดคล้องสัมพันธ์กัน ส่งเสริมกัน และเหมาะสมกับผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
5.4 กระบวนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรเสริม มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุ จุดหมายของหลักสูตรเสริมได้	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 6 โครงสร้างเนื้อหา		
6.1 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ หลักการและแนวคิดทฤษฎี	1.00	สอดคล้อง
6.2 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
6.3 โครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	0.67	สอดคล้อง
6.4 ขอบเขตของโครงสร้างของหลักสูตรเสริมมีความ เหมาะสมสามารถนำไปสู่การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 27 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
ด้านที่ 7 สื่อการเรียนรู้		
7.1 เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล	0.67	สอดคล้อง
7.2 เป็นสื่อการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	0.67	สอดคล้อง
7.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
7.4 เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 8 ด้านการวัดและประเมินผล		
8.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับหลักการและ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	0.67	สอดคล้อง
8.2 ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินสอดคล้อง กับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	1.00	สอดคล้อง
8.3 การวัดและประเมินผลสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	1.00	สอดคล้อง
8.4 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ใช้ภาษา ที่เหมาะสมเข้าใจง่าย	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 28 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด
อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์
พระราชฯ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
ด้านที่ 1 สาระสำคัญ		
1.1 ใจความถูกต้อง	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 2 จุดประสงค์การเรียนรู้		
2.1 สอดคล้องกับสาระสำคัญ	1.00	สอดคล้อง
2.2 ข้อความชัดเจน เข้าใจง่าย	1.00	สอดคล้อง
2.3 สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 3 สาระการเรียนรู้		
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
3.2 มีความชัดเจน ไม่สับสน	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	0.67	สอดคล้อง
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4.4 เหมาะสมกับเวลาเรียน	1.00	สอดคล้อง
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	1.00	สอดคล้อง
4.6 กิจกรรมมีความชัดเจน ไม่สับสน น่าสนใจ	1.00	สอดคล้อง
4.7 สอดคล้องกับรูปแบบการเรียน	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 28 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	IOC	ความหมาย
ด้านที่ 5 สื่อการเรียนรู้		
5.1 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
5.2 ได้รับความสนใจของผู้เรียน	0.67	สอดคล้อง
5.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
5.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	1.00	สอดคล้อง
ด้านที่ 6 การวัดและการประเมินผล		
6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
6.2 มีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	1.00	สอดคล้อง
6.3 ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม	1.00	สอดคล้อง
6.4 มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 29 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้อง
ของแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างการคิด
อย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์
พระราชฯ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับการเรียนรู้แบบรวมพลัง
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้าน	ข้อ	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			IOC	ความหมาย
		1	2	3		
1. ที่มาและความสำคัญของ หลักสูตรเสริม	1.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	1.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	1.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	1.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	2.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	2.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	2.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. หลักการของหลักสูตรเสริม	3.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	3.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	3.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	3.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม	4.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	5.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 29 (ต่อ)

ด้าน	ข้อ	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			IOC	ความหมาย
		1	2	3		
6. โครงสร้างเนื้อหา	6.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6.3	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
	6.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. สื่อการเรียนรู้	7.1	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	7.2	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	7.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	7.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. ด้านการวัดและประเมินผล	8.1	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
	8.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	8.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	8.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 30 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้อง
 ของแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริม
 เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
 ด้วยกระบวนการแห่งศาสตร์พระราช “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับ
 การเรียนรู้แบบรวมพลัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ด้าน	ข้อ	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			IOC	ความหมาย
		1	2	3		
1. สาระสำคัญ	1.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	1.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	1.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	2.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	2.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	2.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระการเรียนรู้	3.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	3.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. กระบวนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	4.1	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	4.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.5	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.6	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4.7	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สื่อการเรียนรู้	5.1	+1	0	1	0.67	สอดคล้อง
	5.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 30 (ต่อ)

ด้าน	ข้อ	ผลการพิจารณา ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			IOC	ความหมาย
		1	2	3		
6. การวัดและการประเมินผล	6.1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6.2	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6.3	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6.4	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 31 คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องระหว่างข้อสอบ
กับองค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคม
ออนไลน์ IOC ของแบบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

องค์ประกอบ และตัวชี้วัด	ข้อสอบ ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สามารถเรียนรู้เทคนิค การสืบค้น	1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถใช้เครื่องมือ สืบค้นจากแหล่งข้อมูล	5	-1	+1	+1	+1	+1	3	0.60
	6	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	7	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถวิเคราะห์ ผลการสืบค้นตรงกับ ความต้องการ ครบถ้วน ทันเวลา	9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น ความรู้สึก อธิบาย และสรุปข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล	13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความ น่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย	19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตาราง 31 (ต่อ)

องค์ประกอบ และตัวชี้วัด	ข้อสอบ ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้างคอนเทนต์ ที่เป็นประโยชน์ต่อ สังคม อาทิ การผลิตสื่อ ให้ความรู้เกี่ยวกับข่าว ปลอม หรือการใช้สื่อ สังคมออนไลน์อย่าง ปลอดภัย	31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถอธิบาย ความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ ทางผลงาน	41	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	42	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	49	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตาราง 31 (ต่อ)

องค์ประกอบ และตัวชี้วัด	ข้อสอบ ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สามารถสร้าง แพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็น ผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็น ประโยชน์ต่อสังคม ต่อการทำงาน และการดำรงชีวิต ประจำวันได้	51	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	52	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	53	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	54	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	55	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	56	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	57	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	58	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	59	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	60	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถรับมือกับ ผู้ไม่ประสงค์ดีใน การกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และ ข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงาน โพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูด ที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	61	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	62	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	63	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	64	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	65	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	66	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	67	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	68	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	69	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	70	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
สามารถสร้างการ เปลี่ยนแปลงโดยการจัด กิจกรรมที่ส่งเสริม การคิดอย่างมี วิจารณญาณ ในใช้ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดี ยุคดิจิทัล กิจกรรมการ ใช้สื่ออย่างปลอดภัย	71	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	72	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	73	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	74	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	75	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	76	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	77	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	78	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	79	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
	80	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ตาราง 32 คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องระหว่างข้อความ
ในแต่ละด้านกับคุณลักษณะที่วัด IOC ของแบบสอบถามความคิดเห็น
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ข้อความ	ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. หลักสูตรเสริม	1.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	1.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	1.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2. ครูผู้สอน	2.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	2.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	2.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	2.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3. การจัดการเรียน การสอน	3.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	3.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	3.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	3.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	3.5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4. สื่อการเรียนรู้	4.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	4.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	4.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	4.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5. การวัดและ การประเมินผล	5.1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	5.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	5.3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
	5.4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ตาราง 33 ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยาก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

วัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตัวชี้วัด	ข้อ	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	IOC	คุณภาพข้อสอบ
1.1	1	.56	.38	1.00	/
	2	.56	.13	1.00	.00
	3	.50	.25	1.00	/
	4	.50	.00	1.00	.00
1.2	5	.38	.50	0.60	/
	6	.44	-.13	0.80	.00
	7	.31	.38	0.80	/
	8	.44	.38	1.00	/
2.1	9	.44	.13	1.00	.00
	10	.44	.38	1.00	/
	11	.44	.13	1.00	.00
	12	.56	.63	1.00	/
2.2	13	.38	.25	1.00	/
	14	.63	.25	1.00	/
	15	.25	.25	1.00	/
	16	.56	.38	1.00	/
	17	.31	.13	1.00	.00
	18	.50	.25	1.00	/
3.1	19	.38	.50	1.00	/
	20	.50	.00	1.00	.00
	21	.50	.50	1.00	/
	22	.63	.00	1.00	.00
	23	.50	.50	1.00	/
	24	.31	.38	1.00	/

ตาราง 33 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อ	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	IOC	คุณภาพข้อสอบ
3.2	25	.75	.50	1.00	/
	26	.69	.63	1.00	/
	27	.44	.38	1.00	/
	28	.38	.50	1.00	/
	29	.44	.63	1.00	/
	30	.25	-.25	1.00	.00
4.1	31	.38	.50	1.00	/
	32	.56	.38	1.00	/
	33	.56	.38	1.00	/
	34	.25	.25	1.00	/
	35	.50	.25	1.00	/
	36	.44	.13	1.00	.00
	37	.38	.50	1.00	/
	38	.63	.00	1.00	.00
	39	.44	.38	1.00	/
	40	.44	-.13	1.00	.00
4.2	41	.56	.88	1.00	/
	42	.50	.50	1.00	/
	43	.50	.75	1.00	/
	44	.50	.50	1.00	/
	45	.69	.63	1.00	/
	46	.56	.63	1.00	/
	47	.56	.38	1.00	/
	48	.38	.50	1.00	/
	49	.50	.50	1.00	/
	50	.50	.50	1.00	/

ตาราง 33 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อ	ค่าความยาก (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	IOC	คุณภาพข้อสอบ
5.1	51	.25	.00	1.00	.00
	52	.50	.50	1.00	/
	53	.56	.38	1.00	/
	54	.56	.38	1.00	/
	55	.31	.38	1.00	/
	56	.44	.63	1.00	/
	57	.50	.50	1.00	/
	58	.50	.50	1.00	/
	59	.19	.38	1.00	/
	60	.44	.13	1.00	.00
5.2	61	.50	.50	0.80	/
	62	.19	.13	1.00	.00
	63	.50	.50	1.00	/
	64	.56	.63	1.00	/
	65	.50	.00	1.00	.00
	66	.56	.38	1.00	/
	67	.56	.38	1.00	/
	68	.50	.50	1.00	/
	69	.38	.50	0.80	/
	70	.56	.38	1.00	/
5.3	71	.44	.63	1.00	/
	72	.63	.50	1.00	/
	73	.63	.25	1.00	/
	74	.44	.38	1.00	/
	75	.44	.13	0.80	.00
	76	.50	.75	1.00	/
	77	.44	.38	1.00	/
	78	.44	.63	0.80	/
	79	.44	.63	0.80	/
	80	.69	.63	1.00	/
ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt} , α) = 0.87					

ตาราง 34 ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและ
สภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ค่าอำนาจจำแนก (r)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่คาดหวัง
1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (Access)		
1.1 สามารถเรียนรู้เทคนิคการสืบค้น เช่น Keywords หัวเรื่อง	0.65	0.62
1.2 สามารถใช้เครื่องมือในการสืบค้นหาแหล่งข้อมูล เช่น Google YouTube TikTok และ Facebook	0.60	0.75
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Analyze)		
2.1 สามารถวิเคราะห์ผลการสืบค้นตรงกับความต้องการ ครบถ้วน และทันเวลา	0.68	0.62
2.2 สามารถแยกแยะข้อมูล ความคิดเห็น และความรู้สึก อธิบายและสรุปข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุ เป็นผล	0.80	0.75
3. การประเมินค่าข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (Valuation)		
3.1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นเท็จ มีความน่าเชื่อถือ มีที่มา และทันสมัย	0.58	0.60
3.2 ตัดสินใจเลือกแหล่งข้อมูลที่ต้องการจากการใช้สื่อสังคม ออนไลน์ได้อย่างมีวิจารณญาณ	0.79	0.77
4. การสร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ (Create)		
4.1 สามารถผลิตผลงาน เช่น Infographic video และการสร้าง คอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อาทิ การผลิตสื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับข่าวปลอม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นต้น	0.80	0.75
4.2 สามารถอธิบายความถูกต้องเชิงเนื้อหา การใช้ Creative Commons ลิขสิทธิ์ทางผลงาน	0.68	0.77

ตาราง 34 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์	ค่าอำนาจจำแนก (r)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่คาดหวัง
5. การมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Participate)		
5.1 สามารถสร้างแพลตฟอร์ม เพจ นำเสนอและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อการทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันได้	0.54	0.61
5.2 สามารถรับมือกับผู้ไม่ประสงค์ดีในการกลั่นแกล้งระราน (Cyberbullying) และข่าวปลอม (Face News) เช่น การแจ้งรายงานโพสต์ที่ไม่เหมาะสม การจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	0.69	0.50
5.3 สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กิจกรรมพลเมืองดิจิทัล กิจกรรมการใช้สื่ออย่างปลอดภัย	0.78	0.63
ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}, α)	0.92	0.91

ตาราง 35 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็น
การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ด้าน	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความเชื่อมั่น (r_{tt} , α)
1. หลักสูตรเสริม	1.1	0.85	$\alpha = 0.91$
	1.2	0.55	
	1.3	0.92	
2. ครูผู้สอน	2.1	0.90	
	2.2	0.90	
	2.3	0.59	
	2.4	0.39	
3. การจัดการเรียนการสอน	3.1	0.86	
	3.2	0.36	
	3.3	0.90	
	3.4	0.44	
	3.5	0.85	
4. สื่อการเรียนรู้	4.1	0.45	
	4.2	0.34	
	4.3	0.26	
	4.4	0.85	
5. การวัดและประเมินผล	5.1	0.25	
	5.2	0.52	
	5.3	0.28	
	5.4	0.15	

ภาคผนวก จ

ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ตาราง 36 คะแนนความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ระหว่างก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม (ของกลุ่มทดลอง)

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
	คะแนนที่ได้ 40 คะแนน	คะแนนที่ได้ 40 คะแนน
1	20	31
2	22	29
3	28	40
4	22	36
5	23	33
6	24	37
7	25	38
8	21	32
9	26	35
10	24	34
11	24	34
12	19	35
13	27	38
14	28	39
15	22	35
16	23	31
17	25	32
18	26	36
19	21	35
20	27	36
21	24	36
22	23	32

ตาราง 36 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
	คะแนนที่ได้ 40 คะแนน	คะแนนที่ได้ 40 คะแนน
23	19	31
24	22	30
รวม	565	825
เฉลี่ย	23.54	34.38
S.D.	2.62	2.95
เฉลี่ยร้อยละ	58.85	85.94

ตาราง 37 คะแนนความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการใช้สื่อสังคมออนไลน์
ของนักเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนตามหลักสูตรเสริม (ของกลุ่มควบคุม
และกลุ่มทดลอง)

นักเรียนคนที่	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน
1	19	10	20	31
2	12	23	22	29
3	17	12	28	40
4	15	13	22	36
5	28	28	23	33
6	29	30	24	37
7	21	29	25	38
8	14	20	21	32
9	26	17	26	35
10	13	20	24	34
11	21	16	24	34
12	18	29	19	35
13	14	18	27	38
14	18	27	28	39
15	21	21	22	35
16	22	28	23	31
17	25	20	25	32
18	24	27	26	36
19	22	32	21	35
20	19	32	27	36
21	23	28	24	36

ตาราง 37 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	กลุ่มควบคุม		กลุ่มทดลอง	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ก่อนเรียน	หลังเรียน
	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน	คะแนนเต็ม 40 คะแนน
22	10	22	23	32
23	12	21	19	31
24	15	15	22	30
รวม	458	538	565	825
เฉลี่ย	19.08	22.42	23.54	34.38
S.D.	5.27	6.53	2.62	2.95
เฉลี่ยร้อยละ	47.71	56.04	58.85	85.94

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางศุภาพิชญ์ อุดรสรรพ
วัน เดือน ปี เกิด	13 มีนาคม 2529
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	157 หมู่ 1 ตำบลพรรณา อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร 47130
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ (สาขาสังคมศึกษา)
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ตำบลปลาไหล อำเภовาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร 47130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2553	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
พ.ศ. 2564	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
พ.ศ. 2569	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2559	ครูผู้ช่วย โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ตำบลปลาไหล อำเภовาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2561	ครู ค.ศ.1 โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ตำบลปลาไหล อำเภовาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2565	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ ตำบลปลาไหล อำเภовาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร